

Namn

Kommun

Bötom

Kristinestad

Kaskö

Träder i kraft

31.3.2016

Innehållsförteckning

1. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen.	1
1.1. Lokal uppföljning och utvärdering av att värdegrunderna förverkligas.	2
2. Synen på lärande i den grundläggande utbildningen.	3
2.1. Lokal uppföljning och utvärdering av hur synen på lärande förverkligas.. . . .	3
3. Lokal timfördelning.	4
4. Språkprogram.	5
5. Eventuell intensifierad undervisning.	6
6. Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena.	7
7. Planer och program som kompletterar läroplanen.	8
8. Handlingsplan för elevhandledningen.	9
9. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter.	22
10. Uppföljning, utvärdering och utveckling av läroplanen.	23
11. Den grundläggande utbildningens uppdrag.	24
12. Mångsidig kompetens i den lokala läroplanen.	25
13. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning.	26
14. Lärmiljöer.	29
15. Arbetssätt.	30
16. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden. . . .	32
16.1. Mångvetenskapliga lärområden.	33
17. Gemensamt ansvar för skoldagen.	35
17.1. Elevernas delaktighet.	35
17.2. Samarbete mellan hem och skola.	36
17.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter.	37
18. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder.	39
19. Fjärruppkoppling i undervisningen.	40
20. Årskursintegrerade studier.	41
21. Undervisning i sammansatt klass.	42
22. Flexibel grundläggande utbildning.	43
23. Undervisning i särskilda situationer.	45
24. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran. . . .	46

25. Bedömningskulturens lokala betoningar.	48
26. Bedömningen under studierna.	50
27. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen.	65
28. Centrala riktlinjer för hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken.	66
28.1. Allmänt stöd.	70
28.2. Intensifierat stöd.	71
28.3. Särskilt stöd.	72
28.4. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. . . .	74
28.5. Tolknings- och biträdestjänster.	77
29. Lokala mål och tillvägagångssätt inom elevvården.	78
30. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur.	82
31. Undervisning på två språk.	83
32. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	85
33. Årskurs 1-2.	86
33.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.	86
33.2. Att utvecklas till skolelev.	87
33.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	87
33.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2.	88
33.5. Mångsidiga kompetensområden.	88
33.6. Läroämnena.	91
33.6.1. Omgivningslära.	91
33.6.2. Religion.	119
Evangelisk-luthersk tro.	120
33.6.3. Det andra inhemska språket.	125
Finska, A-lärokurs.	126
Ruotsin kieli, A-oppimäärä.	127
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	127
33.6.4. Gymnastik.	127
33.6.5. Modersmål och litteratur.	138
Svenska och litteratur.	140
Suomen kieli ja kirjallisuus.	151
33.6.6. Bildkonst.	156
33.6.7. Musik.	173
33.6.8. Elevhandledning.	177

33.6.9. Matematik.	178
33.6.10. Främmande språk.	194
Engelska, A-lärokurs.	194
33.6.11. Slöjd.	195
33.6.12. Livsåskådningskunskap.	206
34. Årskurs 3-6.	212
34.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	212
34.2. Att utvecklas som elev.	213
34.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	213
34.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6.	213
34.5. Mångsidiga kompetensområden.	214
34.6. Läroämnen.	217
34.6.1. Omgivningslära.	217
34.6.2. Religion.	282
Evangelisk-luthersk tro.	284
34.6.3. Det andra inhemska språket.	310
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	311
Finska, A-lärokurs.	311
Ruotsin kieli, A-oppimäärä.	342
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	346
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	346
34.6.4. Gymnastik.	369
34.6.5. Modersmål och litteratur.	402
Svenska och litteratur.	404
Suomen kieli ja kirjallisuus.	435
34.6.6. Bildkonst.	444
34.6.7. Musik.	497
34.6.8. Elevhandledning.	509
34.6.9. Matematik.	510
34.6.10. Främmande språk.	564
Främmande språk, B1-lärokurs.	564
Engelska, A-lärokurs.	568
34.6.11. Historia.	591
34.6.12. Samhällslära.	608
34.6.13. Slöjd.	633
34.6.14. Livsåskådningskunskap.	689
35. Årskurs 7-9.	699
35.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	699

35.2. Att växa som medlem i gemenskapen.	699
35.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium.	700
35.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9.	701
35.5. Mångsidiga kompetensområden.	701
35.6. Läroämnen.	705
35.6.1. Ekonomi och företagsamhet.	705
35.6.2. Hälsokunskap.	705
35.6.3. Religion.	721
Evangelisk-luthersk tro.	723
35.6.4. Textilslöjd.	731
35.6.5. Det andra inhemska språket.	735
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	736
Finska, A-lärokurs.	736
Ruotsin kieli, A-oppimäärä.	749
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	749
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	749
35.6.6. Huslig ekonomi.	774
35.6.7. Gymnastik.	776
35.6.8. Gymnastik.	801
35.6.9. Modersmål och litteratur.	803
Svenska och litteratur.	805
Suomen kieli ja kirjallisuus.	831
35.6.10. Kemi.	838
35.6.11. Bildkonst.	849
35.6.12. Geografi.	852
35.6.13. Bildkonst.	870
35.6.14. Slöjd.	890
35.6.15. Musik.	894
35.6.16. Biologi.	906
35.6.17. Elevhandledning.	924
35.6.18. Tyska.	931
35.6.19. Huslig ekonomi.	948
35.6.20. Matematik.	974
35.6.21. Fysik.	992
35.6.22. Främmande språk.	1007
Främmande språk, B1-lärokurs.	1007
Engelska, A-lärokurs.	1009

35.6.23. Historia.	1025
35.6.24. Samhällslära.	1037
35.6.25. Franska.	1047
35.6.26. Slöjd.	1065
35.6.27. Livsåskådningskunskap.	1073
35.6.28. Musik.	1074
35.6.29. Tekniskt slöjd, träslöjd, metallslöjd, alternativa material och övrigt.	1087

1. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Alla elever är unika och har rätt till god undervisning

Den grundläggande utbildningen bygger på övertygelsen om att barndomen har ett egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd. Eleven behöver känna sig hörd och uppskattad i skolgemenskapen samt känna att hen får stöd för sitt lärande och välbefinnande. Lika viktigt är också erfarenheten av delaktighet och av att tillsammans bidra till det gemensamma arbetet och välbefinnandet.

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen. Samtidigt skapar eleverna en relation till sig själva, andra människor, samhället, naturen och olika kulturer. Att marginaliseras från lärande innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling. Den grundläggande utbildningen ska skapa möjligheter för livslångt lärande, som är en förutsättning för ett gott liv.

Betydelsen av värdegrundsarbetet i skolan ökar i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar barnens och de ungas värderingar. Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund. Gemensam reflektion kring värderingar i skolan och hemmen och det samarbete som bygger på denna bidrar till att trygga elevernas helhetsmässiga välbefinnande. Skolans personal ska bemöta hemmens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hemmens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation.

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen ska stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter ger upphov till reflektion över vad som är värdefullt i livet. Bildning syns i sättet att förhålla sig till sig själv, till andra människor, till omgivningen och till kunskap samt i sättet och viljan att agera. En bildad människa strävar efter att handla rätt och att respektera sig själv, sin omgivning och andra människor. En bildad människa kan använda information på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället. Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Skolan och undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Inom den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och bekantar sig med olika seder och bruk, synsätt och livsåskådningar. Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom eko-social bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig samt att samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan utvecklar, använder och fattar beslut om teknologi utifrån sina värderingar. Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar människans och naturens framtid. Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions- och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korrigerar en icke-hållbar livsstil. Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

1.1. Lokal uppföljning och utvärdering av att värdegrunderna förverkligas

Uppföljningen och utvärderingen av värdegrundernas förverkligande ordnas t ex med enkäter och/eller diskussioner med bl a elever, föräldrar, lärare och annan skolpersonal.

2. Synen på lärande i den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats utgående från en syn på lärande där eleven har en aktiv roll. Eleven ska lära sig att ställa upp mål och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Lärandet är en oskiljbar del i den process då individen växer som människa och då man skapar ett gott samhällsliv. Att använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för tänkande och lärande. Eleven tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor. Positiva känslor, glädje över att lära och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar eleven att utveckla sin kompetens.

Lärandet sker genom kommunikation med andra elever, lärare och andra vuxna samt i olika grupper och sammanhang och i olika lärmiljöer. Lärande innebär individuellt och gemensamt arbete, tankeverksamhet, planering och utforskning samt mångsidig utvärdering av dessa processer. Därför har elevernas vilja och växande förmåga att arbeta och lära sig tillsammans stor betydelse för lärprocessen. Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen. Gemensamt lärande främjar elevernas problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt samt förmågan att förstå olika perspektiv. Det bidrar också till att vidga elevernas intresseområden. Lärande är mångfacetterat och knutet till det som eleven ska lära sig, till tid och plats.

Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. En elev som är medveten om och tar ansvar för sin lärprocess lär sig att handla allt mer självständigt. Under lärprocessen utvecklas elevens förmåga att arbeta och tänka och eleven lär sig att förutse och planera olika faser i lärandet. För att eleverna ska kunna lära sig nya begrepp och fördjupa sin förståelse för det som de lär sig, ska de handledas att koppla innehållet och de nya begreppen till sina tidigare kunskaper. Lärande är en kumulativ process som ofta kräver lång och ihärdig träning.

Lärprocessen och motivationen styrs av elevens intressen, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som lärande individ. Elevens självbild i kombination med självkänslan och tron på sin egen förmåga inverkar på hurdana mål eleven ställer upp för sig. Uppmuntrande respons under lärprocessen stärker elevens tro på sina egna möjligheter. Att ge och få mångsidig, positiv och realistisk respons är en viktig del i en kommunikation som både stödjer lärandet och vidgar intresseområdena.

2.1. Lokal uppföljning och utvärdering av hur synen på lärande förverkligas.

Utbildningsanordnaren kan följa upp och utvärdera att synen på lärande förverkligas genom olika enkäter och/eller diskussioner med t ex elever, föräldrar, lärare och annan personal.

3. Lokal timfördelning

4. Språkprogram

[

KIELIOHJELMAT SEUTUKUNNAN KOULUISSA:

Tarkemmat kieliohjelmät löytyvät koulujen omista opetussuunnitelmista.

KRISTIINAN KANTAKAUPUNGIN KOULU JA KARIJOEN KOULU

A1-kieli Englanti vuosiluokilla 3-6.luokka

A2 -kieli Ruotsi vuosiluokilla 4-6.luokka

B1 -kieli Ruotsi vuosiluokalta 6 alkaen

KASKISTEN KOULU

A1-kieli, ruotsi, vuosiluokilla 1-6

A2 kieli, englanti, vuosiluokilla 4-6

KASKÖ SVENSKA SKOLA

A1-språk, finska, åk 1-6

A2-språk, engelska, åk 4-6

KRISTINESTADS SVENSKA SKOLOR, ÅK 3 - 6

A1-språk, finska, åk 3 - 6

A2-språk, engelska, åk 4 - 6

5. Eventuell intensifierad undervisning

6. Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. Utbildningsanordnaren ska garantera samarbete och enhetlighet i undervisningen, oberoende av om förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen eller olika årskurser i den grundläggande utbildningen administrativt fungerar i olika enheter eller byggnader. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att skapa enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Den inverkar alltid på hur eleverna upplever kvaliteten i skolarbetet. En skolas verksamhetskultur är dess historiskt och kulturellt formade sätt att arbeta. Verksamhetskulturen kan utvecklas och förändras. Den är en helhet som bygger på

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- ledning samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet
- kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet
- pedagogik och professionalitet
- kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer.

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor. Till exempel överförs modeller för kommunikation och språkbruk samt könsroller till eleverna. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan och lägga märke till icke-önskvärda drag och korrigera dem.

Verksamhetskulturen syns mest i de gemensamma handlingssätten. All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran. Skolans verksamhetskultur ska stödja att alla förbinder sig till målen och främja att den gemensamma värdegrunden och synen på lärande förverkligas i skolarbetet. En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

Finns under årskurserna 1-2, 3-6 och 7-9.

7. Planer och program som kompletterar läroplanen

En plan för kulturell fostran har uppgjorts för den finskspråkiga och svenskspråkiga småbarnsfostran och grundläggande utbildning. Planen har gjorts i samarbete med kulturväsendet.

I planen beskrivs hur man i de olika åldrarna stöder barn och ungas kulturidentitet samt hur man ger dem möjlighet att få olika kulturupplevelser. I den årliga läsårsplanen beskrivs verksamheten närmare.

Länk:

<http://www.kristinestad.fi/vapaa-aika/kulttuuri/kulttuuriopetussuunnitelma/>

8. Handlingsplan för elevhandledningen

HANDLEDNINGSPLAN

Elevhandledningen struktur och förfaringssätt:

Formen av handledning som eleverna tar del av under den grundläggande utbildningen kan till viss del skilja mellan de olika årskurserna. I förskolan samt i åk 1-6 är elevhandledningen till största del integrerad i ämnesundervisningen. I åk 7-9 däremot är elevhandledningen delvis schemasatt och fungerar som ett eget undervisningsämne. Även fast elevhandledaren undervisar i ämnet elevhandledning och har ansvar för en del av den individuella handledningen, kan det inte frångås att ansvaret även finns kvar hos rektor, ämneslärare, klassföreståndare, speciallärare och kurator då det gäller elevhandledande uppgifter i skolan. För att uppnå målen med elevhandledningen bör utbildningsanordnaren reservera tillräckliga resurser för bl.a. arbetstid, utrymmen, studiebesök, fortbildning. Det är utbildningsanordnarens plikt att främja en rättvis, likvärdig och jämlik handledning. Genom att främja detta förebyggs marginalisering från utbildning och arbetsliv.

Arbets- och ansvarsfördelning samt arbete i sektorövergripande nätverk:

Arbets- och ansvarsfördelningen framgår i handledningsplanen via koder som är sammanlänkade till mål, innehåll och metoder.

Samarbete mellan hemmet och skolan i frågor som gäller handledning:

Samarbetet mellan hem och skola betonas starkt i handledningsplanens metodkolumn. Där framkommer de olika formerna av interaktioner som sker mellan hem och skola i fråga om handledning. Förskolan samt skolan ombesörjer specifikt det handledningsansvar för fostran och utveckling av färdigheter som föreskrivs i handledningsplanen samt läroplanen.

Samarbete med näringslivet samt arrangemang för arbetsorientering:

Samarbetet mellan skola och näringsliv ska vara kontinuerligt genom hela den grundläggande utbildningen. En god kontakt till näringslivet bidrar till kunskap om lokalsamhället och ökar elevernas färdigheter att fatta beslut om sin framtid. Genom praktisk arbetslivsorientering(PRAO) får eleverna stifta närmare bekantskap med arbetslivet och skolan bidrar med handledning vid exempelvis information om regler vid prao, val av prao-plats och vid utvärdering av prao-perioder. I huvudsak genomförs det praktiska bekantandet med arbetslivet i årskurserna 7-9.

Ordandet av handledning

Övergång: Småbarnsfostran - Förskola

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Bekanta sig med miljön och bli en del av den nya gruppen. 2. Känna sig trygg med nya personalen. 3. Förskolans dagsprogram blir bekant. 4. Väcka intresse att lära nya saker. 5. Görs uppmärksamma på regelbundenhet i vardagen. 6. Överföring av dokument och information om barn.	• Besöksdag i Förskolan under trygga former. (A, B, C, D, E) • Föräldrakontakt (A, C) • Samarbete med barnrådgivningen och specialbarntädgårdslärare (F)	• Barntädgårdslärare i småbarnsfostran (A, F) • Förskollärare (A, B, C, D, E) • Specialbarntädgårdslärare (F)

Förskola

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Bli en del av gruppen och utveckla social förmåga. 2. Lär sig fungera enligt Förskolans regler. 3. Motorisk träning (fin- och grovmotorik). 4. Träna vardagskompetens: hälsa, säkerhet, relationer, motion, trafik, inleda allmänbildning. 5. Utveckla koncentration och arbetsmognad. 6. Uppmärksamma eventuellt behov av stöd för lärande. 7. Utjämna erfarenhets- skillnader.	- Dagliga verksamheten i Förskolan (A, B, C, D, E, F) - Utvecklingssamtal med föräldrar samt uppgörande av plan för småbarnsfostran. (A, B, F) - Föräldramöte (A, B, F) - Fostringsgemenskap (A, B) - Mobbningsförebyggande verksamhet, ex. kompisväskan och StegVis (A, B, F) - Testmetoder för skolberedskap. (F) - Hänvisning till Barnteam vid behov. (F) - Tillgång till stöd av specialbarntädgårdslärare. (C, E, F) - Stödformerna enligt trestegsmodell (jfr förskolans läroplan / elevvårdsplan). (F) - Samarbete med barnens eventuella terapeuter och andra nätverk. (C, E, F) - Morgon- och eftermiddagsvård. (A, C, D)	- Förskollärare (A, B, C, D, E, F, G) - Specialbarntädgårdslärare (F) - Skolkurator (F) - Övrig personal i Förskolan, Eftis-personal (A, B, C, D, E)

Övergång: Förskola - Årskurs 1

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Bekanta sig med den nya miljön och bli en del av gruppen. 2. Lära sig fungera i skolgemenskapen. 3. Känna sig trygg med den nya personalen. 4. Bli bekant med skolans regelbundna dagsprogram. 5. Skolskjutsens säkerhet. 6. I osäkra fall kan skolmognadstestning göras.	- Besöksdag i skolan under trygga former. (A) - Föräldrakontakt (A, F) - Förskollärare och nybörjarundervisningens lärare samarbetar så att elevens lärostig ska bli så smidig som möjligt. (B, C, D) - Överföringsblankett till föräldrar. (A) - Överföringsmöte (A) - Riktlinjer för tryggheten (säkerhetsplan/ läroplan). (D, E)	- Förskollärare (A) - Lärare i nybörjarundervisning (A, B, C) - Specialbarträdgårdslärare (F) - Speciallärare i skolan (A, C, F) - Kurator (B, C) - Rektor (D, E)

Årskurs 1-2

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Stöd i början av skolgången (inledande kartläggning/ specialläraren) 2. Förstärka föräldrarnas medvetenhet i fråga om möjligheterna att stödja sitt eget barns skolgång + synliggöra stödets betydelse 3. Ta del av den sociala skolgemenskapen, få en trygg självkänsla och utveckla tolerans och goda seder och vanor. 4. Övningar i social kompetens och utveckling av dessa färdigheter. 5. Utveckla färdigheter i att samarbeta i egen grupp (parvis, i smågrupper, i klassgrupper). 6. Bli medveten om sina starka sidor och utveckla de svaga för att bibehålla skolmotivationen och självkänslan. 7. Egen initiativförmåga att planera, påbörja och avsluta en verksamhet. 8. Kunna följa gemensamma regler och	• Samtal (individuella, i grupp) (C, D, E, F, G, H, J, K) • Föräldramöte och utvecklingssamtal. (B, G, J) • Föräldrakontakt, Wilma elektroniskt kontakthäfte. (A, B, H) • Samarbete med skolhälsovård, skolkurator, skolpsykolog. (A, B, F) • Antimobbningsprogram t.ex. KiVa-materialet. (C, E, H, I, K) • Undervisning utanför skolan. (C, I) • Skolresor och studiebesök. (E, F, H, I)	• Klasslärare (A, B, C, D, E, F, G, H, K) • Speciallärare (A, B, C, F, H, I, K) • Kurator (A, C, D, F, K) • Skolgångsbiträde (C, D, E, G, I, K) • Rektor (C, H, I, J, K)

9.	reglera det egna beteendet. Ansvara för sig själv och egna uppgifter.		
10.	Ansvara för egna och skolans tillhörigheter.		
11.	Uppmuntrande, handledande respons/feed-back		

Övergång: Årskurs 2-3

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Information om förändringar inför åk 3.	- Föräldramöte (A) - Utvecklingssamtal (A) - Gemensamma aktiviteter mellan klasserna. (A)	- Klasslärare (A) - Timlärare (A) - Speciallärare (A)

Årskurs 3-6

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Växa som medlem i gruppen och visa tolerans. 2. Upprätthålla studie-motivation. 3. Utveckla koncentrationen och förmågan att arbeta långsiktigt. 4. Utveckla studietekniska färdigheter. 5. Kunna följa gemensamma regler. 6. Upprätthålla rutiner. 7. Ansvara för sig själv och egna uppgifter. 8. Ansvara för egna och skolans tillhörigheter. 9. Utveckla en sund självkänsla.	• Samtal i grupp och enskilt (A,B,E,F,G,H,I) • Föräldramöte och utvecklingssamtal (E,F,H,I) • Föräldrakontakt (A, B,E,F,G,H,I) • Samarbete med skolhälsovård, skolkurator (A,B, F, I) • Antimobbningsprogram (A,B,E,F,G,H,I) • Skolresor och studiebesök (A,B,E,F,G,H,I) • Grupparbete, teamwork (A,B,E,F,G,H,I) • Pararbete (A,B,E,G,H,I) • Elevråd (A, E, G) • Veckoplanering (t.ex. i matematik) (B, C, D, F, G) • Självvärdering (A, B, E, G, I)	• Klasslärare (A,B,C,D,E,F,G,H, I,J) • Timlärare (A,B,C,D,E,F,G,H, I,J) • Speciallärare (A, E, F, H) • Kurator (A, E, F, G, I) • Övrig personal (A, E, F, H)

Övergång: Årskurs 6-7

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Information om förändringar inför år 7. 2. Eleverna bekantar sig med den nya skolmiljön. 3. Informationsöverföring Nya grupper bildas till år 7. (C) stödbehov.	• Representant för år 7-9 besöker år 6. (A) • Åk 6 gör studiebesök vid skolan för år 7-9. (B) • Föräldramöte (A) • Möte mellan vårdnadshavare, elev och skolans representanter för diskussion och överföring av uppgifter kring t.ex. stödbehov. (C)	• Rektor (B, C) • Klasslärare (B, C) i samarbete med vänelever. • Elevhandledare (A) • Speciallärare (C) • De nya klassföreståndarna för år 7. (B, C) • Kurator (C)

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Introduktion till en ny skola. 2. Växa som medlem i gruppen och visa tolerans. 3. Information om arbetssätt i skolan. 4. Utveckla studietekniker och studierutiner. 5. Information om branscher, yrken och arbetsliv. 6. Planera, sätta upp mål för studierna och utvärdera dem. 7. Valbara ämnen. 8. Utveckla självkännedom. 9. Uppföljning av studieresultat. 10. Vid möjlighet; praktisk arbetslivsorientering (PRAO)	- Föräldramöte (A, C, G) - Individuella samtal (F, H, I) - Utvecklingssamtal (F, H, I) - Enkäter (B, H, I) - Klassrumsundervisning (B, C, D, E, F, G, H) - Kontakt till vårdnadshavare. (A, B, C, F, H, I) - Antimobbningsprogram (B, H) - Samarbetsövningar (B, H) - Kontinuerlig uppföljning av trivsel, frånvaro och studieresultat. (D, F, H, I) - Samarbete med skolhälsovård, skolkurator, skolpsykolog. (B, H, I) - Samarbete med arbetsplatser i kommunen. (E, H, J)	- Rektor (A, C, F, I, G) - Ämneslärare (B, C, D, E, F, H, I) - Klassföreståndare (A, B, C, D, F, H, I) - Speciallärare (C, D, F, H, I) - Elevhandledare (A, B, C, D, E, F, G, H, I, J) - Kurator (B, F, H)

Årskurs 8

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Utveckla studietekniker och studierutiner. 2. Information om branscher och yrken. 3. Planera, sätta upp mål för studierna och utvärdera dem. 4. Intressen och motivation. 5. Information om Finlands utbildningssystem. 6. Praktisk arbetslivsorientering (PRAO) 7. Valbara ämnen. 8. Utveckla självkännedom. 9. Uppföljning av studieresultat.	• Föräldramöte (F) • Utvecklingssamtal (A, C, D, H, I) • Enkäter (D, H) • Klassrumsundervisning (A, B, C, D, E, F, G, I) • Kontakt till vårdnadshavare. (F, G, I) • Antimobbningsprogram (H) • Samarbetsövningar (D, H) • Kontinuerlig uppföljning av trivsel, frånvaro och studieresultat. (A, C, D, H, I) • Individuella samtal vid behov. (A, C, D, F, G, H, I) • Samarbete med skolhälsovård, skolkurator, skolpsykolog. (D, H, I) • Samarbete med arbetsplatser i kommunen (B, F)	• Rektor (C, F, G, I) • Ämneslärare (A, B, C, D, G, H, I) • Klassföreståndare (A, C, D, H, I) • Speciallärare (A, C, D, H, I) • Elevhandledare (A, B, C, D, E, F, G, H, I) • Kurator (C, D, H)

Årskurs 9

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Information om branscher och yrken.	- Föräldramöte (C, E, J) - Utvecklingssamtal (B, C, D, G, H)	- Rektor (B, C, F, H, J) - Ämneslärare (A, B, C, D)
2. Planera, sätta upp mål för studierna och utvärdera dem.	- Enkäter (D, G) - Klassrumsundervisning (A, B, C, D, G, H) - Kontakt till vårdnadshavare. (E, F, H, J)	- Klassföreståndare (B, C, D, G, H) - Speciallärare (B, C, D, G, H)
3. Planera och sätta upp mål för framtida studier.	Antimobbningsprogram (G)	- Elevhandledare (A, B, C, D, E, F, G, H, I, J) - Kurator (B, C, D, G)
4. Upprätthålla/ förbättra studiemotivation.	- Samarbetsövningar (G) - Kontinuerlig uppföljning av	
5. Information om Finlands utbildningssystem.	trivsel, frånvaro och studieresultat. (B, C, D, H, G)	
6. Praktisk arbetslivsorientering (PRAO)	Individuella samtal. (B, C, D, F, G, H, J)	
7. Utveckla självkännedom.	Samarbete med skolhälsovård,	
8. Uppföljning av studieresultat.	skolkurator, skolpsykolog. (D, G, H)	
9. Information om arbetslivet och dess regler.	Samarbete med arbetsplatser i kommunen (F, G, I)	
10. Gemensam elevansökan		

Övergång: Årskurs 9 – Andra stadiets studier

Innehåll/mål	Metod	Ansvarsfördelning
1. Information om studier på andra stadiets utbildning. 2. Information om ansökan till andra stadiets utbildning. 3. Vid behov: informationsöverföring till skolor på andra stadiet tillsammans med elev och vårdnadshavare. 4. Kursval för gymnasiala studier.	• Föräldramöte (A, B) • Individuell handledning. (A, B, D) • Grupphandledning vid behov. (A, B, D) • Individuella besök vid skolor/ studieinriktningar vid behov. (B) • Handledning vid ansökan till andra stadiets utbildning. (A, B, D) • Uppgörande av prövningsansökan tillsammans med elev och vårdnadshavare. (A, B, C) • Handleda vid val av kurser för gymnasiala studier. (B, D) • Vid möjlighet ordnas handledning vid ansökan på sommaren. (A, B) • Elevhandledaren kontakter vid behov t.ex. Jobcenter. (C) • Föräldrakontakt (A, B, C)	• Elevhandledare (A, B, C, D) • Speciallärare (C) • Kurator (C)

UTVÄRDERING AV HANDLENING

Rektor Daghemsföreståndare	Kontinuerlig utvärdering av handledningen, utvecklingssamtal med personal, kontakt med vårdnadshavare, elevenkät om trivsel, uppföljning av studieprestationer, ordnar och deltar i föräldramöten.
Barnträdgårdslärare/Förskollärare	Deltar i utvecklingssamtal, håller utvecklingssamtal med vårdnadshavare, deltar i föräldramöten.
Specialbarnträdgårdslärare	Håller utvecklingssamtal med gruppassistenter/personliga assistenter. Deltar i pedagogiska utredningar och eventuellt i föräldramöte.
Klasslärare	Håller individuella samtal, kontakt till vårdnadshavare, elevenkät om trivsel, uppföljning av studieprestationer, självvärdering, deltar i föräldramöten.
Speciallärare	Deltar i utvecklingssamtal, kontakt till vårdnadshavare, uppföljning av prestationer, deltar i pedagogiska utredningar.
Ämneslärare	Deltar i utvecklingssamtal, kontakt till vårdnadshavare, självvärdering, uppföljning av studieprestationer
Klassföreståndare åk 7-9	Deltar i utvecklingssamtal, håller utvecklingssamtal med vårdnadshavare och elev, självvärdering, kontakt till vårdnadshavare, uppföljning av studieprestationer och frånvaro, ordnar och deltar i föräldramöten.
Elevhandledare	Deltar i utvecklingssamtal, håller individuella samtal med elever, håller vid behov gruppssamtal med elever, håller vid behov samtal med vårdnadshavare, gruppundervisning, deltar i föräldramöten.
Kurator	Samtal med elever och vårdnadshavare.

Utvärderingen kan redovisas med hjälp av statistiska uppgifter, personalens interna utvärdering, elevernas självvärdering, elevernas och vårdnadshavarnas utvärdering av hur handledningen fungerar.

ANSVAR FÖR HANDLEDNINGSPLANENS GENOMFÖRANDE OCH UTVECKLING

Rektor Daghemsföreståndare	Har helhetsansvar för handledningen, leder skolspecifika elevvårdsgruppen, ansvarar för genomförandet av hälso- och trivselenkäter, ansvarar för uppföljning och utvärdering av handledningsplanen.
Barnträdgårdslärare/Förskollärare	Handleder aktivt sin egen grupp.
Specialbarnträdgårdslärare	Handleder barn med speciella behov.
Klasslärare	Handleder elever inom sin klass.
Speciallärare	Handleder elever med speciella behov.
Ämneslärare	Handleder inom sitt ämne. Sätter stor vikt vid studieteknik inom sitt eget ämne samt diskuterar framtida studier och arbetsliv med utgångspunkt i sitt ämne. Har kontinuerlig uppföljning av elevens motivation och studieprestationer.
Klassföreståndare åk 7-9	Arbetar aktivt med social träning med sin egen grupp för att uppnå trygghet och ett tolerant klimat i gruppen. Har kontinuerlig uppföljning av sin grupps studieprestationer och frånvaro samt vid behov kontakt till vårdnadshavarna.
Elevhandledare	Sätter stor vikt vid studieteknik, självkänedom, motivation och planer för studier och framtid. Ansvarar för informationsgivning om valbara ämnen, praktisk arbetslivsorientering (PRAO) och skolor på andra stadiet.
Kurator	Deltar i studieövergångsmöte. Handleder vid problemsituationer i gruppdynamik, vid minskad motivation och vid frågor kring självkänedom.

9. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter

Samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör elevvård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som ansvarar för social- och hälsovården i kommunen. Det behövs även samarbete med övriga förvaltningar för att kunna garantera alla elevers skolgång, trygghet, säkerhet och välbefinnande. Samarbete med andra organisationer och olika experter förbättrar ytterligare kvaliteten på planerna och skolarbetet.

Samarbetet finns beskrivet i studerande- och elevvårdsplanen som finns som bilaga till läroplanen.

10. Uppföljning, utvärdering och utveckling av läroplanen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen användas. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

Läroplanen utvecklas, utvärderas och följs upp kontinuerligt.

11. Den grundläggande utbildningens uppdrag

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhälleligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag. Den grundläggande utbildningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder.

Varje skola som ger grundläggande utbildning har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Den grundläggande utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kompetens och det sociala kapitalet av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Tillsammans främjar de individens och samhällets välbefinnande och utveckling. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att för sin del förebygga ojämlikhet och utslagning och att främja jämställdhet mellan könen. Den grundläggande utbildningen ska på ett jämlikt sätt uppmuntra flickor och pojkar i studierna i olika läroämnen och öka kunskapen och insikten om könets mångfald. Varje elev ska få hjälp med att upptäcka sina möjligheter och skapa sin lärtig utan könsbundna rollmodeller.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa eleverna att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, där var och en aktivt kan medverka.

Omvärldens förändringar påverkar oundvikligen såväl elevernas utveckling och välbefinnande som skolans verksamhet. I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska i mån av möjlighet samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

Se även kulturläroplanen.

12. Mångsidig kompetens i den lokala läroplanen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

Det finns sju delområden inom mångsidig kompetens. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämnets beskrivningar.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Vardagskompetens (K3)

Multilitteracitet (K4)

Digital kompetens (K5)

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Skolorna kan i samband med uppgörandet av läsårsplanen planera tyngdpunktsområden inom mångsidig kompetens. Kompetensområdena kan utvärderas på våren i verksamhetsberättelsen. I utvärderingen kan lärarnas samt föräldrarnas och elevernas synpunkter beaktas. Elevens egen uppfattning om sina styrkor och utvecklingsbehov inom mångsidig kompetens kan beaktas i planeringen och utförandet av mångsidig kompetens.

13. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa två aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag. Gemensam elevvård är en viktig del av verksamhetskulturen.

Eleverna ska ha jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande, både som individer och som medlemmar i gruppen. Väl villighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsamt miljö främjar arbetsron.

Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetssätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevkårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevers- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga. Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnena, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella

värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

Frågor som avgörs på lokal nivå

I planeringen ska utbildningsanordnaren beakta att verksamhetskulturen ska vara kontinuerlig från förskoleundervisningen och genom hela den grundläggande utbildningen

Lokala tyngdpunktsområden kan vara bl.a.

***Samarbete mellan olika åldersgrupper; tillsammans från barnaår till silverhår** (bl.a. samarbete med dagvården, förskolan, åldringar och pensionärer)

***Havets och de närliggande vattendragens inverkan på vår närmiljö** (havet och dess inverkan på vårt område med tanke på miljö, livsmedelsproduktion, turism och motion)

***Från jordbruket till vår tallrik** (vårt område är ett starkt primärproduktionsområde i Finland, vilket vi njuter av varje dag på våra tallrikar och vars stora inverkan märks i hela samhällsstrukturen; sysselsättningen, ekonomin, naturvården...)

***Vår kultur- och lokalhistoriska närmiljö** (stenåldersbosättningen i Sydösterbotten, istidens inverkan på naturen i närmiljön (Bötombergen, Lauhanvuori, Kakkori, Parra), gamla trädstadsmiljöer

***Som en del av den globala världen** (Världen har krympt tack vare modern teknologi, i dag här – i morgon i Asien, internationellt samarbete, fadderskolverksamhet, mångkulturalism i vår närmiljö osv.)

***Samarbete med lokala samarbetspartners;** t.ex. idrottsföreningar, ungdomsföreningar och organisationer (4H, scouterna), biblioteket, olika myndigheter (polisen, räddningsverket), församlingarna, Röda Korset, olika natur- och miljöorganisationer.

***Var och en av oss är företagare** (att reflektera över sitt eget arbete genom företagsamhetsfostrans principer; uthållighet i arbetet, att lära sig av sina misstag och av andra, att dra nytta av samarbete i sitt eget arbete, att väcka intresse för eget företagande)

14. Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation. Alla medlemmar i skolgemenskapen påverkar lärmiljöerna genom sitt agerande. Valfungerande lärmiljöer främjar kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lärmiljöerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lärmiljöer beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster så att de också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions-, konst- och naturcenter, muséer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga lärmiljöer.

Informations- och kommunikationstekniken är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Elevernas delaktighet och förmåga att arbeta kollaborativt ska stärkas och elevernas personliga lärtigar stöddas med hjälp av digitala verktyg. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta den mångformiga mediekulturen. Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet. Elevernas egna digitala verktyg kan användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

Erfarenheter och upplevelser av att lyckas i olika miljöer och lärsituationer sporrar eleverna att utveckla sina kunskaper. Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov. På det viset kan man förebygga behovet av särskilt stöd för lärande och skolgång. Lärmiljöer som skräddarsys utifrån behovet av stöd kan utgöra en del av en elevs planenliga stöd.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av varje elevs och hela skolans totala välbefinnande. Miljöerna ska vara trygga och hälsosamma och främja elevernas sunda utveckling och välbefinnande i enlighet med deras ålder och förutsättningar. Eleverna ska lära sig att handla på ett ansvarsfullt och tryggt sätt i alla lärmiljöer. Arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet.

I fråga om arbetssätten och studiemiljön kan beaktas följande:

*Mångsidiga och för åldersgruppen och ämnesområdet lämpliga arbetssätt används och lärarens och elevernas styrkor samt modern teknik utnyttjas:

Arbetssätten ska stödja elevernas tillväxt, utveckling och lärande på ett mångsidigt sätt genom alla sinnen.

*I fråga om arbetssätten ska elevernas olika sätt att lära sig utnyttjas genom att beakta omständigheterna och möjligheterna i lärmiljön.

*Valda arbetssätt ska stödja elevens mångsidiga utvärderingsprocess och målsättningar

15. Arbetssätt

Utgångspunkt för valet av arbetssätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande. Arbetssätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetssätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetssätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Mångsidiga arbetssätt bidrar till glädje i lärandet och till att eleverna upplever att de lyckas samt stödjer kreativ verksamhet som är karakteristisk för olika åldrar. Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetssätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen. Också arbetssätt som stödjer självreglering och känslan av att höra till gruppen stärker motivationen. Drama och andra konstnärliga uttrycksformer hjälper eleverna att lära känna sig själva och att utvecklas till kreativa människor med sund självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att uttrycka sig mångsidigt och kommunicera konstruktivt med olika människor och grupper. Genom valet av arbetssätt kan man också stödja kollaborativt lärande, där kunskap och förståelse byggs upp genom interaktion med andra. Eleverna ska få agera i olika roller, dela uppgifter med varandra och ta ansvar för både individuella och gemensamma mål.

Vid val av arbetssätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas. Genom att använda arbetssätt som är typiska för olika läroämnen hjälper man eleverna att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig färdigheter. Viktiga färdigheter med tanke på lärandet är förmåga att söka, behandla, analysera, presentera, tillämpa, kombinera, bedöma och skapa information. Undersökande och problembaserat arbete, lek, användning av fantasi och konstnärlig verksamhet utvecklar abstrakta och metodiska kunskaper, kritiskt och kreativt tänkande och förmåga att tillämpa sina kunskaper.

Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetssätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetssätt och studera i egen takt. Elevernas individuella olikheter och skillnader i elevernas utveckling ska också beaktas vid valet av arbetssätt. Genom differentiering stödjer man elevens självkänsla och motivation och tryggar arbetsron. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Även en helhetsskapande undervisning styr valet av arbetssätt.

En mångsidig och ändamålsenlig användning av informations- och kommunikationsteknik ökar elevernas möjligheter att utveckla sitt arbete och sin förmåga att skapa nätverk. Det ökar deras förmåga att söka, behandla och producera information på ett kreativt, självständigt, interaktivt och kritiskt sätt. Vid valet av arbetssätt ska man använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder.

Läraren ska välja arbetssätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetssätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta. Förmågan att lära sig lära utvecklas bäst när läraren också uppmuntrar eleverna att planera och utvärdera sina arbetssätt. Det motiverar och hjälper eleverna att ta ansvar för lärandet och arbetet i skolgemenskapen. Gemensam reflektion kring mål och bedömningsgrunder förbinder till målmedvetet arbete.

I fråga om arbetssätten och studiemiljön kan beaktas följande:

*Mångsidiga och för åldersgruppen och ämnesområdet lämpliga arbetssätt används och lärarens och elevernas styrkor samt modern teknik utnyttjas:

Arbetssätten ska stödja elevernas tillväxt, utveckling och lärande på ett mångsidigt sätt genom alla sinnen.

*I fråga om arbetssätten ska elevernas olika sätt att lära sig utnyttjas genom att beakta omständigheterna och möjligheterna i lärmiljön.

*Valda arbetssätt ska stödja elevens mångsidiga utvärderingsprocess och målsättningar

16. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Helhetsskapande undervisning är en viktig del av den verksamhetskultur som stödjer pedagogisk enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Målet är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ger eleverna bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då eleverna undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjlighet att tillämpa sina kunskaper och får dem att känna sig delaktiga i att bygga upp gemensam kunskap. Detta stärker elevernas förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleverna redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnegränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen kan t.ex. genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt
- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnen och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnen samverkar
- erbjuda samordnad undervisning, så att all undervisning är helhetsbaserad såsom i förskoleundervisningen.

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att ta del av arbete med lärområden och att få undersöka det som de är intresserade av ska utbildningsanordnaren se till att elevernas studier innehåller minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Om de mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och om hur de förverkligas ska beslutas i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. I den lokala läroplanen och i läsårsplanen kan man också besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande.

De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens. Innehållet i lärområdena ska planeras lokalt så att de återspeglar principerna för verksamhetskulturen.

De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala resurserna och möjligheterna. Lärområdena erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Lärarnas och elevernas motivation ökar när de ämnen som behandlas har lokal anknytning, är aktuella och har samhällelig betydelse. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen. Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld, varvid målet är att

- stärka elevernas delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetssätten i studierna
- lyfta fram frågor som eleverna upplever som viktiga och skapa tillfällen att behandla och påverka dem
- öka elevernas möjligheter att studera i olika grupper och med elever i olika åldrar och att arbeta med många olika vuxna

- ge eleverna möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med skolarbetet
- ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer
- göra det möjligt att tillämpa kunskaper och färdigheter i praktiken och ge övning i att handla i enlighet med en hållbar livsstil
- sporra eleverna att handla på ett sätt som gynnar skolgemenskapens och samhällets bästa.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnena och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.

Eleverna ska ges respons under den tid man arbetar med lärområdet och deras kunskaper och färdigheter ska beaktas i den verbala bedömningen eller när man ger vitsord i de läroämnena som varit involverade i lärområdet.

Ämnesöverskridande kunskapshelheter:

Varje skola bör ha åtminstone en ämnesöverskridande kunskapshelhet i sitt program under ett läsår.

Då ämnesöverskridande kunskapshelheter förverkligas utnyttjas bl.a. lokala tyngdpunktsområden i mån av möjligheter med hjälp av;

- temadagar, -veckor/-månader och -år
- olika ämnesöverskridande tema-, forsknings- och kulturprojekt
- utflykter och lägerskolor
- samarbete över läroanstaltsgränserna (utbytesdagar/-veckor).

Med hjälp av dessa strävar man efter att konstruera en studiehelhet kring ett tema som studeras under kortare eller längre perioder genom att använda ämnesöverskridande studiehelheter där teori och praktik förenas på ett naturligt sätt.

Målsättningarna, arbetssätten och innehållen kan fastställas i skol- eller kommunvisa årliga läsårsplaner genom att utnyttja lokala möjligheter, styrkor och aktuella lokala eller nationella teman.

16.1. Mångvetenskapliga lärområden

Verksamhetens målsättningar och utvärderingspraxis är bl.a. följande:

att lära sig ta ansvar för planeringen och förverkligandet av sitt eget arbete

att lära sig av andra och tillsammans i olika grupper (åldersgrupp, lärmiljö)

att lära sig genom att göra

*att bekanta sig med det omgivande samhället och lära sig på basen av dessa upplevelser

Att ta hänsyn till och respektera andra

att lära sig utvärdera sitt eget arbete och resultat på ett konstruktivt sätt

*eleverna deltar i utvecklandet av verksamhetskulturens utvärdering t.ex. genom fadder-, stödelevs- och elevkårsveksamhet

* eleverna kan utnyttja processutvärderingarna i den fortsatta planeringen och utvecklandet av verksamheten

(eleverna ger och får respons under arbetet samt utför självutvärdering av inlärningsprocessen, på basen av denna information utvecklar och planerar lärarna det fortsatta arbetet inom kunskapsområdet)

*föräldrarnas delaktighet i utvärderingen i form av t.ex. olika föräldrakvällar, informationstillfällen samt utvärderingsblanketter

17. Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och stödarrangemangen i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnena. Det inkluderar också att förebygga problem och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska lösningar och sitt sätt att handla. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handla och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdspersonalen.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning. Hemmet och skolan ska tillsammans handla eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hans ansträngningar. Det är skolans uppgift att ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

Lärarna och övriga personal gemensamma regler och verksamhetskultur. Samarbete mellan skolor rekommenderas, bl.a. samband med motions- och kulturevenemang. Utomstående aktörer kan informera om sin verksamhet kontrollerat på skolan. Elevkårsverksamheten ska stödja elevernas delaktighet. Den handledande läraren hjälper till med elevkårens konstituerande och leder eleverna att ta initiativ och handla ansvarsfullt. Samarbete mellan hem och skola kunde ordnas i form av föräldrakvällar, föräldrakvarter, eventuella gemensamma exkursioner och evenemang samt en eventuell föräldraförening eller klasskommittéverksamhet. Informationen mellan hem och skola ska vara öppen och ömsesidig.

17.1. Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i sin egen undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Delaktigheten stärks på ett naturligt sätt när eleverna deltar i planeringen av sitt skolarbete och arbetet i den egna gruppen. Elevernas insats är viktig vid planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena. Eleverna ska också uppmuntras att påverka planeringen och utvecklandet av skolans gemensamma verksamhet och lärmiljöer. Eleverna ska ges möjlighet att delta i

beredningen av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler. Eleverna ska också vara med och utvärdera och utveckla skolans samarbete.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan ha en elevkår som består av skolans elever. Elevkåren och dess organ har som uppgift att främja samarbetet mellan eleverna och öka elevernas påverkningssamhet och delaktighet. Elevkåren ska sporra eleverna att framföra sina åsikter, att vara aktiva och påverka egna och gemensamma ärenden. Elevkåren, liksom andra strukturer och verksamhetssätt som stödjer delaktighet i skolan och kommunen, erbjuder möjligheter att träna demokrati i praktiken.

Elevernas delaktighet

Det är viktigt att varje elevs röst blir hörd. Eleven ska ha möjlighet att uttrycka sina åsikter och på ett aktivt och mångsidigt sätt påverka skolans verksamhet och utveckling, t.ex. när det gäller att planera det egna arbetet. Eleverna uppmuntras också till att vara med och planera skolans gemensamma aktiviteter och att utveckla skolans lärmiljö.

Elevernas delaktighet kan stärkas t.ex. genom följande aktiviteter:

1. Elevkårsarbete
2. Fadderverksamhet
3. Vänelevsverksamhet och klassråd
4. Skolans interna enkäter (t.ex. "Skolans välmåendeprofil", klassvis gjorda välmående enkäter...)
5. Möjlighet att delta i klubbverksamhet samt kunna vara med och påverka planering och innehåll i klubbverksamheten.
6. Att delta i uppgörandet av skolans ordningsregler/trivselregler
7. Kommunens eller stadens egna delaktighetsprojekt/verksamhet (t.ex. "Lilla parlamentet" och "Företagarbyn")

Varje skola kan beskriva samarbetsformerna mera detaljerat i läsårsplanen

17.2. Samarbete mellan hem och skola

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen. Genom samarbetet stöds undervisningen och fostran så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda växande och utveckling. Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostringssamarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran. Vårdnadshavaren ska också se till att läroplikten fullgörs. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten fullgöras genom att eleven deltar i undervisning eller på annat sätt inhämtar de kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Skolan ska stödja hemmens fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. För ett lyckat samarbete förutsätts att skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen i övrigt är mångsidig. Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Centrala frågor som gäller undervisningen, till exempel läroplanen, målen för lärandet, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för lärandet och elevvård, bedömning och betyg samt om val i samband med studierna och

om olika evenemang under läsåret ska diskuteras med vårdnadshavarna. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling i positiva ordalag. När vårdnadshavarna regelbundet får information, kan de för sin del stödja sina barn i deras lärande och skolgång. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång. Utöver personliga möten och gruppmöten ska även informations- och kommunikationsteknik utnyttjas i samarbetet.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

Samarbetet hem och skola

Samarbetet hem och skola stärker elevens, klassens och hela skolans välmående och trygghet. Ett nära samarbete med vårdnadshavarna är viktigt för att skolan ska kunna beakta varje elevs behov, förutsättningar och styrkor. Samarbetet hem och skola förverkligas på grupp- och individnivå.

Samarbetet mellan hem och skola kan stärkas genom följande förslag till verksamhet:

1. Wilma.fi, veckobrev, infobrev till hemmen m.m. mångsidig information
2. Hem och skola föreningen, föräldraförening
3. Vårdnadshavarna deltar i utvärderingen av skolans verksamhet
4. Gemensamma fester
5. Gemensamma utflykter
6. Föräldrakvällar, föreläsningstillfällen
7. Föräldrakvartar och utvecklingssamtal
8. Kontakten till hemmen vid övergången
9. Uppföljning av frånvaro samt tidigt ingripande vid elevers frånvaro

Varje skola kan beskriva samarbetsformerna mera detaljerat i läsårsplanen

17.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Undervisningsväsendet och skolan ska bedriva mångsidigt samarbete för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen, öka öppenheten i verksamheten och stödja elevernas lärande och växande. Samarbete behövs även för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning. Samarbete mellan vuxna, såsom kompanjonlärarskap, ger också eleverna en bild av skolan som en lärande organisation. Samarbete behövs i synnerhet vid planering och genomförande av de mångvetenskapliga lärområdena, vid bedömning och stöd för lärande samt inom elevvården.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens. Samarbete behövs vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleverna flyttar från en skola till en annan. Ofta förutsätter även undervisningen för olika språk- och kulturgrupper, stöd för lärandet och smidig elevvård ett

gott samarbete mellan skolorna. Medverkan i lokala, nationella och internationella nätverk stödjer den pedagogiska utvecklingen.

För att trygga en enhetlig lärtig ska skolan samarbeta med småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen samt gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Ett gott samarbete med klubb- samt morgon- och eftermiddagsverksamheten främjar elevernas välbefinnande. Samarbete med ungdoms-, biblioteks-, idrotts- och kulturväsendet, polisen samt församlingar, organisationer, företag och andra aktörer i närmiljön såsom naturskolor, muséer och ungdomscentraler bidrar till mångsidigare lärmiljöer och stödjer skolans fostrande uppdrag.

Samarbetet beskrivs och definieras i lärårspalanen.

18. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende.

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat social- och hälsovården stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

Fostrande samtal används om eleven inte följer skolans regler. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder verkställs enligt skolvisa planer.

19. Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att komplettera undervisningen samt erbjuda mångsidigare studiemöjligheter i olika läroämnen. Undervisning med hjälp av fjärruppkoppling kan ges endast av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Vid val av pedagogik ska man i synnerhet beakta elevernas ålder och förutsättningar.

Genom fjärruppkoppling kan i synnerhet undervisningen i mera sällsynta språk och religioner och valfria ämnen stödjas. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundläggande utbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Användning av fjärruppkoppling i undervisningen ökar i sin tur skolans ekologiska hållbarhet.

Med hjälp av fjärruppkoppling kan undervisningen både differentieras och göras mera helhetsbetonad. Man kan möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utvecklandet av specialbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Fjärruppkoppling och användning av digitala verktyg bidrar till mångsidigare lärmiljöer. Genom fjärruppkoppling kan man utnyttja olika lärares kompetens, sakkunskapen hos skolans samarbetspartner och eventuella internationella nätverk utgående från elevernas behov och målen för undervisningen.

Lärmiljön ska vara trygg och eleverna ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. En ansvarig lärare ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevernas möjligheter till kommunikation som främjar lärande. En god undervisning förutsätter pedagogisk planering som beaktar elevernas behov och utnyttjar teknikens möjligheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid lagstiftningen om upphovsrätt.

Fjärruppkoppling kan användas i olika läroämnen, om teknisk beredskap finns för detta.

20. Årskursintegrerade studier

Årskursintegrerade studier innebär flexibla arrangemang som ger möjlighet till en individuell studiegång. Årskursintegrerade arrangemang kan tillämpas i studier för en hel skola, endast vissa årskurser eller enskilda elever. Den kan också tillämpas för att till exempel stödja elever med särskild begåvning eller som ett sätt att förebygga studieavbrott.

Årskursintegrerade studier förutsätter ett beslut i den lokala läroplanen. Det betyder att man i läroplanen beslutar att studierna i vissa läroämnen kan följa elevens eget studieprogram, i stället för en i årskurser indelad lärokurs. Elevernas egna studieprogram ska bygga på de studiehelheter som fastställs i läroplanen. Studiehelheterna ska planeras utifrån målen och innehållet i de olika läroämnena. En förutsättning för att gå vidare i studierna i ifrågavarande läroämne och i studierna som helhet är att studiehelheterna slutförts med godkänt resultat. I läroplanen ska fastställas vilka studiehelheter som är obligatoriska och vilka som är valfria. Det är viktigt att regelbundet följa upp hur elevens studier och studiehelheter fortlöper. Bedömningen av lärande vid studier enligt ett eget studieprogram beskrivs i samband med bedömningen av lärande.

Vid årskursintegrerade studier fastställs timfördelningen samt målen och innehållet i läroämnena per studiehelhet. Studiehelheterna ska i varje ämne utformas utgående från de årskurshelheter som bildas mellan etappmålen i statsrådets förordning om timfördelningen. Årskurshelheterna kan delas upp i två eller flera studiehelheter. Innehållet i studiehelheterna kan också utformas genom att kombinera målen och innehållet i olika ämnen inom årskurshelheterna eller vid behov över etappmålen i timfördelningen.

Vid behov kan ett beslut om studier enligt ett eget studieprogram också fattas för en enskild elev genom ett förvaltningsbeslut med stöd av 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Ett dylikt förvaltningsbeslut är möjligt även då den lokala läroplanen inte är uppgjord enligt årskursintegrerade studier. En plan för elevens lärande ska utarbetas. Där ska stå vilka studiehelheter som ingår i elevens studieprogram, i vilken ordning och enligt vilken tidtabell studierna ska genomföras och eventuella särskilda mål för studierna.

Årskursintegrerade studier kan tillämpas för att stödja elever med särskild begåvning i något eller några ämnen. Studierna i vissa läroämnen kan följa elevens eget studieprogram. Timfördelningen samt målen och innehållet i läroämnena, obligatoriska och valfria ämnen samt uppföljning och bedömningen fastställs individuellt.

21. Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp som består av elever från olika årskurser eller, vid årskursintegrerade studier, elever i olika åldrar. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl.

Undervisningen i en sammansatt klass kan i sin helhet genomföras enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen om växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Särskilt viktigt är att måna om att elevernas studiefärdigheter utvecklas. Ifall de olika årskurserna i en sammansatt klass i vissa läroämnena har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna i läroämnena också uppdelas i delar för att på det viset jämna ut undervisningstimmarna. Vid utjämning av undervisningstimmarna i läroämnena ska elevernas rätt till det totala antal timmar som fastställs i läroplanen alltid tryggas. Om en elev övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis ska eleven få individuell undervisning för att avlägga en eventuell lärokurs eller en del av en lärokurs som saknas.

Studier i en sammansatt klass kan också genomföras som årskursintegrerade studier i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. I det fallet fastställs lärokursen i läroplanen som studiehelheter och delas inte in i årskurser. De årskursintegrerade studierna kan gälla alla skolans elever, en viss sammansatt klass eller enskilda elever.

Undervisningen i sammansatt klass ger goda förutsättningar för en helhetsbetonad undervisning där man använder mångvetenskapliga lärområden. I undervisningen i sammansatt klass ska de möjligheter som i synnerhet kollaborativt lärande och modellinlärning ger utnyttjas. I sammansatta klasser kan närundervisningen också stödjas och berikas med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen.

Undervisningen i en sammansatt klass kan genomföras enligt principen om växelkurser i ämnen där det är möjligt. Utjämning av timmar rekommenderas.

22. Flexibel grundläggande utbildning

Enligt lagen om grundläggande utbildning kan en kommun, i den omfattning kommunen beslutar, ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9. Utbildningen ska ordnas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Syftet med den flexibla grundläggande utbildningen är att minska studieavbrott i den grundläggande utbildningen och förebygga utslagning. Målet är att stärka elevernas studiemotivation och livskompetens. Förutom att eleverna ska slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs får de stöd vid övergången till följande utbildningsstadium och ges färdigheter som behövs för att klara av studierna.

Den flexibla grundläggande utbildningen är avsedd för sådana elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som man bedömer riskeras av att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan olika organisationer. Också yrkesläroanstalter och gymnasier, läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt verkstäder för unga kan delta i samarbetet. En styrgrupp kan inrättas för att planera och organisera flexibel grundläggande utbildning.

Skolans arbetssätt och undervisningsmetoder ska utvecklas så att de motsvarar de individuella behoven hos de elever som valts till utbildningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid arbetsformer som ökar elevernas delaktighet och samhörighet i skolan samt stärker det fostrande arbete som är gemensamt för vårdnadshavarna och alla som arbetar inom den flexibla grundläggande utbildningen. Aktiverande och arbetsinriktade studiemetoder ska prioriteras i undervisningen.

Flexibel grundläggande utbildning ska ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete samt med hjälp av stöd- och rådgivningstjänster. Flexibel grundläggande utbildning ska utöver läraren involvera en av utbildningsanordnaren utsedd yrkeskunnig person som vet hur man stödjer ungas sociala växande, samarbetet med familjerna och är insatt i annat stöd- och rådgivningsarbete. Undervisningen kan vid behov också delvis genomföras i anslutning till en annan undervisningsgrupp.

Undervisningen ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla grundläggande utbildningen. Under dessa perioder har eleverna rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen. Personal på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer som arbetar med elever ska göras förtroga med föreskrifter som berör arbetarskydd, dataskydd och sekretess och andra nödvändiga föreskrifter.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning på anhållan av eleven eller vårdnadshavaren. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas vid antagningen av elever. Utbildningsanordnaren ska besluta om grunderna för antagningen av elever och om antagningsförfarandet. Om elevantagningen fattas ett förvaltningsbeslut som bereds på ett yrkesövergripande sätt. Om den flexibla grundläggande utbildningen för en enskild elev avslutas innan den grundläggande utbildningen är slut, förutsätts ett förvaltningsbeslut.

Elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevvård. En elev kan vid behov få allmänt eller intensifierat stöd. I undantagsfall kan även en elev som får särskilt stöd antas till flexibel grundläggande utbildning, om eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och om arrangemanget kan anses vara till fördel för eleven.

För en elev som deltar i flexibel grundläggande utbildning ska man utarbeta en plan för elevens lärande eller justera den plan som tidigare utarbetats. Planen ska utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Den ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd. Planen ska dessutom beskriva

speciella omständigheter i den flexibla grundläggande utbildningen för eleven, till exempel om undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Ifall eleven får särskilt stöd, ska den flexibla grundläggande utbildningen på motsvarande sätt beskrivas i en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

23. Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Den grundläggande utbildningen kan i sådana fall ordnas bland annat som sjukhusundervisning, på skolhem, upptagningshem, förläggningar eller i fängelser eller andra straffanstalter.

Den kommun där sjukhuset ligger är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning det är möjligt med hänsyn till elevens hälsa. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra läropliktiga elever som får specialiserad sjukvård i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och terapeutiska och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt. Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till sjukhusundervisning eller återgången tillbaka till sin egen skola. Elevens utbildningsanordnare ska tillsammans med den kommun där det sjukhus som ansvarar för vården finns i yrkesövergripande samarbete komma överens om och ordna det stöd för undervisningen som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till den tidigare undervisningen i den egna skolan. Inom sjukhusundervisningen kan man också använda fjärruppkoppling i undervisningen. Elevens hemkommun är skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som får undervisning i en sjukhusskola.

För undervisningen av barn som har placerats utanför hemmet ansvarar den kommun där barnet är bosatt. För undervisningen av en elev som har placerats på en barnskyddsanstalt svarar den skola som verkar på anstalten, om anstalten har tillstånd att anordna utbildning. För elever som blivit placerade med stöd av barnskyddslagen är elevernas hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning. För fängelseundervisningen av läropliktiga svarar den kommun där fängelset ligger.

Enligt avtal kan en kommun också, i stället för en skola i den egna kommunen, som närskola anvisa eleven en skola i en annan kommun, en skola som drivs av en privat sammanslutning eller en stiftelse som har tillstånd att anordna utbildning, eller en statlig skola.

Se bilaga Elev- och studerandevård i Kristinestad

24. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

För eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet som nära anknyter till utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet och omfattningen av verksamheten. Också skolmåltider, rastaktiviteter, morgonsamlingar, fester, utfärder, studiebesök och lägerskolor samt i mån av möjlighet skolresor ska ordnas så att de stödjer de mål som ställts upp för elevernas lärande, mångsidiga utveckling och välbefinnande. De förstärker också för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag och möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig, uppiggande och omväxlande dag. I den lokala läroplanen fastställs målen för verksamheten och principerna för att ordna verksamheten. Om de skolvisa arrangemangen bestäms i läsårsplanen.

Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Verksamheten är en del av den avgiftsfria grundläggande utbildningen främjar för sin del gemenskap och berikar skolans verksamhetskultur. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Klubbarna erbjuder eleverna möjlighet att bekanta sig med olika fritidsaktiviteter. Målet är att inspirera eleverna att ta del av fritidsaktiviteter och ge dem möjlighet att arbeta tillsammans, känna glädje och uppleva att de kan och lyckas. I klubbverksamheten ges eleverna tillfällen att tillämpa det som de har lärt sig i skolan och tillfällen för kreativ verksamhet och mångsidig kommunikation med vuxna och andra elever. Klubbarna kan öka elevernas delaktighet och möjligheter att påverka samt hjälpa dem att hantera vardagen och känna sig trygga.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Klubbverksamheten utvecklas och lärmiljöerna utformas så att de stödjer deltagande i fritidsaktiviteter. Eleverna får i större utsträckning delta i planeringen av klubbverksamheten. Klubbverksamheten erbjuder möjligheter att stärka fostringssamarbetet mellan hem och skola samt samarbetet med det omgivande samhället. Skolorna kan då de ordnar klubbverksamhet använda sig av den kompetens som finns inom olika sektorer, föreningar, företag och organisationer och hos andra samarbetspartner.

Skolbiblioteksverksamhet

För att stödja skolans undervisning och fostrande arbete kan man ordna skolbiblioteksverksamhet och förverkliga den i samarbete med närbibliotek och andra bibliotek. Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka elevernas allmänbildning och till att bredda och vidga deras världsbild. Mångsidig skolbiblioteksverksamhet stödjer förverkligandet av synen på lärande i verkliga lärsituationer och ger eleverna möjligheter att sköta olika ansvarsuppdrag. Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Verksamheten ökar möjligheterna att differentiera undervisningen, att arbeta utgående från elevernas personliga intressen samt att samarbeta med hemmen. Tillsammans handleder skolan och biblioteket eleverna till livslångt lärande och aktivt medborgarskap.

Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad. Skolmåltiden ska ordnas med hänsyn till måltidens hälsomässiga, sociala och kulturella betydelse. Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings- och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkras man sig om att eleverna orkar under skoldagen. En trivsamt skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Eleverna ska uppmuntras att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolmåltiden och i synnerhet av måltidssituationerna. Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras ska diskuteras med hemmen och tillsammans stödjer man elevernas utveckling. Man ska regelbundet följa upp hur många som deltar i skolmåltiden och utvärdera kvaliteten på maten och måltidssituationen.

Skolmåltiden ska ordnas och verksamheten utvecklas genom samarbete mellan undervisningspersonalen och personalen som ansvarar för måltiden. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovården komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden.

Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning och den tid som används för undervisning ska indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt. En del av arbetstiden kan användas för arbetslivsorientering, avslutningar och andra gemensamma evenemang. Förordningen gör det möjligt att på olika sätt strukturera skoldagen och att ordna rasterna på sätt som främjar elevernas välbefinnande. Gemensamma evenemang kan vara bl.a. skolans fester, temadagar och utfärder. Studiebesök och lägerskolor kan omfatta hela skolan eller endast några eller någon undervisningsgrupp. Även då utnyttjas möjligheten att ordna skolarbetet på ett flexibelt sätt i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. Dagens arbete ska inledas med en kort morgonsamling.

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. De kan också ingå som en del i de mångvetenskapliga lärområdena. De stärker elevernas mångsidiga kompetens och synliggör skolans kulturella och språkliga mångfald. Studiebesök och lägerskolor ger för sin del möjligheter att vidga lärmiljön och att lära sig i autentiska situationer samt att samarbeta med olika aktörer.

Utbildningsanordnaren har stor möjlighet att påverka hur skoldagen delas in i undervisningsavsnitt och raster, vilken annan verksamhet som ingår i skoldagarna och hurdana verksamhetsformer som används. Dessa val formar skolans verksamhetskultur. De beslut man gör gällande skoldagens struktur görs med beaktande av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen.

Skolväg och skoltransporter

Eleverna ska uppmuntras att ta sig till och från skolan på ett sätt som främjar hälsan och konditionen. Både när de rör sig självständigt och när de får skoltransport ska de lära sig att värna om sin egen och andras säkerhet och att uppföra sig väl under skolvägen.

Man ska komma överens om tillvägagångssätt och ansvarspersoner gällande övervakning och handledd verksamhet för dem som väntar på skoltransport samt gällande säkerheten under resan. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om tillvägagångssätten och transportarrangemangen. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna till de skyldiga och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

Beskrivs i elev- och studerandevårdsplanen

Antecknas i skolornas läsårsplan

25. Bedömningskulturens lokala betoningar

I den grundläggande utbildningen indelas bedömningen i bedömning under studierna och slutbedömning. Både i bedömningen under studierna och i slutbedömningen ska de allmänna principerna för bedömning följas.

Bedömning utgående från mål och kriterier

Bedömningen av lärande, arbete och uppförande, såväl som responsen till eleverna, ska alltid utgå från de mål som fastställs i grunderna för läroplanen och preciseras i den lokala läroplanen. Eleverna och deras prestationer ska inte jämföras med varandra och elevens person, temperament eller andra personliga egenskaper ska inte påverka bedömningen. Lärarna ska se till att eleverna känner till målen och bedömningsgrunderna. Att eleven själv reflekterar över målen och analyserar sina framsteg i lärandet i relation till målen är också viktigt för att färdigheterna i självbedömning ska utvecklas.

Vid bedömningen av elevens kunskaper med hjälp av betyg ska de bedömningskriterier som härletts ur målen och fastställs i grunderna för läroplanen användas. Bedömningskriterier har fastställts för övergången mellan årskurs 6 och 7 och för slutbedömningen för att stödja lärarna i deras arbete och för att förenhetliga bedömningen. Kriterierna är inte mål som uppställts för eleverna, utan de beskriver vilken nivå som förutsätts för det verbala omdömet goda kunskaper eller vitsordet 8.

Om det i ett beslut om särskilt stöd fastställs att eleven ska studera ett läroämne enligt allmän lärokurs, bedöms elevens prestationer i relation till målen för den allmänna lärokursen med hjälp av ovannämnda bedömningskriterier. För elever som i ett eller flera läroämnena studerar enligt en individualiserad lärokurs, bedöms ifrågavarande läroämnena i relation till elevens individuella mål som fastställs i den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas och kunskapsnivån ska inte beskrivas med hjälp av ovannämnda bedömningskriterier.

Mångsidiga bedömningsmetoder och beaktande av elevernas ålder och förutsättningar

Praxis för bedömning och respons ska planeras och tillämpas utgående från elevernas ålder och förutsättningar. Responsen ska lyfta fram elevernas styrkor och framsteg i lärandet i förhållande till tidigare kunskaper.

Mångsidiga metoder ska tillämpas vid bedömningen. Läraren ska samla information om elevernas framsteg inom olika områden av lärandet och i olika lärsituationer. Det är viktigt att observera att eleverna lär sig och arbetar på olika sätt samt att se till att det inte finns hinder för att visa sina kunskaper och framsteg. I olika bedömnings- och provsituationer ska man se till att eleven förstår uppgiften och har tillräckligt med tid att utföra den. Läraren ska se till att eleverna vid behov har möjligheter att visa sina kunskaper med hjälp av digitala verktyg och muntligt. Man ska också se till att det finns tillgång till andra hjälpmedel och biträdestjänster som eleverna eventuellt behöver. Även lindriga inlärningssvårigheter och eventuella bristande kunskaper i undervisningsspråket/ svenska/finska ska beaktas när bedömnings- och provsituationer planeras och genomförs. På samma sätt ska eventuella tyngdpunktsområden i elevens studier beaktas.

I bedömningen av elever med invandrarbakgrund och elever med ett främmande språk som modersmål ska man ta hänsyn till varje elevs språkliga bakgrund samt till att kunskapen i svenska eller finska utvecklas småningom. För att eleven trots eventuella bristande kunskaper i svenska eller finska ska kunna visa sina kunskaper och framsteg ska man i bedömningen fästa särskild uppmärksamhet vid att använda mångsidiga och flexibla metoder som är anpassade till elevens situation.

Utveckling av förutsättningarna för självbedömning

I undervisningen ska man utveckla elevernas förutsättningar för självbedömning genom att ge dem utrymme att reflektera över hur lärandet och studierna framskrider. Eleverna ska både som individer och som grupp handledas att iaktta sitt lärande och sina framsteg och vilka faktorer som

påverkar dem. Tanken är att lärarna ska hjälpa eleverna att förstå målen och att hitta de bästa metoderna att nå dem.

I de lägre årskurserna utvecklas färdigheter i självbedömning genom att lärarna hjälper eleverna att identifiera sina framgångar och styrkor i skolarbetet och att bli medvetna om de överenskomna målen för arbetet. Lärarna ska hålla gemensamma utvärderingssamtal i undervisningsgruppen, ge positiv respons och visa hur var och en på olika sätt kan lyckas i sitt arbete. I de högre årskurserna är det fortfarande viktigt att fästa uppmärksamhet vid elevernas styrkor och när de lyckas i arbetet, men uppföljningen av framsteg i såväl lärandet som studierna kan vara mera analytisk. Det sporrar eleverna att bli allt mera självständiga. Också då är det viktigt att läraren utvecklar utvärderingsdiskussioner eleverna emellan, med andra ord kamratbedömning, som en del av arbetet i gruppen. Det ger eleverna möjlighet att lära sig att ge och få konstruktiv respons. Med hjälp av självbedömning och kamratbedömning kan varje elev bli medveten om sina framsteg och förstå hur hen själv kan påverka sitt lärande och sin framgång i skolarbetet.

26. Bedömningen under studierna

Bedömningen grundar sig alltid på de mål som fastställts i grunderna för läroplanen och preciseras i den lokala läroplanen. Bedömningen ska fokusera på elevens lärande, arbete och uppförande. Tillförlitlig bedömning förutsätter att de olika delområdena mångsidigt observeras och dokumenteras.

Eleverna och deras prestationer ska inte jämföras med varandra och elevernas person, temperament eller andra personliga egenskaper ska inte påverka bedömningen. Lärarna ska se till att eleverna och vårdnadshavarna känner till målen och bedömningsgrunderna.

Bedömningen görs enligt enhetliga principer, vilket betyder att eleverna är i jämlik situation.

Bedömningsprinciper

Bedömningen görs utgående från elevens ålder. Bedömningen är regelbunden, mångsidig och målinriktad. Syftet med bedömningen är att stödja och handleda inlärningsprocessen och hjälpa eleverna att förstå hur de kan främja sitt lärande. I följande tabell presenteras olika sätt för bedömning, vilka varierar i fråga om tid och sätt för förverkligandet. Tabell 1. Principerna för bedömning under studierna och exempel på förverkligandet

Bedömningsprincip	Exempel på förverkligande
Delaktighet	• självbedömning • Eleven ställer upp egna mål och bedömer hur de uppnåtts • portfölj • kamratbedömning, par- och gruppbedömning
Kontinuitet	• mellanbetyg • diskussion under inlärningsprocessen
Uppmuntrande	• fokus på hela inlärningsprocessen • även små framsteg beaktas
Mångsidighet	• utvärderingssamtal • Kamratbedömning, par- och gruppbedömning • ämnesöverskridande kunskapshelheter • skriftlig självbedömning • betyg • portfölj • drama • visuell framställning • {0> • <}0{> • }bedömning av projektet • bedömning av hela inlärningsprocessen • informationsteknik som hjälp
Främjande av lärandet	• kontinuerlig bedömning under inlärningsprocessen • uppmuntran och stöd av gruppen eller läraren • Bestämda och tydliga mål
Rättvist och etiskt	• eleverna jämförs inte med varandra utan elevens egna framsteg bedöms • målen och hela bedömningen synliggörs (t.ex. målen och bedömningsmetoderna meddelas tydligt åt eleverna och vårdnadshavarna,
Sanningsenlighet	• även sånt som ska förbättras synliggörs i positiv anda • direkt respons • förbättra förmågan att tåla misslyckande och besvikelser
Företagsamt arbetssätt	• eleven ställer själv upp sina mål • målen ska vara realistiska och de kan indelas i delmål • genom uppmuntrande bedömning motiveras eleven att försöka sitt bästa • eleven använder för sig själv lämplig bedömningspraxis • eleven reflekterar över sitt lärande
Samarbetet med hemmen	• information om målen och bedömningssätten ges på förhand

	• föräldrakvällar(informativt, t.ex.genomgång av målsättningar) • övriga möten • - infobrev • bedömningssamtal • tydlig information om ändringar i lärandet • respons av föräldrarna om hur målen uppnåtts t.ex. i samband med utvärderingssamtal • skolans hemsida, t.ex. kriterier för uppförande
--	---

Elevers självbedömning och kamratbedömning

Med hjälp av självbedömning förstärks barnens och de ungas självkänsla och självförtroende. Självbedömningen ska vara en vardaglig del av skolarbetet, realistisk, rimlig och aktuell. Olika självbedömningsdokument kan sparas t.ex. i elevmappen och man kan återgå till dem under läsåret, på det viset blir elevens egna resultat och lärarens bedömningar lika betydelsefulla. Elevers uppfattning om sig själv som lärande förstärks. I kamratbedömningen handleds eleverna att bedöma det gemensamma eller andras arbete och färdiga resultat muntligt eller skriftligt. I kamratbedömningen kan man även bedöma, i vilken mån gruppen har

nått uppsatta mål.

Eleverna fostras att redan i de första årskurserna av den grundläggande utbildningen att göra självbedömningar och kamratbedömningar som den del av lärandet och sin skolgång . Detta fortsätter sedan i de högre klasserna. Betyg

Förutom läsårsbetyget ska skolan ge eleven bedömningsrespons minst en gång under läsåret. Responsen kan vara mellanbetyg, bedömningsbesked eller utvärderingssamtal. Läsa- och mellanbetygen skall följa anvisningarna i grunderna för läroplanen och förordningen om grundläggande utbildning 852/1998. Om övrig bedömningsrespons uppgörs ett undertecknat, skriftligt dokument.

Läsårsbedömning

I årskurserna 1-(2) används verbala omdömen. I årskurserna 3-6 kan sifferbedömningen i läsårsbetyget kompletteras med verbala omdömen. Konst- och färdighetsämnen kan bedömas med endast verbala omdömen i läsårsbetyget för årskurserna 4-6 i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

I läsårsbetyget för årskurs 7 kan sifferbedömningen kompletteras med verbala omdömen. Beroende på målen och innehållet bedöms hälsokunskap i läsårsbetyget för årskurs 7 med vitsordet godkänd/underkänd. I årskurserna 8-9 används sifferbedömning. Eleven, vårdnadshavarna och lärarna bör kunna tolka betyget så att framsteg i lärandet och färdigheter tydligt kommer fram.

Mellanbedömning

Mellanbedömningen förverkligas i årskurserna 1-5 som utvärderingssamtal (som eleven och vårdnadshavaren kallas till) och /eller som ett läsårsbetygsliknande betyg. Syftet med mellanbedömningen är att stödja och främja elevens lärande och tillväxt. Bedömningen utförs av klassläraren. Före bedömningen diskuterar läraren elevens framsteg med andra lärare som har undervisning i klassen. Denna respons ges till eleven och vårdnadshavaren i samband med bedömningen.

Som grund för eventuella utvärderingssamtal används en enhetlig blankett i årskurserna 1 och 3-5 (bilaga 1), som läraren gör anteckningar i. Utvärderingssamtalet hålls under november-januari. Utvärderingssamtalen ordnas under hemmets och skolans samarbetstid utanför lektionerna. Handlingen arkiveras i enlighet med utbildningsanordnarens anvisningar. Den undertecknade ursprungliga bedömningsblanketten ges åt vårdnadshavaren. Om vårdnadshavaren trots kallelse inte kommer till utvärderingssamtalet håller läraren utvärderingssamtalet med eleven och sänder utvärderingsrapporten för kännedom till vårdnadshavaren.

I årskurs två hålls utvärderingssamtalet på vårterminen före vecka 12, och samtalet fungerar då även som övergångsbedömning (bilaga 2). Föräldrakvarterna och utvärderingssamtalen kan sammanslås. Alltså i praktiken kan utvärderingssamtalet ersätta höstens föräldrakvart. Om det finns särskilt behov, kan läraren och vårdnadshavarna planera in en föräldrakvart från fall till fall.

Mellanbedömningen görs för årskurserna 6-9 enligt samma principer som läsårsbedömningen för respektive årskurs. I årskurs 7 kan konst- och färdighetsämnen bedömas med siffror och / eller verbala omdömen i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. Beroende på målen och innehållet bedöms hälsokunskap med godkänd/underkänd på samma sätt som i läsårsbetyget för årskurs 7. Mellanbedömningen kan även göras som periodbedömning.

Bedömning av ämnesöverskridande studiehelheter

Under ett läsår bör finnas minst en ämnesöverskridande studiehelhet (Grunderna för läroplanen och lokala LP, kapitel 4). Den ingår i skolans årsplan och motsvarar till omfattningen elevens antal veckotimmar. Bedömningen av ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen av läroämnena som ingår i helheten. Tyngdpunkten i bedömningen ligger på arbetsfärdigheter.

Bedömning i sammansatt klass

Undervisningen i sammansatt klass kan förverkligas helt enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen för växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Bedömningen sker enligt den ifrågavarande kursens mål och innehåll. Om eleven övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis, ska eleven få individuell undervisning för att avlägga eventuell lärokurs eller en del av lärokurs som saknas.

Framskridande av studierna

En elev som i de olika läroämnena som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffervitsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter upp-flyttas till följande årskurs. Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om elevens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om man bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande årskurs med godkänt resultat. Om eleven riskerar att stanna kvar, ska läraren i god tid ta upp saken med eleven och vårdnadshavaren samt komma överens om på vilket sätt lärandet skall stödjas.

Eleven ska dock först beredas möjlighet att i ett särskilt prov eller genom annat slag av visning på ett för eleven bästa sätt ska kunna visa att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet.

Om eleven inte klarar av årskursens lärokurs i ett läroämne, är uppflyttandet villkorligt. Då ges eleven ämnesvis möjlighet att visa sina färdigheter prov. Tidpunkten på detta prov bestäms läsårsvis i en plan som grundar sig på läroplanen.

Årskursintegrerade studerande

Vid behov har eleven möjlighet att övergå till årskursintegrerade studier, vilket utbildningsanordnaren fattar beslut om. Enligt individuell läroplan kan man vid behov framskrida

sanabbare än inom årskursbunden undervisning eller undvika kvarstannande, som skulle göra slut på alla studier i ifrågavarande klass.

Bedömningssätten årskursvis och i några sätt att ordna utbildningen

Läroämnena i elevens studieprogram bedöms med siffror eller verbala omdömen. Verbala omdömen kan även ges i form av nämnande av prestation. För valfria ämnen i årskurserna 4-6 antecknas elevens slutförda prestationer för studieheltider inom valfria ämnen och dessa bedöms med verbalt omdöme godkänd/underkänd. I årskurs 7 – 9 bedöms valfria ämnen som understiger två årsveckotimmar med verbalt omdöme godkänd/underkänd. Valfria ämnen som omfattar minst två årsveckotimmar bedöms med siffervitsord i årskurserna 7-9. Valfria konst- och färdighetsämnena är en del av undervisningen i konst- och färdighetsämnena och ska också bedömas som en del av denna undervisning enligt de valfria ämnens bedömningsanvisningar. De valfria timmarna inom konst och färdighetsämnena (K&F) är en del av den gemensamma undervisningen i musik, bildkonst, handarbete, gymnastik och huslig ekonomi och de ska även bedömas som en del av denna undervisning. Detta innebär att ingen separat bedömning ges i konst- och färdighetsämnena i läsårsbetyget eller avgångsbetyget, utan de bedöms som en del av de för alla gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnena.

Tabell 2. Bedömningsformerna årskursvis

Årskurs	Bedömningsformer
Klass 1	• självbedömning • mellanbedömning: utvärderingssamtal elev-vårdnadshavare-lärare hålls i november-januari och/eller • mellanbetyg i slutet av terminen • t.ex. enhetlig blankett (bilaga 1) • de som deltar i diskussionen hörs • läraren gör anteckningar • läsårsbedömning: verbala omdömen • bedömning av åtminstone modersmål, matematik, uppförande (separat bilaga) och arbetsfärdigheterna • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
2. klass:	• självbedömning • mellanbedömning / bedömning vid övergångar: • utvärderingssamtal elev-vårdnadshavare-lärare, hålls på värterminen före vecka 12 och /eller • mellanbetyg i slutet av terminen • enhetlig blankett i landskapet (bilaga 2) • alla som deltar i diskussionen hörs • läraren gör anteckningar • läsårsbedömning: verbala omdömen • bedömning av åtminstone modersmål, matematik, uppförande (separat bilaga) och arbetsfärdigheterna • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
3. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: • utvärderingssamtal elev-vårdnadshavare-lärare hålls i november-januari • alla som deltar i diskussionen hörs • läraren gör anteckningar och/eller • mellanbetyg i slutet av terminen (numeriskt, som kan kompletteras med verbala omdömen)

	• alla läroämnen bedöms, och av dessa kan konst- och färdighetsämnen bedömas verbalt • uppförande bedöms • läsårsbedömning: verbala omdömen • bedömning av åtminstone modersmål och litteratur, matematik, A1-språk, uppförande (separat bilaga) och arbetsfärdigheterna • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
4. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: -utvärderingssamtal elev-vårdnadshavare-lärare hålls i november-januari • alla som deltar i diskussionen hörs • läraren gör anteckningar och/eller • mellanbetyg i slutet av terminen (numeriskt, som kan kompletteras med verbala omdömen) • alla läroämnen bedöms, och av dessa kan konst- och färdighetsämnen bedömas verbalt • uppförande bedöms • läsårsbedömning: numerisk, som kan kompletteras med verbala omdömen • bedömning av åtminstone modersmål och litteratur, matematik, A-språk, uppförande • arbetsfärdigheterna bedöms i samband med läroämnet • konst- och färdighetsämnen kan bedömas numeriskt och/eller verbalt • Valfria ämnen bedöms godkänd/underkänd • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
5. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: • Utvärderingssamtal elev-vårdnadshavare-lärare • alla som deltar i diskussionen hörs • läraren gör anteckningar och/eller

	• mellanbetyg i slutet av terminen (numeriskt, som kan kompletteras med verbala omdömen) • alla läroämnen bedöms, och av dessa kan konst- och färdighetsämnen bedömas verbalt • uppförande bedöms • läsårsbedömning: numerisk, som kan kompletteras med verbala omdömen • bedömning av åtminstone modersmål och litteratur, matematik, A1-språk, A2-språk och uppförande • arbetsfärdigheterna bedöms i samband med läroämnet • konst- och färdighetsämnen kan bedömas numeriskt och/eller verbalt • valfria ämnen bedöms godkänd/underkänd • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
6. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: numerisk, som kan kompletteras med verbala omdömen • alla läroämnen bedöms, och av dessa kan konst- och färdighetsämnen bedömas verbalt • uppförande bedöms • valfria ämnen bedöms godkänd/underkänd • bedömning i övergången: I läraren ger eleven respons och informerar vårdnadshavaren om hur studierna framskrider i god tid innan läsårets slut • övergångens bedömningsuppgifter fogas till övergångsblanketten som utbildningsanordnaren använder. • läsårsbedömning: numerisk, som kan kompletteras med verbala omdömen enligt bedömningskriterierna i läroplanens grunder (vitsord 8) • alla läroämnen bedöms, och av dessa kan konst- och färdighetsämnen bedömas verbalt • uppförande bedöms • valfria ämnen bedöms godkänd/underkänd

	• ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
7. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: numerisk, som kan kompletteras med verbala omdömen • bedömning av kurser som avslutas och uppförande • konst- och färdighetsämnen kan bedömas numeriskt och/eller verbalt • beroende på målen och innehållet bedöms hälsokunskap godkänd/ underkänd • läsårsbedömning: numerisk, som kan kompletteras med verbala omdömen • bedömning av kurser som avslutas och uppförande • beroende på målen och innehållet bedöms hälsokunskap godkänd/ underkänd • bedömningen i slutet av läsåret innehåller utvärdering av hur eleven har uppnått målen i olika läroämnen • OBS! Ämnen som slutförs bedöms i läsårsbetyget enligt slutbedömningskriterierna • ämnen som slutförs och har numerisk bedömning är bildkonst, handarbete och huslig ekonomi • företagsamt lärande som avslutas bedöms med anteckningen godkänd/ underkänd • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
8. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: numeriskt mellanbetyg • bedömning av kurser som avslutas och uppförande • läsårsbedömning: numerisk • bedömning av kurser som avslutas och uppförande • bedömningen i slutet av läsåret innehåller utvärdering av hur eleven har uppnått målen i olika läroämnen • ämnen som slutförs och har numerisk bedömning är musik

	• OBS! ämnen som slutförs bedöms i läsårsbetyget enligt slutbedömningskriterierna • valfria ämnen som ingår i lärokurser som underskrider två årsveckotimmar bedöms med verbala omdömen godkänd/underkänd • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen
9. klass:	• självbedömning • mellanbedömning: numeriskt mellanbetyg • alla läroämnen bedöms • läsårsbedömning: numerisk • avgångsbetyg. Numerisk bedömning enligt läroplanens slutbedömningskriterier (vitsord 8) • valfria ämnen som ingår i lärokurser som underskrider två årsveckotimmar bedöms med verbala omdömen godkänd/underkänd • ämnesöverskridande studiehelheten beaktas i bedömningen

Tabell 3. Bedömningsformer vid några sätt att anordna undervisningen

Ordnande av undervisningen	Bedömningsformer
intensifierat stöd	• bedömningen av lärandet bör basera sig på de allmänna målen i läroplanens grunder
individualiserade lärokurser	• självbedömning • bedöms alltid enligt planen som antecknats i den i IP antecknade planen verbalt eller numeriskt
studier enligt verksamhetsområden	• självbedömning • verbal bedömning
årskursintegrerade studier	• självbedömning • Studiehelheter som antecknats i studieprogrammet som slutförda bedöms • läsårsbetyg ges för slutförda studiehelheter • avgångsbetyg ges då hela lärokeursen för grundläggande utbildning slutförts
flexibel grundläggande utbildning	• utbildningsanordnaren utarbetar en flexibel läroplan som innehåller beslut om bedömningen
Sjukhusundervisning	• självbedömning • vid undervisning under korta perioder görs bedömningen av hemskolan med beaktande av bedömningresponsen från sjukhusskolan • vid minst en termins studier är det sjukhusskolan som gör bedömningen • avgångsbetyg ges på hemskolans blankett och hemskolans rektor undertecknar betyget • slutbedömningen görs tillsammans av hemskolans och sjukhusskolans lärare som undervisat eleven
invandrarutbildning	• självbedömning • innehållet i läroplanen bedöms verbalt eller numeriskt o bedömning av kunskaperna i läroämnet, inte kunskaperna i finska o bedömningssätt: skriftligt, muntligt, gester, teckningar o behärskande av de centrala kunskaperna motsvarar vitsordet 8

Bedömning vid övergången i åk 2 och 6

Utvärderingssamtalet i åk 2 stödjer bedömningen vid övergången. I utvärderingssamtalet ska speciellt beaktas framsteg i språkliga färdigheter, förmågan att arbeta och hur eleven sköter olika uppgifter. I övergången betonas även samarbetet med vårdnadshavarna. Med hjälp av blanketten i bilaga 2 ges handledande respons. Blanketten för mellan- och övergångsbedömning ifylls i samband med utvärderingssamtalet. Alla som deltar i samtalet hörs och läraren gör anteckningar. Tyngdpunkten är på elevens självbedömning. Anteckningarnas antal för varje punkt är inte begränsat. Alla som deltagit i diskussionen undertecknar dokumentet som arkiveras enligt utbildningsanordnarens anvisningar. Den ursprungliga undertecknade blanketten ges till

I slutet av årskurs 6 ger läraren handledande respons åt eleven. Även vårdnadshavarna informeras om elevens framsteg vad gäller förmågan att arbeta och färdigheter att lära sig. Övergången är en del av elevens övergång från de nedre klasserna till de högre klasserna. I samband med denna bedöms utvecklingen av förmågan att arbeta, tänka och lära sig mångsidigt, framsteg i läroämnena och i mera krävande färdigheter samt studiemotivationens nivå. Bedömningen av övergången bifogas till blanketten som används i övergångsprocessen. Uppgifterna ges även för kännedom till vårdnadshavarna. För överföring av uppgifter till de högre klasserna används metoder som redan är i användning i kommunerna.

Bedömning av uppförande och bedömningsgrunderna

Som grund för bedömningen av uppförande används de i kommunerna/skolorna hållna värdediskussionerna, kommunens/skolans fostringsmål, verksamhetskultur och ordningsregler. Elever och vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i skolans värdediskussioner.

Bedömningen av uppförande får inte basera sig på person, temperament eller elevens personliga egenskaper. Bedömningen av uppförande är inte en del av bedömningen i ett läroämne.

Det centrala i bedömningen av uppförande är hänsyn till andra, gott uppförande, gemensamt överenskomna handlingssätt och regler samt sakligt uppförande på det sätt som situationen kräver.

Bedömningen av uppförande ska ske enligt samma principer som i läroämnena. Bedömning av uppförande antecknas inte i mellan- och avgångsbetyget för årskurs 9. Till betyget kan bifogas bedömning av elevens uppförande. Bilagan ska inte nämnas i betyget. Av mellan- och slutbedömningens bilaga ska framgå elevens identifikationsuppgifter.

Tabell 4. Kriterierna för vitsordet i uppförande

Vitsord	Kriterier
10 utmärkt	• Eleven följer skolans regler • Eleven uppför sig exemplariskt artigt, vänligt och hjälpsamt mot andra. • Eleven uppför sig exemplariskt rättvist och tolerant mot andra. • Eleven anpassar sig till arbete i olika grupper och främjar gemensamt arbete • Eleven främjar arbetsro • Elevens språkbruk är exemplariskt • Eleven skapar genom sitt uppförande positiv anda omkring sig • Eleven har inte fått skriftlig tillsägelse eller disciplinära straff.
9 berömlig	• Eleven följer skolans regler • Eleven uppför sig exemplariskt artigt, vänligt och hjälpsamt mot andra. • Eleven uppför sig exemplariskt rättvist och tolerant mot andra. • Eleven anpassar sig till arbete i olika grupper • Eleven ger andra arbetsro. • Elevens språkbruk är sakligt. • Eleven har inte fått skriftlig tillsägelse eller disciplinära straff.
8 god	• Eleven följer skolans regler • Eleven anpassar sig till arbete i olika grupper. • Eleven ger vanligtvis andra arbetsro. • Eleven uppför sig vänligt mot andra. • Elevens språkbruk är vanligtvis sakligt. • Eleven har kunnat få tillsägelse och ändrar sitt beteende i tillsagd riktning
7 nöjaktig	• Eleven har svårigheter i att följa skolans regler • Eleven stör arbetsron ibland • Eleven har en del svårigheter i att anpassa sig till arbetet i olika grupper • Eleven har ibland svårt att ta hänsyn till andra. • Elevens språkbruk kräver vägledning. • Elevens uppförande kräver anvisningar. • Eleven har fått några disciplinära straff.
6 försvarlig	• Eleven har svårigheter i att följa skolans regler. • Eleven har en del svårigheter i att anpassa sig till arbetet i olika grupper. • Eleven har ibland svårt att ta hänsyn till andra. • Eleven stör arbetsron upprepade gånger. • Elevens språkbruk kräver vägledning. • Elevens uppförande kräver ofta anvisningar.

	• Eleven har fått många disciplinära straff.
5 hjälpig	• Eleven har ofta svårigheter i att följa skolans regler. • Eleven har en del svårigheter i att anpassa sig till arbetet i olika grupper. • Eleven ger inte andra arbetsro. • Eleven kan inte ta hänsyn till andra. • Elevens språkbruk är osakligt. • Elevens uppförande kräver kontinuerlig vägledning. • Eleven har fått flera disciplinära straff, som inte har någon inverkan. • Elevens beteende är nonchalant.
4 underkänd	• Eleven klarar inte av att arbeta i skolgemenskapen.

MELLANBEDÖMNING årskurserna 1, 3-5

UTVÄRDERINGSSAMTAL Åk: Datum:

Närvarande:

Läroanstalt

Vårdnadshavare

Klasslärare

KOGNITIVA FÄRDIGHETER

Dessa fungerar bra

I dessa behöver jag övning

FÖRMÅG ATT ARBETA

Dessa fungerar bra

I dessa behöver jag övning

UPPFÖRANDE

ANDRA KOMMENTARER (t.ex. eventuellt behov av stöd)

Underskrifter

Bilaga 2.(bedömningsobjekten som angetts i bilagan ” grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen”)

MELLANBEDÖMNING OCH BEDÖMNING VID ÖVERGÅNG nivån årskurs 2

BEDÖMNINGSSAMTAL Åk: Datum:

Närvarande:

Läroanstalt

Vårdnadshavare

Klasslärare

SPRÅKLIGA FÄRDIGHETER

- Förmåga att fråga och lyssna
- Förmåga till växelverkan
- Förmågan att uttrycka sig på olika sätt

Nuläget

Målsättningar

MATEMATISKA FÄRDIGHETER

Nuläget

Målsättningar

FÖRMÅGA ATT ARBETA

- Förmågan att arbeta självständigt och i grupp
- Förmåga att sköta sina uppgifter

Nuläget

Målsättningar

ÖVRIGA OBSERVATIONER

- Eventuellt stödbehov

Underskrifter

27. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

Slutbedömning

Syftet med slutbedömningen är att fastställa i viken grad eleven vid slutförda studier har uppnått lärokursens mål i läroämnet. Slutbedömningen sker enligt landskapets timfördelning i årskursen 7, 8, eller 9.

Enligt grunderna för läroplanen ska elevens slutvitsord inte bildas på basis av medeltalet av elevens vitsord i tidigare kurs-, period- eller läsårsbetyg. Eftersom kunskaperna alltid utvecklas kumulativt ska slutvitsordet grunda sig på elevens kunskapsnivå i relation till kriterierna för slutbedömningen när studierna avslutas. Kriterierna för slutbedömningen beskriver den kunskaps- och färdighetsnivå som förutsätts för vitorde 8.

Slutbedömning är i huvudsak numerisk, med undantag av några i tabell 3 nämnda anordningssätt för undervisningen.

De valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs på minst två årsveckotimmar bedöms med sifferbedömning. Valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar och

helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. Om ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt anses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan prestationen i det valfria ämnet höja vitsordet i läroämnet i fråga.

Noggrannare bestämmelser om slutbedömningen och slutbetygets form finns i den grundläggande undervisningens läroplan kap. 6.5. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen och 6.6 Betyg och betygsanteckningar i den grundläggande utbildningen. Om slutbetygets form beslutar utbildningsanordnaren.

28. Centrala riktlinjer för hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken

Stöd för lärande och skolgång i Kristinestad (Bötom, Kaskö)

Den kommunvisa läroplanen inom den grundläggande utbildningen har utarbetats av en yrkesövergripande utvecklingsgrupp och syftet med den är att skapa riktlinjer för att utveckla stöd för lärande. Utvecklandet av stöd för lärande utgör en del av den omfattande helheten att utveckla välfärdstjänster och inom detta område är det väldigt viktigt att det yrkesövergripande strategiska arbetet fortsätter.

Detta kapitel 7.6 handlar om hur de grundläggande principerna för strategin syns och förverkligas inom skolväsendet i **Kristinestad, Bötom och Kaskö**. Grundprinciperna är förebyggande stöd i ett tidigt skede, elevvårdstjänster och yrkesövergripande stöd samt tre nivåer av stöd för lärande och välmående enligt strategin.

Tidiga insatser och förebyggande arbete

Inom förskolan utreds elevens skolmognad genom grupp-och individuella undersökningar som utförs av specialläraren och vid behov kan barnet hänvisas till noggrannare undersökningar vid familjecentralen. Inom förskoleundervisningen finns även en elevvårdsgrupp som samlas regelbundet och vars uppgift är att för sin del sköta om elevernas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande.

Diskussionerna i samband med övergången från förskolan till skolan eller från en årskurs till en annan är en viktig del av elevens tillväxt och stöd för lärande. Enligt lagen om den grundläggande undervisningen (§ 30) har den som deltar i utbildning under arbetsdagarna rätt att få undervisning enligt läroplanen, elevhandledning och tillräckligt stöd för inläring och skolgång genast när behov uppstår.

Med tidiga insatser avses att barnet erbjuds stöd under de tidiga uppväxtåren eller så snabbt som möjligt när problem uppstår. Insatserna grundar sig ofta på oro bland personer i närheten av barnet eller den unga. Om behovet av stöd upptäcks i ett tidigt skede och eleven får stöd, kan detta förhindra att problemen fördjupas och drar ut på tiden. Ju tidigare behovet av stöd upptäcks desto flera alternativ finns det vanligen att ta till för att lösa problemet. Inom småbarnsfostran och förskolan ökar personalens samarbete och speciallärarens eller specialbarntädgårdslärarens stöd möjligheterna att upptäcka stödbehovet.

Den grundläggande undervisningen kan ta i bruk pedagogiska metoder och arbetssätt som grundar sig på samarbete mellan lärarna och stöder olika behov hos eleven, t.ex. samordnad undervisning och teamundervisning. För speciallärarens konsulterande arbete kan ges praktiska möjligheter och på det viset stödja klass- eller ämneslärarens arbete och förutsättningar för tidiga insatser.

Hos en del barn kan behovet av stöd dock vara så starkt att beslut om särskilt stöd behövs redan innan läroplikten börjar. Vid alla fall är det skäl att planera insatserna och genomföra stödåtgärder på ett yrkesövergripande sätt och i samarbete med vårdnadshavarna.

I **Kristinestad (Bötom, Kaskö)** har stöd i ett tidigt skede ansetts viktigt. Inom småbarnsfostran och förskolan har stödåtgärder utvärderats och utvecklats redan i flera års tid. Inom småbarnsfostran används olika slags praxis, som underlättar upptäckandet av behovet av stöd och tidiga insatser. Öppen diskussion med föräldrarna är den första förutsättningen för lyckat samarbete.

Hälsovården gör sina egna undersökningar i samband med rådgivningsbesöken. På så sätt upptäcks behovet av stöd och den mottagande parten kan reagera snabbt. Det blir lättare att börja på första klassen om läraren kan bekanta sig med gruppen redan under förskoltiden.

När behovet av stöd upptäcks senare under skoltiden, grundar sig de tidiga insatserna ofta på klasslärarens och ämneslärarnas samarbete med specialläraren och barnets vårdnadshavare. Klasslärarens och speciallärarens observationer och olika tester samt hälsovårdarens undersökningar och diskussioner med eleven ger vägvisning om eventuellt behov av stöd. Utvecklingssamtal som ordnas för föräldrarna och som har förberetts, strukturerats och planerats för elevens åldersgrupp är en viktig del av uppgiftsöverföringen och av att dela oron. En viktig del av tidiga insatser är även olika frågeformulär till eleverna. Olika bedömning av oro förfrågningar samt bl.a. aktiv uppföljning av elevens skolframgång samt frånvaron, skolans trivselenkäter, sociogram och hälsoenkäter.

För utvecklandet av stöd i tidigt skede och förebyggande verksamhet har i Kristinestad antecknats stödåtgärder som riktats till eleverna, olika aktörers roller och ansvarsfördelning i Stöd- och elevvårdsmappen. Målet med den antecknade modellen är att ordna tidiga insatser och erbjuda stöd på ett så effektivt sätt som möjligt och i rätt tid. Genom dessa åtgärder eftersträvas ett tryggt och enhetligt lärospår för barnet.

Åtgärder och samarbete i övergångsskeden, ansvar och arbetsfördelning inom utbildningsväsendet

Med övergång avses här elevens övergång till en annan lärare, årskurshelhet eller till en annan skola. Det är viktigt att överföra uppgifter som är behövliga för skolgången, för att läraren ska kunna beakta elevens styrkor och behov av stöd från början. Gemensam praxis vid övergången möjliggör en enhetlig uppföljning av elevens lärospår och lärande och hjälper att definiera behovet av allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. I Stöd- och elevvårdsmappen finns utöver plan för ordnade av undervisningen anvisningar om arbetssätt och –former i olika årskurser och i övergångarna (bilagor).

Samarbete med ansvariga för elevvårdens tjänster och övriga sakkunniga

I Kristinestad, Bötom och Kaskö finns yrkesövergripande arbetsgrupper både inom småbarnsfostran och den grundläggande utbildningen. Inom dagvården fungerar yrkesövergripande stödgrupper Barnteamet. Till gruppen hör en representant för dagvården, hälsovårdaren, ambulerande specialbarntädgårdsläraren och vid behov övriga experter, som t.ex. socialarbetare eller barnläkare. Gruppen samlas i olika enheter efter behov.

Elevvårdsgруппerna samlas regelbundet på alla skolor. Varje skola med grundläggande utbildning har en tillsatt elevvårdsgрупп. Elevvårdsgруппerna är yrkesövergripande, i sammanträden deltar rektorn och lärarna samt skolhälsovårdaren. Dessutom kan specialläraren (-lärarna), skolläkaren, psykologen, socialarbetaren eller någon annan sakkunnig, vars närvaro under behandlingen av ärendet är viktig, delta. Elevvårdsgруппerna sammankallas av förskolläraren (förskolorna) och skolornas rektorer.

Skolkuratoren arbetar som en av medlemmarna i den yrkesövergripande elevvårdsgруппen. Syftet med skolkuratorns arbete är att stödja elevernas välbefinnande, positiv och helhetsbetonad utveckling och skolgång samt främja välbefinnande i skolgemenskapen. Arbetet består av klientarbete samt elevvård i enlighet med läroplanen. Skolkuratorns arbete är socialarbete inom skolan och skolkuratoren arbetar i nära samarbete med barnskyddet.

Skolläkare har planerlig mottagning på alla skolor. Skolläkaren undersöker varje elev i åk 1, 5 och 8 för närvarande. Skolhälsovårdaren har jourmottagning på skolan, dit eleverna kan komma utan tidsbeställning. Vid behov hänvisar hälsovårdaren skoleleven till läkarmottagningen vid hälsovårdscentralen.

Rehabiliteringstjänsterna ordnas för fysioterapi som delvis som kommunens egen verksamhet och delvis som köptjänster. Ergoterapi och talterapi ordnas som köptjänst. Talterapi erbjuds främst för barn under skolåldern, t.ex. barn i förskolan eller i nybörjarundervisning.

Syftet med specialundgomsarbetet är att förebygga uppkomsten av problem hos unga eller rätta till redan uppkomna problem och inverka på ungdomens liv så att han/hon kan växa mot ett sunt vuxenliv. Samarbetet med socialväsendet och bildningsväsendet är av primär betydelse för förebyggande arbete och även för korrigerande arbete.

Centrala principer för samarbetet med hemmen

Inom utbildningsväsendet i Kristinestad, Bötom och Kaskö har den del av läroplanen som gäller samarbete mellan hem och skola utarbetats i samarbete med myndigheter med verkställande uppgifter inom social- och hälsovården. Således har även andra för uppfostran centrala aktörers deltagande i samarbetet samt informationsflödet beaktats. Målen och arbetssätten, ansvaret och arbetsfördelningen mellan olika aktörer har fastställts även i Stöd- och elevvårdsmappen. I samband med att arbetsmetoder har fastställts har i samarbetet mellan hem och skola beaktats hela skolans nivå, klassnivå enskilda elever. I läroplanen ingår en beskrivning av vårdnadshavarnas deltagande och informationen till vårdnadshavarna, elevernas andel i samarbetet samt uppföljningen av frånvaron och förfarandet vid meddelande om olovliga frånvaron. Planen innehåller även förfaringssätt för uppföljning och utvärdering av samarbetets förverkligande och en beskrivning av förfaringssätten i samband med problem- och disciplinära situationer som gäller samarbete.

Syftet med samarbetet mellan hem och skola är att stödja varje barns och ungas sunda tillväxt, utveckling lärande. Samarbetet upprätthålls på många olika sätt. Verksamhetssätt som används är t.ex. öppen och aktiv information, omedelbar kontakt med hemmet och snabbt ingripande då problem uppstår, diskussioner och förhandlingar mellan lärare och vårdnadshavare, skolans föräldrakvällar, öppet hus -dagar, olika tema- och motionsdagar, lägerskolor samt fester. Hem- och skola -föreningen deltar även aktivt i att utveckla samarbetet.

För att förbättra samarbetet mellan hem och skola har utvecklingssamtalen/föräldrakvarterna blivit en viktig samarbetsform inom skolväsendet i **Kristinestad, Bötom och Kaskö**, Avsikten med dessa är att stöda elevens utveckling och skolgång i en positiv anda. I samtalet deltar eleven, vårdnadshavaren samt klassföreståndaren som skolans representant. Vid samma bord har alla parter möjlighet att byta tankar och fundera över saker som gäller elevens utveckling och skolgång planmässigt och ur olika synvinklar. För föräldrarna ger utvecklingssamtal även en möjlighet att få information om skolan och samtidigt påverka skolans verksamhet och mål.

Samarbetet kan även beskrivas på både gemenskapsnivå och individuell nivå på följande sätt:

Verksamhet på gruppnivå

- Information om aktuella ärenden i början av läsåret samt separata meddelanden under läsåret.
- Föräldrakväll en gång per läsår. Det kan ordnas skilt för klasserna eller gemensamt för hela skolan i små skolor.
- Skolans fester och jippon
- Tillställningar och fester som elevkåren, föräldraföreningen, Folkhälsan, MLL eller annan organisation ordnar för föräldrarna.

Tillställningar och fester för föräldrarna.

Verksamhet på individnivå

- Information på Wilma, per telefon, kontakthäfte, brev, e-post eller med eleven (gäller större elever).
- Utvärderings- och utvecklingssamtal hålls vid behov, gärna varje termin. Läraren sammanfattar.
- Utvecklingssamtal kan ordnas på initiativ av läraren eller vårdnadshavaren t.ex. om eleven har något som förorsakar oro, som bör följas upp. Det kan vara fråga om lindriga inlärningssvårigheter, beteende- och anpassningsproblem, mobbning, åtstörningar, läxläsningsproblem (L om

grundläggande utbildning § 24, L om grundläggande utbildning § 35) mm. I sådana fall planeras lämpliga stödformer för eleven.

Stödformerna inom skolväsendet har med processbeskrivningar dokumenterats i Stöd- och elevvårdsmappen. I mappen har fastställts specialundervisningens verksamhetssätt, samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer samt samarbete med eleven och vårdnadshavaren.

Trestegsstöd

I specialundervisningsstrategin (2007) togs begreppet intensifierat stöd i bruk. På detta sätt bildar stödet för lärande ett trestegssystem: allmänt stöd, intensifierat stöd och särskilt stöd.

Då stöd ordnas är det viktigt att identifiera och bedöma hur mycket och vilket slags stöd eleven behöver samt att reagera på det individuella behovet med ändamålsenliga stödformer. Stödformerna är ungefär de samma oberoende av stödnivå. Vid övergången från det allmänna stödet, som riktar sig till alla elever, till intensifierat stöd och från intensifierat stöd till särskilt stöd betonas vissa stödformer mera samtidigt som stödformerna och omfattningen ändras.

Det allmänna stödet som riktar sig till alla elever omfattar de stödformer som alla elever inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har rätt till. Allmänt stöd omfattar alla de åtgärder som används för att stöda elevens skolgång så att behov av intensifierat eller särskilt stöd inte ska uppstå.

Intensifierat stöd innebär att åtgärderna inom det allmänna stödet intensifieras både kvantitativt och kvalitativt. Målet med det intensifierade stödet är att minska och avlägsna hinder för lärandet så att eleven kan studera enligt den allmänna läroplanen i sin närskola. Under den tid eleven får intensifierat stöd behövs i stället för stödundervisning mera regelbunden specialundervisning på deltid och elevvårdstjänster. Viktiga delar av det intensifierade stödet är den pedagogiska bedömningen och planen för lärande.

En pedagogisk bedömning görs när man märker att eleven har behov av stöd på något delområde. Bedömningen görs i första hand av den lärare som undervisar klassen/ämnet. Bedömningen görs vid behov i samarbete med andra sakkunniga (t.ex. klassföreståndare, hälsovårdare, studiehandledare, kurator, speciallärare). I den pedagogiska bedömningen fastställs barnets styrkor och stödbehov (vilka saker väcker oro, inlärningssvårigheter i olika läroämnen, sociala färdigheter m.m.). I den pedagogiska bedömningen antecknas vilka stödåtgärder som vidtagits och vilka kontakter som tagits (till hemmet, andra sakkunniga). I bedömningen beskrivs elevens studie- och arbetsförmåga samt hur aktiv eleven är i skolarbetet. Inledande och ordnande av intensifierat stöd behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen i det yrkesövergripande elevvårdsarbetet. Då intensifierat stöd inleds uppgörs en plan för elevens lärande.

Särskilt stöd sätts in då eleven i huvudsak behöver specialundervisning. Detta konstateras i den yrkesövergripande pedagogiska utredningen som även fungerar som grund för beslutet om specialundervisning. En pedagogisk utredning görs över elevens situation då det är nödvändigt att utreda om de stödåtgärder som används är tillräckliga eller om eleven behöver särskilt stöd. Den pedagogiska utredningen baserar sig på den redan gjorda pedagogiska bedömningen och planen för elevens lärande.

Särskilt stöd får elever med individuell lärokurs, elever med förlängd läroplikt samt elever med svårare handikapp eller sjukdom som studerar enligt verksamhetsområde. Det särskilda stödet är till sin natur mera rehabiliterande och vårdande än de andra stödnivåerna och riktar sig starkt till en enskild elev vilket kräver ett brett nätverk av sakkunniga och betydande resurser.

Beslutet om särskilt stöd tar bildningsdirektören utgående från den pedagogiska utredningen och eventuellt expertutlåtande. Beslutet är tidsbundet (L om grundläggande utbildning § 17) och i beslutet fastställs platsen där undervisningen ordnas, eventuella individuella lärokurser och assistenttjänster. Elevens framsteg och behov av särskilt stöd bedöms regelbundet. I slutet av den tid som beslutet gäller, eller vid behov tidigare, görs en ny pedagogisk utredning och på basen

av denna fattas eventuellt ett nytt tidsbestämt beslut om särskilt stöd. Om särskilt stöd inte längre behövs fortsätter eleven med hjälp av intensifierat stöd eller allmänt stöd.

Enligt lagen om grundläggande utbildning (§ 17) kan ett beslut om särskilt stöd fattas utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd för inläringen, om det av en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen av eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar särskild orsak inte kan ordnas på annat sätt. Då kan beslutet fattas för hela den grundläggande undervisningsperioden.

Då en elev börjar få särskilt stöd uppgörs en individuell plan för ordnandet av elevens undervisning

Stödformerna som används inom skolväsendet har med processbeskrivningar dokumenterats i Stöd- och elevvårdsmappen.

28.1. Allmänt stöd

Det allmänna stödet som riktar sig till alla elever omfattar de stödformer som alla elever inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har rätt till. Allmänt stöd omfattar alla de åtgärder som används för att stöda elevens skolgång så att behov av intensifierat eller särskilt stöd inte ska uppstå. Det allmänna stödets former är elevhandledning, stödundervisning, elevvård, samarbete mellan skolan och hemmet, plan för lärande och klubbverksamhet. Förutom ovannämnda stödformer fastställs i lagen om grundläggande utbildning elevens rätt till biträdes- och tolkningstjänster, särskilda hjälpmedel samt övriga undervisningstjänster (31 §) vid behov.

Figur 1 processbeskrivning; Från allmänt stöd till intensifierat stöd inom Kristinestads utbildningscentral

BTL = barnträdgårdslärare, Asbtl = ambulerande specialbarnträdgårdslärare, KL = klasslärare, ÄL = ämneslärare, KF = klassföreståndare, SL = speciallärare, EVG = yrkesövergripande elevvårdsgrupp

Händelse/uppgift	Ansvarsperson	Övriga deltagare	Dokument/slutsats
Identifiering stödbehov	av BTL/KL/ÄL/ KF	Vårdnadshavare	Observationsdagbok
Samarbete hemmet	med BTL/KL/ÄL/KF		
Individualisering, stödundervisning mm allmänt stöd	BTL/KL/ÄL/KF		
Beslut: stödåtgärderna tillräckliga	är BTL/KL/ÄL/KF/SL	Vid behov vårdnadshavarna	JA # fortsätter med allmänt stöd NEJ # processen fortsätter
Uppgörande pedagogisk bedömning	av BTL/KL/ÄL/KF/SL	Personer undervisar rehabiliterar eleven	som Pedagogisk och bedömning
Beslut: behöver eleven intensifierat stöd	EVG (t.ex, KL/ÄL + SL)		NEJ# fortsätter med allmänt stöd JA # processen fortsätter

Stödformerna som används inom skolväsendet har med processbeskrivningar dokumenterats i Stöd- och elevvårdsmappen.

28.2. Intensifierat stöd

Intensifierat stöd

Intensifierat stöd innebär att åtgärderna inom det allmänna stödet intensifieras både kvantitativt och kvalitativt. Målet med det intensifierade stödet är att minska och avlägsna hinder för lärandet så att eleven kan studera enligt den allmänna läroplanen. Under den tid eleven får intensifierat stöd behövs i stället för stödundervisning mera regelbunden specialundervisning på deltid och elevvårdstjänster. Viktiga delar av det intensifierade stödet är den pedagogiska bedömningen och planen för lärande.

En pedagogisk bedömning görs när man märker att eleven har behov av stöd på något delområde. Bedömningen görs i första hand av den lärare som undervisar klassen/ämnet. Bedömningen görs vid behov i samarbete med andra sakkunniga (t.ex. klassföreståndare, hälsovårdare, studiehandledare, kurator, speciallärare). I den pedagogiska bedömningen fastställs barnets styrkor och stödbehov (vilka saker väcker oro, inlärningssvårigheter i olika läroämnen, sociala färdigheter m.m.). I den pedagogiska bedömningen antecknas vilka stödåtgärder som vidtagits och vilka kontakter som tagits (till hemmet, andra sakkunniga). I bedömningen beskrivs elevens studie- och arbetsförmåga samt hur aktiv eleven är i skolarbetet. Inledande och ordnande av intensifierat stöd behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen i det yrkesövergripande elevvårdsarbetet. Då intensifierat stöd inleds uppgörs en plan för elevens lärande (se Stöd- och elevvårdsmappen)

Figur 2 processbeskrivning; **Från intensifierat stöd till särskilt stöd inom Kristinestads utbildningscentral**

BTL = barnträdgårdslärare, Asbtl = ambulerande specialbarnträdgårdslärare, KL = klasslärare, ÄL = ämneslärare, KF = klassföreståndare, SL = speciallärare, EVG = yrkesövergripande elevvårdsgrupp

Uppgörande pedagogisk bedömning	av Asbtl/KL/ ÄL/ KF	Personal undervisar rehabiliterar eleven	som Pedagogisk eller bedömning
Beslut: behövs intensifierat stöd?	EVG (t.ex.. KL/ÄL + SL)		NEJ # fortsätter med allmänt stöd JA # processen fortsätter
Plan för lärande (EP) uppgörs	BTL/KL/ÄL/ KF / SL	Vårdnadshavarna, lärarna och rehabiliteringspersonal	Plan för lärande (EP)
Ordnande stödtjänster	av BTL/KL/ÄL/ LKF/ SL	Vårdnadshavarna	
Uppföljning och bedömning av Plan för lärande (EP)	BTL/KL / ÄL/ KF/SL	Vårdnadshavarna, lärarna och rehabiliteringspersonal	Plan för lärande (EP) Uppföljningsblankett
Beslut: behöver eleven fortsättningsvis intensifierat stöd?	EVG(t.ex KL/ÄL + SL)		NEJ # fortsätter med allmänt stöd JA # processen fortsätter
Beslut: räcker intensifierat stöd?	EVG(t.ex. KL/ÄL + SL)		JA # fortsätter med intensifierat stöd NEJ # processen fortsätter
En pedagogisk bedömning görs	BTL/KL / ÄL / LV / EO	Personal undervisar rehabiliterar eleven	som Pedagogisk utredning
Beslut: behövs särskilt stöd	EVG (förslag->)	Vårdnadshavaren hörs	NEJ # fortsätter med allmänt stöd JA # processen framskrider
Beslut om särskilt stöd	Bildningsdirektören/ skoldirektören		Beslutsdokument med besväransvisningar
Uppgörande Individuell plan (IP)	av BTL/KL/ÄL/KF/SL	Vårdnadshavarna, personal som undervisar och rehabiliterar eleven	IP
Undervisning och habilitering enligt IP	Personal undervisar rehabiliterar eleven	som Vårdnadshavarnas stöd i hemmet	Uppföljning

Stödformerna som används inom skolväsendet har med processbeskrivningar dokumenterats i Stöd- och elevvårdsmappen mappen. I mappen beskrivs användningen av planen för inläring inom intensifierat stöd samt definieras utarbetandet och uppföljningen av läroplanen, verksamhetsmetoder, samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer samt förfarandet inom samarbetet med eleven och vårdnadshavaren. Planens innehåll beskrivs separat för allmänt och intensifierat stöd.

28.3. Särskilt stöd

Särskilt stöd

Figur 2 processbeskrivning; **Från intensifierat stöd till särskilt stöd inom Kristinestads utbildningscentral**

BTL = barnträdgårdslärare, Asbtl = ambulerande specialbarnträdgårdslärare, KL = klasslärare, ÄL = ämneslärare, KF = klassföreståndare, SL = speciallärare, EVG = yrkesövergripande elevvårdsgrupp

Uppgörande pedagogisk bedömning	av Asbtl/KL/ ÄL/ KF	Personal undervisar rehabiliterar eleven	som Pedagogisk eller bedömning
Beslut: behovs intensifierat stöd?	EVG (t.ex.. KL/ÄL + SL)		NEJ # fortsätter med allmänt stöd JA # processen fortsätter
Plan för lärande (EP) uppgörs	BTL/KL/ÄL/ KF / SL	Vårdnadshavarna, lärarna och rehabiliteringspersonal	Plan för lärande (EP)
Ordnande stödtjänster	av BTL/KL/ÄL/ LKF/ SL	Vårdnadshavarna	
Uppföljning och bedömning av Plan för lärande (EP)	BTL/KL / ÄL/ KF/SL	Vårdnadshavarna, lärarna och rehabiliteringspersonal	Plan för lärande (EP) Uppföljningsblankett
Beslut: behöver eleven fortsättningsvis intensifierat stöd?	EVG(t.ex KL/ÄL + SL)		NEJ # fortsätter med allmänt stöd JA # processen fortsätter
Beslut: räcker intensifierat stöd?	EVG(t.ex. KL/ÄL + SL)		JA # fortsätter med intensifierat stöd NEJ # processen fortsätter
En pedagogisk bedömning görs	BTL/KL / ÄL / LV / EO	Personal undervisar rehabiliterar eleven	Pedagogisk utredning
Beslut: behövs särskilt stöd	EVG (förslag->)	Vårdnadshavaren hörs	NEJ # fortsätter med allmänt stöd JA # processen framskrider
Beslut om särskilt stöd	Bildningsdirektören/ skoldirektören		Beslutsdokument med besväransvisningar
Uppgörande Individuell plan (IP)	av BTL/KL/ÄL/KF/SL	Vårdnadshavarna, personal undervisar och rehabiliterar eleven	IP
Undervisning och habilitering enligt IP	Personal undervisar rehabiliterar eleven	som och Vårdnadshavarnas stöd i hemmet	Uppföljning

Särskilt stöd

Särskilt stöd sätts in då eleven i huvudsak behöver specialundervisning. Detta konstateras i den yrkesövergripande pedagogiska utredningen som även fungerar som grund för beslutet om specialundervisning. En pedagogisk utredning görs över elevens situation då det är nödvändigt att utreda om de stödåtgärder som används är tillräckliga eller om eleven behöver särskilt stöd. Den pedagogiska utredningen baserar sig på den redan gjorda pedagogiska bedömningen och planen för elevens lärande.

Särskilt stöd får elever med individuell lärokurs, elever med förlängd läroplikt samt elever med svårare handikapp eller sjukdom som studerar enligt verksamhetsområde. Det särskilda stödet är till sin natur mera rehabiliterande och vårdande än de andra stödnivåerna och riktar sig starkt till en enskild elev vilket kräver ett brett nätverk av sakkunniga och betydande resurser.

Beslutet om särskilt stöd tar rektorn som svarar för skolväsendets förvaltning utgående från den pedagogiska utredningen och eventuellt expertutlåtande. Beslutet är tidsbundet (L om grundläggande utbildning § 17) och i beslutet fastställs platsen där undervisningen ordnas, eventuella individuella lärokurser och assistenttjänster. Elevens framsteg och behov av särskilt stöd bedöms regelbundet. I slutet av den tid som beslutet gäller eller vid behov tidigare görs en ny pedagogisk utredning och på basen av denna fattas eventuellt ett nytt tidsbestämt beslut om särskilt stöd. Om särskilt stöd inte längre behövs fortsätter eleven med hjälp av intensifierat stöd eller allmänt stöd.

Enligt lagen om grundläggande utbildning (§ 17) kan ett beslut om särskilt stöd fattas utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd för inläringen, om det av en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen av eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar särskild orsak inte kan ordnas på annat sätt. Då kan beslutet fattas för hela den grundläggande undervisningsperioden.

Då en elev börjar få särskilt stöd uppgörs en individuell plan för ordnandet av elevens undervisning (se Stöd- och elevvårdsmappen).

Stödformerna som används inom skolväsendet har med processbeskrivningar dokumenterats i Stöd- och elevvårdsmappen. I mappen definieras utarbetandet av planen för ordnade av individuell undervisning samt uppföljning, arbetssätt, samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer samt förfarandet inom samarbetet med eleven och vårdnadshavaren.

28.4. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Stödformer enligt lagen om grundläggande utbildning

Stödundervisning

Det centrala målet med stödundervisningen är att förhindra problem inom lärande och skolgång så att eleven inte varaktigt blir efter i studierna. Rätt dimensionerad stödundervisning i rätt tid minskar behovet av särskilt stöd. Med hjälp av stödundervisning kan elevens framsteg stödjas i olika läroämnen eller ämnesgrupper eller t.ex. förstärka elevens arbetsförmåga. Stödundervisningen ges antingen enligt elevens schema under lektionerna i de läroämnen som eleven behöver stöd i eller utanför lektionerna

Inom den grundläggande utbildningen i **Kristinestad, Bötom och Kaskö** följs en trestegsskala inom stödundervisningen: Stödundervisning under allmänt stöd, stödundervisning under intensifierat stöd och stödundervisning under särskilt stöd. Stödundervisningens individuella mål och arrangemang antecknas under intensifierat stöd i elevens plan för lärande och under särskilt stöd i IP. Om en plan för lärande utarbetats för en elev under allmänt stöd, antecknas stödundervisning och dess mål i denna. Betydelsen av samarbetet mellan hem och skola betonas i all verksamhet som gäller lärande och växande. Det är viktigt att utmaningarna identifieras i

tid och att stödet som eleven behöver planeras tillsammans med vårdnadshavarna. Initiativet till stödundervisning fås i första hand av elevens lärare.

Läraren som undervisar eleven avgör behovet av stödundervisning inklusive motiveringar. Eleven och vårdnadshavaren ges information om nyttan med stödundervisningen och dess betydelse för lärandet och skolgången. Stödundervisning ges om möjligt i samförstånd med elevens vårdnadshavare. Avsikten är att skolans och hemmets gemensamma mål förbättrar stödundervisningens inverkan. Skolan ska informera om stödundervisning som erbjuds samt för sin del sköta om att informationen även går till den enskilda eleven inom stödundervisningen samt till vårdnadshavaren.

Specialundervisning på deltid

Specialundervisning på deltid är arbete som stödjer elevens växande, utveckling och lärande och som varje elev har rätt till vid behov och som ges på varje stödnivå. Med hjälp av specialundervisning på deltid förstärks grundfärdigheterna för lärande och skolgång samtidigt som svårigheter förebyggs om möjligt redan på förhand med hjälp av undervisning. I speciallärarens roll betonas förutom elevens och elevernas lärande även konsultering och handledning för klasslärare samt kompanjons- och teamlärarskap. Verksamhetsformer inom specialundervisning på deltid är på alla stödnivåer kompanjon-, smågrupps- och/eller individuell undervisning samt konsulteringsstöd för skolans övriga lärare. Genom verksamheten strävar man efter att i första hand förbygga svårigheter samt vid behov stödja uppgörandet av nya verksamhetsmodeller på individuell och gruppnivå. Målen för och innehållet i specialundervisningen på deltid samordnas med elevens övriga undervisning. Specialläraren gör tillsammans med klassläraren en kartläggning över vilka elever som behöver specialundervisning på deltid och vilken slags specialundervisning på heltid som behövs. Elevens specialundervisning på deltid planeras och elevens lärande bedöms i samarbete mellan lärarna.

Vårdnadshavarens stöd är av central betydelse för en lyckad undervisning och därför är samarbetet med vårdnadshavaren viktigt på alla nivåer.

För planeringen och förverkligandet av specialundervisningen på deltid samarbetar man vid behov även med elevvårdsgruppens medlemmar.

Specialundervisning på deltid under allmänt stöd:

Specialundervisningen på deltid ska stärka elevens färdigheter för lärande och skolgång. Specialundervisning på deltid ska även ges då eleven behöver stöd på basis av sin specialbegåvning.

Specialundervisning på deltid under intensifierat stöd:

Under intensifierat stöd förstärks vanligtvis betydelsen av specialundervisning på deltid. Innan intensifierat stöd inleds utvärderas, som en del av den pedagogiska bedömningen, tillräckligheten av elevens tidigare specialundervisning på deltid samt dess inverkan och fortsatt behov av specialundervisning på deltid. På basis av bedömningen uppgörs en plan för elevens lärande med beskrivning av målen med och ordnandet av den specialundervisning på deltid som eleven behöver.

Specialundervisning på deltid under särskilt stöd:

Eleven kan få specialundervisning på deltid även inom särskilt stöd då eleven studerar i specialklass eller i en grupp inom allmän undervisning. Speciellt då elevens undervisning ordnas i en grupp inom allmän undervisning är specialundervisning på deltid en central stödform förverkligad som kompanjonundervisning.

Tillräckligheten av elevens tidigare specialundervisning på deltid samt dess inverkan och fortsatta behov av specialundervisning på deltid bedöms som en del av pedagogisk utredning. Målen för den specialundervisning på deltid som eleven behöver beskrivs i IP.

möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av skolans verksamhet. Utgångspunkten för samarbetet mellan hem och skola ska vara jämlikhet mellan olika parter. Vårdnadshavarna ska ha möjlighet att bekanta sig med skolans verksamhetskultur samt delta påverka i diskussionerna om skolans fostringsmål.

T.ex. föräldrakvällar, föräldrakvarter, telefonsamtal, kontakthäfte, klasskommittéer, samarbetet mellan föräldrar och barn, hemmets och skolans gemensamma tillställningar och fester har konstaterats vara bra samarbetsformer.

Samarbetet mellan hem och skola har i de olika årskurserna bl.a. följande innehåll:

Åk 1. Trygghet i skolarbetet, skolans regler, hemmets stöd i läsläsning, diskuterade överenskommelser (bl.a. sömn, matvanor, motion, TV -tittande, dataspel), stifta bekantskap och förtroende mellan hem och skola, läraren bekantar sig med eleverna, föräldrarna bekantar sig med skolans praxis och personalen, självstyrt lärande, elevkännedom: observera olika temperament och sätt att reagera, identifiera inläringssvårigheter och samarbetet i anknytning till dem, utvidgning av barnets revir: nya intressen, nya kamrater

Åk 2. Observering av gruppdynamiken, sociala relationer i klassen, att hitta och upprätthålla kamratförhållandena, mobbning som fenomen, som individ i gruppen m.m.

Åk 3 medvetenhet om eget lärande: Identifiering av eget inlärningsätt, egna styrkor och svagheter, språkval: Frivilligt A2 -språk

Åk 4. Glädjen att vara elev, samverkan som resurs

Åk 5 och 6 barnets revir utvidgas: Med kompisarna på stan? säkerhetsfostran: Tobak, rusmedel, knark och olikheter mellan flickor och pojkar: frågor i anknytning med puberteten, medvetenhet om egna studieattityder och inverkan på dem, motivation, säkerhetsfostran: Att säga NEJ, realistisk gestaltning av egen anlagsuppfattning och utveckling av självbedömning, sätt att hitta alternativa sätt att förstärka svagheter, trygg och stödd övergång till åk 7.

28.5. Tolknings- och biträdestjänster

I läroplanen definieras administrativ praxis för tolknings- och assistentservice, övriga undervisningstjänster och specialhjälpmedel samt beslutsfattande enligt utbildningsanordnarens beslut.

Skolväsendets verksamhet följer lagen om grundläggande utbildning och grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen i sin verksamhet. Elevvårdsgruppen lämnar förslag om tolknings-, hjälpmedel- och assistentservice till bildningsdirektören. Till ansökan bifogas pedagogiska samt eventuella läkarutlåtanden.

29. Lokala mål och tillvägagångssätt inom elevvården

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen används begreppen elevvård, elev och skola i stället för de i lagen om elev- och studerandevård använda begreppen elevhälsa, studerande och läroanstalt.

I takt med att barnens och de ungas uppväxtmiljö och skolans verksamhetsmiljö förändras, har elevvården blivit en allt viktigare del av skolans kärnverksamhet. Elevvården hänger nära samman med skolans fostrings- och undervisningsuppdrag. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Elevvården ska i första hand bestå av förebyggande, gemensam elevvård som stödjer hela skolan. Utöver det har eleverna också lagstadgad rätt till individuell elevvård. Yrkesövergripande samarbete är centralt inom elevvården. Elevvårdsarbetet ska grunda sig på konfidentialitet och ett respektfullt förhållningssätt till eleven och vårdnadshavaren samt att man stödjer deras delaktighet.

Elevvården i den grundläggande utbildningen och planerna som anknyter till den regleras i lagen om elev- och studerandevård. I detta avsnitt beskrivs de centrala principerna för elevvården och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Kapitlet innehåller även anvisningar för arbetet med den lokala läroplanen och den skolspecifika elevvårdsplanen. Stödet för lärande och skolgång som ingår i undervisningen beskrivs separat.

Yrkesövergripande samarbete inom elevvården

Elevvården ska ordnas genom yrkesövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att elevvården bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Elevvården ska genomföras i samarbete med eleven och elevens vårdnadshavare med hänsyn till elevens ålder och förutsättningar. Vid behov ska man också samarbeta med andra aktörer. Om det finns orsak till oro gällande skolgemenskapen eller i anknytning till elevernas välbefinnande försöker man hitta en lösning i samarbete med eleverna och vårdnadshavarna.

Elevvården i skolan är en uppgift som hör till alla som arbetar i skolgemenskapen och alla som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Skolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i skolgemenskapen. Till elevvårdstjänsterna hör psykolog- och kuratorstjänster samt skolhälsovårdstjänster. Dessa experters uppgifter berör både individen, gemenskapen och samarbetet. Tjänsterna ska vara lätt tillgängliga för eleverna och vårdnadshavarna. Tjänsterna ska ordnas inom lagstadgad tid.

Eleverna och deras vårdnadshavare ska informeras om den elevvård som finns att tillgå och anvisas att söka de elevvårdstjänster som de behöver. Elevens och vårdnadshavarens delaktighet i elevvården, systematiskt samarbete och information om elevvården ökar kännedomen om elevvården och sänker tröskeln att anlita tjänsterna. Att personalen inom olika yrkesgrupper konsulterar varandra är en viktig arbetsmetod inom elevvården.

Målen, uppdragen och principerna för genomförandet av elevvården ska utgöra en sammanhängande kontinuitet som sträcker sig från förskoleundervisningen till utbildningen på andra stadiet. Kommunikationen mellan de olika utbildningsstadierna är viktig när man funderar över elevvården som helhet. Enhetliga förfaringssätt stödjer elevens hälsa, välbefinnande och lärande i de olika utvecklingsstadierna. Samarbetsstrukturerna, -formerna och -förfaringssätten för den yrkesövergripande elevvården ska utvecklas inom skolan och med olika samarbetspartner. Utvecklingsarbetet förutsätter systematisk utvärdering av elevvården.

Elevvårdsgrupper

Utbildningsanordnaren ska tillsätta en styrgrupp för elevvården och elevvårdsgrupper för de enskilda skolorna. Ärenden som gäller en enskild elev ska behandlas i en expertgrupp som tillsätts

från fall till fall. Alla tre grupper har sina egna uppgifter och en sammansättning som bestäms utgående från uppgifterna. Alla elevvårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att gruppen utöver undervisningspersonal också ska ha medlemmar som företrädar skolhälsovården samt psykolog- och kuratorstjänster i enlighet med vad ärendet som behandlas förutsätter.

Styrgruppen ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den enskilda utbildningsanordnarens elevvård. Styrgruppens uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan också vara gemensam för flera utbildningsformer och det är då befogat att använda benämningen styrgrupp för elevhälsa.

Skolans elevvårdsgrupp ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av skolans elevvård. Gruppen leds av en person som utses av utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med de sektorer som producerar elevvårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning, uppgifter och förfaringssätt. Elevvårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens viktigaste uppgift är att främja välbefinnande, trygghet och säkerhet i skolan och att genomföra och utveckla övrig gemensam elevvård.

En expertgrupp ska sammankallas för att utreda behovet av stöd och ordna elevvårdstjänster för en enskild elev eller en viss elevgrupp. Gruppen sammankallas av den person i undervisningspersonalen eller elevvården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Gruppens yrkesövergripande sammansättning bestäms från fall till fall och utgående från ärendet som behandlas. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. För att utse experter till medlemmar i gruppen och för att andra samarbetspartner eller närstående till eleven ska få delta i arbetet i gruppen förutsätts elevens eller vårdnadshavarens samtycke.

Gemensam elevvård

Elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen. Till den gemensamma elevvården hör att följa upp, utvärdera och utveckla välbefinnandet i skolgemenskapen och elevgrupperna. Dessutom ska man se till att skolmiljön är hälsosam, trygg och fri från hinder. Gemensamma förfaringssätt ska utvecklas i samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och övriga myndigheter och aktörer som främjar barns och ungas välbefinnande.

Att eleverna och vårdnadshavarna är delaktiga och får sin röst hörd i frågor som gäller den gemensamma elevvården är viktigt och stärker välbefinnandet. Utbildningsanordnaren ska främja elevernas delaktighet. Elevvården skapar förutsättningar för samhörighet, omsorg och öppen växelverkan i skolan. Förfaringssätt som ökar delaktigheten hjälper också till att förebygga och upptäcka problem i ett tidigt skede och ordna det stöd som behövs.

Eleven har rätt till en trygg studiemiljö. Det innebär såväl fysisk och psykisk som social trygghet. Utgångspunkten för ordnandet av undervisningen är att garantera elevernas och personalens säkerhet i alla situationer. En lugn atmosfär främjar arbetsron. Ordningsregler ökar säkerheten, trivseln och den interna ordningen i skolan. Utbildningsanordnaren ska som en del av den skolspecifika elevvårdsplanen utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier. Om det förekommit trakasserier, mobbning eller våld i skolan eller på skolvägen, ska läraren eller rektorn informera vårdnadshavarna till de inblandade eleverna.

Omsorg om skolbyggnad, undervisningslokaler och undervisningsmaterial bidrar till en hälsosam och trygg miljö. Skolan ska ha enhetliga förfaringssätt för undervisning som genomförs i olika lärmiljöer och för rasterna. Säkerhetsanvisningar för undervisningen i olika läroämnen ska följas. Utbildningsanordnaren ska se till att elevens lärmiljö är trygg under perioden med praktisk arbetslivsorientering. Man ska systematiskt främja och följa upp välbefinnandet i skolgemenskapen och att skolmiljön är hälsosam och trygg. Skolmiljön ska granskas och utvärderas med tre års mellanrum. Till främjande av trygghet hör också de förfaringssätt som gäller skoltransporterna, datasäkerheten och att förebygga olyckor.

Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven samt yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev. De omfattande hälsoundersökningar som genomförs inom skolhälsovården och andra återkommande kontroller är en del av den individuella elevvården. Sammanställningarna av den information som också kan användas inom den gemensamma elevvården.

Målet med den individuella elevvården är att följa upp och främja elevens utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet. Det är också viktigt att garantera tidigt stöd och förebygga problem. Elevernas individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas både när elevvårdsstödet planeras och i skolans vardag.

Individuell elevvård förutsätter alltid elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Elevens delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller hen ska beaktas enligt elevens ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar. Växelverkan ska vara öppen och präglas av respekt och konfidentialitet. Arbetet ska ordnas så att eleven upplever situationen som rofylld och att hen får sin röst hörd. Bestämmelser om sekretess och överlämnande av uppgifter ska följas i elevvårdsarbetet.

Också när det gäller stöd för en enskild elev ska behandlingen av ett ärende i en expertgrupp och gruppens sammansättning grunda sig på elevens eller vid behov vårdnadshavarens samtycke. Med specifikt skriftligt samtycke av eleven eller vårdnadshavaren får behövliga samarbetspartner inom elevvården eller närstående till eleven delta i behandlingen av ärendet. Medlemmarna i gruppen har dessutom rätt att be behövliga experter om råd i elevens ärende.

Behandlingen av en enskild elevs ärende i en expertgrupp ska dokumenteras i en elevvårdsjournal. Den ansvariga i gruppen ska i elevvårdsjournalen anteckna de uppgifter som är nödvändiga för att ordna och genomföra den individuella elevvården. Anteckningarna kan också göras av andra medlemmar i expertgruppen. Journalen ska föras i fortlöpande och kronologisk form. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska journalen innehålla följande uppgifter

- elevens namn, personbeteckning, hemkommun och kontaktinformation samt, för minderåriga elever, vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädarens namn och kontaktinformation
- datum för dokumenteringen samt vem som gjort den och hens yrkes- eller tjänsteställning
- vem som deltagit i mötet och deras ställning
- vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet
- vilka åtgärder som vidtagits medan elevens situation har utretts, såsom utlåtanden, undersökningar och utredningar
- vilka åtgärder som vidtagits, såsom samarbete med olika parter samt tidigare och nuvarande stödåtgärder
- uppgifter om behandlingen av ärendet vid gruppens möte, mötesbesluten och planen för genomförande av besluten
- vem som ansvarar för genomförandet och uppföljningen.

Om uppgifter i en elevvårdsjournal lämnas ut till en utomstående, ska det i handlingen dessutom antecknas vilka uppgifter som lämnats ut, till vem och på vilka grunder.

Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska införas i ett elevvårdsregister. Utbildningsanordnaren ansvarar för behandlingen av personuppgifter och upprätthåller ifrågavarande register. Uppgifter som införts i elevvårdsregistret och som gäller en enskild elev eller någon annan enskild person är sekretessbelagda.

Skolhälsovårdspersonalen och psykologerna ska på föreskrivet sätt anteckna det individuella elevvårdsarbetet i en patientjournal och andra journalhandlingar. På motsvarande sätt ska kuratorerna inom elevvården anteckna klientuppgifterna i en klientjournal.

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuell elevvård för en elev rätt att av varandra få och till varandra och den myndighet som ansvarar för elevvården lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras. De har också rätt att få och till varandra och till elevens

lärare, rektor och utbildningsanordnaren lämna ut information som är nödvändig för att elevens undervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Den som lämnar ut information måste till exempel överväga om det handlar om information som är nödvändig för att garantera elevens eller de övriga elevernas säkerhet. Informationen kan till exempel gälla en sjukdom som eleven har som måste beaktas i undervisningssituationerna. Även om det finns en lagstadgad grund för att lämna ut information är det, med tanke på samarbetet och förtroendet, alltid bäst att i första hand be om elevens eller vårdnadshavarens samtycke för att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.

Om en elev övergår till undervisning eller utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare, ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av eleven eller vid behov av elevens vårdnadshavare till att sådana sekretessbelagda uppgifter i elevvårdens klientregister som behövs för elevvårdens kontinuitet får överlämnas till den nya utbildningsanordnaren. Däremot ska uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av undervisningen, trots sekretessbestämmelserna och utan dröjsmål, överlämnas till den nya utbildningsanordnaren eller anordnaren av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Motsvarande uppgifter kan också ges på den nya utbildningsanordnarens begäran.

Elevvårdsplaner

Läroplanen ska till den del den berör elevvården göras upp i samråd med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsstadga. Skolans elevkår ska höras innan planerna och reglerna fastställs. Beredningsarbetet ska ske i samarbete med vårdnadshavarna och vid behov också med andra myndigheter och samarbetspartner.

På lokal nivå består elevvårdsplanen av tre olika planer som tillsammans styr planeringen och genomförandet av elevvården. Planerna ska utarbetas i yrkesövergripande samarbete. Planerna är

- en välfärdsplan för barn och unga, där uppgifter om elevvården antecknas
- en beskrivning av elevvården i den lokala läroplanen
- skolspecifik elevvårdsplan.

Avsnittet om elevvård i den lokala läroplanen och skolspecifika elevvårdsplaner ska utarbetas utgående från välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande och trygghet i kommunen.

Se bilaga Elev- och studerandevård i Kristinestad

30. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som fastställs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Elevernas språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i den grundläggande utbildningen. Varje elevs språkliga och kulturella identitet ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Eleverna handleds att känna till, förstå och respektera den rätt till eget språk och egen kultur som varje medborgare enligt grundlagen har.

Målet är att lära eleverna att värdesätta olika språk och kulturer samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. I skolarbetet kan ingå flerspråkiga undervisningssituationer där lärarna och eleverna använder alla de språk de kan. Den kunskap som eleverna, deras vårdnadshavare och andra i elevernas umgängeskrets har om naturen, levnadsvanor, historia, språk och kulturer inom det egna språk- och kulturområdet ska tas tillvara i undervisningen. Elevernas kulturella litteracitet kan stärkas med hjälp av mediekunskap och genom att ta tillvara elevernas och deras familjers erfarenheter av mediekultur.

Vid behov kan en plan för varje elevs lärande göras upp. Planen ska till tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som görs upp inom intensifierat stöd och som beskrivs i avsnittet Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är undervisningsspråket antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen meddelas på något annat språk än elevens egna ovan nämnda språk, om detta inte äventyrar elevens möjligheter att följa undervisningen.

Uppgörandet av en individuell läroplan för asylsökande och andra inflyttade är viktigt. Läroplanen kan göras upp i samråd med sakkunniga (yrkesövergripande) så att eleven ska ha möjlighet att integreras på bästa tänkbara sätt.

De individuella läroplanernas innehåll kan preciserar i de skolverks läsårsplanerna, eftersom undervisningens innehåll varierar beroende på vilka förkunskaper såväl språk- som kunskapsmässigt berörda elever har.

Elevens användning av sitt eget modersmål stöds i mån av möjlighet.

Skolan strävar efter att uppmärksamma de språkkunskaper som invandrabarnen har t ex i samband med olika temadagar och projekt. Detta ger andra elever möjlighet att bekanta sig med ny och autentisk kunskap om främmande kulturer och språk.

31. Undervisning på två språk

Målet för undervisningen på två språk är att eleverna uppnår goda och mångsidiga språkkunskaper såväl i skolans undervisningsspråk som i målspråket. På lång sikt är målet för undervisningen på två språk att lägga grund för livslångt språklärande och uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Eleverna ska erbjudas autentiska språkmiljöer i undervisningen på två språk. Målet eftersträvas genom att man, utöver lektionerna i modersmål och litteratur och lektionerna i språkbadsspråket/målspråket, även ordnar undervisningen i olika läroämnen på båda språken och utnyttjar båda språken i skolans vardag, också utanför undervisningen. Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa innehållet och timantalet i språkbadsspråket/målspråket. Språkbadsspråket/målspråket är oftast samtidigt elevens A1-språk.

Eleverna ska i alla läroämnen uppnå målen i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I undervisning på två språk ska tyngdpunkten ligga på naturlig kommunikation och interaktion, praktisk undervisning och att eleverna aktivt använder språket. Man ska medvetet stödja elevens möjligheter att använda både skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket i olika läroämnen. Skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket ska bilda en helhet och inläringen av båda språken ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Undervisningen på två språk ska återspeglas i skolans verksamhetskultur. Planeringen och genomförandet av undervisningen förutsätter systematiskt samarbete och dialog såväl mellan lärarna i de olika läroämnena som bland skolans övriga personal.

Det är bra om lärarna gemensamt planerar övergången från klassundervisning till ämnesundervisning. De särskilda krav som undervisningen på två språk ställer kan då målmedvetet tas i beaktande.

Planeringen och kontinuiteten i undervisningen och vid övergångarna förutsätter också samarbete mellan intressentgrupperna.

Undervisningen i språkbadsspråket/målspråket

Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa målen och innehållet i språkbadsspråket/målspråket. Målen kan till exempel ställas upp utgående från Nivåskalan för språkkunskaper. I undervisningen i språkbadsspråket/målspråket ska elevernas språkkunskaper utvecklas mångsidigt med hänsyn till vilka krav de olika läroämnena ställer på språkkunskapen.

I och med att undervisningen i läroämnena blir mera abstrakt, behövs också färdigheter att producera och förstå svårare faktatexter samt förmåga att diskutera om svårare ämnen. Språkriktigheten ska också ägnas allt större uppmärksamhet. Utvecklingen av språkbadsspråket/målspråket ska stödjas och följas upp.

Undervisning i övriga läroämnen på språkbadsspråket/målspråket

Undervisning i olika läroämnen på språkbadsspråket/målspråket förutsätter att läraren antar ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv och behärskar språket tillräckligt bra. Det behövs gemensam diskussion om hurdana språkkonventioner och texter som kännetecknar de enskilda läroämnena. Utgående från det ska språkliga mål ställas upp för de olika läroämnena. Undervisningen ska vara åskådlig och konkret och präglas av elevcentrerade arbetssätt och kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att använda språkbadsspråket/målspråket för att tillägna sig innehållet i olika läroämnen. Målet är att eleverna samtidigt är både språkinlärare och språkanvändare. Eleverna ska få stöd både av läraren och av varandra för att producera språkbadsspråket/målspråket.

Undervisning i övriga läroämnen på skolans undervisningsspråk

Man ska kontrollera att elevernas hantering av begrepp samt förmåga att förstå och producera texter på modersmålet utvecklas och motsvarar åldern också i undervisningen i andra läroämnen. Också i undervisning som ges på skolans undervisningsspråk förutsätts ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv.

Uppföljning och bedömning inom undervisning på två språk

Bedömningen ska ge läraren, eleven och vårdnadshavaren mångsidig respons om hur eleverna behärskar ämnet och hur språkkunskapen utvecklas i relation till undervisningens mål. Utvecklingen av elevens språkkunskaper i bägge språken ska följas upp i de olika läroämnena, både genom samarbete mellan lärarna och med hjälp av elevernas utvärdering av sig själva och varandra. Här kan till exempel verktyget Europeisk språkportfolio användas.

Bedömningen i de olika läroämnena ska följa de allmänna bedömningsgrunderna för den grundläggande utbildningen, oberoende av på vilket språk läroämnena undervisats. Bedömningen ska också ta hänsyn till hur det språk som är specifikt för läroämnet har utvecklats i relation till de språkliga mål som fastställts i den lokala läroplanen.

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska kunskaperna i språkbadspråket eller målspråket bedömas enligt kriterierna för slutbedömningen i A1-språket. Avsikten är att säkerställa likabehandling av eleverna med tanke på ansökan till studier på andra stadiet. Bedömningen genomförs i mån av möjlighet genom samarbete mellan lärarna som undervisar i de olika läroämnena. I samband med avgångsbetyget kan eleven få en bilaga med uppgifter om att eleven deltagit i språkbad eller annan undervisning på två språk.

Stöd för lärande och skolgång i undervisning på två språk

Vid pedagogiska bedömningar och planering av stödåtgärder ska man ta hänsyn till den tvåspråkiga språkutvecklingen och överväga på vilket språk och hur stort stöd som kan ges. Enligt lagen om grundläggande utbildning har en elev rätt att få handledning och tillräckligt stöd för sitt lärande och sin skolgång genast när behov uppstår. Behovet av stöd ska regelbundet följas upp och stödet ges efter behov. Meningen är att eleven ska få systematiskt, kontinuerligt stöd genast när behovet av stöd uppstår. Stödet för lärande och skolgång ska planeras genom samarbete mellan lärarna, eleven, vårdnadshavaren och elevvården.

32. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna grundläggande utbildning. I tillståndet kan utbildningsanordnaren beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Inom grundläggande utbildning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip ska verksamheten, undervisningen och fostran följa de allmänna målen för fostran och de mål som ställts upp för undervisningen. Undervisningen ska följa grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen utan att binda eleverna till en värdegrund eller pedagogisk syn som ligger bakom en viss världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna utbildning och i statsrådets förordning.

33. Årskurs 1-2

33.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska spöras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Barnen och vårdnadshavarna ska informeras om det språkprogram som skolan erbjuder. Redan innan undervisningen i A1-lärokursen inleds kan barnen preliminärt få ta del av de språk utbildningsanordnaren erbjuder genom att till exempel ordna språkduschar antingen i förskoleundervisningen eller på hösten i årskurs 1 om språkundervisningen inleds under vårterminen. I språkduscharna kan barnen ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Temana väljs tillsammans med barnen utgående från deras intressen. Man kan ordna språkduscharna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av undervisningsstunder.

Förskoleundervisning, höstterminen

- Planeringsmöte vid behov
- Förskolebarnen bekantar sig med skolan och skolans rutiner + kartläggning av stödbehov (**barntädgårdslärare** + lärare som ansvarar för nybörjarundervisningen, speciallärare, specialbarntädgårdslärare, hälsovårdare, skolkurator)
- kartläggning av behovet och organisering av för- och eftermiddagsvården (daghemsföreståndare/barnomsorgschef)

Förskoleundervisning, vårterminen (mars)

- Utvärderingsmöte
- Förskoleeleverna bekantar sig med skolan, kartläggning/ utvärdering av stödbehov (**barntädgårdslärare** + speciallärare + lärare som ansvarar för nybörjarundervisningen, specialbarntädgårdslärare, hälsovårdare, skolkurator)

Förskoleundervisning, vårterminen

- Överföringsblanketterna skickas hem
- **Barntädgårdsläraren** fyller i förhandsuppgifter (+ speciallärare/ specialbarntädgårdslärare)
- Förskoleeleverna bekantar sig i små grupper med skolan och dess rutiner enligt plan som uppgjorts på hösten (**rektor**, årskurs 1:s lärare, förskolelärare)

Förskoleundervisning, vårterminen (april/maj)

- Informationsöverföringsmöte (**barntädgårdslärare**, blivande klasslärare, speciallärare)
- Nuvarande stödåtgärder utvärderas och fortsättning planeras, specialundervisning kartläggs/ planeras

OBS! Sammanställare i fet stil

33.2. Att utvecklas till skolelev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

33.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivefärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Åk 2 höstterminen

- Uppdatering av planer för lärande / IP, med föräldrarna, eleven och specialläraren.

Ansvar: klassläraren

Åk 2 vårterminen

- skolhälsovårdens enkät.

Ansvar: skolhälsovårdaren

- Föräldrakväll för åk 2, där LP för åk 3 presenteras.

Ansvar: klassläraren (+ läraren i främmande språk)

- eventuella läs- och skrivtester mm.

- genomgång av planer för effektiverat och särskilt stöd
- Diskussioner för uppgiftsöverföring (effektiverat stöd och särskilt stöd)
- Elevvårdsgruppens möten

Ansvar: specialläraren och klassläraren

Åk 3 höstterminen

- Föräldrakväll med t.ex. målsättningar, utvärdering och elevens självbedömning som tema
- möten med föräldrarna under föräldrakvällar och –kvarter.
- uppgörande/revidering av plan för lärande och IP

Ansvar: klassläraren, specialläraren (+ övrig personal som behövs)

]

33.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

33.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Arbetet ska utgå från elevernas egna erfarenheter, iakttagelser och frågor. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och upptäcka, fantasera och känna glädje i lärandet. Eleverna ska uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser, söka information samt att producera och utveckla idéer tillsammans med andra och presentera resultatet av arbetet. Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande världen och deras förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen stärks. Eleverna ska också uppmuntras att ifrågasätta sina iakttagelser och lägga märke till att information ibland kan vara motstridig och otydlig.

Eleverna ska få öva att planera och ställa upp mål för sitt eget och det gemensamma arbetet och att utvärdera arbetet. Tillsammans ska man fundera över när man lyckats i arbetet och hur man vet när man lyckats. Eleverna ska handledas i att se sina framsteg, bli varse sina styrkor som lärande individer och att känna glädje när de lyckas. Läraren ska tillsammans med eleverna fundera över eventuella val i samband med studierna och hjälpa dem att förstå betydelsen av olika alternativ.

Mångsidig motion och motoriska övningar bidrar till att utveckla tänkandet och lärandet. Utvecklingen av minnet, fantasin samt etiskt och estetiskt tänkande ska stödjas med hjälp av sagor och berättelser, spel, ramsor, sånger och lekar, olika konstformer och mångsidig kommunikation.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska spöras och handledas till positiv växelverkan och samarbete. Lektioner, fester, lek, spel, måltider och samarbete i och utanför skolan erbjuder tillfällen där man kan öva sig att fungera

tillsammans med många olika slags människor. Eleverna ska bemötas med respekt och man ska lära dem goda vanor och att visa vänlighet.

Eleverna ska handledas att värdesätta sin familjs och släkts traditioner och andras vanor och traditioner. I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat kulturutbud. Eleverna ska också få erfarenheter av internationalism. Det är viktigt att fundera över hur man kan påverka sin egen miljö och dess kultur. Eleverna ska få bekanta sig med grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter och fundera över vad dessa principer betyder i deras liv och i deras sätt att agera.

I skolarbetet ska eleverna ges möjlighet att ge uttryck för sådant som är betydelsefullt för dem själva genom att använda mångsidiga framställningssätt. Eleverna ska spöras att njuta av att deras fingerfärdighet och andra fysiska färdigheter utvecklas och att öva sig i att uppträda på olika sätt. Fantasin, uppfinningsrikedomen och uttrycksförmågan utvecklas genom bland annat lek, äventyr, musik, drama, berättande, mediepresentationer och visuella uttryck samt genom handens arbete.

K3 Vardagskompetens

Skolstarten förutsätter en ny slags förmåga att ta hand om sig själv och bli mera självständig. Till skolarbetet hör att eleverna i klassen och i skolan ska sköta ansvarsuppgifter som lämpar sig för deras ålder. Betydelsen av gemensamma spelregler, goda vanor och uppmuntrande respons ökar. Eleverna ska lära sig att uppfatta tids- och rumsbegrepp och deras betydelse i praktiken. De ska öva sig att identifiera och uttrycka sina känslor och att utveckla emotionell kompetens till exempel med hjälp av lek och drama.

I skolan ska eleverna få lära sig grundläggande fakta om vad som främjar det egna och det gemensamma välbefinnandet, tryggheten och en god vardag. Det är viktigt att eleverna lär sig att röra sig självständigt och tryggt i närmiljön, att de använder säkerhets- och skyddsutrustning och förkovrar sina kunskaper och färdigheter som fotgängare och cyklister. De ska också få öva sig i hur man ska agera i olika riskfyllda situationer och hur man ska söka hjälp. Läraren ska tillsammans med eleverna undersöka teknik i vardagen och hur den används i olika situationer samt lära sig använda teknisk utrustning på ett tryggt sätt. Elevernas konsumtionsvanor ska diskuteras och de ska lära sig att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska också ges möjlighet att fundera över hur de kan påverka sin egen användning av pengar. Eleverna ska vägledas till kritiska konsumtionsvanor och till att fundera över vad sparsamhet, måttlighet och miljötänkande innebär för konsumentens val och vad de betyder för deras eget agerande.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska handledas att nå kompetens i multilitteracitet, det vill säga att kunna tolka, producera och kritiskt granska texter av många olika slag som är lämpliga för deras ålder. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Genom en multisensorisk, helhetsinriktad och fenomenbaserad undervisning ska elevernas kompetens i multilitteracitet utvecklas. Eleverna ska uppmuntras att använda och producera olika slag av texter och språk, dra nytta av dem och att uttrycka sig med hjälp av dem. Elevernas grundläggande läs- och skrivfärdighet ska utvecklas och bli allt mer flytande. Också förmågan att hantera numerisk information i texter som anknyter till vardagen ska utvecklas, till exempel att se skillnader mellan antal. Eleverna ska spöras att utveckla förmågan att läsa och tolka bilder genom att pröva på olika visuella uttryckssätt och genom att granska olika visuella sätt att påverka i närmiljön.

Eleverna ska lära sig att söka information i olika källor och att förmedla information till andra. De ska handledas att fundera över skillnaden mellan den fiktiva och den verkliga världen och att inse att varje text har en upphovsman och ett syfte. På detta sätt ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmåga till kritiskt läsande (Critical literacy). För att utveckla multilitteracitet behöver eleverna såväl en rik textmiljö som ett tryggt stöd i användningen av medier. Texter som lämpar sig för åldern, exempelvis tidningar, böcker, spel, filmer och musik samt iakttagelser i omgivningen

och texter som eleverna själva producerat eller valt ska användas i undervisningen. Förmågan att producera ska utvecklas vid sidan av förmågan att tolka och värdera. Eleverna ska ges gott om tillfällen att fråga, undra, berätta historier, uttrycka sina tankar och åsikter och dela med sig av sina erfarenheter genom olika uttryckssätt och med olika redskap.

K5 Digital kompetens

Undervisningen ska utnyttja den digitala kompetens som eleverna inhämtat i förskoleundervisningen. Ett lekinriktat arbetssätt är fortfarande centralt. Eleverna ska få öva grundläggande färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och lära sig att använda den som verktyg i studierna. Samtidigt ska eleverna få lära sig grundläggande terminologi inom informations- och kommunikationstekniken. Eleverna ska också få reflektera över användningen av digitala verktyg i närmiljön och dess betydelse i vardagen.

Praktiska färdigheter och egen produktion: I skolarbetet ska eleverna få öva sig att använda utrustning, program och tjänster och de mest centrala principerna för hur de används och fungerar. De ska få lära sig använda tangentbord och andra grundläggande färdigheter som behövs för att producera och bearbeta texter. Eleverna ska få och dela med sig av erfarenheter av att arbeta med digital media och av att programmera på ett för åldern lämpligt sätt. Spelifiering ska användas för att främja lärandet. Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Man ska tillsammans med eleverna diskutera och utarbeta trygga och goda arbetssätt och god nätetikett för användningen av digitala verktyg. Man ska fästa uppmärksamhet vid att hälsosamma arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass inverkar på välbefinnandet. Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska handledas att använda centrala söktjänster, att pröva olika verktyg och att utföra mindre informationssökningar inom olika områden och om sådant som intresserar dem. De ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. Kommunikation och nätverksbildning: Eleverna ska få erfarenheter av sociala medietjänster som stödjer lärandet och öva sig att använda digitala verktyg i olika kommunikationssituationer.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Skolarbetet ska ge eleverna mångsidiga möjligheter att lära sig arbeta självständigt och tillsammans med andra. De ska få öva sig att medverka i grupp och att samarbeta, att anpassa sina egna idéer till andras och att ta ansvar enligt sin ålder. Eleverna ska uppmuntras att undersöka nya fenomen och fundera över vad de själva är särskilt bra på och vad de kunde göra till förmån för andra i skolan och hemma. De ska uppmuntras att lita på sig själva då de handlar i nya situationer. Eleverna ska få bekanta sig med olika yrken i och utanför skolan och lära sig förstå vad dessa yrken och arbeten överlag betyder för samhället, i synnerhet med tanke på familjernas vardag och uppehålle. Skolarbetet berikas av samarbete med vårdnadshavarna och aktörer utanför skolan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleverna ska från första klass få vara med och diskutera och planera mål för sitt eget arbete och sin grupps arbete. De ska också få planera hur skolans arbetsutrymmen ska inredas och göras trivsamma samt få delta i planering som gäller måltider, raster, fester, utfärder och andra evenemang i skolan. Tillsammans med eleverna ska man diskutera vad rättvisa, jämlikhet och ömsesidighet betyder. Eleverna ska genom egna erfarenheter bekanta sig med demokratiska principer och demokrati i praktiken. Alla elever hör till elevkåren och kan enligt sin ålder och sina förutsättningar vara med och besluta om saker som gäller dem själva. Man ska tillsammans med eleverna fundera på vad en rättvis och hållbar framtid betyder i vårt land och i världen och hur de själva kan bidra till en sådan.

33.6. Läroämnena

33.6.1. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans

tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att varje elev ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gruppsamverkan stödjer att eleverna lär sig tillsammans och utnyttjar de olika styrkor som finns representerade i gruppen. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevernas självbild i omgivningslära. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt till lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

- avfallssortering
- återvinning
- sparande

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter

- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter

- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland

- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning

- sparande

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iakttä miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

- människokroppens olika delar

- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen

- att klä sig enligt väderlek
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning

- sparande

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

- människokroppens olika delar

- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet

- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider
- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- säkerhet hemma och på skolvägen, att söka hjälp
- handla gemensamt med gemensamma regler
- förhindra mobbning
- fysisk integritet
- övning i skolelevens färdigheter
- handla i olika situationer i vardagen
- att klä sig enligt väderlek
- levande och livlös natur
- iaktta miljön i närheten av skolan och hemmet under olika årstider

- följa med vädret
- naturliga och byggda miljöer
- egen hemtrakt
- Finland
- rumskarta, gårdskarta
- få insikt i olika faser av en undersökning enligt åldern
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

- människokroppens olika delar
- träna emotionella färdigheter
- hälsosam och mångsidig kost, mat från naturen
- rent vatten, tillräckliga vattenresurser, vattnets egenskaper
- luft, värme
- utveckla dagsrutinerna i skoldagen tillsammans med tanke på hälsa och välmående, glädje i lärandet
- årstiderna

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner

- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö

- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar

- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande

- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati

- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar

- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå

- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt

- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö

- näringsproduktion; jordbruk

- vattnet och dess kretslopp

- värme, luft

- bekanta sig med rymden

- avfallssortering

- återvinning

- sparande

- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner

- livscykeln

- att växa och utvecklas enligt åldern

- att öva emotionella färdigheter och empati

- stärka respekten för sig själv och andra

- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå

- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter

- beteende i olika situationer i vardagen

- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet

- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön

- växtdelar

- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis

- odla en växt och följa med dess tillväxt

- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö

- näringsproduktion; jordbruk

- vattnet och dess kretslopp

- värme, luft

- bekanta sig med rymden

- avfallssortering

- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati

- stärka respekten för sig själv och andra
- kunskaper i första hjälpen i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- att bete sig ansvarsfullt hemma och i skolan samt i samband med fritidsaktiviteter
- beteende i olika situationer i vardagen
- att förhindra mobbning och respektera fysisk integritet
- identifiera de vanligaste organismerna i närmiljön
- växtdelar
- karta över hembygden, Finlands karta inledningsvis
- odla en växt och följa med dess tillväxt
- lokala möjligheter på egen ort och i närmiljön (t.ex. närheten till havet, fågelflyttning, potatisodling, växthusodlingar mm.) samt med beaktande av skolans närmiljö
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden
- avfallssortering
- återvinning
- sparande
- främja välbefinnandet i näromgivningen och skolmiljön

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

- människokroppens centrala organ och livsfunktioner
- livscykeln
- att växa och utvecklas enligt åldern
- att öva emotionella färdigheter och empati
- stärka respekten för sig själv och andra
- näringsproduktion; jordbruk
- vattnet och dess kretslopp
- värme, luft
- bekanta sig med rymden

33.6.2. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänneteknande, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1–2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. I undervisningen används digitala

verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetssätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer.

120

Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

Man bekantar sig med religiösa samfund i skolsamfundet och i skolans närhet (centrala högtider och seder).

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

Respekt för livet, livsfrågor, etiska frågor, den gyllene regeln, uppmuntran att visa känslor, olikhet, egna gärningar och deras följder samt ansvar.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

Man bekantar sig med religiösa samfund i skolsamfundet och i skolans närhet (centrala högtider och seder).

Respekt för livet, livsfrågor, etiska frågor, den gyllene regeln, uppmuntran att visa känslor, olikhet, egna gärningar och deras följder samt ansvar.

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

Man bekantar sig med religiösa samfund i skolsamfundet och i skolans närhet (centrala högtider och seder).

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

Respekt för livet, livsfrågor, etiska frågor, den gyllene regeln, uppmuntran att visa känslor, olikhet, egna gärningar och deras följder samt ansvar.

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

Man bekantar sig med religiösa samfund i skolsamfundet och i skolans närhet (centrala högtider och seder).

Respekt för livet, livsfrågor, etiska frågor, den gyllene regeln, uppmuntran att visa känslor, olikhet, egna gärningar och deras följder samt ansvar.

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

Respekt för livet, livsfrågor, etiska frågor, den gyllene regeln, uppmuntran att visa känslor, olikhet, egna gärningar och deras följder samt ansvar.

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Den egna familjen, kyrkoårets centrala högtider (julen och påsken) och hur de firas/traditioner, den egna religionens berättelser och barnens funderingar.

Respekt för livet, livsfrågor, etiska frågor, den gyllene regeln, uppmuntran att visa känslor, olikhet, egna gärningar och deras följder samt ansvar.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Kristendomens mångfald.

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Konventionen om barnets rättigheter.

Livsfrågor ur kristet perspektiv.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Kristendomens mångfald.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Konventionen om barnets rättigheter.

Livsfrågor ur kristet perspektiv.

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Kristendomens mångfald.

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Konventionen om barnets rättigheter.

Livsfrågor ur kristet perspektiv.

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Kristendomens mångfald.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Konventionen om barnets rättigheter.

Livsfrågor ur kristet perspektiv.

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Konventionen om barnets rättigheter.

Livsfrågor ur kristet perspektiv.

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen (+betoning på andra klassen).

Högtidernas betydelse ur kristendomens perspektiv.

Fördjupning och utvidgning av innehåll från första klassen.

Konventionen om barnets rättigheter.

Livsfrågor ur kristet perspektiv.

33.6.3. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt

med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

Det särskilda uppdraget i undervisningen i det andra inhemska språket i årskurserna 1–2 är att hos eleverna väcka en positiv attityd till att lära sig finska eller svenska samt att stärka elevernas tro på sin egen förmåga att lära sig språk och att modigt använda även det lilla de kan på det andra språket. Undervisningen ska väcka elevernas nyfikenhet för språk och stödja deras förmåga att iaktta och använda sig av de språkliga och kulturella intryck som de får från omgivningen. Undervisningen ska ge eleverna mångsidiga upplevelser av finska eller svenska och kulturerna som har anknytning till det finska eller svenska språket. **I undervisningen i modersmålsinriktad finska eller svenska** får eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sina kunskaper i finska eller svenska och sin kännedom om särdragen i finsk- eller svenskspråkig kultur. I undervisningen ska man betona glädje i lärandet, varierande och aktiverande arbetssätt samt muntlig kommunikation i vardagliga situationer. Teman som behandlas i undervisningen väljs tillsammans med eleverna utgående från deras egna intressen och de behandlas på ett mångsidigt sätt. Av eleverna förutsätts inga läs- eller skrivkunskaper då undervisningen inleds. Man väcker och ökar efterhand elevernas intresse för det talade och skrivna språket. Så småningom ökar man också elevernas intresse för att läsa och skriva.

Finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Handledning och stöd

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1-2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

33.6.4. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årtider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningssvårigheter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- följa regler
- hantera både vinst och förlust
- kunna reglera sina känslouttryck
- samarbete

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

- skapa en positiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar

- att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- övervinna sina rädslor
- alla vågar göra sitt bästa
- inbördes tävlan betonas inte
- elevens egen fantasi och idéer används
- ge uppmuntrande respons för att stärka elevens självförtroende
- byta om till rätt klädsel

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla

- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- följa regler
- hantera både vinst och förlust

- kunna reglera sina känslouttryck
- samarbete

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- följa regler
- hantera både vinst och förlust
- kunna reglera sina känslouttryck
- samarbete

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

- skapa en positiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar
- att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- övervinna sina rädslor
- alla vågar göra sitt bästa
- inbördes tävlan betonas inte
- elevens egen fantasi och idéer används
- ge uppmuntrande respons för att stärka elevens självförtroende
- byta om till rätt klädsel

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

- skapa en positiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar
- att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- övervinna sina rädslor
- alla vågar göra sitt bästa
- inbördes tävlan betonas inte
- elevens egen fantasi och idéer används
- ge uppmuntrande respons för att stärka elevens självförtroende
- byta om till rätt klädsel

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med

olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- följa regler
- hantera både vinst och förlust
- kunna reglera sina känslouttryck
- samarbete

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

- skapa en positiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar
- att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- övervinna sina rädslor
- alla vågar göra sitt bästa
- inbördes tävlan betonas inte
- elevens egen fantasi och idéer används

- ge uppmuntrande respons för att stärka elevens självförtroende
- byta om till rätt klädsel

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)

- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tänjningar
- vattenvana
- avslappning

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tänjningar
- vattenvana
- avslappning

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tänjningar
- vattenvana
- avslappning

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

- åla, krypa, gå, springa, röra sig sicksack, hoppa, rulla, hänga, klättra, balansera, slå kullerbyttor
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar, hinder- och hoppbanor
- löpning, hopp, kast (boll)
- röra sig i olika lärmiljöer med olika redskap (t.ex. bollspel i salen, orientering på skolgården och i närmiljön, skidåkning, skridskoåkning)
- hantera bollar av olika storlek, vikt och material, kasta, fånga, slå, dribbla, passa, sparka, studsa, rulla
- dans, rytm och rörelse till musik
- träna kroppsuppfattning
- träna rörligheten genom att sträcka på sig, sitta på huk och göra korta tånjningar
- vattenvana
- avslappning

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- följa regler
- hantera både vinst och förlust
- kunna reglera sina känslouttryck
- samarbete

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra

- följa regler
- hantera både vinst och förlust
- kunna reglera sina känslouttryck
- samarbete

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

- skapa en positiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar
- att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- övervinna sina rädslor
- alla vågar göra sitt bästa
- inbördes tävlan betonas inte
- elevens egen fantasi och idéer används
- ge uppmuntrande respons för att stärka elevens självförtroende
- byta om till rätt klädsel

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

- skapa en positiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar
- att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- övervinna sina rädslor
- alla vågar göra sitt bästa
- inbördes tävlan betonas inte
- elevens egen fantasi och idéer används
- ge uppmuntrande respons för att stärka elevens självförtroende
- byta om till rätt klädsel

33.6.5. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin

språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1-2** har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att läroprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt

som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inlärnigen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inlärnigen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att lära sig uttrycka sig muntligt (fråga, svara och berätta) i grupp
- att utveckla språk och fantasi genom olika språklekar, rim och ramsor
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iakttä och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

- att bekanta sig med sambandet mellan ljud och bokstav
- att bekanta sig med språkljud, stavelse, ord, sats, mening och punkt
- att lära sig läsa och öva sig i läsförståelse
- att arbeta med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

- att beskriva sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser i tal, bild och skrift
- att skriva gemener och versaler både för hand och på tangentbordet
- att lära sig grundläggande skrivregler (såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken)

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur
- att bekanta sig med olika kultur- och högtidstraditioner
- att bekanta sig med biblioteket och hur det används

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K2, K4, K5
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att lära sig uttrycka sig muntligt (fråga, svara och berätta) i grupp
- att utveckla språk och fantasi genom olika språklekar, rim och ramsor
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att lära sig uttrycka sig muntligt (fråga, svara och berätta) i grupp
- att utveckla språk och fantasi genom olika språklekar, rim och ramsor
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att lära sig uttrycka sig muntligt (fråga, svara och berätta) i grupp
- att utveckla språk och fantasi genom olika språklekar, rim och ramsor
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att lära sig uttrycka sig muntligt (fråga, svara och berätta) i grupp
- att utveckla språk och fantasi genom olika språklekar, rim och ramsor
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

- att bekanta sig med sambandet mellan ljud och bokstav
- att bekanta sig med språkljud, stavelse, ord, sats, mening och punkt
- att lära sig läsa och öva sig i läsförståelse
- att arbeta med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

- att bekanta sig med sambandet mellan ljud och bokstav
- att bekanta sig med språkljud, stavelse, ord, sats, mening och punkt
- att lära sig läsa och öva sig i läsförståelse
- att arbeta med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

- att bekanta sig med sambandet mellan ljud och bokstav
- att bekanta sig med språkljud, stavelse, ord, sats, mening och punkt
- att lära sig läsa och öva sig i läsförståelse
- att arbeta med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

- att bekanta sig med sambandet mellan ljud och bokstav
- att bekanta sig med språkljud, stavelse, ord, sats, mening och punkt
- att lära sig läsa och öva sig i läsförståelse
- att arbeta med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

- att beskriva sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser i tal, bild och skrift
- att skriva gemener och versaler både för hand och på tangentbordet
- att lära sig grundläggande skrivregler (såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken)

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

- att beskriva sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser i tal, bild och skrift
- att skriva gemener och versaler både för hand och på tangentbordet
- att lära sig grundläggande skrivregler (såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken)

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

- att beskriva sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser i tal, bild och skrift
- att skriva gemener och versaler både för hand och på tangentbordet
- att lära sig grundläggande skrivregler (såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken)

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur
- att bekanta sig med olika kultur- och högtidstraditioner
- att bekanta sig med biblioteket och hur det används

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur
- att bekanta sig med olika kultur- och högtidstraditioner
- att bekanta sig med biblioteket och hur det används

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur
- att bekanta sig med olika kultur- och högtidstraditioner
- att bekanta sig med biblioteket och hur det används

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att berätta om erfarenheter, iakttagelser och händelser från sin vardag
- att kommunicera i grupp och utveckla färdigheter för olika slag av kommunikationssituationer
- att utveckla sitt språk och sin fantasi genom drama, roll- och teaterlekar utgående från barnlitteratur
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iakttä och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsoplevelsena diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

- att utveckla läsfärdigheten och läsförståelsen
- kan uppfatta stavelser, ljud och rytm samt reflektera över ordens form och betydelse
- att söka information och tolka olika slag av texter och litteratur
- att kunna återge en text med egna ord

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

- att lära sig inleda en mening med stor bokstav och sluta med punkt
- att producera fakta- och fantasiberättelser
- att utveckla skrivförmågan också i multimediala miljöer
- kan stava högfrekventa ord

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur samt producera kultur tillsammans med andra
- att själv läsa barnlitteratur och utveckla sitt läsintresse
- att utveckla sin språkliga medvetenhet
- att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K2, K4, K5
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att berätta om erfarenheter, iakttagelser och händelser från sin vardag
- att kommunicera i grupp och utveckla färdigheter för olika slag av kommunikationssituationer
- att utveckla sitt språk och sin fantasi genom drama, roll- och teaterlekar utgående från barnlitteratur
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att berätta om erfarenheter, iakttagelser och händelser från sin vardag
- att kommunicera i grupp och utveckla färdigheter för olika slag av kommunikationssituationer
- att utveckla sitt språk och sin fantasi genom drama, roll- och teaterlekar utgående från barnlitteratur
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att berätta om erfarenheter, iakttagelser och händelser från sin vardag
- att kommunicera i grupp och utveckla färdigheter för olika slag av kommunikationssituationer
- att utveckla sitt språk och sin fantasi genom drama, roll- och teaterlekar utgående från barnlitteratur
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt

- att lära sig lyssna koncentrerat i grupp
- att lyssna på högläsning
- att berätta om erfarenheter, iakttagelser och händelser från sin vardag
- att kommunicera i grupp och utveckla färdigheter för olika slag av kommunikationssituationer
- att utveckla sitt språk och sin fantasi genom drama, roll- och teaterlekar utgående från barnlitteratur
- att uppträda inför en liten publik
- att bekanta sig med standardsvenska

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

- att utveckla läsfärdigheten och läsförståelsen
- kan uppfatta stavelser, ljud och rytm samt reflektera över ordens form och betydelse
- att söka information och tolka olika slag av texter och litteratur
- att kunna återge en text med egna ord

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

- att utveckla läsfärdigheten och läsförståelsen
- kan uppfatta stavelser, ljud och rytm samt reflektera över ordens form och betydelse
- att söka information och tolka olika slag av texter och litteratur
- att kunna återge en text med egna ord

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

- att utveckla läsfärdigheten och läsförståelsen
- kan uppfatta stavelser, ljud och rytm samt reflektera över ordens form och betydelse
- att söka information och tolka olika slag av texter och litteratur
- att kunna återge en text med egna ord

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

- att utveckla läsfärdigheten och läsförståelsen
- kan uppfatta stavelser, ljud och rytm samt reflektera över ordens form och betydelse
- att söka information och tolka olika slag av texter och litteratur
- att kunna återge en text med egna ord

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

- att lära sig inleda en mening med stor bokstav och sluta med punkt
- att producera fakta- och fantasiberättelser
- att utveckla skrivförmågan också i multimediala miljöer
- kan stava högfrekventa ord

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

- att lära sig inleda en mening med stor bokstav och sluta med punkt
- att producera fakta- och fantasiberättelser
- att utveckla skrivförmågan också i multimediala miljöer
- kan stava högfrekventa ord

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

- att lära sig inleda en mening med stor bokstav och sluta med punkt
- att producera fakta- och fantasiberättelser
- att utveckla skrivförmågan också i multimediala miljöer
- kan stava högfrekventa ord

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur samt producera kultur tillsammans med andra
- att själv läsa barnlitteratur och utveckla sitt läsintresse
- att utveckla sin språkliga medvetenhet
- att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur samt producera kultur tillsammans med andra

- att själv läsa barnlitteratur och utveckla sitt läsintresse
- att utveckla sin språkliga medvetenhet
- att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

- att bekanta sig med olika former av barnlitteratur och –kultur samt producera kultur tillsammans med andra
- att själv läsa barnlitteratur och utveckla sitt läsintresse
- att utveckla sin språkliga medvetenhet
- att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Årskurs 1

Centralt innehåll

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinyymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinyymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä

havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omista teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omista teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
T1	S1	K1, K2, K3
T2	S1	K1, K2, K7
T3	S1	K1, K2, K7
T4	S1	K1, K2, K7
T5	S2	K1, K4, K5
T6	S2	K1, K2, K4
T7	S2	K1, K4, K5
T8	S2	K2, K4, K5
T9	S3	K1, K4, K5, K7
T10	S3	K2, K4, K5
T11	S3	K1, K4, K5
T12	S4	K2, K4, K7
T13	S4	K2, K3, K4
T14	S4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

Årskurs 2

Centralt innehåll

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
T1	S1	K1, K2, K3
T2	S1	K1, K2, K7
T3	S1	K1, K2, K7
T4	S1	K1, K2, K7
T5	S2	K1, K4, K5
T6	S2	K1, K2, K4
T7	S2	K1, K4, K5
T8	S2	K2, K4, K5
T9	S3	K1, K4, K5, K7
T10	S3	K2, K4, K5
T11	S3	K1, K4, K5
T12	S4	K2, K4, K7
T13	S4	K2, K3, K4
T14	S4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

33.6.6. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att

påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1-2** skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap

- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap

- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna

- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla

- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- färglärans grunder i kritteknik och akvarellteknik
- hantera och rengöra arbetsredskap
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)
- grunderna i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid
- verklighet och fantasi

Konstkännedom och kulturell kompetens

- använda konstnärers verk som inspirationskälla
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- granska och bedöma egna och andras konst/alster

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- planering och framställning av föremål

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser)
- söka bilder på internet
- öva på kritiskt tänkande och observation
- fotografering

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstutställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst

- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering

- kritiskt tänkande och observation

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga

- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst

- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstutställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet

- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka

- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete

- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)

- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

Att uttrycka sig i bild och tänka visuellt genom att:

- måla
- teckna
- limma
- klippa
- vika
- trycka
- bygga
- modellera
- fördjupning av färglärans grunder
- ljus och skugga, rörelse
- ansvar för arbetsmiljön och verktyg
- verklighet och fantasi
- använda olika tekniker och material (t.ex. pappersmassa, lera, papper, trä, natur- och återvinningsmaterial mm.)

fördjupning i bildkomposition: jämvikt, spänning, rytm, färg, form, rum, rörelse, linje och tid

Konstkännedom och kulturell kompetens

- besök på muséer och konstupställningar på hemorten, enligt möjlighet
- bekanta sig med konstnärers arbete
- diskutera metoderna samt respektera olika uppfattningar om konst
- läsa och tolka bilder, kritiskt tänkande

Miljöestetik, arkitektur och formgivning

- upptäcka och studera natur och byggnader i närmiljön
- traditioner och nutid
- planering och framställning av föremål
- tredimensionellt byggande

Medier och visuell kommunikation

- bekanta sig med tecknade serier
- bekanta sig med dagstidningar (t.ex. annonser, layout)
- söka bilder på internet
- användningen av informations- och kommunikationsteknik; inspelning och fotografering
- kritiskt tänkande och observation

33.6.7. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt

musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röstanvändning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttryckssätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt samspel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vanda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vanda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4	K5, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttrycksätt

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

33.6.8. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

33.6.9. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1-2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1-2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna. Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1-2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska spöras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iakttä hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktnings- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

- enkla tabeller och stapeldiagram

Undervisningsens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4
M11	I4	K4, K5
M12	I1	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster

- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas
- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas
- inom geometrin övas planfigurer

- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas
- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas

- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas
- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas
- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning

- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna/ojämna
- uppdelningarna av talen 1-10
- principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller (t.ex. euron)
- kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- olika huvudräkningsstrategier övas

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas

- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

- inom geometrin övas planfigurer
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- klockslag och tidsenheter övas i vardagssituationer (jämna klockslag, halvtimme)

M11 introducera eleven i tabeller och diagram

- enkla tabeller och stapeldiagram

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas

räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktnings- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

- enkla tabeller och stapeldiagram

Undervisningsens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4
M11	I4	K4, K5
M12	I1	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs

- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs
- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs
- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks

- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs
- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv
- eleverna får kunskap om programmeringens grunder
- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs

- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)
- enkla tabeller och stapeldiagram

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

- sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning
- breddande av förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal
- förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal förstärks
- eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering
- kunskaper om tiosystemet breddas med hjälp av konkreta modeller
- kunskaper i addition och subtraktion inom talområdet 0-100 med hjälp av konkreta medel
- kommutativitet och associativitet i addition
- begreppet multiplikation med hjälp av konkreta medel
- multiplikationstabellerna för talen 1-5 och 10
- grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs
- kommutativitet vid multiplikation
- olika huvudräkningsstrategier förstärks (tiopar, dubblor, nästan dubblor)
- grunden för begreppet bråk läggs

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

- inom geometrin övas tredimensionella kroppar
- mätningens principer övas
- användning av riktnings- och lägesbegrepp övas
- användning av centrala måttenheter övas
- klockslag övas i vardagssituationer (före och över jämna klockslag)

M11 introducera eleven i tabeller och diagram

- enkla tabeller och stapeldiagram

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

- eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster
- eleverna jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan
- eleverna övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv

- eleverna får kunskap om programmeringens grunder

33.6.10. Främmande språk

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Eftersom vår ekonomiska region redan i flera års tid haft och kommer även i fortsättningen att ha invandrare, är det mycket viktigt med en individuell plan för lärande. För en allsidig integrering av eleven är det viktigt att utarbeta planen som yrkesövergripande samarbete.

Innehållet i de individuella planerna för lärande preciseras i den skolspecifika läsårsplanen, eftersom utbildningsinnehållet varierar beroende på elevernas språkkunskaper och kunskapsnivå.

Användningen av elevens eget modersmål stöds i mån av möjlighet.

Många invandrarelever kan dessutom även andra språk. I skolan försöker man ta hänsyn till språkkunskaperna hos eleverna med invandrarbakgrund t.ex. med hjälp av temadagar med internationalitet som tema, projektarbete mm. På detta vis får även andra elever nya och autentiska kunskaper om andra kulturer och språk.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

33.6.11. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi,

historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd. Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd är följande

- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

Övar målinriktad verksamhet, slutför arbetet och anammar korrekta/trygga arbetssätt och användning av arbetsredskap

Övar olika handarbetstekniker

Planering av eget arbete, experiment + egentligt arbete

Värdering av eget arbete

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

Eleverna bekantar sig med hårda och mjuka materialer

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Eleverna övar på att göra handarbetsplaner

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdreder och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 1

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger (bl.a. Lego)
- göra en tofs
- tvinning av snören
- virkning från första maska till luftmaskor för hand eller med virknål (grovt garn, grov virknål)
- tillklippning av tyg, limning av tyg, trädning på tyg, t.ex. på voffeltyg
- förstygn
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat + att göra knut på tråden
- tygtryck med stämpel
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- klippa, skrynkla, riva och limma papper
- öva med vikningar av papper + marmorering, mosaikarbeten, tovningsövningar, framställning av rytminstrument, glasmålning, användning av textiltusch

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

Eleverna övar på enkla grundfärdigheter och använder mångsidiga arbetssätt och innehåll

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Positiv utvärdering/feedback

Undervisningsens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Övar målinriktad verksamhet, slutför arbetet och anammar korrekta/trygga arbetssätt och användning av arbetsredskap

Övar olika handarbetstekniker

Planering av eget arbete, experiment + egentligt arbete

Värdering av eget arbete

Eleverna bekantar sig med hårda och mjuka materialer

Eleverna övar på att göra handarbetsplaner

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 1

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger (bl.a. Lego)
- göra en tofs
- tvinning av snören
- virkning från första maska till luftmaskor för hand eller med virknål (grovt garn, grov virknål)
- tillklippning av tyg, limning av tyg, trädning på tyg, t.ex. på voffeltyg
- förstyg
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat + att göra knut på tråden
- trycktryck med stämpel
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- klippa, skrynkla, riva och limma papper
- öva med vikningar av papper + marmorering, mosaikarbeten, tovningsövningar, framställning av rytminstrument, glasmålning, användning av textiltusch

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

Övar målinriktad verksamhet, slutför arbetet och anammar korrekta/trygga arbetssätt och användning av arbetsredskap

Övar olika handarbetstekniker

Planering av eget arbete, experiment + egentligt arbete

Värdering av eget arbete

Eleverna bekantar sig med hårda och mjuka materialer

Eleverna övar på att göra handarbetsplaner

M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Övar målinriktad verksamhet, slutför arbetet och anammar korrekta/trygga arbetssätt och användning av arbetsredskap

Övar olika handarbetstekniker

Planering av eget arbete, experiment + egentligt arbete

Värdering av eget arbete

Eleverna bekantar sig med hårda och mjuka materialer

Eleverna övar på att göra handarbetsplaner

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 1

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger (bl.a. Lego)
- göra en tofs
- tvinning av snören
- virkning från första maska till luftmaskor för hand eller med virknål (grovt garn, grov virknål)
- tillklippning av tyg, limning av tyg, trädning på tyg, t.ex. på voffeltyg
- förstyg
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat + att göra knut på tråden
- tygtryck med stämpel
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- klippa, skrynkla, riva och limma papper
- öva med vikningar av papper + marmorering, mosaikarbeten, tovningsövningar, framställning av rytminstrument, glasmålning, användning av textiltusch

Eleverna övar på enkla grundfärdigheter och använder mångsidiga arbetssätt och innehåll

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

..

Eleverna bekantar sig med hårda och mjuka materialer

Eleverna övar på att göra handarbetsplaner

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 1

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger (bl.a. Lego)
- göra en tofs
- tvinning av snören

- virkning från första maska till luftmaskor för hand eller med virknål (grovt garn, grov virknål)
- tillklippning av tyg, limning av tyg, trädning på tyg, t.ex. på voffeltyg
- förstyg
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat + att göra knut på tråden
- tygtryck med stämpel
- använda naturmaterialer i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- klippa, skrynkla, riva och limma papper
- öva med vikningar av papper + marmorering, mosaikarbeten, tovningsövningar, framställning av rytminstrument, glasmålning, användning av textiltusch

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

Övar målinriktad verksamhet, slutför arbetet och anammar korrekta/trygga arbetssätt och användning av arbetsredskap

Övar olika handarbetstekniker

Planering av eget arbete, experiment + egentligt arbete

Värdering av eget arbete

Eleverna bekantar sig med hårda och mjuka materialer

Eleverna övar på att göra handarbetsplaner

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 1

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger (bl.a. Lego)
- göra en tofs
- tvinning av snören
- virkning från första maska till luftmaskor för hand eller med virknål (grovt garn, grov virknål)
- tillklippning av tyg, limning av tyg, trädning på tyg, t.ex. på voffeltyg
- förstyg
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat + att göra knut på tråden
- tygtryck med stämpel
- använda naturmaterialer i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- klippa, skrynkla, riva och limma papper

- öva med vikningar av papper + marmorering, mosaikarbeten, tovningsövningar, framställning av rytminstrument, glasmålning, användning av textiltusch

Eleverna övar på enkla grundfärdigheter och använder mångsidiga arbetssätt och innehåll

Positiv utvärdering/feedback

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdrekskap och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 2

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger
- bekantar sig med metalltråd
- göra snodd och flätning av garn

- langett- och ryastygn (enligt gruppens nivå kedjestygn)
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat
- virkning från första maska till luftmaskor med virknål
- bekantar sig med vävning, träder garn i ram
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- trycka tyg med hjälp av schablon, duttning med t.ex. superlonsvamp
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- mångsidig användning av papper + pärlarbeten, tovningsövningar, tillverkning av spel, bekantar sig med knytning av band, trädning på voffeltyg, vävning i ram

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Positiv utvärdering/feedback

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 2

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning

- bygger
- bekantar sig med metalltråd
- göra snodd och flätning av garn
- langett- och ryastygn (enligt gruppens nivå kedjestygn)
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat
- virkning från första maska till luftmaskor med virknål
- bekantar sig med vävning, träder garn i ram
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- trycka tyg med hjälp av schablon, duttning med t.ex. superlonsvamp
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- mångsidig användning av papper + pärlarbeten, tovningsövningar, tillverkning av spel, bekantar sig med knytning av band, trädning på voffeltyg, vävning i ram

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 2

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger
- bekantar sig med metalltråd
- göra snodd och flätning av garn
- langett- och ryastygn (enligt gruppens nivå kedjestygn)
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat
- virkning från första maska till luftmaskor med virknål
- bekantar sig med vävning, träder garn i ram
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- trycka tyg med hjälp av schablon, duttning med t.ex. superlonsvamp
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- mångsidig användning av papper + pärlarbeten, tovningsövningar, tillverkning av spel, bekantar sig med knytning av band, trädning på voffeltyg, vävning i ram

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 2

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger
- bekantar sig med metalltråd
- göra snodd och flätning av garn
- langett- och ryastygn (enligt gruppens nivå kedjestygn)
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat
- virkning från första maska till luftmaskor med virknål
- bekantar sig med vävning, träder garn i ram
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- trycka tyg med hjälp av schablon, duttning med t.ex. superlonsvamp
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial
- mångsidig användning av papper + pärlarbeten, tovningsövningar, tillverkning av spel, bekantar sig med knytning av band, trädning på voffeltyg, vävning i ram

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

Åk 1-2

Öva sig i att mäta och klippa med sax.

Öva sig i målinriktad verksamhet och i att slutföra ett arbete.

Rätta/trygga arbetsmetoder och redskapsanvändning.

Övning av olika slöjdtekniker.

Att upprätthålla en trevlig arbetsmiljö och att städa efter sig.

Att planera det egna arbetet, prova sig fram och genomföra själva arbetet.

Uppskattning av det egna arbetet.

Förslag: åk 2

- bekantar sig med spikning och sågning samt slipning och målning
- bygger
- bekantar sig med metalltråd
- göra snodd och flätning av garn
- langett- och ryastygn (enligt gruppens nivå kedjestygn)
- vid sömnad inledning och avslutning + trädning i nålsögat
- virkning från första maska till luftmaskor med virknål
- bekantar sig med vävning, träder garn i ram
- fyllning av arbete (dyna/mjukisleksak el. dyl.) och fastsyning av öppningen
- trycka tyg med hjälp av schablon, duttning med t.ex. superlonsvamp
- använda naturmaterial i handarbeten
- lär sig utnyttja återanvändningsmaterial

- mångsidig användning av papper + pärlarbeten, tovningsövningar, tillverkning av spel, bekantar sig med knytning av band, trädnig på voffeltyg, vävning i ram

Positiv utvärdering/feedback

33.6.12. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsaskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra.

Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I1-4

Egen kultur och mångkulturalism, olika sätt att leva i familj, olika livsstilar, grunder för samliv, naturen och en hållbar framtid.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M2	I2	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7
M7	I2	K2, K4
M9	I4	K3, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar

I1-4

Egen kultur och mångkulturalism, olika sätt att leva i familj, olika livsstilar, grunder för samliv, naturen och en hållbar framtid.

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar

I1-4

Egen kultur och mångkulturalism, olika sätt att leva i familj, olika livsstilar, grunder för samliv, naturen och en hållbar framtid.

M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument

I1-4

Egen kultur och mångkulturalism, olika sätt att leva i familj, olika livsstilar, grunder för samliv, naturen och en hållbar framtid.

M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön

M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M2	I2	K1, K2, K7
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K7
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

I 1-4

Barnets ställning och rättigheter, ojämlikhet, fattigdom.

Dessutom fördjupas innehåll från första klassen, t.ex. olika uppfattningar om en familj.

34. Årskurs 3-6

34.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivefärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig en ny grupp.

Eleverna och vårdnadshavarna ska få information om det språkprogram som skolan erbjuder. Eleverna uppmuntras att studera många olika språk. För att uppmuntra till mångsidiga språkval kan man ordna språkduschar. I språkduscherna kan eleverna ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Man kan ordna språkduscherna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av separata undervisningsstunder.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Åk 2 höstterminen

- Uppdatering av planer för lärande / IP, med föräldrarna, eleven och specialläraren.

Ansvar: klassläraren

Åk 2 vårterminen

- skolhälsovårdens enkät.

Ansvar: skolhälsovårdaren

- Föräldrakväll för åk 2, där LP för åk 3 presenteras.

Ansvar: klassläraren (+ läraren i främmande språk)

- eventuella läs- och skrivtester mm.
- genomgång av planer för effektiverat och särskilt stöd
- diskussioner för uppgiftsöverföring (effektiverat stöd och särskilt stöd)
- elevvårdsgruppens möten

Ansvar: specialläraren och klassläraren

Åk 3 höstterminen

- Föräldrakväll med t.ex. målsättningar, utvärdering och elevens självbedömning som tema
- möten med föräldrarna under föräldrakvällar och -kvarter.
- uppgörande/revidering av plan för lärande och IP

Ansvar: klassläraren, specialläraren (+ övrig personal som behövs)

34.2. Att utvecklas som elev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

34.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

Årskurs 6 vårterminen

- Representanter från högstadiet besöker sexorna
- Senast i april fylls överföringsblanketten i av vårdnadshavare, elev och klassföreståndare
- Högstadiet ordnar möte om överföringen mellan lågstadiets och högstadiets pedagogiska team, överföringsblanketterna ges till högstadiet
- Information om elever med särskilt och intensifierat stöd meddelas högstadiet
- Sexorna bekantar sig med högstadiet

34.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig

själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

34.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iaktta och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska spöras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsrikedom och aktivitet. Eleverna ska spöras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligtast lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygdkulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iaktta och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

K3 Vardagskompetens

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsamt och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetssätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelväg och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetssymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkar olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterar över vad måttfullhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsument och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska allt mer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

K5 Digital kompetens

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetssätt och -redskap som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig

att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar.

Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, nätetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan.

Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster.

Kommunikation och nätverksbildning: Eleverna ska lära sig att ta sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller vänelevers verksamhet. Eleverna ska spöras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

34.6. Läroämnena

34.6.1. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningssuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3-6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika

ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom

får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

- komma överens, reglera känslor

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleven får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleven övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

- olika kartor
- Finland

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleven undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleven identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleven bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera

värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

- det egna kulturarvet
- hembygd

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

- komma överens, reglera känslor

- fungera i grupp

- förebyggande av mobbning

- trafikregler

- olika kartor

- Finland

- utflykter i naturen

- trädgårdens växter och djur

- barr- och lövträd

- vattnets kretslopp

- väder

- vårtecken

- det egna kulturarvet

- hembygd

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

- komma överens, reglera känslor
- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

- komma överens, reglera känslor
- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur

- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

- komma överens, reglera känslor
- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

- komma överens, reglera känslor

- fungera i grupp

- förebyggande av mobbning

- trafikregler

- olika kartor

- Finland

- utflykter i naturen

- trädgårdens växter och djur

- barr- och lövträd

- vattnets kretslopp

- väder

- vårtecken

- det egna kulturarvet

- hembygd

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

- fungera i grupp

- förebyggande av mobbning

- trafikregler

- olika kartor

- Finland

- utflykter i naturen

- trädgårdens växter och djur

- barr- och lövträd

- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

- komma överens, reglera känslor
- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

- komma överens, reglera känslor

- fungera i grupp

- förebyggande av mobbning

- trafikregler

- olika kartor

- Finland

- utflykter i naturen

- trädgårdens växter och djur

- barr- och lövträd

- vattnets kretslopp

- väder

- vårtecken

- det egna kulturarvet

- hembygd

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

- komma överens, reglera känslor

- fungera i grupp
- förebyggande av mobbning
- trafikregler
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

- komma överens, reglera känslor
- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp

- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

- olika kartor
- Finland
- utflykter i naturen
- trädgårdens växter och djur
- barr- och lövträd
- vattnets kretslopp
- väder
- vårtecken
- det egna kulturarvet
- hembygd

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom

får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

- sköta hälsan
- kosten

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleven får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleven övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleven undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleven identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleven bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

- husdjur

- jordbruk
- växter

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

- livet på lantgården

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

- vattenanvändning
- minska avfall

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner

- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter

- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet

- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner

- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten

- husdjur
- jordbruk
- växter

- livet på lantgården

- vattenanvändning
- minska avfall

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner

- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten

- husdjur

- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning

- minska avfall

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

- sköta hälsan
- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

- sköta hälsan

- kosten
- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

- sköta hälsan
- kosten
- Norden
- Baltikum

- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

- Norden
- Baltikum
- att leva vid kusten
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet
- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

- arbeta i grupp
- reglera känslor
- förebyggande av mobbning
- nätsäkerhet

- förpliktelser i hemmet
- säkerhet i hemmet
- hushållsmaskiner
- husdjur
- jordbruk
- växter
- livet på lantgården
- vattenanvändning
- minska avfall

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

- studievänor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

- Europa
- Amerika

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet

246

och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

- studievanor

- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön

- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet

- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

- studievänor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

- studievänor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär

- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten
- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

- studievanor
- att umgås med andra
- människokroppen
- puberteten

- Europa
- Amerika

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur

- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden

- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

- Europa
- Amerika
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet

- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus
- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

- möjlighet att påverka i närmiljön
- brandsäkerhet
- maskiner som underlättar arbetet
- naturen i staden
- växter och djur
- vinter och vår för natur och djur
- fotosyntesen
- förbränning
- atmosfär
- organismernas historia
- ljus

- ljud
- rymden
- en mångkulturell värld
- aktuella nyheter

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

- rusmedel

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien

- aktuella världsnyheter

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven

- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar

- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund

- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet

- hälsosam livsstil
- vattenrening

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

- fysiskt och psykiskt välmående

- människorelationer

- sexualitet

- rusmedel

- världshaven

- Afrika

- Australien

- Asien

- aktuella världsnyheter

- skogar och myrar

- jordmån

- berggrund

- vattnets kretslopp

- vattnets egenskaper

- energi

- solsystem

- förbrukningen av elektricitet

- hälsosam livsstil

- vattenrening

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien

- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar

- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp

- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem

- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

- fysiskt och psykiskt välmående

- människorelationer

- sexualitet

- rusmedel

- världshaven

- Afrika

- Australien

- Asien

- aktuella världsnyheter

- skogar och myrar

- jordmån

- berggrund

- vattnets kretslopp

- vattnets egenskaper

- energi

- solsystem

- förbrukningen av elektricitet

- hälsosam livsstil

- vattenrening

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

- rusmedel

- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

- rusmedel
- skogar och myrar
- jordmån
- berggrund
- vattnets kretslopp
- vattnets egenskaper
- energi
- solsystem
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

- fysiskt och psykiskt välmående
- människorelationer
- sexualitet
- rusmedel
- världshaven
- Afrika
- Australien
- Asien
- aktuella världsnyheter
- förbrukningen av elektricitet
- hälsosam livsstil
- vattenrening

34.6.2. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över

etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens kunskaper i hans egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka religiösa källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man

i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnetsbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.

- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspårboken, Profeterna) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

12 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

13 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (*GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspårboken, Profeterna*) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (*GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspråksboken, Profeterna*) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (*GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspråksboken, Profeterna*) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.

- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspråksboken, Profeterna) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (*GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspråksboken, Profeterna*) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.

- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspårboken, Profeterna) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.

- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.

- I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, (GT, Moseböckerna, Psaltaren, Ordspråksboken, Profeterna) det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen.

- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

(andra kristna och icke-kristna samfund, man kan bjuda in representanter eller göra exkursioner, speciellt

om det i skolan finns elever som tillhör andra samfund)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

(eventuellt samarbete med lokala församlingen, bjud in för t.ex. vandring genom GT, psalmmedaljeskoj ...)

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
- I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
- Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

(eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
- I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
- Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

(eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
- I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
- Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

(eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
- I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
- Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

(eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
- I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
- Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

(eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
 - Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
 - Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
 - I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
 - Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
 - Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- (eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
 - Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
 - Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
 - I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
 - Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
 - Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- (eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen.
- I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.
- Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

(eventuellt i samarbete med lokala församlingen, t.ex. studiebesök, psalmlektioner med kantorn)

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och

livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.

- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.

- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.

- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.
- Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.
- Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet.
- I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet.
- Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.

- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

(fördjupas här)

- I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden.
- Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner.
- I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.
- Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen.
- Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.
- Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad,

med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.
- Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen.
- Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen.
- Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet.
- Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.
- Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion.

(eventuellt integrering med historia, ex reformationen, korstågen)

34.6.3. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt

med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 3-6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg

ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Mål språket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffravertikal i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga

miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finsspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

TILLÄGG:

Exempel på temaområden:

Platser och händelser

- närmiljön
- familjen
- skolan och klassrummet
- artighetsfraser, hälsningsfraser

Verksamheter, redskap, tidsuttryck

- högtider
- veckodagar, årstider, tid på dygnet
- klockan, jämna och halva klockslag
- räkneord
- färger

Naturen, intressen, idrott

- hobbyn, intressen, fritid
- Finland
- husdjur

Vanor och hälsa

- mat och dryck
- kläder

Strukturer och språkriktighet:

Nominativ singularis och pluralis

Genitiv singularis, andra temaformen

Adessiv singularis

Jakande presens, presens av "olla"

Verb; personböjning av verb med stadiaväxling

Lokalkasus, inessiv

Räkneord, grundtal

Frågor med -ko-kö. Jakande och nekande svar, *Onko? - On!, - Ei ole!*

Substantiv

Adjektiv

Två temaformer av nomen, ex. *koti, kodin*

Kongruens, ex. *isossa valkoisessa talossa*

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

TILLÄGG:

Exempel på temaområden:

Platser och händelser

- närmiljön
- familjen
- skolan och klassrummet
- artighetsfraser, hälsningsfraser

Verksamheter, redskap, tidsuttryck

- högtider
- veckodagar, årstider, tid på dygnet
- klockan, jämna och halva klockslag
- räkneord

- färger

Naturen, intressen, idrott

- hobbyn, intressen, fritid
- Finland
- husdjur

Vanor och hälsa

- mat och dryck
- kläder

Strukturer och språkriktighet:

Nominativ singularis och pluralis

Genitiv singularis, andra temaformen

Adessiv singularis

Jakande presens, presens av "olla"

Verb; personböjning av verb med stadiavväxling

Lokalkasus, inessiv

Räkneord, grundtal

Frågor med -ko-kö. Jakande och nekande svar, *Onko? - On!, - Ei ole!*

Substantiv

Adjektiv

Två temaformer av nomen, ex. *koti, kodin*

Kongruens, ex. *isossa valkoisessa talossa*

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

TILLÄGG:

Exempel på temaområden:

Platser och händelser

- närmiljön
- familjen
- skolan och klassrummet
- artighetsfraser, hälsningsfraser

Verksamheter, redskap, tidsuttryck

- högtider
- veckodagar, årstider, tid på dygnet
- klockan, jämna och halva klockslag
- räkneord
- färger

Naturen, intressen, idrott

- hobbyn, intressen, fritid
- Finland
- husdjur

Vanor och hälsa

- mat och dryck
- kläder

Strukturer och språkriktighet:

Nominativ singularis och pluralis

Genitiv singularis, andra temaformen

Adessiv singularis

Jakande presens, presens av "olla"

Verb; personböjning av verb med stadiesväxling

Lokalkasus, inessiv

Räkneord, grundtal

Frågor med -ko-kö. Jakande och nekande svar, *Onko? - On!, - Ei ole!*

Substantiv

Adjektiv

Två temaformer av nomen, ex. *koti, kodin*

Kongruens, ex. *isossa valkoisessa talossa*

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Tillägg:

Exempel på temaområden

Platser och händelser

- närmiljön
- familj, släktingar
- artighetsfraser

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

- högtider
- veckodagar, årstider, tid på dygnet
- månader
- klockan; kvart över, kvart före
- väderstreck; de fyra huvudväderstrecken
- ange priser

Naturen, idrott, intressen

- hobbyn, intressen, fritid
- Norden: våra grannländer och deras huvudstäder
- idrott

Vanor och hälsa

- mat och dryck
- kläder
- kroppsdelar

Strukturer och språkriktighet

Nominativ singularis och pluralis

Genitiv singularis

Jakande och nekande presens, verbböjningen i alla personer

Lokalkasus: Inessiv, adessiv, ablativ och allativ

Imperativ, jakande och nekande

Räkneord

Essiv vid ex. veckodagar: *maanantaina*

Possesiva pronomen; *minun, sinun, hänen...*

Frågor med -ko, -kö

Tre temaformer av substantiv och adjektiv

Kongruens

Stadieväxling

Objekt i ackusativ I i singularis och pluralis

Objekt i partitiv singularis i nekande sats

Partitiv efter räkneord och *monta* och *pari*

Repetition

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Tillägg:

Exempel på temaområden

Platser och händelser

- närmiljön
- familj, släktingar
- artighetsfraser

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

- högtider
- veckodagar, årstider, tid på dygnet
- månader
- klockan; kvart över, kvart före
- väderstreck; de fyra huvudväderstrecken
- ange priser

Naturen, idrott, intressen

- hobbyn, intressen, fritid
- Norden: våra grannländer och deras huvudstäder
- idrott

Vanor och hälsa

- mat och dryck
- kläder
- kroppsdelar

Strukturer och språkriktighet

Nominativ singularis och pluralis

Genitiv singularis

Jakande och nekande presens, verbböjningen i alla personer

Lokalkasus: Inessiv, adessiv, ablativ och allativ

Imperativ, jakande och nekande

Räkneord

Essiv vid ex. veckodagar: *maanantaina*

Possesiva pronomen; *minun, sinun, hänen...*

Frågor med -ko, -kö

Tre temaformer av substantiv och adjektiv

Kongruens

Stadieväxling

Objekt i ackusativ I i singularis och pluralis

Objekt i partitiv singularis i nekande sats

Partitiv efter räkneord och *monta* och *pari*

Repetition

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Tillägg:

Exempel på temaområden

Platser och händelser

- närmiljön
- familj, släktingar
- artighetsfraser

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

- högtider
- veckodagar, årstider, tid på dygnet
- månader
- klockan; kvart över, kvart före
- väderstreck; de fyra huvudväderstrecken
- ange priser

Naturen, idrott, intressen

- hobbyn, intressen, fritid
- Norden: våra grannländer och deras huvudstäder
- idrott

Vanor och hälsa

- mat och dryck
- kläder
- kroppsdelar

Strukturer och språkriktighet

Nominativ singularis och pluralis

Genitiv singularis

Jakande och nekande presens, verbböjningen i alla personer

Lokalkasus: Inessiv, adessiv, ablativ och allativ

Imperativ, jakande och nekande

Räkneord

Essiv vid ex. veckodagar: *maanantaina*

Possesiva pronomen; *minun, sinun, hänen...*

Frågor med -ko, -kö

Tre temaformer av substantiv och adjektiv

Kongruens

Stadieväxling

Objekt i ackusativ I i singularis och pluralis

Objekt i partitiv singularis i nekande sats

Partitiv efter räkneord och *monta* och *pari*

Repetition

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet

Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen:

Inre och yttre lokalkasus

Essiv

Objekt i partitiv

Verb:

Tre temaformer

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv

Possesivsuffix

Räkneord och ordningstal:

Repetition

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet

Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen:

Inre och yttre lokalkasus

Essiv

Objekt i partitiv

Verb:

Tre temaformer

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv

Possesivsuffix

Räkneord och ordningstal:

Repetition

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet

Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen:

Inre och yttre lokalkasus

Essiv

Objekt i partitiv

Verb:

Tre temaformer

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv

Possesivsuffix

Räkneord och ordningstal:

Repetition

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet

Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen:

Inre och yttre lokalkasus

Essiv

Objekt i partitiv

Verb:

Tre temaformer

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv

Possesivsuffix

Räkneord och ordningstal:

Repetition

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet

Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen:

Inre och yttre lokalkasus

Essiv

Objekt i partitiv

Verb:

Tre temaformer

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv

Possesivsuffix

Räkneord och ordningstal:

Repetition

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet

Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen:

Inre och yttre lokalkasus

Essiv

Objekt i partitiv

Verb:

Tre temaformer

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv

Possesivsuffix

Räkneord och ordningstal:

Repetition

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur

man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet. Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen: Nominativ, genitiv, ackusativ.

Nominativ och ackusativ pluralis.

Inre och yttre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allativ.

Translativ. Essiv

Verb:

Fyra temaformer och perfekt. Imperativ!

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv. Possesivsuffix

Objekt

Objekt i partitiv, obestämd mängd

Partitiv vid känsoverb

Räkneord, ordningstal och tidsuttryck:

Repetition

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet. Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen: Nominativ, genitiv, ackusativ.

Nominativ och ackusativ pluralis.

Inre och yttre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allativ.

Translativ. Essiv

Verb:

Fyra temaformer och perfekt. Imperativ!

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv. Possesivsuffix

Objekt

Objekt i partitiv, obestämd mängd

Partitiv vid känsoverb

Räkneord, ordningstal och tidsuttryck:

Repetition

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet. Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen: Nominativ, genitiv, ackusativ.

Nominativ och ackusativ pluralis.

Inre och yttre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allativ.

Translativ. Essiv

Verb:

Fyra temaformer och perfekt. Imperativ!

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i akkusativ och partitiv. Possesivsuffix

Objekt

Objekt i partitiv, obestämd mängd

Partitiv vid känsoverb

Räkneord, ordningstal och tidsuttryck:

Repetition

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Exempel på temaområden:**Platser och händelser i hem, skola och närmiljö**

Turism i hemlandet. Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen: Nominativ, genitiv, ackusativ.

Nominativ och ackusativ pluralis.

Inre och yttre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allativ.

Translativ. Essiv

Verb:

Fyra temaformer och perfekt. Imperativ!

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv. Possesivsuffix

Objekt

Objekt i partitiv, obestämd mängd

Partitiv vid känslverb

Räkneord, ordningstal och tidsuttryck:

Repetition

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet. Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen: Nominativ, genitiv, ackusativ.

Nominativ och ackusativ pluralis.

Inre och yttre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allativ.

Translativ. Essiv

Verb:

Fyra temaformer och perfekt. Imperativ!

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv. Possesivsuffix

Objekt

Objekt i partitiv, obestämd mängd

Partitiv vid känsoverb

Räkneord, ordningstal och tidsuttryck:

Repetition

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Exempel på temaområden:

Platser och händelser i hem, skola och närmiljö

Turism i hemlandet. Europa

Verksamheter, redskap och tidsuttryck

Firandet av olika högtider

Årstider, månaderna, tider på dygnet

Böcker, film och tidningar

Traditioner bl a Kalevala

Naturen, idrott och intressen

Vilda djur i Finland

Husdjur

Grönsaker och frukter

Väder, väderstreck

Fritidsintressen

Vanor och hälsa

Sjukdomar

Kroppsdelar

Dator och internet

Strukturer och språkriktighet

Nomen: Nominativ, genitiv, ackusativ.

Nominativ och ackusativ pluralis.

Inre och yttre lokalkasus: Inessiv, elativ, illativ, adessiv, ablativ, allativ.

Translativ. Essiv

Verb:

Fyra temaformer och perfekt. Imperativ!

Pronomen:

Personliga pronomen, objektsformen i ackusativ och partitiv. Possesivsuffix

Objekt

Objekt i partitiv, obestämd mängd

Partitiv vid känsoverb

Räkneord, ordningstal och tidsuttryck:

Repetition

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Årskurs 3

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K2	
	K2	
	K1, K7	
	K5, K6	
	K3, K4, K5, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 4

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K2	
	K2	
	K2	
	K1, K7	
	K5, K6	
	K3, K4, K5, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 5

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K2	
	K2	
	K2	
	K4, K5	
	K1, K7	
	K5, K6	
	K4	
	K3, K4, K5, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 6**Centralt innehåll**

Undervisnings mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K4, K5	
	K1, K7	
	K5, K6	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4	
	K2, K4	
	K4	
	K3, K4, K5, K7	

Mål för undervisningen**Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten**

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande

språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Mål språket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via

medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Finland, turism, växter och djur.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex familj, hemmet, kamrater, fritid, kläder.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- grundformen av verb samt personändelserna
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Finland, turism, växter och djur.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex familj, hemmet, kamrater, fritid, kläder.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- grundformen av verb samt personändelserna

- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Finland, turism, växter och djur.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex familj, hemmet, kamrater, fritid, kläder.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- grundformen av verb samt personändelserna
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Finland, turism, växter och djur.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex familj, hemmet, kamrater, fritid, kläder.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- grundformen av verb samt personändelserna
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Växter och djur i Finland.
- Europa, fakta och turism.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex fritid, hobbyn, internet.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- komparation av adjektiv
- possessivsuffix
- tidsformer av verb (presens och imperfekt)
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Växter och djur i Finland.
- Europa, fakta och turism.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex fritid, hobby, internet.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus

- komparation av adjektiv
- possesivsuffix
- tidsformer av verb (presens och imperfekt)
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Växter och djur i Finland.
- Europa, fakta och turism.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex fritid, hobby, internet.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- komparation av adjektiv
- possesivsuffix
- tidsformer av verb (presens och imperfekt)
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord

- frågeord
- motsatser
- synonymer

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter.
- Standardfinska jämförs med talspråksfinska.
- Växter och djur i Finland.
- Europa, fakta och turism.
- Tider på dygnet, veckodagarna, månaderna, årstiderna.
- Temaområden i anknytning till närmiljön. Ex fritid, hobbyn, internet.
- Sånger, dikter och lekar används i anknytning till aktuella teman.

Grammatik och språkriktighet:

- lång och kort vokal
- dubbelteckning
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- komparation av adjektiv
- possessivsuffix
- tidsformer av verb (presens och imperfekt)
- grundtal och ordningstal
- sammansatta ord
- frågeord
- motsatser
- synonymer

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Väckande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar och internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal, ordningstal
- tidsuttryck
- nomen i olika böjningsformer och kasus

- olika tidsformer av verb, tre temaformer, jakande och nekande

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar och internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.

- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal, ordningstal
- tidsuttryck
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, tre temaformer, jakande och nekande

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar och internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal, ordningstal
- tidsuttryck
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, tre temaformer, jakande och nekande

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Exempel på innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar och internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal, ordningstal
- tidsuttryck
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, tre temaformer, jakande och nekande

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för

alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar, internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal och ordningstal
- tidsuttryck
- objekt
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, fyra temaformer, (+ perfekt, ev pluskvamperfekt)
- repetition av genomgångna strukturer

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

--	--

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar, internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.

- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal och ordningstal
- tidsuttryck
- objekt
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, fyra temaformer, (+ perfekt, ev pluskvamperfekt)
- repetition av genomgångna strukturer

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar, internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal och ordningstal
- tidsuttryck
- objekt

- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, fyra temaformer, (+ perfekt, ev pluskvamperfekt)
- repetition av genomgångna strukturer

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar, internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiévaxling
- pronomen
- räkneord, grundtal och ordningstal
- tidsuttryck
- objekt
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, fyra temaformer, (+ perfekt, ev pluskvamperfekt)
- repetition av genomgångna strukturer

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar, internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal och ordningstal
- tidsuttryck
- objekt
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, fyra temaformer, (+ perfekt, ev pluskvamperfekt)
- repetition av genomgångna strukturer

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Förslag till innehåll:

- Eleverna skall ges möjlighet att läsa, lyssna till och skriva olika typer av texter med hjälp av bl.a. böcker, filmer, TV, tidningar, internet.
- Standardfinska jämförs med slang och dialekt.
- Finska sånger, dikter och lekar i anknytning till aktuella teman.
- Högtider och traditioner i anknytning till dessa.
- Den finska naturen, växter och djur.
- Temaområden, såsom släkt, internet, händelser i närmiljön, Europa.

Strukturer:

- lång och kort vokal
- stadiesväxling
- pronomen
- räkneord, grundtal och ordningstal
- tidsuttryck
- objekt
- nomen i olika böjningsformer och kasus
- olika tidsformer av verb, fyra temaformer, (+ perfekt, ev pluskvamperfekt)
- repetition av genomgångna strukturer

34.6.4. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig

undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iakttä och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och

förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhop), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärlig, ta hand om sina egna och gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- mångsidiga gruppuppgifter
- öva det sociala samspelet i lagidrott, "Fair Play"-principen
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- öva samarbete och att se saker ur andras synvinkel

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- ta ansvar, göra val, arbeta självständigt och i grupp
- uppfatta och förstå sina känslor, reglera sina känslouttryck, känna trygghet genom rättvist bemötande
- hantera och övervinna rädsla
- stärka självförtroendet genom att berömma när eleven lyckas
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching, säkerhetsregler
- ge eleverna möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjd hopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning

- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjd hopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom täjning och avslappning

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjd hopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)

- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhop), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärlig, ta hand om sina egna och gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- mångsidiga gruppuppgifter
- öva det sociala samspelet i lagidrott, "Fair Play"-principen
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- öva samarbete och att se saker ur andras synvinkel

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärlig, ta hand om sina egna och gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- mångsidiga gruppuppgifter
- öva det sociala samspelet i lagidrott, "Fair Play"-principen
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- öva samarbete och att se saker ur andras synvinkel

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- ta ansvar, göra val, arbeta självständigt och i grupp
- uppfatta och förstå sina känslor, reglera sina känslouttryck, känna trygghet genom rättvist bemötande
- hantera och övervinna rädsla
- stärka självförtroendet genom att berömma när eleven lyckas
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching, säkerhetsregler

- ge eleverna möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- ta ansvar, göra val, arbeta självständigt och i grupp
- uppfatta och förstå sina känslor, reglera sina känslouttryck, känna trygghet genom rättvist bemötande
- hantera och övervinna rädsla
- stärka självförtroendet genom att berömma när eleven lyckas
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching, säkerhetsregler
- ge eleverna möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjd hopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärlig, ta hand om sina egna och gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- mångsidiga gruppuppgifter
- öva det sociala samspelet i lagidrott, "Fair Play"-principen
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- öva samarbete och att se saker ur andras synvinkel

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- ta ansvar, göra val, arbeta självständigt och i grupp
- uppfatta och förstå sina känslor, reglera sina känslouttryck, känna trygghet genom rättvist bemötande
- hantera och övervinna rädsla
- stärka självförtroendet genom att berömma när eleven lyckas
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching, säkerhetsregler
- ge eleverna möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel

- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhop), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhop), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjd hopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel

- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjdhopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

- mångsidiga uppgifter och lekar: åla, krypa, gå, springa, hoppa, rulla, hänga, klättra och balansera
- uppmärksamhetslekar, samarbetslekar, tafattlekar
- olika bollspel och lekar: kasta, fånga, balansera, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter. Olika bollar och redskap används.
- grunder och regler i bollspel
- redskapsgymnastik: hopp, kullerbyttor, hjulning, klättring, balans (hand-, huvudstående med stöd), handredskap
- hinderbanor, redskapsbanor, stationsträning
- löpning (i olika längd och i olika terränger), hopp (längd med hoppzon, enkel höjd hopp), kast och stöt utan ansats (spjut, kula)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: orientering i närmiljön (karttecken, väderstreck, allemansrätten), skridskoåkning, skidåkning
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: öva olika simsätt (ryggsim, bröstsim), hopp, lekar, säkerhet på vattnet
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattningen
- balansövningar, rörelseövningar på stället och vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärlig, ta hand om sina egna och gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- mångsidiga gruppuppgifter
- öva det sociala samspelet i lagidrott, "Fair Play"-principen
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- öva samarbete och att se saker ur andras synvinkel

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

- lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärlig, ta hand om sina egna och gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- mångsidiga gruppuppgifter
- öva det sociala samspelet i lagidrott, "Fair Play"-principen
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- öva samarbete och att se saker ur andras synvinkel

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- ta ansvar, göra val, arbeta självständigt och i grupp
- uppfatta och förstå sina känslor, reglera sina känslouttryck, känna trygghet genom rättvist bemötande
- hantera och övervinna rädsla
- stärka självförtroendet genom att berömma när eleven lyckas
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching, säkerhetsregler
- ge eleverna möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över sina framsteg
- ta ansvar, göra val, arbeta självständigt och i grupp
- uppfatta och förstå sina känslor, reglera sina känslouttryck, känna trygghet genom rättvist bemötande
- hantera och övervinna rädsla
- stärka självförtroendet genom att berömma när eleven lyckas
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching, säkerhetsregler
- ge eleverna möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående

- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tånjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

- lyssna på varandra, vänta på sin tur och hjälpa varandra
- följa regler och "Fair Play"-principen
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärliga, ta hand om sina egna samt gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt egna förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över egna och andras framsteg
- ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- öka elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- hantera och övervinna rädsla, stärka självförtroendet genom att berömma när eleverna lyckas
- utvärdera sina och sina klasskamraters prestationer
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching och säkerhetsregler
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter

- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terrängar med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tånjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terrängar med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tånjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)

- röra sig i olika terrängar med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terrängar med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning
- Move-responsen som mäter den fysiska funktionsförmågan. Syftet är att vägleda eleven att förstå motionens betydelse för hälsan.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

- lyssna på varandra, vänta på sin tur och hjälpa varandra
- följa regler och "Fair Play"-principen
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärliga, ta hand om sina egna samt gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

- lyssna på varandra, vänta på sin tur och hjälpa varandra
- följa regler och "Fair Play"-principen
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärliga, ta hand om sina egna samt gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt egna förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över egna och andras framsteg
- ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- öka elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- hantera och övervinna rädsla, stärka självförtroendet genom att berömma när eleverna lyckas

- utvärdera sina och sina klasskamraters prestationer
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching och säkerhetsregler
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt egna förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över egna och andras framsteg
- ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- öka elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- hantera och övervinna rädsla, stärka självförtroendet genom att berömma när eleverna lyckas
- utvärdera sina och sina klasskamraters prestationer
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching och säkerhetsregler
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årtider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk

funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tånjning och avslappning

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

- lyssna på varandra, vänta på sin tur och hjälpa varandra
- följa regler och "Fair Play"-principen
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärliga, ta hand om sina egna samt gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt egna förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över egna och andras framsteg
- ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- öka elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- hantera och övervinna rädsla, stärka självförtroendet genom att berömma när eleverna lyckas

- utvärdera sina och sina klasskamraters prestationer
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching och säkerhetsregler
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik

- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tämjning och avslappning

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet

- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terrängar med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsa och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terrängar med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tånjning och avslappning

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)

- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

- mångsidigt utbud av idrottsformer i olika miljöer
- lekar och övningar som utvecklar rörlighet, spänst, styrka och snabbhet
- olika bollspel och bollekar: kasta, fånga, sparka, slå, skjuta, studsas och dribbla med händer och fötter
- gymnastik på ställningar och redskap: kullerbyttor, hjulning, klättring, hopp, hand- och huvudstående
- handredskap (boll, hopprep, tunnband)
- röra sig i olika terränger med olika redskap: löpning, cykling, skidåkning samt skridskoåkning
- orientering (karttecken, väderstreck)
- dans, rytm och rörelse till musik
- simning: olika simtekniker, djupdykning, längddykning samt grunder i livräddning
- mångsidiga övningar som utvecklar kroppsuppfattning
- balans- och rörelseövningar på stället samt vid förflyttning
- kroppskännedom genom tänjning och avslappning

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

- lyssna på varandra, vänta på sin tur och hjälpa varandra
- följa regler och "Fair Play"-principen

- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärliga, ta hand om sina egna samt gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

- lyssna på varandra, vänta på sin tur och hjälpa varandra
- följa regler och "Fair Play"-principen
- uppföra sig vänligt mot alla, vara ärliga, ta hand om sina egna samt gemensamma redskap, ge arbetsro åt varandra
- hantera både vinst och förlust, kontrollera negativa känslor
- mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt egna förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över egna och andras framsteg
- ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- öka elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- hantera och övervinna rädsla, stärka självförtroendet genom att berömma när eleverna lyckas
- utvärdera sina och sina klasskamraters prestationer
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching och säkerhetsregler
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- skapa en positiv och aktiv atmosfär, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt egna förutsättningar, att känna att de lyckas och att glädjas över egna och andras framsteg
- ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- öka elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet
- hantera och övervinna rädsla, stärka självförtroendet genom att berömma när eleverna lyckas
- utvärdera sina och sina klasskamraters prestationer
- förstå betydelsen av uppvärmning, stretching och säkerhetsregler
- en sund livsstil (kost, sömnvanor, hygien)
- ändamålsenlig klädsel och utrustning

34.6.5. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla

språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i åk 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks- och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintresse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintrasse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama

fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

- att uttrycka sin åsikt och delta i olika kommunikationssituationer
- att berätta om vardagshändelser och att redovisa olika arbeten
- att uttrycka sig kreativt genom olika uttrycksätt och drama

- att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och vilja delta i kommunikation
- att använda standardsvenska

12 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

- att utveckla grundläggande läsfärdighet till flytande läsning i olika slag av texter
- att tillsammans läsa barn- och ungdomslitteratur som eleverna själva väljer i bibliotek
- att söka information och nya kunskaper genom att läsa
- att öva sig i läsförståelse
- att bedöma texters och källors tillförlitlighet

13 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

- att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den positiva självbilden
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att skriva textade bokstäver för hand och öva sig att skriva digitalt
- att tillsammans undersöka språkstrukturer och meningsbyggnad
- att bredda ordförrådet

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

- att arbeta med det talade och skrivna språket och dess strukturer
- att fundera över olika betydelser i ord, texter och talesätt
- att bekanta sig med skol- och nätbiblioteksverksamhet
- att delta i kulturevenemang
- att bekanta sig med språk och kulturer i Finland

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M14	I4	K2, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

- att uttrycka sin åsikt och delta i olika kommunikationssituationer

- att berätta om vardagshändelser och att redovisa olika arbeten
- att uttrycka sig kreativt genom olika uttryckssätt och drama
- att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och vilja delta i kommunikation
- att använda standardsvenska

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

- att uttrycka sin åsikt och delta i olika kommunikationssituationer
- att berätta om vardagshändelser och att redovisa olika arbeten
- att uttrycka sig kreativt genom olika uttryckssätt och drama
- att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och vilja delta i kommunikation
- att använda standardsvenska

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

- att uttrycka sin åsikt och delta i olika kommunikationssituationer
- att berätta om vardagshändelser och att redovisa olika arbeten
- att uttrycka sig kreativt genom olika uttryckssätt och drama
- att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och vilja delta i kommunikation
- att använda standardsvenska

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

- att utveckla grundläggande läsfärdighet till flytande läsning i olika slag av texter
- att tillsammans läsa barn- och ungdomslitteratur som eleverna själva väljer i bibliotek

- att söka information och nya kunskaper genom att läsa
- att öva sig i läsförståelse
- att bedöma texters och källors tillförlitlighet

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

- att utveckla grundläggande läsfärdighet till flytande läsning i olika slag av texter
- att tillsammans läsa barn- och ungdomslitteratur som eleverna själva väljer i bibliotek
- att söka information och nya kunskaper genom att läsa
- att öva sig i läsförståelse
- att bedöma texters och källors tillförlitlighet

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

- att utveckla grundläggande läsfärdighet till flytande läsning i olika slag av texter
- att tillsammans läsa barn- och ungdomslitteratur som eleverna själva väljer i bibliotek
- att söka information och nya kunskaper genom att läsa
- att öva sig i läsförståelse
- att bedöma texters och källors tillförlitlighet

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

- att utveckla grundläggande läsfärdighet till flytande läsning i olika slag av texter
- att tillsammans läsa barn- och ungdomslitteratur som eleverna själva väljer i bibliotek
- att söka information och nya kunskaper genom att läsa
- att öva sig i läsförståelse
- att bedöma texters och källors tillförlitlighet

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

- att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den positiva självbilden
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att skriva textade bokstäver för hand och öva sig att skriva digitalt
- att tillsammans undersöka språkstrukturer och meningsbyggnad
- att bredda ordförrådet

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

- att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den positiva självbilden
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att skriva textade bokstäver för hand och öva sig att skriva digitalt
- att tillsammans undersöka språkstrukturer och meningsbyggnad
- att bredda ordförrådet

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

- att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka den positiva självbilden
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att skriva textade bokstäver för hand och öva sig att skriva digitalt
- att tillsammans undersöka språkstrukturer och meningsbyggnad
- att bredda ordförrådet

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

- att arbeta med det talade och skrivna språket och dess strukturer
- att fundera över olika betydelser i ord, texter och talesätt
- att bekanta sig med skol- och nätbiblioteksverksamhet
- att delta i kulturevenemang
- att bekanta sig med språk och kulturer i Finland

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

- att uttrycka egna åsikter och delta i olika kommunikationssituationer och uppträda inför publik
- att visa respekt och kommunicera målinriktat
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

- att tillämpa lässtrategier och tankestrategier i olika situationer
- att reflektera över innehållet i en text och utveckla förståelse för olika slag av texter
- att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt
- att klassificera ord enligt form och innehåll (ordklasser)

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

- att stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket
- att stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent
- att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter i multimediala lärmiljöer
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att lära sig använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning
- att bredda ordförrådet

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

- att vidga sin textvärld och läsa och reflektera kring sina läsupplevelser
- att träna substantiv, verb, adjektiv och bekanta sig med subjekt, predikat, objekt
- att lära sig ordspråk och uttryck
- att delta i, medverka i och skapa kulturevenemang
- att möta de Nordiska grannlänternas och andra länders kulturer genom litteratur, teater, film och andra medier

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M14	I4	K2, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

- att uttrycka egna åsikter och delta i olika kommunikationssituationer och uppträda inför publik
- att visa respekt och kommunicera målinriktat
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

- att uttrycka egna åsikter och delta i olika kommunikationssituationer och uppträda inför publik
- att visa respekt och kommunicera målinriktat
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

- att uttrycka egna åsikter och delta i olika kommunikationssituationer och uppträda inför publik
- att visa respekt och kommunicera målinriktat
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

- att uttrycka egna åsikter och delta i olika kommunikationssituationer och uppträda inför publik
- att visa respekt och kommunicera målinriktat
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

- att tillämpa lässtrategier och tankestrategier i olika situationer
- att reflektera över innehållet i en text och utveckla förståelse för olika slag av texter
- att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt
- att klassificera ord enligt form och innehåll (ordklasser)

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

- att tillämpa lässtrategier och tankestrategier i olika situationer
- att reflektera över innehållet i en text och utveckla förståelse för olika slag av texter
- att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt
- att klassificera ord enligt form och innehåll (ordklasser)

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

- att tillämpa lässtrategier och tankestrategier i olika situationer
- att reflektera över innehållet i en text och utveckla förståelse för olika slag av texter
- att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt
- att klassificera ord enligt form och innehåll (ordklasser)

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

- att tillämpa lässtrategier och tankestrategier i olika situationer
- att reflektera över innehållet i en text och utveckla förståelse för olika slag av texter
- att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt
- att klassificera ord enligt form och innehåll (ordklasser)

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

- att stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket
- att stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent
- att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter i multimediala lärmiljöer
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att lära sig använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning
- att bredda ordförrådet

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

- att stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket
- att stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent
- att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter i multimediala lärmiljöer
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att lära sig använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning
- att bredda ordförrådet

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

- att stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket
- att stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent
- att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter i multimediala lärmiljöer
- att producera både fiktiva och faktatexter multimodalt
- att lära sig använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning
- att bredda ordförrådet

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

- att vidga sin textvärld och läsa och reflektera kring sina läsoplevelser
- att träna substantiv, verb, adjektiv och bekanta sig med subjekt, predikat, objekt
- att lära sig ordspråk och uttryck
- att delta i, medverka i och skapa kulturrevenemang
- att möta de Nordiska grannländernas och andra länders kulturer genom litteratur, teater, film och andra medier

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att kunna lyssna på andras åsikter samt visa respekt för dem
- att använda sig av drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att hålla korta anföranden med hjälp av stödord
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

- att utveckla läs- och tankestrategier lämpliga för olika situationer
- att observera och utvärdera sin egen läsfärdighet
- att dra slutsatser utifrån lästa texter
- att identifiera typiska och textuella drag i olika texter (berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande)

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

- att producera texter (fiktiva och fakta) multimodalt utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser samt från andras texter
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande
- att använda rubriker och styckeindelning i egna texter
- att fundera på ordval och uttryck, sammansatta ord
- att kunna substantiv, verb, adjektiv
- att kunna böjningsformer av olika ordgrupper
- att träna subjekt, predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

- att fördjupa sitt läsintresse och stärka sin förmåga att diskutera litteratur
- att delta i, medverka i och skapa kulturevenemang
- att bekanta sig med de Nordiska ländernas och andra länders kulturer genom teater, film och andra medier
- att utnyttja det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek, museer) i undervisningen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att kunna lyssna på andras åsikter samt visa respekt för dem
- att använda sig av drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att hålla korta anföranden med hjälp av stödord
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att kunna lyssna på andras åsikter samt visa respekt för dem
- att använda sig av drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att hålla korta anföranden med hjälp av stödord
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att kunna lyssna på andras åsikter samt visa respekt för dem
- att använda sig av drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att hålla korta anföranden med hjälp av stödord
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att kunna lyssna på andras åsikter samt visa respekt för dem
- att använda sig av drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att hålla korta anföranden med hjälp av stödord
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

- att utveckla läs- och tankestrategier lämpliga för olika situationer
- att observera och utvärdera sin egen läsfärdighet
- att dra slutsatser utifrån lästa texter
- att identifiera typiska och textuella drag i olika texter (berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande)

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

- att utveckla läs- och tankestrategier lämpliga för olika situationer
- att observera och utvärdera sin egen läsfärdighet
- att dra slutsatser utifrån lästa texter
- att identifiera typiska och textuella drag i olika texter (berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande)

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

- att utveckla läs- och tankestrategier lämpliga för olika situationer
- att observera och utvärdera sin egen läsfärdighet
- att dra slutsatser utifrån lästa texter
- att identifiera typiska och textuella drag i olika texter (berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande)

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

- att utveckla läs- och tankestrategier lämpliga för olika situationer
- att observera och utvärdera sin egen läsfärdighet
- att dra slutsatser utifrån lästa texter
- att identifiera typiska och textuella drag i olika texter (berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande)

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

- att producera texter (fiktiva och fakta) multimodalt utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser samt från andras texter
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande
- att använda rubriker och styckeindelning i egna texter
- att fundera på ordval och uttryck, sammansatta ord
- att kunna substantiv, verb, adjektiv
- att kunna böjningsformer av olika ordgrupper
- att träna subjekt, predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

- att producera texter (fiktiva och fakta) multimodalt utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser samt från andras texter
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande
- att använda rubriker och styckeindelning i egna texter
- att fundera på ordval och uttryck, sammansatta ord
- att kunna substantiv, verb, adjektiv
- att kunna böjningsformer av olika ordgrupper
- att träna subjekt, predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

- att producera texter (fiktiva och fakta) multimodalt utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser samt från andras texter
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande
- att använda rubriker och styckeindelning i egna texter
- att fundera på ordval och uttryck, sammansatta ord
- att kunna substantiv, verb, adjektiv
- att kunna böjningsformer av olika ordgrupper
- att träna subjekt, predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

- att producera texter (fiktiva och fakta) multimodalt utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser samt från andras texter
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande
- att använda rubriker och styckeindelning i egna texter

- att fundera på ordval och uttryck, sammansatta ord
- att kunna substantiv, verb, adjektiv
- att kunna böjningsformer av olika ordgrupper
- att träna subjekt, predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

- att fördjupa sitt läsintresse och stärka sin förmåga att diskutera litteratur
- att delta i, medverka i och skapa kulturevenemang
- att bekanta sig med de Nordiska ländernas och andra länders kulturer genom teater, film och andra medier
- att utnyttja det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek, museer) i undervisningen

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

- att fördjupa sitt läsintresse och stärka sin förmåga att diskutera litteratur
- att delta i, medverka i och skapa kulturevenemang
- att bekanta sig med de Nordiska ländernas och andra länders kulturer genom teater, film och andra medier
- att utnyttja det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek, museer) i undervisningen

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

- att fördjupa sitt läsintresse och stärka sin förmåga att diskutera litteratur
- att delta i, medverka i och skapa kulturevenemang
- att bekanta sig med de Nordiska ländernas och andra länders kulturer genom teater, film och andra medier
- att utnyttja det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek, museer) i undervisningen

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att visa respekt samt beakta den mottagande parten i kommunikationssituationer
- att kommunicera målinriktat samt kunna motivera sina åsikter och lyssna till andra
- att använda drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De

använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

- att tolka och laborera med texter genom att använda sin kunskap om språkliga strukturer och ordklassificeringar enligt form och innehåll (ordklasser)
- att stärka sina färdigheter i att tolka texter och att använda nya begrepp som berättare, motiv och tematik
- att utveckla sin läsförståelse och vidga sina kunskaper genom texterna de läser
- att utveckla sina färdigheter att söka och använda information i olika slag av källor

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

- att utvecklas till en textförfattare med mångsidigt ordförråd och personlig stil
- att utveckla sitt ordförråd och strukturera sin kommunikation
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering
- att analysera språket i egna texter (ordval, uttryck, ordföljd)
- stavningsregler, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser, subjekt och predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

- att öka och fördjupa sitt läs- och litteraturintresse genom att läsa skönlitteratur från Finland, Norden och andra länder
- att vidga sina litteraturupplevelser genom teater och film
- att reflektera över olika mediekulturella uttryck och diskutera mediernas roll i vardagen
- det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek och museer) utnyttjas i undervisningen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att visa respekt samt beakta den mottagande parten i kommunikationssituationer
- att kommunicera målinriktat samt kunna motivera sina åsikter och lyssna till andra
- att använda drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att visa respekt samt beakta den mottagande parten i kommunikationssituationer
- att kommunicera målinriktat samt kunna motivera sina åsikter och lyssna till andra
- att använda drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att visa respekt samt beakta den mottagande parten i kommunikationssituationer
- att kommunicera målinriktat samt kunna motivera sina åsikter och lyssna till andra
- att använda drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

- att delge sina tankar, erfarenheter och åsikter i olika kommunikationsmiljöer
- att visa respekt samt beakta den mottagande parten i kommunikationssituationer
- att kommunicera målinriktat samt kunna motivera sina åsikter och lyssna till andra
- att använda drama då man behandlar litteratur och aktuella teman
- att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- att använda standardsvenska

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

- att tolka och laborera med texter genom att använda sin kunskap om språkliga strukturer och ordklassificeringar enligt form och innehåll (ordklasser)
- att stärka sina färdigheter i att tolka texter och att använda nya begrepp som berättare, motiv och tematik
- att utveckla sin läsförståelse och vidga sina kunskaper genom texterna de läser
- att utveckla sina färdigheter att söka och använda information i olika slag av källor

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

- att tolka och laborera med texter genom att använda sin kunskap om språkliga strukturer och ordklassificeringar enligt form och innehåll (ordklasser)
- att stärka sina färdigheter i att tolka texter och att använda nya begrepp som berättare, motiv och tematik
- att utveckla sin läsförståelse och vidga sina kunskaper genom texterna de läser
- att utveckla sina färdigheter att söka och använda information i olika slag av källor

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

- att tolka och laborera med texter genom att använda sin kunskap om språkliga strukturer och ordklassificeringar enligt form och innehåll (ordklasser)

- att stärka sina färdigheter i att tolka texter och att använda nya begrepp som berättare, motiv och tematik
- att utveckla sin läsförståelse och vidga sina kunskaper genom texterna de läser
- att utveckla sina färdigheter att söka och använda information i olika slag av källor

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

- att tolka och laborera med texter genom att använda sin kunskap om språkliga strukturer och ordklassificeringar enligt form och innehåll (ordklasser)
- att stärka sina färdigheter i att tolka texter och att använda nya begrepp som berättare, motiv och tematik
- att utveckla sin läsförståelse och vidga sina kunskaper genom texterna de läser
- att utveckla sina färdigheter att söka och använda information i olika slag av källor

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

- att utvecklas till en textförfattare med mångsidigt ordförråd och personlig stil
- att utveckla sitt ordförråd och strukturera sin kommunikation
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering
- att analysera språket i egna texter (ordval, uttryck, ordföljd)
- stavningsregler, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser, subjekt och predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

- att utvecklas till en textförfattare med mångsidigt ordförråd och personlig stil
- att utveckla sitt ordförråd och strukturera sin kommunikation
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering
- att analysera språket i egna texter (ordval, uttryck, ordföljd)
- stavningsregler, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser, subjekt och predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

- att utvecklas till en textförfattare med mångsidigt ordförråd och personlig stil
- att utveckla sitt ordförråd och strukturera sin kommunikation
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering
- att analysera språket i egna texter (ordval, uttryck, ordföljd)
- stavningsregler, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser, subjekt och predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

- att utvecklas till en textförfattare med mångsidigt ordförråd och personlig stil
- att utveckla sitt ordförråd och strukturera sin kommunikation
- att producera texter från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering
- att analysera språket i egna texter (ordval, uttryck, ordföljd)
- stavningsregler, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser, subjekt och predikat, objekt
- att bredda ordförrådet

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

- att öka och fördjupa sitt läs- och litteraturintresse genom att läsa skönlitteratur från Finland, Norden och andra länder
- att vidga sina litteraturupplevelser genom teater och film
- att reflektera över olika mediekulturella uttryck och diskutera mediernas roll i vardagen
- det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek och museer) utnyttjas i undervisningen

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

- att öka och fördjupa sitt läs- och litteraturintresse genom att läsa skönlitteratur från Finland, Norden och andra länder
- att vidga sina litteraturupplevelser genom teater och film

- att reflektera över olika mediekulturella uttryck och diskutera mediernas roll i vardagen
- det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek och museer) utnyttjas i undervisningen

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

- att öka och fördjupa sitt läs- och litteraturintresse genom att läsa skönlitteratur från Finland, Norden och andra länder
- att vidga sina litteraturupplevelser genom teater och film
- att reflektera över olika mediekulturella uttryck och diskutera mediernas roll i vardagen
- det lokala kultur- och medieutbudet (film, teater, bibliotek och museer) utnyttjas i undervisningen

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Årskurs 3

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K1, K2, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K2, K3, K4	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K4, K5, K7	
	K1, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K6, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 4

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K1, K2, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K2, K3, K4	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K4, K5, K7	
	K1, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K6, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 5**Centralt innehåll**

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K1, K2, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K2, K3, K4	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K4, K5, K7	
	K1, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K6, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 6

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K1, K2, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K2, K3, K4	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K4, K5	
	K1, K2, K4, K7	
	K1, K4, K5, K7	
	K1, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K6, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

34.6.6. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmannas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Karaktären i det konstnärliga lärandet att lära sig enskilt och tillsammans stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp

- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap

- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt

- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel

- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, datorspel

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevers egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen

- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevers egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevens egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevers egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner och arkitektur.

Finländska och lokala konstnärer samt deras yrkesutövande.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 3 (- 6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturläroplan

Innehåll som kan poängteras i åk 3 (- 4)

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, datorspel

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivning och samband.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstabegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk

- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande

- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt

- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen

Lokala miljöer, byggnadstraditioner, arkitektur.

Nordiska konstnärer

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 4 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 4

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)

- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text

- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer

- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse

- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstabegrepp

- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel

- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder

- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden

- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet och kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk formgivning.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 5 (-6)

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konståbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 5

- färglära

- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)

- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text

- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden

- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konceptbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära

- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten

- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iakttä och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt
- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder

- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Elevernas erfarenheter och intressen ligger som grund vid det egna skapandet.

Elevernas egna bildkulturer med tanke på skolan, hemmet, kamratkretsen.

Byggnadstraditioner, arkitektur, finländsk och europeisk bildkultur samt media.

Konsthistoria utgående från ämnet historia.

TILLÄGG:

Vägledande stödmaterial för innehållet i bildkonstundervisningen, åk 6

Allmänt:

- vägledning i att planera och slutföra sina arbeten samt att ta ansvar för tidsanvändningen
- handledning i att lära sig att välja olika tekniker och material
- ta ansvar för skötseln av redskap, arbetsmiljöns snygghet och trivsel
- hållbar utveckling med tanke på val av material och arbetssätt
- ansvarsfullt och säkert utövande i bildkonst (t.ex. upphovsrätt)
- kritiskt iaktta och analysera visuella budskap
- konstruktivt analysera, diskutera och utvärdera egna och andras bilder och arbeten
- öva sig i att motivera sina åsikter samt att använda konstbegrepp
- ta del av de möjligheter närmiljön erbjuder samt ta i beaktande stadens kulturplan

Innehåll som kan poängteras i åk 6

- färglära
- linje, mönster och form, rytm och rörelse
- ljus, skugga
- stilisering, skissering
- människokroppens proportioner och porträtt

- djup och rymd i bilden
- olika ytstrukturer
- modellera, fritt 3D skapande, collage
- tryckmetoder
- symbolspråk
- bildberättelsens grunder
- textning, bild och text
- reklam
- foto, film, digitala bilder, dataspel, digitala bildpresentationer

34.6.7. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och gruppers verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg

i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat

barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningsens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikkvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

34.6.8. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga

inlärningsstrategier för varje läroämne.Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

34.6.9. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3-6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3-6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem. Förståelsen

av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6–9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.
- Eleverna övar division med talenheterna 2–10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar.

De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttä rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirkel.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.

- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.
- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirkel.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.

- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirkel.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.

- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirklar.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.

- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirkel.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1-5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.

- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirklar.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.

- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirklar.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1-5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.

- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.
- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirklar.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.
- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.

- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.
- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Grundläggande räkneoperationer övas med hjälp av mångsidiga medel.

- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem.
- Behärskning av multiplikationstabellerna 1–5, 10 säkras och eleverna övar multiplikationstabellerna 6-9, kommutativitet.
- Eleverna övar addition, subtraktion och multiplikation med tal under varandra.
- Eleverna övar division med talenheterna 2-10 samt begreppet rest (delnings- och innehållsdivision).
- Rätt räkneordning övas.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna bekantar sig med begreppet bråktal (bl.a. storleksjämförelse).
- Eleverna bekantar sig med decimaltal (bl.a. storleksjämförelse).

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirkel.
- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

- Eleverna identifierar och klassificerar kroppar och figurer.
- Eleverna bekantar sig med centrala geometriska begrepp (olika hörningar, månghörningar).
- Eleverna övar uträkning av cirkel.

- Eleverna övar geometriska mättningsprinciper (bekantar sig med begreppet cirkel).
- Kunskaper om tid och klockslag går igenom (0-24).

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssamband och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Råta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.

- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Råta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.

- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Rätta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Råta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).

- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.

- Rätta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.

- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Räta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.

- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Elevenna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig elevenna att dela upp i faktorer).
- Elevenna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Elevenna undersöker mönster i talföljder.
- Elevenna introduceras i begreppet obekant.
- Elevenna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Elevenna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Elevenna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Råta linjer.
- Elevenna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Elevenna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Elevenna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Elevenna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Elevenna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevennas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

- Elevenna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Elevenna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Elevenna planerar och utarbetar enkla datorprogram.
- Elevennas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevennas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Elevenna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.

- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna introduceras i begreppet obekant.
- Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer.
- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Råta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.

- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.
- Elevernas uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet görs mångsidigare genom att undersöka och klassificera tal.
- Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de kan dem (också parenteser).
- Begreppet division studeras vid delningsdivision.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.
- Eleverna handleds i att avrunda tal och lär sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.
- Talområdet utvidgas med negativa heltal (avläsning av termometer, sänka skepp-spelet).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk (ev. lär sig eleverna att dela upp i faktorer).
- Eleverna övar de grundläggande räkneoperationerna med decimaltal.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Räta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.

- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

- Vinklar och klassificering av vinklar.
- Eleverna utforskar närmare trianglar och fyrhörningar.
- Eleverna bekantar sig med begreppet cirkel.
- Räta linjer.
- Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje (vardagligt t.ex. inom konst).
- Koordinatsystemet.
- Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid bedömningen av mätresultatet.
- Eleverna vägleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt.
- Eleverna tränar enhetsbyten (vardagligt t.ex. deciliter-liter, cm-m, mm-cm).
- Eleverna vägleds att förstå begreppet area.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

- Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.
- Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, och att systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Eleverna planerar och utarbetar enkla datorprogram.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
- Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtroga med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.

- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

- Eleverna undersöker mönster i talföljder.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
- Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
- Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
- Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
- Eleverna tränar enhetsbyten.
- Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
- Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
- Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
- Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.

- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
 - Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
 - Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
 - Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
 - Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
 - Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
 - Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
 - Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
 - Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
 - Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
 - Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
 - Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
 - Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
-
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
-
- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
 - Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
 - Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
 - Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
 - Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
 - Eleverna tränar enhetsbyten.
 - Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
 - Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
 - Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
-
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
 - Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
 - Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
 - Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
-
- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
 - Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
 - Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
 - Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
 - Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
 - Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.

- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
 - Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
 - Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
 - Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
 - Elevenna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
 - Elevenna övar sig att räkna med negativa heltal.
 - Elevennas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
-
- Elevenna undersöker mönster i talföljder.
-
- Elevenna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
 - Elevenna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
 - Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
 - Mätning övas och uppmärksamhet fås vid bedömningen av mättningsresultaten.
 - Elevenna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
 - Elevenna tränar enhetsbyten.
 - Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
 - Elevenna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
 - Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
-
- Elevennas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
 - Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
 - Elevenna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
 - Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
-
- Elevennas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
 - Elevenna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
 - Man försäkras sig om att elevenna kan multiplikationstabellerna 1-10.
 - Elevenna övar *multiplikationsalgoritmen*.
 - Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
 - Elevenna övar att dividera en talenhet i taget.
 - Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
 - Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
 - Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
 - Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
 - Elevenna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.

- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
- Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
- Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
- Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
- Eleverna tränar enhetsbyten.
- Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
- Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
- Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
- Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.

- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
 - Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
 - Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
 - Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
 - Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
 - Eleverna tränar enhetsbyten.
 - Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
 - Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
 - Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
-
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
 - Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
 - Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M5 handleda och stödjade eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
 - Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
-
- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
 - Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
 - Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
 - Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
 - Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
 - Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
 - Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
 - Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
 - Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
 - Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
 - Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
 - Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
 - Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
-
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
-
- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
 - Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
 - Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
 - Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
 - Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
 - Eleverna tränar enhetsbyten.
 - Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).

- Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
- Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
- Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
- Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
- Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
- Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
- Eleverna tränar enhetsbyten.
- Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
- Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.

- Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
- Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.
- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.
- Eleverna undersöker mönster i talföljder.
- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
- Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
- Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
- Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
- Eleverna tränar enhetsbyten.
- Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
- Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.
- Elevernas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
- Eleverna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

- Elevernas förståelse av tiosystemet förankras (miljoner och decimaltal med).
- Eleverna övar sig vidare att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning.
- Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1-10.
- Eleverna övar *multiplikationsalgoritmen*.
- Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas (t.ex. sambandet mellan division och bråk).
- Eleverna övar att dividera en talenhet i taget.
- Sambanden mellan bråk och decimaltal utnyttjas.
- Begreppet procenttal (samband mellan decimal- och bråktal).
- Decimaltal och principerna för deras grundläggande räkneoperationer övas (inkl. blandade tal, expanderings och sammandragning).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal övas.
- Eleverna övar sig att avrunda tal och bedöma storleksordningen av ett resultat.
- Eleverna övar sig att räkna med negativa heltal.
- Elevernas kunskaper gällande bedömning av storleksordningen förstärks.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

- Eleverna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
- Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
- Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
- Eleverna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
- Eleverna tränar enhetsbyten.
- Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
- Eleverna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

- Elevenna lär sig om parallella linjer och linjer som skär varandra.
- Elevenna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal övas/befästs.
- Mätning övas och uppmärksamhet fästs vid bedömningen av mättningsresultaten.
- Elevenna beräknar omkretsen och arean av olika figurer.
- Elevenna tränar enhetsbyten.
- Figurer klassificeras (ex. kvadrater, månghörningar, andra figurer).
- Elevenna bekantar sig närmare med begreppen triangel, kvadrat och cirkel (radie, diameter) och parallelogram.
- Kroppar klassificeras, som cylindrar, koner och andra kroppar.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

- Elevennas förmåga att systematiskt söka information utvecklas.
- Information registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.
- Elevenna bekantar sig med begreppet medelvärde.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

- Elevens färdigheter att finna likheter, skillnader och regelbundenheter samt att använda motsatsprincipen utvecklas.
- Man fördjupar färdigheterna i att jämföra, klassificera och ordna samt systematiskt söka alternativ samt observera orsakssamband.

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal bekräftas.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalor vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt bekräftande av kunskaper om massa och areaenheter.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.

- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal bekräftas.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalar vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt bekräftande av kunskaper om massa och areaenheter.
- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal befasts.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalar vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt befastande av kunskaper om massa och areaenheter.
- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.

- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal bekräftas.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalar vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt bekräftande av kunskaper om massa och areaenheter.
- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal befästs.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalar vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt befästande av kunskaper om massa och areaenheter.
- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal befasts.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalor vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt befastande av kunskaper om massa och areaenheter.
- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.

- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal bekräftas.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalor vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt bekräftande av kunskaper om massa och areaenheter.

- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.
- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.
- Eleverna bekantar sig med *variabelbegreppet*.
- Eleverna bekantar sig med ekvationsbegreppet och söker lösningar till ekvationer genom prövning och slutledning.
- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal befästs.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalor vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.

- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt bekräftande av kunskaper om massa och areaenheter.
- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

- Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (miljarder). Grundläggande räkneoperationer (och samband mellan dem) förankras mångsidigt.
- Kunskaper i huvudräkning.
- Avrundning av tal (miljoner) och bedömning av storleksordningen av ett resultat (decimaltal och naturliga tal).
- Grundläggande räkneoperationer med decimaltal.
- Multiplikation och division av bråk med naturliga tal.
- Begreppet procent. Sambanden mellan procent, bråktal och decimaltal. Procenttal i vardagssituationer.
- Negativa heltal och enkla räkneoperationer med heltal.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal befästs.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalor vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt befästande av kunskaper om massa och areaenheter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

- Eleverna lär sig, övar och klassificerar geometriska begrepp.
- Användningen av triangellinjal, passare och linjal befasts.
- Koordinatsystemet.
- Likformighet - kongruens.
- Symmetri i förhållande till en rät linje.
- Förstoring - förminskning.
- Skalor vid kartläsning.
- Triangelns, kvadratens och rektangelns omkrets och area.
- Parallelogram.
- Uträkning av rätblockets volym.
- Enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna samt befastande av kunskaper om massa och areaenheter.

M13 handleda eleven att utarbета och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

- Att kunna läsa tabeller och diagram.
- Största och minsta värde samt medelvärde och typvärde.
- Grunderna i sannolikhetsberäkning.

M14 inspirera eleven att utarbета instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

- Eleven övar programmering i en grafisk programmeringsmiljö.
- Fördjupat logiskt tänkande.
- Samband mellan orsak och verkan.

34.6.10. Främmande språk

Främmande språk, B1-lärokurs

B1- lärokurs i främmande språk i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk som utbildningsanordnaren bjuder ut i sitt språkprogram låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk med beaktande av att inläringen av nya skrivtecken tidsmässigt påverkar undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina kunskaper i det nya språket. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleven ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i främmande språk. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt, också med hjälp av självbedömning och kamratbedömning, och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att granska och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan målspråket och andra bekanta språk. Att bekanta sig med språkets utbredningsområde.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att ställa upp mål och planera verksamheten tillsammans. Att ta reda på var man behöver målspråket och var man kan använda det.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att träna olika kommunikationssituationer. Att lära sig känna igen målspråkets viktigaste fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I1	K2, K4
M3	I2	K3
M4	I2	K4
M5	I3	K4
M6	I3	K4
M7	I3	K4
M8	I3	K4
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen kan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven kan beskriva till vilka språkfamiljer de språk hör som hen kan eller studerar.

M2 hjälpa eleven att uppfatta målspråkets status och utbredning i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om språkets status	Eleven vet var målspråket talas.

M3 handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i målspråket tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper relativt realistiskt.

M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i målspråket som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser samt att söka och utnyttja material på målspråket också utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att fastställa målspråkets användningsområden och -möjligheter	Eleven kan nämna några av målspråkets användningsområden och -möjligheter.

M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.

M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.

M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.

M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Eftersom vår ekonomiska region redan i flera års tid haft och kommer även i fortsättningen att ha invandrare, är det mycket viktigt med en individuell plan för lärande. För en allsidig integrering av eleven är det viktigt att utarbeta planen som yrkesövergripande samarbete.

Innehållet i de individuella planerna för lärande preciseras i den skolspecifika läsårsplanen, eftersom utbildningsinnehållet varierar beroende på elevernas språkkunskaper och kunskapsnivå.

Användningen av elevens eget modersmål stöds i mån av möjlighet.

Många invandrarelever kan dessutom även andra språk. I skolan försöker man ta hänsyn till språkkunskaperna hos eleverna med invandrabakgrund t.ex. med hjälp av temadagar med internationalitet som tema, projektarbete mm. På detta vis får även andra elever nya och autentiska kunskaper om andra kulturer och språk.

A-lärokurs i engelska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I de svenskspråkiga skolorna börjar undervisningen i engelska på årskurs 4. Vid utgången av årskurs 6 skall målen för årskurserna 3-6 i läroplanen ha uppnåtts.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

Undervisningen i engelska i de svenskspråkiga skolorna börjar i årskurs 4.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Undervisningen i engelska i de svenskspråkiga skolorna börjar i årskurs 4.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

I de svenskspråkiga skolorna börjar undervisningen i engelska på årskurs 4. Vid utgången av årskurs 6 skall målen för årskurserna 3-6 i läroplanen ha uppnåtts.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

I de svenskspråkiga skolorna börjar undervisningen i engelska på årskurs 4. Vid utgången av årskurs 6 skall målen för årskurserna 3-6 i läroplanen ha uppnåtts.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Undervisningen i engelska i de svenskspråkiga skolorna börjar i årskurs 4.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Undervisningen i engelska i de svenskspråkiga skolorna börjar i årskurs 4.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Undervisningen i engelska i de svenskspråkiga skolorna börjar i årskurs 4.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Engelskans betydelse som världsspråk.

Den egna språkliga och kulturella bakgrunden.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

Att ta emot och ge feedback samt att ta ansvar.

Utvärdering av sin egen språkkunskap.

Effektiva språkstudietekniker, såsom inläring av nya ord och strukturer genom att använda dem i egna uttryck.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iakttä och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Att lära sig förstå engelska språket, träna uttalet och muntligt kommunicera i olika situationer.

Att skriva enkla texter på engelska.

Olika teman behandlas, t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan och fritidsintressen.

TILLÄGG:

Tema: *Jag och min familj*

- veckodagar
- månader
- årstider
- kroppsdelar
- färger
- klädesplagg
- hälsningsfraser
- räkneord 0-20
- lekar, sånger, ramsor och spel
- bekanta sig med Storbritannien

Strukturer:

- enkelt presens (am, is, are)
- hjälpverb (can, must, be, have)
- imperativ
- bestämd och obestämd artikel (the, a, an)
- bekanta sig med personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- frågeord

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbredd det engelska språket är.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Engelskans betydelse som världsspråk.

Den egna språkliga och kulturella bakgrunden.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Engelskans betydelse som världsspråk.

Den egna språkliga och kulturella bakgrunden.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Engelskans betydelse som världsspråk.

Den egna språkliga och kulturella bakgrunden.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Att ta emot och ge feedback samt att ta ansvar.

Utvärdering av sin egen språkkunskap.

Effektiva språkstudietekniker, såsom inläring av nya ord och strukturer genom att använda dem i egna uttryck.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Att ta emot och ge feedback samt att ta ansvar.

Utvärdering av sin egen språkkunskap.

Effektiva språkstudietekniker, såsom inläring av nya ord och strukturer genom att använda dem i egna uttryck.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Att lära sig förstå engelska språket, träna uttalet och muntligt kommunicera i olika situationer.

Att skriva enkla texter på engelska.

Olika teman behandlas, t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan och fritidsintressen.

TILLÄGG:

Tema: *Jag och min familj*

- veckodagar
- månader
- årstider
- kroppsdelar
- färger
- klädesplagg
- hälsningsfraser
- räkneord 0-20
- lekar, sånger, ramsor och spel
- bekanta sig med Storbritannien

Strukturer:

- enkelt presens (am, is, are)
- hjälpverb (can, must, be, have)
- imperativ
- bestämd och obestämd artikel (the, a, an)
- bekanta sig med personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- frågeord

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Eleven handleds att uppmärksamma olikheter och likheter mellan språk, till exempel låneord.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

Eleven sätter upp mål och utvärderar sitt arbete.

Att ta emot och ge feedback samt ta ansvar.

Effektiva språkstudietekniker, t.ex. förstår ett nytt ord genom att se sammanhanget.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning

som globalt kommunikationsspråk. Att iakttä och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Eleven uppmuntras att använda sin språkkunskap så mångsidigt som möjligt i olika sociala situationer.

Att producera egna engelskspråkiga texter, utgående från intressen och aktuella ämnen.

Eleven handleds att hitta lämpligt material med hjälp av digitala verktyg.

TILLÄGG:

Tema: *Min vardag och min närmiljö (Storbritannien)*

- olika teman om livet i engelskspråkiga miljöer
- likheter och skillnader mellan elevens egen kultur och den brittiska kulturen
- öva sig att föra diskussioner i par/i grupp, där bl.a. uttalet betonas

Strukturer:

- 3 person singularis + -s
- pågående presens (jakande/nekande)
- futurum (will/shall)
- adjektiv och dess komparation
- personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- bekanta sig med indefinita pronomen (some/any)
- frågeord
- räkneord 0-100
- bekanta sig med fonetiska tecken

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Eleven handleds att uppmärksamma olikheter och likheter mellan språk, till exempel lålord.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Eleven handleds att uppmärksamma olikheter och likheter mellan språk, till exempel lålord.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Eleven handleds att uppmärksamma olikheter och likheter mellan språk, till exempel lålord.

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Den språkliga och kulturella mångfalden samt det engelska språkets utbredning.

Eleven handleds att uppmärksamma olikheter och likheter mellan språk, till exempel lålord.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Eleven sätter upp mål och utvärderar sitt arbete.

Att ta emot och ge feedback samt ta ansvar.

Effektiva språkstudietekniker, t.ex. förstår ett nytt ord genom att se sammanhanget.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Eleven sätter upp mål och utvärderar sitt arbete.

Att ta emot och ge feedback samt ta ansvar.

Effektiva språkstudietekniker, t.ex. förstår ett nytt ord genom att se sammanhanget.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Eleven uppmuntras att använda sin språkkunskap så mångsidigt som möjligt i olika sociala situationer.

Att producera egna engelskspråkiga texter, utgående från intressen och aktuella ämnen.

Eleven handleds att hitta lämpligt material med hjälp av digitala verktyg.

TILLÄGG:

Tema: *Min vardag och min närmiljö (Storbritannien)*

- olika teman om livet i engelskspråkiga miljöer
- likheter och skillnader mellan elevens egen kultur och den brittiska kulturen
- öva sig att föra diskussioner i par/i grupp, där bl.a. uttalet betonas

Strukturer:

- 3 person singularis + -s
- pågående presens (jakande/nekande)
- futurum (will/shall)
- adjektiv och dess komparation
- personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- bekanta sig med indefinita pronomen (some/any)
- frågeord
- räkneord 0-100
- bekanta sig med fonetiska tecken

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven uppmuntras att använda sin språkkunskap så mångsidigt som möjligt i olika sociala situationer.

Att producera egna engelskspråkiga texter, utgående från intressen och aktuella ämnen.
Eleven handleds att hitta lämpligt material med hjälp av digitala verktyg.

TILLÄGG:

Tema: *Min vardag och min närmiljö (Storbritannien)*

- olika teman om livet i engelskspråkiga miljöer
- likheter och skillnader mellan elevens egen kultur och den brittiska kulturen
- öva sig att föra diskussioner i par/i grupp, där bl.a. uttalet betonas

Strukturer:

- 3 person singularis + -s
- pågående presens (jakande/nekande)
- futurum (will/shall)
- adjektiv och dess komparation
- personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- bekanta sig med indefinita pronomen (some/any)
- frågeord
- räkneord 0-100
- bekanta sig med fonetiska tecken

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Eleven uppmuntras att använda sin språkkunskap så mångsidigt som möjligt i olika sociala situationer.

Att producera egna engelskspråkiga texter, utgående från intressen och aktuella ämnen.
Eleven handleds att hitta lämpligt material med hjälp av digitala verktyg.

TILLÄGG:

Tema: *Min vardag och min närmiljö (Storbritannien)*

- olika teman om livet i engelskspråkiga miljöer
- likheter och skillnader mellan elevens egen kultur och den brittiska kulturen

- öva sig att föra diskussioner i par/i grupp, där bl.a. uttalet betonas

Strukturer:

- 3 person singularis + -s
- pågående presens (jakande/nekande)
- futurum (will/shall)
- adjektiv och dess komparation
- personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- bekanta sig med indefinita pronomen (some/any)
- frågeord
- räkneord 0-100
- bekanta sig med fonetiska tecken

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Eleven uppmuntras att använda sin språkkunskap så mångsidigt som möjligt i olika sociala situationer.

Att producera egna engelskspråkiga texter, utgående från intressen och aktuella ämnen.

Eleven handleds att hitta lämpligt material med hjälp av digitala verktyg.

TILLÄGG:

Tema: *Min vardag och min närmiljö (Storbritannien)*

- olika teman om livet i engelskspråkiga miljöer
- likheter och skillnader mellan elevens egen kultur och den brittiska kulturen
- öva sig att föra diskussioner i par/i grupp, där bl.a. uttalet betonas

Strukturer:

- 3 person singularis + -s
- pågående presens (jakande/nekande)
- futurum (will/shall)
- adjektiv och dess komparation

- personliga pronomen (subjektiva/objektiva)
- bekanta sig med indefinita pronomen (some/any)
- frågeord
- räkneord 0-100
- bekanta sig med fonetiska tecken

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

Den tidigare inlärd språkmedvetenheten befästs.

Eleven studerar olika sätt att skriva.

Eleven utvecklar sin språkliga slutledningsförmåga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

Eleven sätter upp mål, planerar och utvärderar sitt arbete.

Aktiv språkinläring, att ta emot och ge feedback, ta ansvar.

Effektiva språkstudietekniker befästs, t.ex. minnesstrategier.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Kommunikation i olika sociala miljöer.

Att tolka och producera olika slags texter.

Eleven handleds att hitta lämpligt material, t.ex. på nätet eller i bibliotek.

TILLÄGG:

Tema: *Jag vidgar mina vyer till andra engelsktalande länder (USA/Canada)*

- eleven lär sig skillnader mellan brittisk-engelska och amerikanska
- eleven bekantar sig med kulturen i andra engelsktalande länder
- diskussioner i par/i grupp fördjupas, där bl.a. uttal och intonation betonas

Strukturer:

- jakande/nekande futurum (will, shall, be going to)
- regelbunden/oregelbunden jakande preteritum
- frågande/nekande preteritum
- komparation med more/most
- possessiva pronomen
- bekanta sig med reflexiva pronomen/demonstrativa pronomen
- repetera fonetiska tecken

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

Den tidigare inlärd språkmedvetenheten befasts.

Eleven studerar olika sätt att skriva.

Eleven utvecklar sin språkliga slutledningsförmåga.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Den tidigare inlärd språkmedvetenheten befasts.

Eleven studerar olika sätt att skriva.

Eleven utvecklar sin språkliga slutledningsförmåga.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Den tidigare inlärd språkmedvetenheten befasts.

Eleven studerar olika sätt att skriva.

Eleven utvecklar sin språkliga slutledningsförmåga.

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Den tidigare inlärd språkmedvetenheten befästs.

Eleven studerar olika sätt att skriva.

Eleven utvecklar sin språkliga slutledningsförmåga.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Eleven sätter upp mål, planerar och utvärderar sitt arbete.

Aktiv språkinläring, att ta emot och ge feedback, ta ansvar.

Effektiva språkstudietekniker befästs, t.ex. minnesstrategier.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Eleven sätter upp mål, planerar och utvärderar sitt arbete.

Aktiv språkinläring, att ta emot och ge feedback, ta ansvar.

Effektiva språkstudietekniker befästs, t.ex. minnesstrategier.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Kommunikation i olika sociala miljöer.

Att tolka och producera olika slags texter.

Eleven handleds att hitta lämpligt material, t.ex. på nätet eller i bibliotek.

TILLÄGG:

Tema: *Jag vidgar mina vyer till andra engelsktalande länder (USA/Canada)*

- eleven lär sig skillnader mellan brittisk-engelska och amerikanska
- eleven bekantar sig med kulturen i andra engelsktalande länder
- diskussioner i par/i grupp fördjupas, där bl.a. uttal och intonation betonas

Strukturer:

- jakande/nekande futurum (will, shall, be going to)
- regelbunden/oregelbunden jakande preteritum
- frågande/nekande preteritum
- komparation med more/most
- possessiva pronomen
- bekanta sig med reflexiva pronomen/demonstrativa pronomen
- repetera fonetiska tecken

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Kommunikation i olika sociala miljöer.

Att tolka och producera olika slags texter.

Eleven handleds att hitta lämpligt material, t.ex. på nätet eller i bibliotek.

TILLÄGG:

Tema: *Jag vidgar mina vyer till andra engelsktalande länder (USA/Canada)*

- eleven lär sig skillnader mellan brittisk-engelska och amerikanska
- eleven bekantar sig med kulturen i andra engelsktalande länder
- diskussioner i par/i grupp fördjupas, där bl.a. uttal och intonation betonas

Strukturer:

- jakande/nekande futurum (will, shall, be going to)
- regelbunden/oregelbunden jakande preteritum
- frågande/nekande preteritum
- komparation med more/most
- possessiva pronomen
- bekanta sig med reflexiva pronomen/demonstrativa pronomen
- repetera fonetiska tecken

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Kommunikation i olika sociala miljöer.

Att tolka och producera olika slags texter.

Eleven handleds att hitta lämpligt material, t.ex. på nätet eller i bibliotek.

TILLÄGG:

Tema: *Jag vidgar mina vyer till andra engelsktalande länder (USA/Canada)*

- eleven lär sig skillnader mellan brittisk-engelska och amerikanska
- eleven bekantar sig med kulturen i andra engelsktalande länder
- diskussioner i par/i grupp fördjupas, där bl.a. uttal och intonation betonas

Strukturer:

- jakande/nekande futurum (will, shall, be going to)
- regelbunden/oregelbunden jakande preteritum
- frågande/nekande preteritum

- komparation med more/most
- possessiva pronomen
- bekanta sig med reflexiva pronomen/demonstrativa pronomen
- repetera fonetiska tecken

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Kommunikation i olika sociala miljöer.

Att tolka och producera olika slags texter.

Eleven handleds att hitta lämpligt material, t.ex. på nätet eller i bibliotek.

TILLÄGG:

Tema: *Jag vidgar mina vyer till andra engelsktalande länder (USA/Canada)*

- eleven lär sig skillnader mellan brittisk-engelska och amerikanska
- eleven bekantar sig med kulturen i andra engelsktalande länder
- diskussioner i par/i grupp fördjupas, där bl.a. uttal och intonation betonas

Strukturer:

- jakande/nekande futurum (will, shall, be going to)
- regelbunden/oregelbunden jakande preteritum
- frågande/nekande preteritum
- komparation med more/most
- possessiva pronomen
- bekanta sig med reflexiva pronomen/demonstrativa pronomen
- repetera fonetiska tecken

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Kommunikation i olika sociala miljöer.

Att tolka och producera olika slags texter.

Eleven handleds att hitta lämpligt material, t.ex. på nätet eller i bibliotek.

TILLÄGG:

Tema: *Jag vidgar mina vyer till andra engelsktalande länder (USA/Canada)*

- eleven lär sig skillnader mellan brittisk-engelska och amerikanska
- eleven bekantar sig med kulturen i andra engelsktalande länder
- diskussioner i par/i grupp fördjupas, där bl.a. uttal och intonation betonas

Strukturer:

- jakande/nekande futurum (will, shall, be going to)
- regelbunden/oregelbunden jakande preteritum
- frågande/nekande preteritum
- komparation med more/most
- possessiva pronomen
- bekanta sig med reflexiva pronomen/demonstrativa pronomen
- repetera fonetiska tecken

34.6.11. Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att

utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria. I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Eleverna bekantar sig med olika historiska källor (memoarer, skrivelser, föremål, bilder och den byggda miljöns betydelser) och deras pålitlighet och tolkningsmöjligheter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att dela in historien i epoker. Finlands folks historia berättar om vårt eget lands förflutna. Allmän historia berättar om Europas och andra länders historia. Genom hela historieundervisningen är det bra att betona sambandet mellan orsak och verkan.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4-6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetssätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4-6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4-6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Bedömningskriterierna kan även användas i bedömningen i de lägre årskurserna. Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta

tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

I3 Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden - ett brytningsskede

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige

Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M9	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M11	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin

- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet

- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

- förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och förändringar i dem samt förändringarnas inverkan på människornas liv (bl.a. istiden)
- jordbruks- och jaktkulturen
- civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet
- sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen
- bekantskap med närmiljöns förhistoria; t.ex. boplatser, arkeologiska fynd, landhöjningen (Bötomberget, Varggrottan, Lauhanvuori)
- den grekiska världens och det romerska samhällets kultur under antiken
- uppkomsten av demokratin
- filosoferna
- antikens arv: vetenskap och konst, hur antiken återspeglas i nutiden
- eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebbruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel

- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden

I4 Nya tiden - ett brytningsskede

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tankesätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola

I5 Finland som en del av Sverige

Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K6, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K7
M11	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tankesätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tanke sätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tankesätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen

- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tankesätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel

- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tanke sätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel

- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tanke sätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrupper
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebruk
- kristendomens ankomst till Finland

- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden
- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tanke sätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

- medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människornas liv och händelser, t.ex. korstågen och deras inverkan, klosterinstitutionen
- ojämlikt klassamhälle
- medeltida stadsliv och handel
- skillnaderna och likheterna mellan östliga och västliga kulturer och deras inverkan på olika människogrunder
- övergången till historisk tid i Finland; till åkerodling från svedjebbruk
- kristendomens ankomst till Finland
- Finland blev en del av Sverige (Nöteborgs fred)
- hansahandel
- eleverna bekantar sig med historiska händelser i närområdet under medeltiden

- eleverna bekantar sig med kulturer utanför Europa
- möte mellan olika kulturer och dess konsekvenser, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika
- upptäcktsresor och sjömakter
- förändring i människans tanke sätt: individualismens uppkomst, t.ex. renässanskonstnärer, reformen, regenter, vetenskapsmän, boktryckningskonst, den vetenskapliga världsbildens uppkomst
- uppkomsten av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningsfilosoferna, USA:s självständighet, den franska revolutionen
- Finlands historia i början av den nya tiden, t.ex. Mikael Agricola
- eleven fördjupar sig i livet i en stormakt från olika samhällsklassers perspektiv (klassamhälle)
- Gustav Vasa och reformer
- utvecklingen i Finland på 1600-1700-talen t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppkomst och fall
- Finlands och finländarnas situation som stormakten Rysslands granne
- tidsepokens verkningar på det egna området beaktas

34.6.12. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhälls- och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhälls- och ekonomiska beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4-6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället.

I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieförloppet är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern
- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler
- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

- planering av egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter, skatter
- konsumtionsval, återvinning

- bekantar sig med reklam
- elevens möjligheter att förtjäna pengar
- fördjupar sig i sparande
- bekantar sig med företagsamhet
- ekonomisk verksamhet, närmiljöns företag, arbetsplatser samt service och serviceproducenter i närmiljön, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M5	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning

- olika mediers inverkan på egen handling
- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern
- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler
- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter, skatter
- konsumtionsval, återvinning
- bekantar sig med reklam
- elevens möjligheter att förtjäna pengar
- fördjupar sig i sparande
- bekantar sig med företagsamhet
- ekonomisk verksamhet, närmiljöns företag, arbetsplatser samt service och serviceproducenter i närmiljön, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern
- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler
- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet

- planering av egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter, skatter
- konsumtionsval, återvinning
- bekantar sig med reklam
- elevens möjligheter att förtjäna pengar
- fördjupar sig i sparande
- bekantar sig med företagsamhet
- ekonomisk verksamhet, närmiljöns företag, arbetsplatser samt service och serviceproducenter i närmiljön, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningssamhällsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern
- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler
- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper

- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern
- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler

- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter, skatter
- konsumtionsval, återvinning
- bekantar sig med reklam
- elevens möjligheter att förtjäna pengar
- fördjupar sig i sparande
- bekantar sig med företagsamhet
- ekonomisk verksamhet, närmiljöns företag, arbetsplatser samt service och serviceproducenter i närmiljön, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningssamhällsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp

- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- planering av egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter, skatter
- konsumtionsval, återvinning
- bekantar sig med reklam
- elevens möjligheter att förtjäna pengar
- fördjupar sig i sparande
- bekantar sig med företagsamhet
- ekonomisk verksamhet, närmiljöns företag, arbetsplatser samt service och serviceproducenter i närmiljön, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern

- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler
- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning

- olika mediers inverkan på egen handling
- demokrati som begrepp och demokratiska värden och grundprinciper
- eleverna får kunskap om olika värden, perspektiv och ändamål enligt åldern
- eleverna bekantar sig med samhällsgrupper i närheten, t.ex. familjen, klassen, skolan, hemkommunen och deras rättigheter och skyldigheter
- eleverna övar sig i att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta som medlem i elevkåren, komma överens om klassens gemensamma regler
- eleverna bekantar sig med grundprinciperna för jämlikhet och jämställdhet och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön och i hela Finland samt i sociala medier
- eleverna bekantar sig med olika kulturer och minoritetsgrupper
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur dessa förverkligas i närmiljön och hela Finland
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter
- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarsfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar

- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- planering av egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter, skatter
- konsumtionsval, återvinning
- bekantar sig med reklam
- elevens möjligheter att förtjäna pengar
- fördjupar sig i sparande
- bekantar sig med företagsamhet
- ekonomisk verksamhet, närmiljöns företag, arbetsplatser samt service och serviceproducenter i närmiljön, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

- samhället och samhällslära som begrepp
- jag som medlem av olika gemenskaper
- medvetenhet om egna påverkningsmöjligheter och övning av dessa i närmiljön t.ex. familjen, klassen, skolan, egen hemkommun, Finland, sociala medier
- närmiljöns trivsel och trygghet; tolerans, jämlikhet, trafik, brandsäkerhet, första hjälp
- eleverna bekantar sig med näromgivningens aktörer, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar från elevens, familjens och närmiljöns synvinkel
- eleverna bekantar sig med olika yrken, besök till företag i närheten i mån av möjligheter
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning, egen ekonomi och ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska aspekter och återvinning
- olika mediers inverkan på egen handling
- eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, för att ansvarsfullt delta i olika grupper t.ex. som medlem av familjen, klassen, skolan, fritidssysselsättningar
- elevkårsverksamhet, konversationsfärdigheter

- jämställdhet i klassen, skolan, Finland, världen
- att uttrycka sin åsikt t.ex. att skriva en kommentar, responslåda, debatter
- ansvarfullt handlande och inflytande i medier och sociala medier (åldersgränser)
- ansvarsfullt agerande genom egen penninganvändning, beaktas även penninganvändning på nätet
- eleverna övar sig att samarbeta med aktörer i närmiljön, något slags samarbetsprojekt under läsåret i mån av möjlighet

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
- egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder

- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
- minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
- tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet
- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

- eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse
- skatter och pengarnas cirkulation i samhället
- eleverna bekantar sig med privata företag och serviceproducenter i hemkommunen/närområdet, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna funderar på företagande ur olika synvinklar
- eleverna funderar på sina egna etiska konsumtionsval
- eleverna funderar på konsumtionens och de etiska valens verkningar i större omfattning
- eleverna funderar på användningen av pengar på nätet
- mediernas roll i egna och andras konsumtionsval

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M5	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
- egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper

- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
- minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna
- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
- tränar demokratiska påverkningssmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet
- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef
- eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse
- skatter och pengarnas cirkulation i samhället
- eleverna bekantar sig med privata företag och serviceproducenter i hemkommunen/närområdet, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna funderar på företagande ur olika synvinklar
- eleverna funderar på sina egna etiska konsumtionsval
- eleverna funderar på konsumtionens och de etiska valens verkningar i större omfattning
- eleverna funderar på användningen av pengar på nätet
- mediernas roll i egna och andras konsumtionsval

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningssmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter

- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
 - eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
 - eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
 - planering av egen penninganvändning
 - eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
 - eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
-
- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
 - egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
 - eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
 - eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
 - eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
 - minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna
-
- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
 - tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
 - aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
 - kommunikation och olika informationskällor
 - multiläskunnighet
 - hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
 - eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef
-
- eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse
 - skatter och pengarnas cirkulation i samhället
 - eleverna bekantar sig med privata företag och serviceproducenter i hemkommunen/närområdet, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
 - eleverna funderar på företagande ur olika synvinklar
 - eleverna funderar på sina egna etiska konsumtionsval
 - eleverna funderar på konsumtionens och de etiska valens verkningar i större omfattning
 - eleverna funderar på användningen av pengar på nätet
 - mediernas roll i egna och andras konsumtionsval

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
- egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
- minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna
- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
- tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet

- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
- egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
- minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna
- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
- tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet

- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef
- eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse
- skatter och pengarnas cirkulation i samhället
- eleverna bekantar sig med privata företag och serviceproducenter i hemkommunen/närområdet, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna funderar på företagande ur olika synvinklar
- eleverna funderar på sina egna etiska konsumtionsval
- eleverna funderar på konsumtionens och de etiska valens verkningar i större omfattning
- eleverna funderar på användningen av pengar på nätet
- mediernas roll i egna och andras konsumtionsval

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse
- skatter och pengarnas cirkulation i samhället
- eleverna bekantar sig med privata företag och serviceproducenter i hemkommunen/närområdet, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet

- eleverna funderar på företagande ur olika synvinklar
- eleverna funderar på sina egna etiska konsumtionsval
- eleverna funderar på konsumtionens och de etiska valens verkningar i större omfattning
- eleverna funderar på användningen av pengar på nätet
- mediernas roll i egna och andras konsumtionsval

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
- egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
- minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna
- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet

- tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet
- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar gemensamt beslutsfattande
- egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämlikhet och jämställdhet i sin egen närmiljö, i Finland, i Europa och i världen
- eleverna bekantar sig med mänskliga rättigheter och funderar på hur de förverkligas i den egna närmiljön, i Finland, i Europa och i världen
- minoritetsgrupper och mångkulturalism samt deras synlighet i medierna

- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
- tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet
- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse
- skatter och pengarnas cirkulation i samhället
- eleverna bekantar sig med privata företag och serviceproducenter i hemkommunen/närområdet, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna funderar på företagande ur olika synvinklar
- eleverna funderar på sina egna etiska konsumtionsval

- eleverna funderar på konsumtionens och de etiska valens verkningar i större omfattning
- eleverna funderar på användningen av pengar på nätet
- mediernas roll i egna och andras konsumtionsval

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och mer omfattande på egen ort, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper som eleven kan höra till
- egna påverkningsmöjligheter på omgivningens trygghet och trivsel i närheten och på avstånd
- eleverna funderar på sina egna etiska val
- medborgarrättigheter och -skyldigheter
- mediernas inverkan på egna åsikter och uppfattningar
- eleverna bekantar sig med yrken utöver de vanligaste yrken, enligt eget intresse, besök och gäster till skolan i mån av möjlighet
- eleverna fördjupar sig i arbete, arbetspraktik, en dag i mån av möjlighet
- planering av egen penninganvändning
- eleverna fördjupar sig noggrannare i ansvarsfull konsumtion och vilka förändringar den medför i världen
- eleverna funderar på ekologiska val och återvinning i egen användning av pengar och i eget handlande
- eleverna utforskar organisationer i närmiljön genom samarbete i mån av möjlighet
- tränar demokratiska påverkningsmöjligheter och samhällsmedverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, fritidssysselsättningar
- aktivt medborgarskap, ansvar i medier, sociala medier och på nätet
- kommunikation och olika informationskällor
- multiläskunnighet
- hur demokratin förverkligas t.ex. i närmiljön, i Finland, i Europa, i världen (FN, EU)
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som verkar i Finland, t.ex. MLL, FRK och Unicef

34.6.13. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvis- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnegränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av

lärmiljöer, arbetssätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iaktta slöjdprocessen i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- mera detaljerad planering

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- behärskande av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 3

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 3 Textilslöjd

Sömnad

- grundläggande kunskaper om symaskinen: namn på maskinen delar, tråditrädning
- symaskinskörkortet
- förverkligar ett arbete på symaskin, t ex: textilslöjdspåse
- lär sig nåla med knappnålar
- sy i en knapp

Garntekniker

- snör; snoddar, olika flätor ...
- virkning
- luftmaskor och fasta maskor
- virksymboler och förkortningar

Dekorering av tyg

- tygtryck; stämplor

- handsömnad: repetition av för- och langettstygn samt lär sig några nya stygn t ex: kedje- och efterstygn.

Speciella tekniker

- nåltovning
- nytt av gammalt, ex: av en blus blir det en mascot/kudde ...

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner

Åk 3 Teknisk slöjd

Träarbeten

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, schablon
- sågning: hobbysåg, ryggsåg
- borring: både för hand och med bormaskin
- hyvling av smal yta
- övar sig att spika
- användning av stämjärn
- sammanfogning med lim
- sandpapper och fil för ett fint slutresultat
- ytbehandling: t ex doppa i bets, inoljning, vaxning, använda vattenlösliga färger
- kan tillverka föremål för förvaring eller bruksföremål; pennställ, grytunderlägg ... efter egen planering eller t ex fågelholk.

Metallarbete

- benämning av verktyg
- mätning och märkning: linjal, blyertspenna
- tillskärning: sax, tång
- använda metallfil
- sammanfogning
- formgivning; böjning av tråd; ex: forma gubbe av metalltråd.....

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten ex: pappersdrakar, flygplan
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt ...)

Plast och hobby

- naturmaterial, papper

- sågning, filning och slipning av akrylplast
- t ex tillverkning av en egen planerad nyckelring

Visuell planering och teknisk ritning

- genom bearbetning av material eller genom att rita direkt på materialet
- "skiss" t ex: ritad, formgiven eller framtagen med hjälp av teknik

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- mångsidig utvärdering

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är

- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärskande av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 3

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 3 Textilslöjd

Sömnad

- grundläggande kunskaper om symaskinen: namn på maskinen delar, trådirådning
- symaskinskörkortet
- förverkligar ett arbete på symaskin, t ex: textilslöjdspåse
- lär sig nåla med knappnålar
- sy i en knapp

Garntekniker

- snör; snoddar, olika flätor ...
- virkning
- luftmaskor och fasta maskor
- virksymboler och förkortningar

Dekorering av tyg

- tygtryck; stämplat
- handsömnad: repetition av för- och langettstyg samt lär sig några nya stygn t ex: kedje- och efterstygn.

Speciella tekniker

- nåltovning
- nytt av gammalt, ex: av en blus blir det en mascot/kudde ...

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner

Åk 3 Teknisk slöjd

Träarbeten

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, schablon
- sågning: hobbysåg, ryggsåg
- borrar: både för hand och med bormaskin
- hyvling av smal yta
- övar sig att spika
- användning av stämjärn
- sammanfogning med lim
- sandpapper och fil för ett fint slutresultat
- ytbehandling: t ex doppa i bets, inoljning, vaxning, använda vattenlösliga färger
- kan tillverka föremål för förvaring eller bruksföremål; pennställ, grytunderlägg ... efter egen planering eller t ex fågelholk.

Metallarbete

- benämning av verktyg
- mätning och märkning: linjal, blyertspenna
- tillskärning: sax, tång
- använda metallfil
- sammanfogning
- formgivning; böjning av tråd; ex: forma gubbe av metalltråd.....

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten ex: pappersdrakar, flygplan
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt ...)

Plast och hobby

- naturmaterial, papper
- sågning, filning och slipning av akrylplast
- t ex tillverkning av en egen planerad nyckelring

Visuell planering och teknisk ritning

- genom bearbetning av material eller genom att rita direkt på materialet

- "skiss" t ex: ritad, formgiven eller framtagen med hjälp av teknik
- mångsidig utvärdering

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärskande av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 3

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 3 Textilslöjd

Sömnad

- grundläggande kunskaper om symaskinen: namn på maskinen delar, tråditrädning
- symaskinskörkortet
- förverkligar ett arbete på symaskin, t ex: textilslöjdspåse
- lär sig nåla med knappnålar

- sy i en knapp

Garntekniker

- snör; snoddar, olika flätor ...
- virkning
- luftmaskor och fasta maskor
- virksymboler och förkortningar

Dekorering av tyg

- tygtryck; stämplat
- handsömnad: repetition av för- och langettstyg samt lär sig några nya stygn t ex: kedje- och efterstyg.

Speciella tekniker

- nåltovning
- nytt av gammalt, ex: av en blus blir det en mascot/kudde ...

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner

Åk 3 Teknisk slöjd

Träarbeten

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, schablon
- sågning: hobbysåg, ryggsåg
- borrar: både för hand och med bormaskin
- hyvling av smal yta
- övar sig att spika
- användning av stämjärn
- sammanfogning med lim
- sandpapper och fil för ett fint slutresultat
- ytbehandling: t ex doppa i bet, inoljning, vaxning, använda vattenlösliga färger
- kan tillverka föremål för förvaring eller bruksföremål; pennställ, grytunderlägg ... efter egen planering eller t ex fågelholk.

Metallarbete

- benämning av verktyg
- mätning och märkning: linjal, blyertspenna
- tillskärning: sax, tång

- använda metallfil
- sammanfogning
- formgivning; böjning av tråd; ex: forma gubbe av metalltråd.....

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten ex: pappersdrakar, flygplan
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt ...)

Plast och hobby

- naturmaterial, papper
- sågning, filning och slipning av akrylplast
- t ex tillverkning av en egen planerad nyckelring

Visuell planering och teknisk ritning

- genom bearbetning av material eller genom att rita direkt på materialet
- "skiss" t ex: ritad, formgiven eller framtagna med hjälp av teknik
- mångsidig utvärdering

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärska av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 3

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.

- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 3 Textilslöjd

Sömnad

- grundläggande kunskaper om symaskinen: namn på maskinen delar, trådirådning
- symaskinskortet
- förverkligar ett arbete på symaskin, t ex: textilslöjdspåse
- lär sig nåla med knappnålar
- sy i en knapp

Garntechniker

- snör; snoddar, olika flätor ...
- virkning
- luftmaskor och fasta maskor
- virksymboler och förkortningar

Dekorering av tyg

- tygtryck; stämplat
- handsömnad: repetition av för- och langettstyg samt lär sig några nya stygn t ex: kedje- och efterstyg.

Speciella tekniker

- nåltövning
- nytt av gammalt, ex: av en blus blir det en mascot/kudde ...

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner

Åk 3 Teknisk slöjd

Träarbeten

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, schablon
- sågning: hobbysåg, ryggsåg

- borrar: både för hand och med borrar
- hyvling av smal yta
- övar sig att spika
- användning av stämjärn
- sammanfogning med lim
- sandpapper och fil för ett fint slutresultat
- ytbehandling: t ex doppa i bet, inoljning, vaxning, använda vattenlösliga färger
- kan tillverka föremål för förvaring eller bruksföremål; pennställ, grytunderlägg ... efter egen planering eller t ex fågelholk.

Metallarbete

- benämning av verktyg
- mätning och märkning: linjal, blyertspenna
- tillskärning: sax, tång
- använda metallfil
- sammanfogning
- formgivning; böjning av tråd; ex: forma gubbe av metalltråd.....

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten ex: pappersdrakar, flygplan
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt ...)

Plast och hobby

- naturmaterial, papper
- sågning, filning och slipning av akrylplast
- t ex tillverkning av en egen planerad nyckelring

Visuell planering och teknisk ritning

- genom bearbetning av material eller genom att rita direkt på materialet
- "skiss" t ex: ritad, formgiven eller framtagna med hjälp av teknik

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärska av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 3

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 3 Textilslöjd

Sömnad

- grundläggande kunskaper om symaskinen: namn på maskinen delar, tråditrädning
- symaskinskörkortet
- förverkligar ett arbete på symaskin, t ex: textilslöjdspåse
- lär sig nåla med knappnålar
- sy i en knapp

Garntekniker

- snör; snoddar, olika flätor ...
- virkning
- luftmaskor och fasta maskor
- virksymboler och förkortningar

Dekorering av tyg

- tygtryck; stämplat
- handsömnad: repetition av för- och langettstygn samt lär sig några nya stygn t ex: kedje- och efterstygn.

Speciella tekniker

- nåltovning
- nytt av gammalt, ex: av en blus blir det en mascot/kudde ...

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner

Åk 3 Teknisk slöjd

Träarbeten

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, schablon
- sågning: hobbysåg, ryggsåg
- borrar: både för hand och med bormaskin
- hyvling av smal yta
- övar sig att spika
- användning av stämjärn
- sammanfogning med lim
- sandpapper och fil för ett fint slutresultat
- ytbehandling: t ex doppa i bet, inoljning, vaxning, använda vattenlösliga färger
- kan tillverka föremål för förvaring eller bruksföremål; pennställ, grytunderlägg ...

efter egen planering eller t ex fågelholk.

Metallarbete

- benämning av verktyg
- mätning och märkning: linjal, blyertspenna
- tillskärning: sax, tång
- använda metallfil
- sammanfogning
- formgivning; böjning av tråd; ex: forma gubbe av metalltråd.....

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten ex: pappersdrakar, flygplan
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt ...)

Plast och hobby

- naturmaterial, papper
- sågning, filning och slipning av akrylplast
- t ex tillverkning av en egen planerad nyckelring

Visuell planering och teknisk ritning

- genom bearbetning av material eller genom att rita direkt på materialet
- "skiss" t ex: ritad, formgiven eller framtagen med hjälp av teknik

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- mångsidig utvärdering

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar

eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- mera detaljerad planering

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- behärskande av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 4

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 4 Textilslöjd

Sömnad

- mångsidig användning av symaskinen
- olika sömmar, ex fäll
- användning av mönster och mönstertecken
- förverkligande av sömnadsarbete; mjukisdjur, fleeevantar, påse.....

Garntekniker

- knyta / fläta olika snören
- stickning: räta maskor, avmaskning; stickad lapp som kan sys ihop till en liten kudde ...

Dekorering av tyg

- tygtryckning; schablon
- broderi (för hand)

Specialtekniker

- nåltovning
- återanvändning, nytt av gammalt

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner
- ergonomi

Åk 4 Teknisk slöjd

Träarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, passare
- sågning; såga rakt enligt linje, igenomsågning
- borrar med pelarbormaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- spikning: spik- och limfog, noggrann spikning
- hyvla en plan yta
- gröpa ur med stämjärn
- ytbehandling: måla, lacka, bränna
- kan tillverka förvaringslåda, pennställ

Metallarbete

- benämningar på verktyg

- mätning och märkning: ritspik
- sågning med metallsåg
- borrar med bords- eller pelarborrmaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- sammanfogning: popnitning, skruvning
- formgivning genom "kallsmide"
- ytbehandling, t ex målning
- kan t ex planera och tillverka ett fiskedrag

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt...)
- tillverka en enkel vattenkvarn

Plast och hobby

- sågning, borrar och slipning av akrylplast
- hobbyarbeten av papp
- tillverka en brevkniv av en akrylskiva

Visuell planering och teknisk ritning

- skiss av den tänkta produkten, samt planering av dekorationen och former
- grunderna i teknisk ritning

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- mångsidig utvärdering

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärska av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 4

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 4 Textilslöjd

Sömnad

- mångsidig användning av symaskinen
- olika sömmar, ex fäll
- användning av mönster och mönstertecken
- förverkligande av sömnadsarbete; mjukisdjur, fleeevantar, påse.....

Garntekniker

- knyta / fläta olika snören
- stickning: räta maskor, avmaskning; stickad lapp som kan sys ihop till en liten kudde ...

Dekorering av tyg

- tygtryckning; schablon
- broderi (för hand)

Specialtekniker

- nåltovning
- återanvändning, nytt av gammalt

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner
- ergonomi

Åk 4 Teknisk slöjd

Träarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, passare
- sågning; såga rakt enligt linje, igenomsågning
- borrar med pelarbormaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- spikning: spik- och limfog, noggrann spikning
- hyvla en plan yta
- gröpa ur med stämjärn
- ytbehandling: måla, lacka, bränna
- kan tillverka förvaringslåda, pennställ

Metallarbete

- benämningar på verktyg

- mätning och märkning: ritspik
- sågning med metallsåg
- borrar med bords- eller pelarborrmaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- sammanfogning: popnitning, skruvning
- formgivning genom "kallsmide"
- ytbehandling, t ex målning
- kan t ex planera och tillverka ett fiskedrag

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt...)
- tillverka en enkel vattenkvarn

Plast och hobby

- sågning, borrar och slipning av akrylplast
- hobbyarbeten av papp
- tillverka en brevkniv av en akrylskiva

Visuell planering och teknisk ritning

- skiss av den tänkta produkten, samt planering av dekorationen och former
- grunderna i teknisk ritning
- mångsidig utvärdering

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärska av grundtekniker

- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 4

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 4 Textilslöjd

Sömnad

- mångsidig användning av symaskinen
- olika sömmar, ex fall
- användning av mönster och mönstertecken
- förverkligande av sömnadsarbete; mjukisdjur, fleecvantar, påse.....

Garntekniker

- knyta / fläta olika snören
- stickning: räta maskor, avmaskning; stickad lapp som kan sys ihop till en liten kudde ...

Dekorering av tyg

- tygtryckning; schablon
- broderi (för hand)

Specialtekniker

- nåltovning
- återanvändning, nytt av gammalt

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner
- ergonomi

Åk 4 Teknisk slöjd

Träarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, passare
- sågning; såga rakt enligt linje, igenomsågning
- borring med pelarborrmaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- spikning: spik- och limfog, noggrann spikning
- hyvla en plan yta
- gröpa ur med stämjärn
- ytbehandling: måla, lacka, bränna
- kan tillverka förvaringslåda, pennställ

Metallarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: ritspik
- sågning med metallsåg
- borring med bords- eller pelarborrmaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- sammanfogning: popnitning, skruvning
- formgivning genom "kallsmide"
- ytbehandling, t ex målning
- kan t ex planera och tillverka ett fiskedrag

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt....)
- tillverka en enkel vattenkvarn

Plast och hobby

- sågning, borring och slipning av akrylplast
- hobbyarbeten av papp
- tillverka en brevkniv av en akrylskiva

Visuell planering och teknisk ritning

- skiss av den tänkta produkten, samt planering av dekorationen och former
- grunderna i teknisk ritning
- mångsidig utvärdering

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen
- behärskande av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 4

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 4 Textilslöjd

Sömnad

- mångsidig användning av symaskinen
- olika sömmar, ex fäll
- användning av mönster och mönstertecken
- förverkligande av sömnadsarbete; mjukisdjur, fleecevantar, påse.....

Garntekniker

- knyta / fläta olika snören

- stickning: räta maskor, avmaskning; stickad lapp som kan sys ihop till en liten kudde ...

Dekorering av tyg

- tygtryckning; schablon
- broderi (för hand)

Specialtekniker

- nåltovning
- återanvändning, nytt av gammalt

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner
- ergonomi

Åk 4 Teknisk slöjd

Träarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, passare
- sågning; såga rakt enligt linje, igenomsågning
- borrar med pelarbormaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- spikning: spik- och limfog, noggrann spikning
- hyvla en plan yta
- gröpa ur med stämjärn
- ytbehandling: måla, lacka, bränna
- kan tillverka förvaringslåda, pennställ

Metallarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: ritspik
- sågning med metallsåg
- borrar med bords- eller pelarbormaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- sammanfogning: popnitning, skruvning
- formgivning genom "kallsmide"
- ytbehandling, t ex målning
- kan t ex planera och tillverka ett fiskedrag

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt...)
- tillverka en enkel vattenkvarn

Plast och hobby

- sågning, borrar och slipning av akrylplast
- hobbyarbeten av papp
- tillverka en brevkniv av en akrylskiva

Visuell planering och teknisk ritning

- skiss av den tänkta produkten, samt planering av dekorationen och former
- grunderna i teknisk ritning

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- mera detaljerad planering
- poängterar hur viktig planeringen av det egna arbetet är
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka i slöjdprocessen

- behärskande av grundtekniker
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdundervisningen

Åk 4

- övar att klara av hela slöjdprocessen, till vilken hör planering av en produkt, prova olika sätt att förverkliga produkten, tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under processens gång.
- vägledning i hur man uppskattar egna och andras arbeten.
- man arbetar enligt givna mål.
- strävar efter att slutföra sina planer.
- tränar sig i att använda arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dessa under arbetets gång.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt

Åk 4 Textilslöjd

Sömnad

- mångsidig användning av symaskinen
- olika sömmar, ex fäll
- användning av mönster och mönstertecken
- förverkligande av sömnadsarbete; mjukisdjur, fleecevantar, påse.....

Garntekniker

- knyta / fläta olika snören
- stickning: räta maskor, avmaskning; stickad lapp som kan sys ihop till en liten kudde ...

Dekorering av tyg

- tygtryckning; schablon
- broderi (för hand)

Specialtekniker

- nåltovning
- återanvändning, nytt av gammalt

Arbetssäkerhet

- vid användning av strykjärn och symaskiner
- ergonomi

Åk 4 Teknisk slöjd

Träarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: linjal, vinkelhake, passare
- sågning; såga rakt enligt linje, igenomsågning
- borrar med pelarborrmaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- spikning: spik- och limfog, noggrann spikning
- hyvla en plan yta
- gröpa ur med stämjärn
- ytbehandling: måla, lacka, bränna
- kan tillverka förvaringslåda, pennställ

Metallarbete

- benämningar på verktyg
- mätning och märkning: ritspik
- sågning med metallsåg
- borrar med bords- eller pelarborrmaskin
- sandpappra och fila för ett fint slutresultat
- sammanfogning: popnitning, skruvning
- formgivning genom "kallsmide"
- ytbehandling, t ex målning
- kan t ex planera och tillverka ett fiskedrag

Teknologi, maskin- och ellära

- användning av motorer, vind och vatten
- tillverkning av ett enkelt fordon (båt, segelbåt....)
- tillverka en enkel vattenkvarn

Plast och hobby

- sågning, borrar och slipning av akrylplast
- hobbyarbeten av papp
- tillverka en brevkniv av en akrylskiva

Visuell planering och teknisk ritning

- skiss av den tänkta produkten, samt planering av dekorationen och former
- grunderna i teknisk ritning

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- mångsidig utvärdering

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- noggrannare planering

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- planeringens viktighet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 5

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 5 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symaskinen
- använder mönster och mönstertecken
- dragkedja
- förverkligar ett sömnadsprojekt: förkläde, mjukisdjur, väska, penal ... (Obs. den egentliga klädsömnaden sker på de högre årskurserna; 7 - 9)

Garntekniker

- virkning: stolpar

Tygdekoration

- applikation och underläggssöm; t ex kuddfodral
- handbroderi: använder olika broderistyg mångsidigt

Specialtekniker

- vävning i mån av möjlighet: band- och bild ...

Textilkunskap

- klädskötsel: tvättråd

Åk 5 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: lövsåg, bågsåg
- borrar: sneda hål, tappfogning
- spikning: sammanfogning med skruv, nitning
- hyvling: hyvling av bred yta, skavhyvel
- användning av stämjärn: tidigare kunskaper fördjupas, ev. genomgröpfung
- täljning: överhandsgrepp
- limning: tappfogning
- använda vinkelslipmaskin, bandslipmaskin för fint slutresultat
- ytbehandling: avgränsning av målad yta
 - kan tillverka t ex en trähylla, bricka el. dyl. utgående från egen planering

Metallslöjd

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: metallsåg
- borrar: bänk- och pelarborrmaskin
- klippning: plåtsax
- filning: formgivning med hjälp av fil
- sammanfogning: nitning, lödning
- formgivning och värmebehandling: använda flytgas, drivning
- ytbehandling: emaljering
 - ex. tillverka en bastuskopa

Teknologi, maskin- och ellära

- vind-, vatten, och motorkraft:
 - ex. drakar, väderkvarnar, hydrokopter

Plast och hobby

- böjning och polering av akryl, kontaktlim, glas och speglar, täljsten
 - ex. salladsbestick, fotoram...

Visuell planering och teknisk ritning:

- tolka ritningar och göra upp en plan för arbetet, mätning
- i mån av möjlighet använda ritprogram, färgplanering

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- mångsidig utvärdering

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7
M8	I1, I2, I3, I5	K1, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- noggrannare planering

- planeringens viktighet betonas

- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

- grundteknikernas viktighet

- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 5

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 5 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symaskinen
- använder mönster och mönstertecken
- dragkedja
- förverkligar ett sömnadsprojekt: förkläde, mjukisdjur, väska, penal ... (Obs. den egentliga klädsömnaden sker på de högre årskurserna; 7 - 9)

Garntekniker

- virkning: stolpar

Tygdekoration

- applikation och underläggssöm; t ex kuddfodral
- handbroderi: använder olika broderistyg mångsidigt

Specialtekniker

- vävning i mån av möjlighet: band- och bild ...

Textilkunskap

- klädskötsel: tvättråd

Åk 5 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: ritsmått

- sågning: lövsåg, bågsåg
- borrar: sneda hål, tappfogning
- spikning: sammanfogning med skruv, nitning
- hyvling: hyvling av bred yta, skavhyvel
- användning av stämjärn: tidigare kunskaper fördjupas, ev. genomgröpfung
- täljning: överhandsgrepp
- limning: tappfogning
- använda vinkelslipmaskin, bandslipmaskin för fint slutresultat
- ytbehandling: avgränsning av målad yta
 - kan tillverka t ex en trähylla, bricka el. dyl. utgående från egen planering

Metallslöjd

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: metallsåg
- borrar: bänk- och pelarbormmaskin
- klippning: plåtsax
- filning: formgivning med hjälp av fil
- sammanfogning: nitning, lödning
- formgivning och värmebehandling: använda flytgas, drivning
- ytbehandling: emaljering
 - ex. tillverka en bastuskopa

Teknologi, maskin- och ellära

- vind-, vatten, och motorkraft:
 - ex. drakar, väderkvarnar, hydrokopter

Plast och hobby

- böjning och polering av akryl, kontaktlim, glas och speglar, täljsten
 - ex. salladsbestick, fotoram...

Visuell planering och teknisk ritning:

- tolka ritningar och göra upp en plan för arbetet, mätning
- i mån av möjlighet använda ritprogram, färgplanering
- mångsidig utvärdering

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- noggrannare planering
- planeringens viktighet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen
- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 5

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 5 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symaskinen
- använder mönster och mönstertecken
- dragkedja
- förverkligar ett sömnadsprojekt: förkläde, mjukisdjur, väska, penal ... (Obs. den egentliga klädsömnaden sker på de högre årskurserna; 7 - 9)

Garntekniker

- virkning: stolpar

Tygdekoration

- applikation och underläggssöm; t ex kuddfodral
- handbroderi: använder olika broderistygn mångsidigt

Specialtekniker

- vävning i mån av möjlighet: band- och bild ...

Textilkunskap

- klädskötsel: tvättråd

Åk 5 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: lövsåg, bågsåg
- borrar: sneda hål, tappfogning
- spikning: sammanfogning med skruv, nitning
- hyvling: hyvling av bred yta, skavhyvel
- användning av stämjärn: tidigare kunskaper fördjupas, ev. genomgröpfung
- täljning: överhandsgrepp
- limning: tappfogning
- använda vinkelslipmaskin, bandslipmaskin för fint slutresultat
- ytbehandling: avgränsning av målad yta
 - kan tillverka t ex en trähylla, bricka el. dyl. utgående från egen planering

Metallslöjd

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: metallsåg
- borrar: bänk- och pelarborrmaskin
- klippning: plåtsax
- filning: formgivning med hjälp av fil
- sammanfogning: nitning, lödning
- formgivning och värmebehandling: använda flytgas, drivning
- ytbehandling: emaljering
 - ex. tillverka en bastuskopa

Teknologi, maskin- och ellära

- vind-, vatten, och motorkraft:
 - ex. drakar, väderkvarnar, hydrokopter

Plast och hobby

- böjning och polering av akryl, kontaktlim, glas och speglar, täljsten
 - ex. salladsbestick, fotoram...

Visuell planering och teknisk ritning:

- tolka ritningar och göra upp en plan för arbetet, mätning
- i mån av möjlighet använda ritprogram, färgplanering
- mångsidig utvärdering

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- noggrannare planering
- planeringens viktighet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen
- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 5

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.

- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 5 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symaskinen
- använder mönster och mönstertecken
- dragkedja
- förverkligar ett sömnadsprojekt: förkläde, mjukisdjur, väska, penal ... (Obs. den egentliga klädsömnaden sker på de högre årskurserna; 7 - 9)

Garntekniker

- virkning: stolpar

Tygdekoration

- applikation och underläggssöm; t ex kuddfodral
- handbroderi: använder olika broderistyg mångsidigt

Specialtekniker

- vävning i mån av möjlighet: band- och bild ...

Textilkunskap

- klädskötsel: tvättråd

Åk 5 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: lövsåg, bågsåg
- borrar: sneda hål, tappfogning
- spikning: sammanfogning med skruv, nitning
- hyvling: hyvling av bred yta, skavhyvel
- användning av stämjärn: tidigare kunskaper fördjupas, ev. genomgröpfung
- täljning: överhandsgrepp
- limning: tappfogning
- använda vinkelslipmaskin, bandslipmaskin för fint slutresultat
- ytbehandling: avgränsning av målad yta
 - kan tillverka t ex en trähylla, bricka el. dyl. utgående från egen planering

Metallslöjd

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: metallsåg
- borrar: bänk- och pelarbormmaskin
- klippning: plåtsax
- filning: formgivning med hjälp av fil
- sammanfogning: nitning, lödning
- formgivning och värmebehandling: använda flytgas, drivning
- ytbehandling: emaljering
 - ex. tillverka en bastuskopa

Teknologi, maskin- och ellära

- vind-, vatten, och motorkraft:
 - ex. drakar, väderkvarnar, hydrokopter

Plast och hobby

- böjning och polering av akryl, kontaktlim, glas och speglar, täljsten
 - ex. salladsbestick, fotoram...

Visuell planering och teknisk ritning:

- tolka ritningar och göra upp en plan för arbetet, mätning
- i mån av möjlighet använda ritprogram, färgplanering

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- planeringens viktighet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- noggrannare planering
- planeringens viktighet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen
- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 5

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 5 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symaskinen
- använder mönster och mönstertecken
- dragkedja
- förverkligar ett sömnadsprojekt: förkläde, mjukisdjur, väska, penal ... (Obs. den egentliga klädsömnaden sker på de högre årskurserna; 7 - 9)

Garntekniker

- virkning: stolpar

Tygdekoration

- applikation och underläggssöm; t ex kuddfodral
- handbroderi: använder olika broderistygn mångsidigt

Specialtekniker

- vävning i mån av möjlighet: band- och bild ...

Textilkunskap

- klädskötsel: tvättråd

Åk 5 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: lövsåg, bågsåg
- borrar: sneda hål, tappfogning
- spikning: sammanfogning med skruv, nitning
- hyvling: hyvling av bred yta, skavhyvel
- användning av stämjärn: tidigare kunskaper fördjupas, ev. genomgröpfung
- täljning: överhandsgrepp
- limning: tappfogning
- använda vinkelslipmaskin, bandslipmaskin för fint slutresultat
- ytbehandling: avgränsning av målad yta
 - kan tillverka t ex en trähylla, bricka el. dyl. utgående från egen planering

Metallslöjd

- mätning och märkning: ritsmått
- sågning: metallsåg
- borrar: bänk- och pelarborrmaskin
- klippning: plåtsax
- filning: formgivning med hjälp av fil
- sammanfogning: nitning, lödning
- formgivning och värmebehandling: använda flytgas, drivning
- ytbehandling: emaljering
 - ex. tillverka en bastuskopa

Teknologi, maskin- och ellära

- vind-, vatten, och motorkraft:
 - ex. drakar, väderkvarnar, hydrokopter

Plast och hobby

- böjning och polering av akryl, kontaktlim, glas och speglar, täljsten
 - ex. salladsbestick, fotoram...

Visuell planering och teknisk ritning:

- tolka ritningar och göra upp en plan för arbetet, mätning
- i mån av möjlighet använda ritprogram, färgplanering

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

- noggrannare planering
- mångsidig utvärdering

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- mångsidig utvärdering

M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

- noggrannare planering
- planeringens viktighet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- noggrannare planering

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- planering av det egna arbetet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 6

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 6 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symskin
- förstärkning av kanter
- dragsko
- påsydd ficka
- förverkligande av sömnadsarbete, kan kombineras med träslöjd och t ex tillverka ett tidningsställ.
- (egentlig klädsömnad samt användning av overlock sparas till de högre årskurserna)

Garntekniker

- stickning
- aviga och räta maskor, sticka runt, lägga upp maskor t ex: vantar, benvärmare, julstrumpa, mössa...

Tygdekoration

- maskinbroderi
- tygtryck; dynvar, väska ...
- handbroderi: korsstygn

Specialtekniker

- våttövning

Textilkunskap

- Textiliers skötselråd

Åk 6 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: skjutmått samt befästa tidigare kunskaper
- sågning: figur- och bågsåg
- borrar: handbormaskin
- spikning: gångjärn
- hyvling av en fåra
- användning av stämjärn
- täljning: motgrepp
- limning: tvåkomponentslim
- använda bandslipmaskin och sliplack för ett fint slutresultat
- ytbehandling: spraymålning och -lackning
- om möjligt kan man bekanta sig med svarvning
 - kan t ex tillverka ett litet skåp eller skrin
 - kan svarva t ex en ställning för hushållspapper

Metallarbete

- mätning och märkning: skjutmått, pappers- och pappmall
- sågning: mångsidig användning av metallsåg
- borrar: handbormaskin
- klippning: plåtsax (böjd), metallskärare
- filning av rund yta
- sammanfogning: lödning
- formgivning och värmebehandling: kan prova på varmsmide
- ytbehandling: t ex lackning och emaljering

Teknologi, maskin- och ellära

- använder vind, vatten och motorer och tillverkar t ex drakar eller varmluftsballonger
- bekantar sig med el- och elektronikteknik samt hemmets teknik; elektronikbygge och användning av elmotorer

Plast och hobby

- formgivning (med värme) och sammanfogning av akryl
- traditionella hantverk
- naturmaterial
 - t ex tillverka en smörkniv av ene.

Visuell planering och teknisk ritning

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- mångsidig utvärdering

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7
M8	I1, I2, I3, I5	K1, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- noggrannare planering

- planering av det egna arbetet betonas

- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

- grundteknikernas viktighet

- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 6

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 6 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symskin
- förstärkning av kanter
- dragsko
- påsydd ficka
- förverkligande av sömnadsarbete, kan kombineras med träslöjd och t ex tillverka ett tidningsställ.
- (egentlig klädsömnad samt användning av overlock sparas till de högre årskurserna)

Garntekniker

- stickning
- aviga och räta maskor, sticka runt, lägga upp maskor t ex: vantar, benvärmare, julstrumpa, mössa...

Tygdekoration

- maskinbroderi
- tygtryck; dynvar, väska ...
- handbroderi: korsstygn

Specialtekniker

- våttovning

Textilkunskap

- Textiliers skötselråd

Åk 6 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: skjutmått samt befästa tidigare kunskaper
- sågning: figur- och bågsåg
- borrar: handbormaskin
- spikning: gångjärn
- hyvling av en fåra
- användning av stämjärn
- täljning: motgrepp
- limning: tvåkomponentslim
- använda bandslipmaskin och sliplack för ett fint slutresultat
- ytbehandling: spraymålning och -lackning
- om möjligt kan man bekanta sig med svarvning
 - kan t ex tillverka ett litet skåp eller skrin
 - kan svarva t ex en ställning för hushållspapper

Metallarbete

- mätning och märkning: skjutmått, pappers- och pappmall
- sågning: mångsidig användning av metallsåg
- borrar: handbormaskin
- klippning: plåtsax (böjd), metallskärare
- filning av rund yta
- sammanfogning: lödning
- formgivning och värmebehandling: kan prova på varmsmide
- ytbehandling: t ex lackning och emaljering

Teknologi, maskin- och ellära

- använder vind, vatten och motorer och tillverkar t ex drakar eller varmluftsballonger
- bekantar sig med el- och elektronikteknik samt hemmets teknik; elektronikbygge och användning av elmotorer

Plast och hobby

- formgivning (med värme) och sammanfogning av akryl
- traditionella hantverk
- naturmaterial
 - t ex tillverka en smörkniv av ene.

Visuell planering och teknisk ritning

- mångsidig utvärdering

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- noggrannare planering
- planering av det egna arbetet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen
- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 6

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärda färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 6 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symskin
- förstärkning av kanter
- dragsko

- påsydd ficka
- förverkligande av sömnadsarbete, kan kombineras med träslöjd och t ex tillverka ett tidningsställ.
- (egentlig klädsömnad samt användning av overlock sparas till de högre årskurserna)

Garntekniker

- stickning
- aviga och räta maskor, sticka runt, lägga upp maskor t ex: vantar, benvärmare, julstrumpa, mössa...

Tygdekoration

- maskinbroderi
- tygtryck; dynvar, väska ...
- handbroderi: korsstygn

Specialtekniker

- våttovning

Textilkunskap

- Textiliers skötselråd

Åk 6 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: skjutmått samt befästa tidigare kunskaper
- sågning: figur- och bågsåg
- borrar: handborrmaskin
- spikning: gångjärn
- hyvling av en fåra
- användning av stämjärn
- täljning: motgrepp
- limning: tvåkomponentslim
- använda bandslipmaskin och sliplack för ett fint slutresultat
- ytbehandling: spraymålning och -lackning
- om möjligt kan man bekanta sig med svarvning
 - kan t ex tillverka ett litet skåp eller skrin
 - kan svarva t ex en ställning för hushållspapper

Metallarbete

- mätning och märkning: skjutmått, pappers- och pappmall
- sågning: mångsidig användning av metallsåg
- borrar: handborrmaskin

- klippning: plåtsax (böjd), metallskärare
- filning av rund yta
- sammanfogning: lödning
- formgivning och värmebehandling: kan prova på varmsmide
- ytbehandling: t ex lackning och emaljering

Teknologi, maskin- och ellära

- använder vind, vatten och motorer och tillverkar t ex drakar eller varmluftsballonger
- bekantar sig med el- och elektronikteknik samt hemmets teknik; elektronikbygge och användning av elmotorer

Plast och hobby

- formgivning (med värme) och sammanfogning av akryl
- traditionella hantverk
- naturmaterial
 - t ex tillverka en smörkniv av ene.

Visuell planering och teknisk ritning

- mångsidig utvärdering

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- noggrannare planering
- planering av det egna arbetet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen
- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.
- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärd färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 6 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symskin
- förstärkning av kanter
- dragsko
- påsydd ficka
- förverkligande av sömnadsarbete, kan kombineras med träslöjd och t ex tillverka ett tidningsställ.
- (egentlig klädsömnad samt användning av overlock sparas till de högre årskurserna)

Garntekniker

- stickning
- aviga och räta maskor, sticka runt, lägga upp maskor t ex: vantar, benvärmare, julstrumpa, mössa...

Tygdekoration

- maskinbroderi
- tygtryck; dynvar, väska ...
- handbroderi: korsstygn

Specialtekniker

- våttovning

Textilkunskap

- Textiliers skötselråd

Åk 6 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: skjutmått samt befästa tidigare kunskaper
- sågning: figur- och bågsåg
- borrar: handbormaskin
- spikning: gångjärn
- hyvling av en fåra
- användning av stämjärn
- täljning: motgrepp
- limning: tvåkomponentslim
- använda bandslipmaskin och sliplack för ett fint slutresultat
- ytbehandling: spraymålning och -lackning
- om möjligt kan man bekanta sig med svarvning
 - kan t ex tillverka ett litet skåp eller skrin
 - kan svarva t ex en ställning för hushållspapper

Metallarbete

- mätning och märkning: skjutmått, pappers- och pappmall
- sågning: mångsidig användning av metallsåg
- borrar: handbormaskin
- klippning: plåtsax (böjd), metallskärare
- filning av rund yta
- sammanfogning: lödning
- formgivning och värmebehandling: kan prova på varmsmide
- ytbehandling: t ex lackning och emaljering

Teknologi, maskin- och ellära

- använder vind, vatten och motorer och tillverkar t ex drakar eller varmluftsballonger
- bekantar sig med el- och elektronikteknik samt hemmets teknik; elektronikbygge och användning av elmotorer

Plast och hobby

- formgivning (med värme) och sammanfogning av akryl
- traditionella hantverk
- naturmaterial
 - t ex tillverka en smörkniv av ene.

Visuell planering och teknisk ritning

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- planering av det egna arbetet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- noggrannare planering
- planering av det egna arbetet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen
- grundteknikernas viktighet
- traditionellt hantverk uppmärksammas och likaså lokalt hantverk

Vägledande stödmaterial för slöjdprocessen

Åk 6

- övar att klara av hela slöjdprocessen; produktplanering, prova olika sätt att förverkliga produkten samt tillverkning och utvärdering.
- man lär sig lösa problem som uppstår under arbetets gång.
- beakta de ekonomiska aspekterna under planeringen och tillverkningen.
- eleven lär sig uppskatta och kritiskt bedöma egna och andras arbeten.
- arbetar enligt givna mål.

- slutför sina arbeten.
- tränar och fördjupar sig i användandet av arbetsbeskrivningar.
- eleven lär sig slöjdens grundtermer och kan använda dem under arbetets gång samt kan använda sig av redan inlärda färdigheter på kreativa sätt.
- viktigt att trygga arbetssätt lärs ut och att eleverna inser viktigheten av en trygg arbetsmiljö.
- arbetsmiljön hålls snygg och trivsamt.

Åk 6 Textilslöjd

Sömnad

- kan använda symskin
- förstärkning av kanter
- dragsko
- påsydd ficka
- förverkligande av sömnadsarbete, kan kombineras med träslöjd och t ex tillverka ett tidningsställ.
- (egentlig klädsömnad samt användning av overlock sparas till de högre årskurserna)

Garntekniker

- stickning
- aviga och räta maskor, sticka runt, lägga upp maskor t ex: vantar, benvärmare, julstrumpa, mössa...

Tygdekoration

- maskinbroderi
- tygtryck; dynvar, väska ...
- handbroderi: korsstygn

Specialtekniker

- våttovning

Textilkunskap

- Textiliers skötselråd

Åk 6 Teknisk slöjd

Träarbete

- mätning och märkning: skjutmått samt befästa tidigare kunskaper
- sågning: figur- och bågsåg
- borrar: handbormaskin
- spikning: gångjärn
- hyvling av en fåra
- användning av stämjärn

- täljning: motgrepp
- limning: tvåkomponentslim
- använda bandslipmaskin och sliplack för ett fint slutresultat
- ytbehandling: spraymålning och -lackning
- om möjligt kan man bekanta sig med svarvning
 - kan t ex tillverka ett litet skåp eller skrin
 - kan svarva t ex en ställning för hushållspapper

Metallarbete

- mätning och märkning: skjutmått, pappers- och pappmall
- sågning: mångsidig användning av metallsåg
- borrar: handbormaskin
- klippning: plåtsax (böjd), metallskarare
- filning av rund yta
- sammanfogning: lödning
- formgivning och värmebehandling: kan prova på varmsmide
- ytbehandling: t ex lackning och emaljering

Teknologi, maskin- och ellära

- använder vind, vatten och motorer och tillverkar t ex drakar eller varmluftsballonger
- bekantar sig med el- och elektronikteknik samt hemmets teknik; elektronikbygge och användning av elmotorer

Plast och hobby

- formgivning (med värme) och sammanfogning av akryl
- traditionella hantverk
- naturmaterial
 - t ex tillverka en smörkniv av ene.

Visuell planering och teknisk ritning

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

- noggrannare planering
- mångsidig utvärdering

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- mångsidig utvärdering

M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

- noggrannare planering
- planering av det egna arbetet betonas
- eleverna lär sig förstå hur viktigt det är att försöka sig fram i slöjdprocessen

34.6.14. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i livsåskådningskunskap genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i livsåskådningskunskap.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över

jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I 1-4

- grunder för samliv: bl.a. barnets rättigheter
- naturen och en hållbar framtid: kunskapsuppfattning, naturuppfattning samt förklaring och motivering av egna synpunkter i förhållande till världsbilden
- åskådningsmässig mångfald
- tolerans

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K3, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3	K1, K4
M4	I1, I2, I3	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.

I 1-4

- grunder för samliv: bl.a. barnets rättigheter
- naturen och en hållbar framtid: kunskapsuppfattning, naturuppfattning samt förklaring och motivering av egna synpunkter i förhållande till världsbilden
- åskådningsmässig mångfald
- tolerans

M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.

I 1-4

- grunder för samliv: bl.a. barnets rättigheter
- naturen och en hållbar framtid: kunskapsuppfattning, naturuppfattning samt förklaring och motivering av egna synpunkter i förhållande till världsbilden
- åskådningsmässig mångfald
- tolerans

M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.

I 1-4

- grunder för samliv: bl.a. barnets rättigheter
- naturen och en hållbar framtid: kunskapsuppfattning, naturuppfattning samt förklaring och motivering av egna synpunkter i förhållande till världsbilden
- åskådningsmässig mångfald
- tolerans

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

I 1-4

- grunder för samliv: bl.a. barnets rättigheter
- naturen och en hållbar framtid: kunskapsuppfattning, naturuppfattning samt förklaring och motivering av egna synpunkter i förhållande till världsbilden
- åskådningsmässig mångfald
- tolerans

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I1-4

- Gemensamt ansvar för naturen.
- Vidare fördjupning av innehållet från årskurs tre.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M4	I1, I2, I3	K3, K7
M5	I2, I3, I4	K2, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2

Mål för undervisningen

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

I1-4

- Gemensamt ansvar för naturen.
- Vidare fördjupning av innehållet från årskurs tre.

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.

I1-4

- Gemensamt ansvar för naturen.
- Vidare fördjupning av innehållet från årskurs tre.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I1-4

- Att växa till ett gott liv

- 1) Tankefrihet
- 2) Religionsfrihet
- 3) Livsåskådningsfrihet

- Olika sätt att leva: den egna identiteten, den finländska kulturen och kulturella minoriteter, olika livs- och världsåskådningar, världskulturarv.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M9	I3	K2, K3
M10	I1, I2, I3, I4	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.

M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

I1-4

- Att växa till ett gott liv

1) Tankefrihet

2) Religionsfrihet

3) Livsåskådningsfrihet

- Olika sätt att leva: den egna identiteten, den finländska kulturen och kulturella minoriteter, olika livs- och världsåskådningar, världskulturarv.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I1-4

- Vidare fördjupning av innehållet i årskurs fem, bl.a. egen identitet, sökande.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3	K2, K7
M9	I3	K2, K3
M10	I1, I2, I3, I4	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.

I1-4

- Vidare fördjupning av innehållet i årskurs fem, bl.a. egen identitet, sökande.

M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.

I1-4

- Vidare fördjupning av innehållet i årskurs fem, bl.a. egen identitet, sökande.

M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.

M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

I1-4

- Vidare fördjupning av innehållet i årskurs fem, bl.a. egen identitet, sökande.

35. Årskurs 7-9

35.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

Årskurs 6 vårterminen

- Representanter från högstadiet besöker sexorna
- Senast i april fylls överföringsblanketten i av vårdnadshavare, elev och klassföreståndare
- Högstadiet ordnar möte om överföringen mellan lågstadiets och högstadiets pedagogiska team, överföringsblanketterna ges till högstadiet
- Information om elever med särskilt och intensifierat stöd meddelas högstadiet
- Sexorna bekantar sig med högstadiet

Årskurs 7 höstterminen

Augusti

- Det pedagogiska teamet ansvarar för överföring av information till klassföreståndarna , klassföreståndarna i sin tur till lärarna
- Överföringsblanketterna ges senast till klassföreståndarna

September/oktober

- Föräldramöte eller klassvisa föräldramöten
- Möte mellan klassföreståndare och elev med förälder
- Klassföreståndare ansvarar för att informera undervisande lärare om elevens stödbehov
- Klassföreståndare ordnar möte med elev och föräldrar gällande särskilt eller intensifierat stöd
- Dokument uppdateras
- Se även elevårsplanen

35.2. Att växa som medlem i gemenskapen

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och

kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjas att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. Eleverna erbjuds flera valfria läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

35.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnen. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

Under årskurs 9

- Elevhandledning
- Föräldramöte
- Individuella samtal
- Vid behov hålls möten om enskilda elevers informationsöverföring till andra stadiet
- Bekanta sig med andra stadiets utbildning
- Individuella besök vid skolor/studieinriktningar vid behov
- Eventuella utbildningsmässbesök och evenemang
- Prao
- Samarbete med olika aktörer

Se även elev- och studerandevårdsplanen

35.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnena och i skolvardagen. Skolan kan i bästa fall erbjuda en gemenskap som känns meningsfull för den unga som är i puberteten och där den unga får hjälp med att strukturera både sin egen utveckling och omvärlden. Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhälleliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

35.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Skolarbetet ska stärka elevernas aktiva roll i läroprocessen och ge förutsättningar för positiva upplevelser och känslor som stödjer lärandet. Eleverna ska uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier, planera arbetet och utvärdera arbetsprocessen och resultatet. De ska lära sig att identifiera sina lärstrategier och studiestrategier och medvetet utveckla dem. Eleverna behöver redskap för att behålla sin uppmärksamhet och koncentration samt handledning för att använda teknik och andra hjälpmedel i sina studier.

Eleverna ska uppmuntras att lita på sig själva och sina uppfattningar, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa den kunskap de tillägnat sig utanför skolan. Det är viktigt att lära sig att lyssna till sig själv och till andra, att se saker med andras ögon och att hitta alternativa och kreativa lösningar. Eleverna behöver uppmuntran att bemöta och hantera oklar och motstridig information. Olika sätt att skapa kunskap granskas tillsammans och eleverna ska uppmuntras att föra fram kunskaper som baserar sig på egna erfarenheter och reflektera kring hur de påverkar det egna sättet att tänka. Eleverna ska ges möjlighet att göra iakttagelser och träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt och att kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. Eleverna ska uppmuntras att använda sin fantasi för att komma till insikt och skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika perspektiv samt att bygga ny kunskap och nya perspektiv. Elevernas egna idéer ska stödjas. Tankeförmågan ska dessutom utvecklas genom att skapa olika slags tillfällen för eleverna att lösa problem, både självständigt och gemensamt, att argumentera, dra slutsatser och upptäcka orsakssammanhang och samband mellan olika företeelser för att lära sig tänka systematiskt. Utvecklingen av etiskt tänkande ska stödjas med hjälp av diskussioner om rätt och fel, ett gott liv och dygder samt om etiska principer. Konst framkallar känslor och ger nya insikter och fördjupar således det etiska och estetiska tänkandet.

Experimentella, undersökande och aktiverande arbetssätt över läroämnegränserna, för att undersöka företeelser som intresserar eleverna, utvecklar tankeförmågan och är också viktigt med tanke på motivationen att lära sig och valet av utbildning efter den grundläggande utbildningen. Under lektionerna i de olika läroämnena ska man reflektera över hur studierna och de egna tanke- och arbetssätten påverkar framtiden. Eleverna ska få hjälp med att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriärval och att göra ett motiverat val utgående från sina förutsättningar och intressen.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska i skolarbetet stödjas att utveckla en kulturell identitet och en kulturellt hållbar livsstil, som grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna. Eleverna ska lära sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs. Samtidigt handleds de att ge akt på hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och att fundera på frågor som strider mot de mänskliga rättigheterna och därför inte kan accepteras. I skolarbetet ska man systematiskt främja respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag. Eleverna undersöker de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter, vad de innebär och hur de förverkligas i världen.

Eleverna ska lära sig tyda kulturella budskap i omgivningen, lära känna och värdesätta sin livsmiljö och dess kulturarv och att identifiera värden som anknyter till det. Eleverna ska analysera mediemiljön och lära sig bedöma dess inverkan. De ska bekanta sig med kulturarvet på ett mångsidigt sätt och ta del i att bevara och utveckla det. Eleverna får möjligheter att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande. Genom att samarbeta med olika aktörer ger skolan eleverna mångsidiga möjligheter att ge uttryck för sin kulturella kompetens och påverka till exempel genom konst.

Erfarenhet av kommunikation i och utanför skolan och av internationellt samarbete vidgar elevernas världsbild och utvecklar förmågan till dialog. Eleverna ska få öva sig att framföra sin åsikt på ett konstruktivt sätt och att tillämpa sina kunskaper vid framträdanden och i olika samarbets- och kommunikationssituationer. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation, att bemöta andra människor med respekt och att följa god sed. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt. De ska också handledas att uppskatta och kontrollera sin kropp och använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer. Skolarbetet ska erbjuda gott om möjligheter till kreativ verksamhet. Eleverna ska uppmuntras att i sitt arbete främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

K3 Vardagskompetens

Elevernas självständighet ska stödjas i samarbete med hemmen. Eleverna ska handledas och uppmuntras att ta ansvar för sig själva, för andra och för vardagen. Eleverna ska ges mera möjligheter att vara med och planera och förverkliga skolarbetet och lärmiljön. Eleverna ska lära sig identifiera vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på det egna och det gemensamma välbefinnandet och tillägna sig handlingssätt som främjar hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet. Betydelsen av sömn och vila, en balanserad dagsrytm, motion, mångsidig kost, nykterhet och drogfrihet samt goda vanor ska ägnas särskild uppmärksamhet. Eleverna övar sina sociala färdigheter och utvecklingen av emotionella färdigheter stöds. Tillsammans går man igenom hur man bemöter och hanterar motstridiga känslor och tankar. Eleverna ska få färdigheter så att de kan skydda sitt privatliv och sin personliga integritet. De ska få lära sig att förutse och undvika farliga situationer och att handla ändamålsenligt i olycksituationer. Eleverna ska lära sig att handla på ett hållbart och ansvarfullt sätt i trafiken, i synnerhet när de rör sig med cykel eller moped. Man ska också handleda eleverna att använda skyddsutrustning och betona vikten av att man är nykter och drogfri i trafiken.

I samband med undervisningen i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet ska eleverna lära sig förstå den teknologiska utvecklingen samt teknologins mångfald och betydelse i det egna livet, skolan och samhället. De ska också lära sig att förstå tekniska funktionsprinciper och hur kostnader för teknik uppstår samt öva sig att använda teknik på ett ansvarsfullt sätt samt att utveckla och beskriva tekniska idéer. Tillsammans med eleverna ska man reflektera över etiska frågor och framtida möjligheter när det gäller teknik. Eleverna ska uppmanas att granska sina konsumtionsvanor ur ett hållbarhetsperspektiv, att granska reklam analytiskt och att vara kritiska och ansvarsfulla konsument. De ska handledas att stärka sina förutsättningar för att kunna planera och ta hand om sin egen ekonomi. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna öva sig att göra hållbara val och tillägna sig en hållbar livsstil.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska handledas att fördjupa sin kompetens i multilitteracitet genom ett bredare utbud av olika texter i undervisningen i alla läroämnen. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Eleverna ska framför allt träna analytisk, kritisk och kulturell läskunnighet. Eleverna ska lära sig att mångsidigt använda sig av alla sina sinnen och alla sätt att lära sig. Eleverna ska öva sig att producera, tolka och förmedla kunskap på det sätt som är typiskt för varje läroämne och genom samarbete mellan läroämnena. Eleverna ska uppmuntras att använda sin kompetens i multilitteracitet också för att påverka och delta på olika sätt i sin livsmiljö, i medier och i samhället. Undervisningen ska ge eleverna gott om tillfällen att träna dessa färdigheter tillsammans.

Eleverna ska få möjlighet att vidareutveckla en mångsidig läskunnighet genom att mer och mer övergå till texter som används i olika situationer och i olika syften. Elevernas multilitteracitet ska fördjupas genom arbete med berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande textgenrer. Genom undervisningen ska man stärka elevernas kulturella, etiska och ekologiska läskunnighet. I undervisningen behandlas och tolkas även texter som berör arbetslivet. Konsumentkunskap och kunskaper i ekonomi utvecklas med hjälp av texter som mångsidigt behandlar ämnet och genom att eleverna blir vana att se i vilka sammanhang texterna används. Numerisk läskunnighet behövs till exempel när man bedömer hur tillförlitlig en gallup är eller hur förmånligt ett köperbjudande är. Eleverna ska handledas att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt. Mediekunskapen fördjupas genom att eleverna medverkar i och arbetar med olika medier. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sina åsikter med hjälp av olika kommunikations- och påverkningsmetoder.

K5 Digital kompetens

Användningen av digitala verktyg ska utgöra en naturlig del av elevens och gruppens lärande. Eleverna ska fördjupa sina färdigheter och utnyttja det de lärt sig utanför skolan. De ska få en bild av hur digitala verktyg kan utnyttjas i undervisningen i olika läroämnen, i senare studier och i arbetslivet samt för att verka och påverka i samhället. I samband med skoluppgifterna funderar man över betydelsen av informations- och kommunikationsteknik i samhället och hur informations- och kommunikationstekniken påverkar hållbar utveckling.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att på eget initiativ använda digitala verktyg i olika skoluppgifter och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för olika uppgifter. Eleverna ska fördjupa sin uppfattning om enligt vilken logik olika apparater, program och tjänster används och fungerar. De ska öva sig att systematisera, organisera och att dela filer samt att skapa olika digitala produkter självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska öva sig att programmera som en del av studierna i olika läroämnen.

Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Eleverna ska lära sig att använda digitala verktyg på ett tryggt och etiskt hållbart sätt. De ska lära sig hur man skyddar sig mot eventuella informationssäkerhetsrisker och undviker att information försvinner. För att lära sig handla ansvarsfullt ska man reflektera över vad till exempel begreppen datasekretess och upphovsrätt betyder och vilka följderna av ansvarslost och olagligt förfarande kan vara. Eleverna ska uppmuntras att tillägna sig hälsosamma och ergonomiska arbetssätt.

Informationssökning samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska lära sig att söka och producera information och att använda informationskällor på ett mångsidigt sätt som underlag för undersökande och kreativt arbete. Samtidigt ska de öva sig att vara källkritiska och lära sig att bedöma sitt eget och andras sätt att arbeta och producera information samt hur olika söktjänster och databaser fungerar och producerar information.

Kommunikation och nätverksbildning: Sociala medietjänster ska användas i undervisningen för att eleverna ska inse vad samarbete och kommunikation betyder för lärandet, för undersökande arbete och för att kunna skapa något nytt. Eleverna ska lära sig använda olika medier och kommunikationsstilar på ett ändamålsenligt sätt. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för

internationell kommunikation och lär sig förstå dess betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Undervisningen ska främja elevernas intresse och positiva attityd till arbete och arbetslivet och stärka deras kunskapsunderlag inom området. Eleverna ska lära känna näringslivet i närmiljön och dess särdrag och centrala verksamhetsområden. Det är viktigt att eleverna senast i detta skede får erfarenhet av arbetslivet och av att samarbeta med aktörer utanför skolan för att de även ska få öva att uppföra sig och samarbeta på det sätt som förutsätts i arbetslivet samt inse betydelsen av språkkunskaper och kommunikativa färdigheter. Skolarbetet ska omfatta arbetsformer som ger eleverna möjlighet att få insikt i olika yrken och branscher samt företagsverksamhet. Sådana arbetsformer är bl.a. praktisk arbetsorientering, diskussioner med personer som besöker skolan, besök på företag och i olika organisationer samt övningsföretag och volontärarbete.

I skolan ska projektarbete och nätverksbildning tränas, såväl i den egna skolan, i närmiljön och nationellt som i mån av möjlighet också internationellt. Eleverna lär sig i praktiska undervisningssituationer att planera arbetsprocesser, formulera hypoteser, testa olika alternativ, dra slutsatser och hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär de sig ta itu med uppgifter på ett företagsamt sätt, att förutse eventuella svårigheter i arbetet, att bedöma och ta kontrollerade risker, att hantera misslyckanden och besvikelser samt att målmedvetet slutföra arbetet. På det viset får eleverna möjligheter att genom egna erfarenheter lära sig inse vad arbete, företagsamhet och entreprenörskap betyder i skolgemenskapen och i samhället. Eleverna ska handledas att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriäralternativ. De ska uppmuntras att lägga märke till och utveckla sina färdigheter, styrkor och intressen och att göra motiverade förnuftiga val i fråga om studier och arbete samtidigt som de är medvetna om sina egna förutsättningar och den inverkan som traditionella könsroller och övriga rollmodeller har.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att stärka och fördjupa sitt intresse för gemensamma och samhällseliga frågor och att öva sig att delta som medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Att på olika sätt delta i den egna klassgemenskapen, olika undervisningsgrupper, elevkåren och hela skolgemenskapen och därigenom bli hörd och uppskattad, hjälper eleverna att inse och lära sig hur man kan påverka. Eleverna ska få kunskaper och erfarenheter av hur man deltar i samhällsnyttig verksamhet, till exempel vänelevsverksamhet, miljöaktiviteter eller volontärarbete, eller påverkar via medier, konst, den offentliga sektorn, medborgarorganisationer och politiska partier. Erfarenheterna stödjer elevernas självkänsla och lär dem att ta egna initiativ och våga handla ansvarsfullt. Genom att delta kan eleverna öva sig att uttrycka sina åsikter konstruktivt, att söka lösningar tillsammans med andra och att reflektera över olika handlingsmöjligheter ur olika perspektiv. De lär sig att förhandla, jämkra och lösa konflikter. Samarbetsprojekt och konkreta handlingar till förmån för miljön och andra människor breddar ansvarsområdet.

Eleverna ska lära sig förstå betydelsen av sina val och handlingar för dem själva, den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Man ska tillsammans fundera på sambandet mellan det förflutna, nutid och framtid och olika framtidsalternativ. Eleverna ska få lära sig bedöma såväl sina egna som gruppens och samhällets verksamhetssätt och verksamhetsstruktur och korrigera dem så att de främjar ett hållbart välbefinnande. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen bilda sig en uppfattning om varför studier och delaktighet är viktiga, vad en hållbar livsstil betyder och hur kunskaperna som inhämtas i skolan kan användas för att bygga en hållbar framtid.

35.6. Läroämnena

35.6.1. Ekonomi och företagsamhet

Valinnaisen tehtävä

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Årskurs 9

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

Att få kunskaper om företagande och ekonomi.

Eleverna får lära sig att ta en idé till handling och slutförande.

Eleverna utvecklar samarbetsförmåga, ansvarsförmåga, sociala färdigheter samt kommunikationsförmåga.

Innehåll:

- förbereda, starta, driva och avveckla ett företag
- affärsidé, försäljning, marknadsföring, bokföring, presentationsteknik och bankärenden
- deltagande i regional mäsäa och andra former av företagarmässor
- möjlighet att delta i ung företagsamhets tävlingar
- studiebesök till företag
- samarbete med mentor från näringslivet

35.6.2. Hälsokunskap

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkännedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga,

bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkännedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuder eleverna möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självbedömning och kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkännedom beaktar man hur eleven begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i hälsokunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i hälsokunskap. Hälsokunskapen utvecklas ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M8	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M9	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M12	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan redogöra för faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil och med hjälp av exempel bedöma konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationstillförlitligheten.

M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Eleven kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Elevenna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningssätt granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M8	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M9	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M12	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Elevenna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan redogöra för faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil och med hjälp av exempel bedöma konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationstillförlitligheten.

M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Eleven kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och

utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Elevenna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M8	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M9	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M12	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Elevenna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan redogöra för faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil och med hjälp av exempel bedöma konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationstillförlitligheten.

M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Eleven kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.

35.6.3. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan

religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhälleligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7–9

Målet är att visa uppskattning och respekt för alla religioner och livsåskådningar. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. Undervisningsmiljön ska vara rofylld. Diskussion är en viktig del av undervisningen. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7–9

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrunder och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet samt sociala och kommunikativa färdigheter. Eleverna handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 7–9

Bedömningen ska grunda sig på observationer och diskussioner i arbetet samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och uppmuntrande. Eleverna ska regelbundet få information om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i religion när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya

religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6	I3	K2, K7
M7	I1, I3	K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som studeras och i andra religioner och livsåskådningar.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6	I3	K2, K7
M7	I1, I3	K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som studeras och i andra religioner och livsåskådningar.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

35.6.4. Textilslöjd

Valinnaisen tehtävä

Textilslöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Textilslöjd är ett läroämne som innefattar slöjdverksamhet med olika slags material, där eleverna får uttrycka sig genom att slöjda, designa och använda olika textila tekniker. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt samt utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I textilslöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar samt använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas taktila känsla och förmåga att göra med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevernas förutsättningar att arbeta mångsidigt. Textilslöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevernas livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt gemenskapens kulturella mångfald. Undervisningen i textilslöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Textilslöjdens fostrande uppdrag är att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjden ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Eleverna arbetar utifrån givna arbetsområden. Arbetsområdena görs upp då höstterminen inleds och varierar från år till år beroende på elevernas intresseområden och aktuella tekniker/material. Eleverna planerar till stor del själva arbetsområdets omfattning och innehåll. Dessutom ges utrymme för egna projekt. Mångsidiga tekniker, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa skisser, ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för textilarbete. Det praktiska lärandet stöds om möjligt med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnegränserna. Elevernas kunskap om slöjd vidgas om möjligt genom att besöka museer, utställningar och företag.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning

Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I vitsordet ska alla nationella kriterier för bedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisar eleverna i slöjd.

Årskurs 8

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt. M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande. M3

handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer. M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga. M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikations-teknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information.

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna, gör ändringar vid behov och utvärderar sitt eget arbete under och efter slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar sin slöjdprocess och/eller sin färdiga produkt med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt. Arbetsområdenas omfattning varierar, även korta arbetsområden såsom t ex hobbyarbeten ingår.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. I undervisningen betonas ett tryggt och säkert arbetssätt.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna kan bekanta sig med företagsamt lärande och företagsamhet t ex genom presentationer, virtuellt och genom studiebesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i olika situationer.

Som idé- och inspirationskällor för egna arbeten kan användas olika webb- och mediamiljöer, böcker och tidningar.

Eleverna uppmanas att själva söka information och att ta ansvar för sitt eget lärande.

Fokus på inre företagsamhet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.

Möjliga arbetsområden är återanvändning, redesign, lappning och lagning.

Årskurs 9

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt. M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande. M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer. M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga. M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikations-teknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information.

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna, gör ändringar vid behov och utvärderar sitt eget arbete under och efter slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna

dokumenterar sin slöjdprocess och/eller sin färdiga produkt med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter. Eleven använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt. Arbetsområdenas omfattning varierar, även korta arbetsområden såsom t ex hobbyarbeten ingår.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. I undervisningen betonas ett tryggt och säkert arbetssätt.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna kan bekanta sig med företagsamt lärande och företagsamhet t ex genom presentationer, virtuellt och genom studiebesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i olika situationer.

Som idé- och inspirationskällor för egna arbeten kan användas olika webb- och mediamiljöer, böcker och tidningar.

Eleverna uppmanas att själva söka information och att ta ansvar för sitt eget lärande.

Fokus på inre företagsamhet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleven lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Möjliga arbetsområden är återanvändning, redesign, lappning och lagning.

35.6.5. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av

lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Mål språket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

- Verb böjning (presens, imperfekt, perfekt, pluskvamperfekt)
- Substantiv, temaformer
- Stadieväxling
- possessivsuffix
- Nominativ/ partitiv pluralis
- Inre/ yttre lokalkasus (sing, plur)
- Genetiv pluralis
- Translativ/ Essiv
- Tidsuttryck

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkets betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

-Verbböjning (presens, imperfekt, perfekt, pluskvamperfekt)

- Substantiv, temaformer

-Stadieväxling

- possessivsuffix

-Nominativ/ partitiv pluralis

- Inre/ yttre lokalkasus (sing, plur)

-Genetiv pluralis

- Translativ/ Essiv

- Tidsuttryck

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språketenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

-Instruktiv

-Objektet (ackusativ/partitiv)

-Infinitiv III

- Pronomen

- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M8	I3	K2, K6
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkets betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

- Instruktiv
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ

- Adjektiv/ adverb (komparation)

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

- Instruktiv
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

- Instruktiv
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

- Instrukтив
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4
M8	I3	K2, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkets betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

- Instrukтив
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ

- Adjektiv/ adverb (komparation)

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

- Instrukтив
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

- Instrukтив
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

- Instrukтив
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

- Instrukтив
- Objektet (ackusativ/partitiv)
- Infinitiv III
- Pronomen
- Konditionalis (presens, perfekt)
- Imperativ
- Adjektiv/ adverb (komparation)

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

ÅK 7

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att förstå de elementära skillnaderna mellan finska i skrift-, tal-, och som standardspråk
- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- traditioner såsom julfirande
- tidningsartiklar sagor, film, ungdomslitteratur, musik och Kalevala
- massmedier, radio- och tv-program
- statsskicket i Finland
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

ortografiska aspekter repeteras och fördjupas

de vanligaste förkortningarna

Böjningen och användningen av nomen både i singularis och pluralis

repetition av lokalkasus, essiv och translativ

partitiv pluralis, lokalkasus samt essiv och translativ pluralis

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

repetition och fördjupning av tempusböjningen i aktiv

talspråkets passiver i indikativ

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv I

måste-uttryck

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M8	I3	K4, K6
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

ÅK 7

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att förstå de elementära skillnaderna mellan finska i skrift-, tal-, och som standardspråk
- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- traditioner såsom julfirande
- tidningsartiklar sagor, film, ungdomslitteratur, musik och Kalevala
- massmedier, radio- och tv-program
- statsskicket i Finland
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

ortografiska aspekter repeteras och fördjupas

de vanligaste förkortningarna

Böjningen och användningen av nomen både i singularis och pluralis

repetition av lokalkasus, essiv och translativ

partitiv pluralis, lokalkasus samt essiv och translativ pluralis

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

repetition och fördjupning av tempusböjningen i aktiv

talspråkets passiver i indikativ

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv I

måste-uttryck

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

ÅK 7

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att förstå de elementära skillnaderna mellan finska i skrift-, tal-, och som standardspråk
- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- traditioner såsom julfirande
- tidningsartiklar sagor, film, ungdomslitteratur, musik och Kalevala
- massmedier, radio- och tv-program
- statsskicket i Finland
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

ortografiska aspekter repeteras och fördjupas

de vanligaste förkortningarna

Böjningen och användningen av nomen både i singularis och pluralis

repetition av lokalkasus, essiv och translativ

partitiv pluralis, lokalkasus samt essiv och translativ pluralis

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

repetition och fördjupning av tempusböjningen i aktiv

talspråkets passiver i indikativ

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv I

måste-uttryck

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

ÅK 8

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta tal, föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter

- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- bastun och övriga traditioner
- uppfinningar
- kända finländare
- fantasy- och ungdomslitteratur
- olika yrken och yrkesbenämningar
- finska massmedier och internet
- datatermer på finska
- Dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

avstavning

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

instruktiv, komitativ, abessiv, karitiva adjektiv, adjektivens komparation och böjningsformer

pronomen

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

passivböjningen av verb i presens och imperfekt + objektet

konditionalis aktiv

imperativ + objekt

potentialis + ersättningsuttryck

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv II, instruktiv, infinitiv III, måste-uttryck + objekt

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M8	I3	K4, K6
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

ÅK 8

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta tal, föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- bastun och övriga traditioner
- uppfinningar
- kända finländare
- fantasy- och ungdomslitteratur
- olika yrken och yrkesbenämningar
- finska massmedier och internet
- datatermer på finska
- Dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning

- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

avstavning

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

instruktiv, komitativ, abessiv, karitiva adjektiv, adjektivens komparation och böjningsformer

pronomen

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

passivböjningen av verb i presens och imperfekt + objektet

konditionalis aktiv

imperativ + objekt

potentialis + ersättningsuttryck

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv II, instruktiv, infinitiv III, måste-uttryck + objekt

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

ÅK 8

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska

- att hålla korta tal, föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- bastun och övriga traditioner
- uppfinningar
- kända finländare
- fantasy- och ungdomslitteratur
- olika yrken och yrkesbenämningar
- finska massmedier och internet
- datatermer på finska
- Dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

avstavning

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

instruktiv, komitativ, abessiv, karitiva adjektiv, adjektivens komparation och böjningsformer
pronomen

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

passivböjningen av verb i presens och imperfekt + objektet

konditionalis aktiv

imperativ + objekt

potentialis + ersättningsuttryck

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv II, instruktiv, infinitiv III, måste-uttryck + objekt

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

ÅK 8

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta tal, föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- bastun och övriga traditioner
- uppfinningar
- kända finländare
- fantasy- och ungdomslitteratur
- olika yrken och yrkesbenämningar
- finska massmedier och internet
- datatermer på finska
- Dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service

- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

avstavning

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

instruktiv, komitativ, abessiv, karitativa adjektiv, adjektivens komparation och böjningsformer

pronomen

Adverb och partiklar

vanliga partiklar

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

passivböjningen av verb i presens och imperfekt + objektet

konditionalis aktiv

imperativ + objekt

potentialis + ersättningsuttryck

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv II, instruktiv, infinitiv III, måste-uttryck + objekt

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

ÅK 9

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att utveckla sin samarbetsförmåga vid projektarbeten
- att kunna delta i relativt krävande diskussioner på finska samt att analysera betydelser av ord
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- olika finska traditioner
- författare
- film och musik
- konstnärer och formgivare
- idrottare
- arkitekter
- lagar och förordningar
- demokrati
- presidenten och självständigheten
- nyhetsöversikter
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

initialord

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

räkneord

ordbildning

Adverb och partiklar

adverb och deras komparation

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

sammansatta passivformer samt olika modus + objektet

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv IV, övriga unipersonella uttryck

Bisatser och satsmotsvarigheter

particip, finalkonstruktion, temporalkonstruktion och agentkonstruktion

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K2
M8	I3	K4, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

ÅK 9

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att utveckla sin samarbetsförmåga vid projektarbeten
- att kunna delta i relativt krävande diskussioner på finska samt att analysera betydelser av ord
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- olika finska traditioner
- författare
- film och musik
- konstnärer och formgivare
- idrottare
- arkitekter
- lagar och förordningar
- demokrati
- presidenten och självständigheten
- nyhetsöversikter
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode

- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

initialord

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

räkneord

ordbildning

Adverb och partiklar

adverb och deras komparation

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

sammansatta passivformer samt olika modus + objektet

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv IV, övriga unipersonella uttryck

Bisatser och satsmotsvarigheter

particip, finalkonstruktion, temporalkonstruktion och agentkonstruktion

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

ÅK 9

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska

- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att utveckla sin samarbetsförmåga vid projektarbeten
- att kunna delta i relativt krävande diskussioner på finska samt att analysera betydelser av ord
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- olika finska traditioner
- författare
- film och musik
- konstnärer och formgivare
- idrottare
- arkitekter
- lagar och förordningar
- demokrati
- presidenten och självständigheten
- nyhetsöversikter
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

initialord

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

räkneord

ordbildning

Adverb och partiklar

adverb och deras komparation

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

sammansatta passivformer samt olika modus + objektet

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv IV, övriga unipersonella uttryck

Bisatser och satsmotsvarigheter

particip, finalkonstruktion, temporalkonstruktion och agentkonstruktion

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

ÅK 9

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att utveckla sin samarbetsförmåga vid projektarbeten
- att kunna delta i relativt krävande diskussioner på finska samt att analysera betydelser av ord
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- olika finska traditioner
- författare
- film och musik
- konstnärer och formgivare
- idrottare
- arkitekter
- lagar och förordningar
- demokrati
- presidenten och självständigheten
- nyhetsöversikter
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser

- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

initialord

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

räkneord

ordbildning

Adverb och partiklar

adverb och deras komparation

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

sammansatta passivformer samt olika modus + objektet

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv IV, övriga unipersonella uttryck

Bisatser och satsmotsvarigheter

particip, finalkonstruktion, temporalkonstruktion och agentkonstruktion

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

ÅK 9

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att utveckla sin samarbetsförmåga vid projektarbeten
- att kunna delta i relativt krävande diskussioner på finska samt att analysera betydelser av ord
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- olika finska traditioner
- författare
- film och musik
- konstnärer och formgivare
- idrottare
- arkitekter
- lagar och förordningar
- demokrati
- presidenten och självständigheten
- nyhetsöversikter
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

initialord

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

räkneord

ordbildning

Adverb och partiklar

adverb och deras komparation

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus
sammansatta passivformer samt olika modus + objektet

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv IV, övriga unipersonella uttryck

Bisatser och satsmotsvarigheter

particip, finalkonstruktion, temporalkonstruktion och agentkonstruktion

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

ÅK 9

Att kommunicera, att producera och att tolka texter

- att producera texter på finska
- att hålla korta föredrag och presentationer på finska
- att bredda ordförrådet och att träna skriftspråkets konventioner
- att utveckla sin läs- och hörförståelse
- att utveckla sin samarbetsförmåga vid projektarbeten
- att kunna delta i relativt krävande diskussioner på finska samt att analysera betydelser av ord
- att träna sig i informationssökning
- att utvärdera och utveckla sina kommunikativa färdigheter
- att uttrycka sig med hjälp av dramapedagogiska metoder

Att bekanta sig med den finska litteraturen och kulturen

- olika finska traditioner
- författare
- film och musik
- konstnärer och formgivare
- idrottare
- arkitekter

- lagar och förordningar
- demokrati
- presidenten och självständigheten
- nyhetsöversikter
- dokumentation

Att utveckla förståelse av helheter med hjälp av olika temahelheter

- Aktuella ämnen och händelser
- Natur- och miljökunskap
- Hälsa och umgänge
- Klädsel och mode
- Handel och service
- Yrken och utbildning
- Massmedia och samhälle
- Användning av IT och digitala produkter
- Grammatiska strukturer

Grammatik

Skriv- och förkortningsregler

förkortningar + regler

initialord

interpunktion

Böjningen och användningen av nomen

räkneord

ordbildning

Adverb och partiklar

adverb och deras komparation

Böjningen och användningen av aktiva och passiva verbformer i olika modus

sammansatta passivformer samt olika modus + objektet

Infinitiver och unipersonella uttryck

infinitiv IV, övriga unipersonella uttryck

Bisatser och satsmotsvarigheter

particip, finalkonstruktion, temporalkonstruktion och agentkonstruktion

35.6.6. Huslig ekonomi

Valinnaisen tehtävä

Fördjupade kurser i matlagning och bakning

Traditionell och internationell matkultur

Livsmedelskunskap

Kostrekommendationer

Hemvård

Sociala färdigheter

Konsumentkunskap

Hållbar utveckling

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Fritt valbara kurser i huslig ekonomi bygger framförallt på praktiskt arbete i undervisningsköket. Det praktiska lärandet stöds om möjligt med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna

Särdrag i fråga om stöd och handledning

I huslig ekonomi ordnas handledning och stöd på ett sätt som gradvis stärker elevens förmåga att själv styra sin egen aktivitet och ta självständigt ansvar. De centrala innehållsområdena i huslig ekonomi ger eleven möjligheter att öva och fördjupa sina färdigheter genom samarbete, kommunikation och praktiskt arbete och genom att söka och behandla information om det tema som behandlas.

I huslig ekonomi samverkar eleven med sin grupp. Utveckling av det egna tänkandet och vardagsfärdigheterna stärker förmågan att göra val och inhämta färdigheter som stödjer livskompetensen.

Undervisningen ska ta hänsyn till att elever lär sig på olika sätt.

Säkerhet i arbetet är viktigt i huslig ekonomi och därmed skall möjligheterna till differentiering och individuella arbetssätt utnyttjas.

Vid behov skall skolgångsbiträde anlitas och/eller gruppstorlek anpassas.

Bedömning

Bedömningen baserar sig på lärarens observationer av elevens praktiska och teoretiska färdigheter inom ämnet. Som stöd för bedömningen tas elevens självutvärdering i beaktande.

Slutvitsord åk 9

Slutvitsordet för åk 9 baserar sig på de hållna kurserna i åk 8 och/eller 9.

Eleven får vitsordet 8 om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna för nationella läroplanen förutsätter.

Bedömningen baserar sig framförallt på elevens praktiska färdigheter men även de teoretiska färdigheterna är av betydelse.

Elevens individuella framsteg beaktas. Som stöd för bedömningen tas elevens självutvärdering i beaktande

Årskurs 8

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

[M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet]

Årskurs 9

kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7–9

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7–9

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själv som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid

elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen används mångsidiga metoder, så att eleverna har möjlighet att visa sina färdigheter på bästa sätt. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i gymnastik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i gymnastik. Färdigheterna i gymnastik utvecklas kumulativt. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. En elev får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tånjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.

- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligt och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil t ex genom att sköta hygien (duscha), använda rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning och ta ansvar för dessa.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligtoch ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligtoch ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil t ex genom att sköta hygien (duscha), använda rätt kost och sömnvanor

- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning och ta ansvar för dessa.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil t ex genom att sköta hygien (duscha), använda rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning och ta ansvar för dessa.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil t ex genom att sköta hygien (duscha), använda rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning och ta ansvar för dessa.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil t ex genom att sköta hygien (duscha), använda rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning och ta ansvar för dessa.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligt och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänlig och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänlig och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligt och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga tänjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.

- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.

- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

- Utveckla uthållighet genom ex. bollspel (spel), simning, musikgymnastik, löpning (distans/ intervall), orientering, skidåkning och isspel.
- Utveckla styrka genom ex. cirkelträning, styrketräning med den egna kroppsvikten som motstånd och olika redskap (ex. medicinbollar), redskapsgymnastik och övningar med vatten som motstånd.
- Utveckla snabbhet genom ex. bollspel (teknikövningar/spel), löpning (korta sträckor i ex. friidrott), stafetter, kastgrenar och hoppgrenar.
- Utveckla rörlighet genom ex. uppvärmning och nedvarvning, mångsidiga täjningar, kroppsvård och redskapsgymnastik.
- Utveckla kroppsuppfattningen genom ex. orientering, bollspel, dans och styrketräning.
- Utveckla balansförmågan genom ex. konståkning, skidning, spel på is, bollspel, redskapsgymnastik och övningar som tränar kroppskontroll.
- Utveckla rörelsefärdighet genom ex. att röra sig på olika underlag inomhus och utomhus, bollspel, redskapsgymnastik och orientering.
- Utveckla förmågan att hantera redskap genom ex. att öva på olika tekniker för att hantera redskap i olika bollspel samt livräddning.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligt och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Utveckla den sociala funktionsförmågan genom att

- Uppföra sig artigt, vänligt och ansvarsfullt mot alla
- Bry sig om alla i gruppen och ge arbetsro åt varandra
- Delta i mångsidiga grupp- och samarbetsuppgifter
- Ta ansvar
- Följa regler, överenskommelser och "fair play"-principen

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Utveckla den psykiska funktionsförmågan genom att

- Låta eleverna känna att de blir rättvist behandlade, att de kan och att de accepteras både som individer och som en del av gruppen.
- Ge information om välbefinnande och erfarenheter av olika sätt att utöva idrott och motion, så att var och en kan hitta ett lämpligt sätt att koppla av, känna glädje och må bra.
- Låta eleven ta ansvar, göra val och arbeta självständigt och i grupp
- Upprätthålla en sund livsstil genom ex att sköta hygien (duscha), rätt kost och sömnvanor
- Använda ändamålsenlig klädsel och utrustning.

35.6.8. Gymnastik

Valinnaisen tehtävä

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själv som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen används mångsidiga metoder, så att eleverna har möjlighet att visa sina färdigheter på bästa sätt. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i gymnastik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i gymnastik. Färdigheterna i gymnastik utvecklas kumulativt. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. En elev får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 8

Årskurs 9

35.6.9. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedom, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för

att utveckla dessa. Alla fyra målområden lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågavarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7-9** är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga

inlärningsssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modernmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområden lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågavarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar

även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Att kommunicera

- att hålla föredrag och presentationer
- att redovisa ett arbete
- att föra fram egna åsikter och att motivera dessa
- att använda standardsvenska
- att vara en god lyssnare
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder

Att tolka texter

- att läsa och tolka både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa ungdomslitteratur
- att tillgodogöra sig medietexter och träna sitt multilitterära läsande
- att bli medveten om olika stilar
- att iaktta sin läsutveckling och -förståelse
- att träna sig i informationssökning

Att producera texter

- kan utnyttja sin språkkunskap för att producera texter inom olika genrer
- kan producera en text steg för steg och tillgodogöra sig respons
- att träna skriftspråkets konventioner
- att bredda ordförrådet

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen
- att bekanta sig med olika litterära genrer
- att läsa ungdomsromaner och fantasy
- att bekanta sig med lyriken och dess språkmässiga särdrag

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M16	I4	K1, K2, K4

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka

förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

Åk 7

Att kommunicera

- att hålla föredrag och presentationer
- att redovisa ett arbete
- att föra fram egna åsikter och att motivera dessa
- att använda standardsvenska
- att vara en god lyssnare
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder

Att tolka texter

- att läsa och tolka både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa ungdomslitteratur
- att tillgodogöra sig medietexter och träna sitt multilitterära läsande
- att bli medveten om olika stilar
- att iaktta sin läsutveckling och -förståelse
- att träna sig i informationssökning

Att producera texter

- kan utnyttja sin språkkunskap för att producera texter inom olika genrer
- kan producera en text steg för steg och tillgodogöra sig respons
- att träna skriftspråkets konventioner
- att bredda ordförrådet

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen
- att bekanta sig med olika litterära genrer
- att läsa ungdomsromaner och fantasy
- att bekanta sig med lyriken och dess språkmässiga särdrag

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden

som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden

och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Åk 8

Att kommunicera

- att träna sig att tala inför en större grupp än den egna klassen
- att använda standardsvenska
- att delta i diskussioner och att göra egna anföranden
- att lyssna för att kunna interagera
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder

Att tolka texter

- att läsa, tolka och analysera både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa såväl ungdoms- som vuxenlitteratur
- att bekanta sig med språkliga och genremässiga drag i olika medietexter och utveckla sitt multilitterära läsande
- att utveckla sitt stilistiska kunnande
- att utveckla sin läsförståelse
- att tillgodogöra sig information på ett ändamålsenligt sätt

Att producera texter

- att analysera satsstrukturer
- att fördjupa sin förmåga att producera texter inom olika genrer
- att tillämpa processkrivningens grundprinciper och träna sig i att bedöma texter
- att träna sig i källhänvisningsteknik
- att utveckla sin skrivteknik och att skriva språkmässigt korrekt
- att bredda ordförrådet

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen
- att lära sig mer om sociokulturella och talspråkliga varianter
- att läsa tendenslitteratur, spänningsromaner och dokumentära romaner
- att bekanta sig med film- och teaterhistoria

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M4	I1	K1, K2, K6, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M16	I4	K1, K2, K4

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskan av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

Åk 8

Att kommunicera

- att träna sig att tala inför en större grupp än den egna klassen
- att använda standardsvenska
- att delta i diskussioner och att göra egna anföranden
- att lyssna för att kunna interagera
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder

Att tolka texter

- att läsa, tolka och analysera både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa såväl ungdoms- som vuxenlitteratur
- att bekanta sig med språkliga och genremässiga drag i olika medietexter och utveckla sitt multilitterära läsande
- att utveckla sitt stilistiska kunnande
- att utveckla sin läsförståelse
- att tillgodogöra sig information på ett ändamålsenligt sätt

Att producera texter

- att analysera satsstrukturer
- att fördjupa sin förmåga att producera texter inom olika genrer
- att tillämpa processkrivningens grundprinciper och träna sig i att bedöma texter
- att träna sig i källhänvisningsteknik
- att utveckla sin skrivteknik och att skriva språkmässigt korrekt
- att bredda ordförrådet

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen
- att lära sig mer om sociokulturella och talspråkliga varianter
- att läsa tendenslitteratur, spänningsromaner och dokumentära romaner
- att bekanta sig med film- och teaterhistoria

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken,

menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kulturförståelse till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Åk 9

Att kommunicera

- att argumentera
- att tala inför större publik
- att kunna använda retoriska grepp
- att använda standardsvenska
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att kunna anpassa sig enligt olika kommunikationsmiljöer
- att lyssna fokuserat för att kunna beakta andras åsikter och för att kunna motivera sina egna åsikter
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder i olika kommunikationssituationer

Att tolka texter

- att fördjupa sin genremedvetenhet inom både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa vuxenlitteratur
- att kritiskt granska medietexter och befästa sin genremedvetenhet
- att aktivt använda textanalytiska begrepp
- att fördjupa sin läsförståelse för att kunna reflektera, analysera och bearbeta texten
- att kritiskt bedöma tillförlitligheten hos olika källor

Att producera texter

- att producera multilitterärt
- att ytterligare fördjupa sin förmåga att producera texter inom olika genrer

- att vara stilistiskt medveten i sin textproduktion
- att kunna producera en längre text och befästa sina kunskaper om standardskriftspråket under skrivprocessens gång
- att ytterligare bredda ordförrådet
- att referera med korrekt källhänvisningsteknik

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att bekanta sig med den svenska språkhistorian, samt dialekter och finlandssvenska särdrag
- att bekanta sig med de nordiska grannspråken
- att läsa episka verk: finlandssvenska, nordiska och europeiska verk, både moderna och klassiska sådana
- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M4	I1	K1, K2, K6, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K1, K2, K4
M16	I4	K1, K2, K4
M17	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iakta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussionsinlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.

Åk 9

Att kommunicera

- att argumentera
- att tala inför större publik
- att kunna använda retoriska grepp
- att använda standardsvenska
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att kunna anpassa sig enligt olika kommunikationsmiljöer
- att lyssna fokuserat för att kunna beakta andras åsikter och för att kunna motivera sina egna åsikter
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder i olika kommunikationssituationer

Att tolka texter

- att fördjupa sin genremedvetenhet inom både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa vuxenlitteratur
- att kritiskt granska medietexter och befästa sin genremedvetenhet
- att aktivt använda textanalytiska begrepp
- att fördjupa sin läsförståelse för att kunna reflektera, analysera och bearbeta texten
- att kritiskt bedöma tillförlitligheten hos olika källor

Att producera texter

- att producera multilitterärt
- att ytterligare fördjupa sin förmåga att producera texter inom olika genrer
- att vara stilistiskt medveten i sin textproduktion
- att kunna producera en längre text och befästa sina kunskaper om standardskriftspråket under skrivprocessens gång
- att ytterligare bredda ordförrådet
- att referera med korrekt källhänvisningsteknik

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att bekanta sig med den svenska språkhistorian, samt dialekter och finlandssvenska särdrag
- att bekanta sig med de nordiska grannspråken
- att läsa episka verk: finlandssvenska, nordiska och europeiska verk, både moderna och klassiska sådana
- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

Åk 9

Att kommunicera

- att argumentera
- att tala inför större publik
- att kunna använda retoriska grepp
- att använda standardsvenska
- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att kunna anpassa sig enligt olika kommunikationsmiljöer

- att lyssna fokuserat för att kunna beakta andras åsikter och för att kunna motivera sina egna åsikter
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder i olika kommunikationssituationer

Att tolka texter

- att fördjupa sin genremedvetenhet inom både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa vuxenlitteratur
- att kritiskt granska medietexter och befästa sin genremedvetenhet
- att aktivt använda textanalytiska begrepp
- att fördjupa sin läsförståelse för att kunna reflektera, analysera och bearbeta texten
- att kritiskt bedöma tillförlitligheten hos olika källor

Att producera texter

- att producera multilitterärt
- att ytterligare fördjupa sin förmåga att producera texter inom olika genrer
- att vara stilistiskt medveten i sin textproduktion
- att kunna producera en längre text och befästa sina kunskaper om standardskriftspråket under skrivprocessens gång
- att ytterligare bredda ordförrådet
- att referera med korrekt källhänvisningsteknik

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att bekanta sig med den svenska språkhistorian, samt dialekter och finlandssvenska särdrag
- att bekanta sig med de nordiska grannspråken
- att läsa episka verk: finlandssvenska, nordiska och europeiska verk, både moderna och klassiska sådana
- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

Åk 9

Att kommunicera

- att argumentera
- att tala inför större publik
- att kunna använda retoriska grepp
- att använda standardsvenska

- att utvärdera sin kommunikativa färdighet för att utveckla sin kommunikativa förmåga
- att kunna anpassa sig enligt olika kommunikationsmiljöer
- att lyssna fokuserat för att kunna beakta andras åsikter och för att kunna motivera sina egna åsikter
- att uttrycka sig med olika dramapedagogiska metoder i olika kommunikationssituationer

Att tolka texter

- att fördjupa sin genremedvetenhet inom både fiktiv och non-fiktiv litteratur
- att läsa vuxenlitteratur
- att kritiskt granska medietexter och befästa sin genremedvetenhet
- att aktivt använda textanalytiska begrepp
- att fördjupa sin läsförståelse för att kunna reflektera, analysera och bearbeta texten
- att kritiskt bedöma tillförlitligheten hos olika källor

Att producera texter

- att producera multilitterärt
- att ytterligare fördjupa sin förmåga att producera texter inom olika genrer
- att vara stilistiskt medveten i sin textproduktion
- att kunna producera en längre text och befästa sina kunskaper om standardskriftspråket under skrivprocessens gång
- att ytterligare bredda ordförrådet
- att referera med korrekt källhänvisningsteknik

Att förstå språk, litteratur och kultur

- att bekanta sig med den svenska språkhistorian, samt dialekter och finlandssvenska särdrag
- att bekanta sig med de nordiska grannspråken
- att läsa episka verk: finlandssvenska, nordiska och europeiska verk, både moderna och klassiska sådana
- att diskutera etik, moral och olika kulturella fenomen

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi

Årskurs 7

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K2, K3, K6, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K6, K7	
	K1, K2, K4	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4, K5	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K2, K4, K5, K6	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K1, K2, K4	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 8**Centralt innehåll**

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K2, K3, K6, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K6, K7	
	K1, K2, K4	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4, K5	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K2, K4, K5, K6	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K1, K2, K4	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Årskurs 9

Centralt innehåll

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
	K2, K3, K6, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K3, K7	
	K1, K2, K6, K7	
	K1, K2, K4	
	K1, K2, K4, K5	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4, K5	
	K2, K4, K5, K7	
	K2, K4, K5	
	K2, K4, K5, K6	
	K2, K4, K5, K6	
	K2, K4, K5, K6	
	K1, K2, K4	
	K1, K2, K4	
	K2, K4, K6, K7	

Mål för undervisningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

35.6.10. Kemi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnens struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i kemi är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika tankenivåer. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas förmåga att tänka abstrakt.Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från säkerhet i arbetet till uppgifter som mäter färdigheter och från styrda undersökningar till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att identifiera sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla forskningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet och på diskussioner. Utöver alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då kemi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i kemi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i kemi. Elevens kunskaper i kemi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnen studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnena studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

35.6.11. Bildkonst

Valinnaisen tehtävä

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och experiment. Undervisningen i bildkonst ska utveckla elevens förmåga att förstå fenomen i omgivningen, inom konst och annan visuell kultur. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Eleven ska om möjligt erbjudas möjligheter till mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen besöker man gärna museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt.

Utgångspunkterna för valet av innehåll är verk, alster och fenomen inom konst och kultur annan visuell kultur som är relevanta för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att delta i valet av innehållet i undervisningen, bildverk som ska granskas, arbetsmetoder och redskap. Man bör beakta lokala möjligheter vid valet av innehåll.

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar.

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt.

Bedömning

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleverna att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då bildkonst upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i bildkonst när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i bildkonst. I bildkonst utvecklas elevens kunskaper inom alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som beskrivs i målen för undervisningen tills studierna avslutas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 8

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

ATT IAKTTA OCH TÄNKA VISUELLT M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning **M2** uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter **M3** inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild

genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder M8 Handleda eleverna att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

Fördjupning i bildanalys, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Årskurs 9

Mål för undervisningen

Att iaktta och tänka visuellt M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild

genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder M8 Handleda eleverna att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

Fördjupning i bildanalys, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

35.6.12. Geografi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Lärande via spel ökar elevernas motivation. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer eleven att utveckla sitt geografiska tänkande och sina problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till den värld eleverna lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska eleverna ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för geografiundervisningen är det viktigt att vägleda eleverna att iaktta den omgivande världen och förstå fenomenen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter stödjer varje elev att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar eleverna närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om eleverna har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. Eleverna ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Elevernas förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i geografi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i geografi stödjer elevernas motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper eleverna att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I bedömningen i geografi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevernas teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediala färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan att använda informations- och kommunikationsteknik samt utrustning som är typisk för geografien. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje elevs arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då geografi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i geografi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i geografi. Elevens kunskaper i geografi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens

som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och känne-dom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

Luonnonmaantietoa lk 7

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variat-ioner i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar männi-skors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verk-samhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att delta och påverka	Eleven medverkar i ett projekt där man tillsammans ökar trivselen i närmiljön eller bevarar miljöns mångfald. Eleven förstår och kan beskriva betydelsen av globalt ansvar i sitt arbete.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

Luonnonmaantietoa lk 7

Naturgeografi åk 7

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och temakartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de

grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och känne-dom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variat-ioner i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att delta och påverka	Eleven medverkar i ett projekt där man tillsammans ökar trivselen i närmiljön eller bevarar miljöns mångfald. Eleven förstår och kan beskriva betydelsen av globalt ansvar i sitt arbete.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

Kulttuurimaantietoa lk 8

Kulturgeografi åk 8

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och temakartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

suomi lk 9

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen**M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet****Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten**

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och känne-dom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

suomi lk 9

Finland åk 9

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen**Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten**

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

suomi lk 9

Finland åk 9

M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

suomi lk 9

Finland åk 9

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

suomi lk 9

Finland åk 9

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

suomi lk 9

Finland åk 9

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

suomi lk 9

Finland åk 9

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

suomi lk 9

Finland åk 9

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

suomi lk 9

Finland åk 9

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

suomi lk 9

Finland åk 9

M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i den samt stärka elevens förmåga att delta och påverka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att delta och påverka	Eleven medverkar i ett projekt där man tillsammans ökar trivselen i närmiljön eller bevarar miljöns mångfald. Eleven förstår och kan beskriva betydelsen av globalt ansvar i sitt arbete.

suomi lk 9

Finland åk 9

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.

suomi lk 9

Finland åk 9

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

suomi lk 9

Finland åk 9

35.6.13. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder

formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Bildkonst är enligt den kommunala timfördelningen ett obligatoriskt ämne (2 åvt) i åk 7 och ett valfritt ämne i åk 8-9.

Målen för bildkonst närmas via egna bildkulturer, omgivningens bildkulturer och konstens världar. Kunskapsområdena kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskas också deras inbördes förhållande. Utgångspunkterna för valet av innehåll är verk, alster och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevanta för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att delta i valet av innehållet i undervisningen, bildverk som ska granskas, arbetsmetoder och redskap. Man bör beakta lokala möjligheter vid valet av innehåll. Elevernas bildkunnande uppvisas i skolan men om möjligt ordnas även t ex utställningar utanför skolan.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 7–9 ska eleverna stödjas att arbeta på ett undersökande och fenomenorienterat sätt genom att utnyttja konsttraditioner och metoder inom den samtida konsten. Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att mångsidigt använda

webb- och mediemiljöer, delta i tvärkonstnärliga projekt och projekt utanför skolan samt ta upp globala frågor.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser. I årskurs 7–9 är målet att stärka elevens kunskaper i bildkonst med tanke på studier efter den grundläggande utbildningen.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleverna att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då bildkonst upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i bildkonst när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i bildkonst. I bildkonst utvecklas elevens kunskaper inom alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som beskrivs i målen för undervisningen tills studierna avslutas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras

individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

12 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Elevenna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Elevenna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan använda olika visuella hjälpmedel vid granskning av omgivningen och dess bilder.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konstillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga

material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av

digitala arbetsmetoder och lämpliga konststillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Elevenna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar om konst, omgivningen och annan visuell kultur verbalt.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konststillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Elevenna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar med hjälp av bilder	Eleven kan använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer

såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konststillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konststillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och

intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Elevenna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinläring, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevennas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevennas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Elevenna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konsttillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

ATT TÄNKA OCH IAKTTA VISUELLT (M1-M3)

Fördjupning av kunnandet i bildkonstens olika uttrycksmedel. Om möjligheter finns, så kan eleven välja specialtekniker, t ex olika blandtekniker, papperstillverkning, grafik, keramik, fotografering, film och andra digitala bildtekniker. Eleven handleds att användning virtuella inlärningsmiljöer såsom t ex virtuella gallerier, bildbanker, olika muséers pedagogiska webbsidor. Bilder analyseras individuellt och i grupp och i undervisningen eftersträvas en naturlig konstinlärning, genom bildskapande och diskussioner kring bilder. Elevernas bildkunnande presenteras i skolan, men också om möjligt utanför skolan.

ATT SKAPA BILDER (M4-M6)

Fördjupning i bildkomposition. Eleven uppmuntras till ett självständigt och undersökande förhållningssätt i sitt arbete. Eleven handleds att fördjupa sina kunskaper i bildframställning och att använda sig av olika material, tekniker och uttrycksmetoder, t ex med hjälp av digitala arbetsmetoder och lämpliga konstillbehör av hög kvalitet. Elevernas egna tankar och intresseområden utgör utgångspunkten för arbetet. Eleverna handleds att konstruktivt uttrycka sina åsikter genom analys av det egna arbetet och olika slag av återkopplingsdiskussioner.

ATT TOLKA VISUELL KULTUR (M7-M9)

Fördjupning i analys och undersökning av olika fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur, kännedom om konsthistorien och samtidskonsten samt tillämpning av dessa kunskaper i olika bilduppgifter. Eleven bekantar sig med Finlands konsthistoria, samt finsk design och dessa kunskaper tillämpas i olika bildframställningsmetoder.

ATT UPPFATTA ESTETISKA, EKOLOGISKA OCH ETISKA VÄRDEN (M10-M11)

Elevens möjligheter att ta ställning och påverka olika värderingar som finns i samhället och i annan visuell kultur med hjälp av visuella metoder fördjupas och förstärks. Eleven handleds att uppmärksamma hållbar utveckling i sitt bilduttryck och i sina materialval, genom att välja lämpliga material och redskap till varje uppgift samt att vara aktsam om dessa och att värdesätta det egna arbetet. Om möjligt, så utnyttjas t ex återvunna material.

Den lokala Läroplanen i Kultur uppmärksammas.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturer i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen

behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetssätt självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven deltar utgående från sina tolkningar i diskussioner om vad konst och annan visuell kultur betyder.

M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.

M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sin syn på värden	Eleven kan uttrycka sin syn på värden som framkommer i konst, i omgivningen och i annan visuell kultur.

M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig och påverka genom bilder	Eleven granskar i sina bilder kulturell mångfald och hållbar utveckling och blir medveten om möjligheterna att påverka genom bilder.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig i bild	Eleven kan målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild.

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetssätt självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven deltar utgående från sina tolkningar i diskussioner om vad konst och annan visuell kultur betyder.

M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.

M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sin syn på värden	Eleven kan uttrycka sin syn på värden som framkommer i konst, i omgivningen och i annan visuell kultur.

M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig och påverka genom bilder	Eleven granskar i sina bilder kulturell mångfald och hållbar utveckling och blir medveten om möjligheterna att påverka genom bilder.

35.6.14. Slöjd

Valinnaisen tehtävä

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne som innefattar slöjdverksamhet med olika slags material, där eleverna får uttrycka sig genom slöjd, formge och använda teknik. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster samt utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar samt använda de inlärdas kunskaper och färdigheter i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att göra med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevernas förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

I **årskurserna 7–9** är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa skisser, ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för textilarbete. Det praktiska lärandet stöds

med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning

Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisat eleverna i slöjd.

Årskurs 8

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikations-teknikens möjligheter för planering, framställning

och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar sitt eget arbete under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar sin slöjdprocess eller sin färdiga produkt med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. I undervisningen betonas ett tryggt och säkert arbetssätt.

Tillvägagångssätt vid eventuella olyckor.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Som idekällor kan användas olika webb- och mediamiljöer, böcker och tidningar.

Eleverna uppmanas att själva söka information och att ta ansvar för sitt eget lärande.

Fokus på inre företagsamhet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Återanvändning

Årskurs 9

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikations-teknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar sitt eget arbete under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna

dokumenterar sin slöjdprocess eller sin färdiga produkt med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleven använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. I undervisningen betonas ett tryggt och säkert arbetssätt.

Tillvägagångssätt vid eventuella olyckor.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Som idekällor kan användas olika webb- och mediamiljöer, böcker och tidningar.

Eleverna uppmanas att själva söka information och att ta ansvar för sitt eget lärande.

Fokus på inre företagsamhet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleven reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleven lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Återanvändning.

35.6.15. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man

i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7–9

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven och stärker viljan att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Musikbegrepp lärs ut med hjälp av musikaliska arbetssätt. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7–9

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Beslut om arbetssätt, läromedel, instrument och grupparbete fattas så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga. Vid valet av arbetssätt ska målet vara att bryta eventuella könsbundna mönster som förekommer inom musikkulturen och i musikundervisningen.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7–9

I musikundervisningen behöver eleven realistisk och samtidigt uppmuntrande respons också i årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen. Handledande respons hjälper eleven att bättre uppfatta musikaliskt genomförande, musikaliskt uttryck och musikens betydelser. Eleven behöver respons i synnerhet när eleven genomför helheter som omfattar kreativt skapande och musikteknologi.

Slutbedömningen infaller det läsår då musik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått de gemensamma målen för lärokursen i musik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i musik. I musik utvecklas elevens kunskaper inom alla målområden ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt

visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikkbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K2
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3
M12	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska idéer självständigt eller i grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell kompetens	Eleven kan analysera hur musik används och i vilka former den förekommer och berätta om sina iakttagelser.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K2
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3
M12	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska idéer självständigt eller i grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell kompetens	Eleven kan analysera hur musik används och i vilka former den förekommer och berätta om sina iakttagelser.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikkbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K2
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3
M12	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska idéer självständigt eller i grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell kompetens	Eleven kan analysera hur musik används och i vilka former den förekommer och berätta om sina iakttagelser.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.

35.6.16. Biologi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkännedom och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i ärftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iaktta sin livsmiljö och förändringar i den.

Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i årskurs 7–9

Målet är att eleverna i biologiundervisningen har möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer som stödjer forskningsorienterat lärande, både i och utanför skolan. I samband med fält- och laboratoriearbete handleds eleverna att iaktta och använda undersökningsmetoder som är typiska för biologin. Med tanke på målen för biologiundervisningen är det också viktigt att eleverna får lära sig använda digitala lärmiljöer för att söka, behandla, tolka och presentera biologisk information.

Arbetssätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till elevernas olika individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt får eleven olika erfarenheter, kan tillägna sig naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete. Dessutom utvecklas förmågan att kritiskt granska fenomen och olika informationskällor.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda eleverna att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. I fält- och laboratoriearbete ska säkerhetsaspekter beaktas. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Undersökande lärande, arbete tillsammans, ansvar för det egna arbetet, en fördjupad relation till naturen och koppling till tidigare kunskap stödjer elevernas tillväxt och utveckling och ökar glädjen i lärandet. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka elevernas eventuella svårigheter i laboratorie- eller fältarbete. De ska få stöd i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika stödformer. Differentiering kan genomföras i gemensamma undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och avancera i egen takt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i biologi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i biologi stödjer elevernas motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevens teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar elevens förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan

att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla elevernas arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då biologi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i biologi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i biologi. Elevens kunskaper i biologi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärftlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K7
M4	I1, I4, I5	K1
M6	I6	K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grund-strukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för ärtlighet och evolution

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärtlighet och evolution	Eleven förstår och kan beskriva arvmassans och miljöns påverkan i organismernas individutveckling. Eleven kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

Mikroskopiering av vattendjur och/eller plankton.

Vattenundersökning och exkursion (t.ex. fåglar, havsstranden)

Fokus på vattenekosystem (sjöar och hav)

Artkännedom

Grunderna i evolutionen och organismernas indelning i riken.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

Mikroskopiering (växtceller)

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

Skogsundersökning

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärtlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och

ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Människans inverkan på ekosystemen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K7
M6	I6	K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I6	K5, K6, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grundstrukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

Människans inverkan på ekosystemen

M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

Människans inverkan på ekosystemen

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

Människans inverkan på ekosystemen

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

Människans inverkan på ekosystemen

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling av organismer. Eleven genomför ett odlingsexperiment under handledning.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

Människans inverkan på ekosystemen

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

Människans inverkan på ekosystemen

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

Människans inverkan på ekosystemen

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

Mikroskopiering (växtceller)

Skogsundersökning

Fokus på skogens, myrens, fjällens och stadens ekosystem

Artkännedom

Fokus på växter, svampar, lavar och mossor.

Människans inverkan på ekosystemen

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

Människans inverkan på ekosystemen

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Människans inverkan på ekosystemen

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

Mikroskopiering (djurceller)

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll-

och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärtlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

Ärtlighet och bioteknik

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

Människans biologi

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M4	I1, I4, I5	K1
M5	I5	K3
M6	I6	K4, K7
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för ärtlighet och evolution

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Eleven förstår och kan beskriva arvsmassans och miljöns påverkan i organismernas individutveckling. Eleven kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution.

Mikroskopiering (djurceller)

Ärftlighet och bioteknik

Människans biologi

M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om människokroppens uppbyggnad och hur den fungerar	Eleven kan beskriva människokroppens grundläggande uppbyggnad och livsfunktioner och redogöra för huvudprinciperna för människans tillväxt och utveckling.

Människans biologi

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

Mikroskopiering (djurceller)

Ärftlighet och bioteknik

Människans biologi

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

Mikroskopiering (djurceller)

Ärftlighet och bioteknik

Människans biologi

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

35.6.17. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetssätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i årskurs 7–9

Inom elevhandledningen används mångsidiga arbetssätt utgående från elevernas individuella och grupp-specifika behov och förutsättningar. Handledningsformerna är personlig handledning som fördjupar sig i individuella frågor, handledning i smågrupp och handledning i klass. Grupperna bildas flexibelt med beaktande av handledningens innehåll och möjligheter till kamrattstöd. Inom den personliga handledningen har eleverna möjlighet att diskutera frågor som anknyter till deras studier, utbildnings- och yrkesval samt deras livssituation. Under handledningen i smågrupp lär sig eleven att behandla gemensamma frågor av handledande karaktär eller personliga frågor som gäller någon elev i gruppen och kan delas med de andra eleverna. Handledningens kontinuitet ska säkerställas genom att erbjuda elevhandledning på alla årskursnivåer. Vårdnadshavarna ska vid behov ges möjlighet att diskutera frågor förknippade med elevens studier och val under gemensamma möten med läraren, studiehandledaren, eleven och vårdnadshavaren.

Utöver skolan och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. För att skapa en grund för utbildnings- och yrkesval samt öka uppskattningen för arbete ska praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas för elever i årskurs 7–9 inom den grundläggande utbildningen. Eleverna ska ha möjlighet att få personliga erfarenheter av arbetslivet och olika yrken i en riktig arbetsmiljö. I samband med PRAO ska eleverna ha möjlighet att utvärdera den kunskap och de erfarenheter som de fått. PRAO ska genomföras i samarbete med de övriga läroämnena, så att de övriga läroämnenas innehåll och arbetssätt kan utnyttjas.

Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver stöd och unga som riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

När det gäller elever som är i behov av stöd inleds handledningen i anknytning till fortsatta studier tillräckligt tidigt. De fortsatta studierna ska planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren och vid behov mellan den mottagande läroanstalten och representanter för den

grundläggande utbildningen. I planeringen beaktas elevens individuella anlag, behovet av stöd och de sysselsättningsutsikter som utbildningen möjliggör. Eleven och vårdnadshavaren erbjuds möjligheter att bekanta sig med läroanstalter som ordnar fortsatta studier som lämpar sig för eleven. Eleven och vårdnadshavaren ges tillräcklig information om möjligheterna till fortsatt stöd i studierna efter den grundläggande utbildningen och om övriga stödformer.

Bedömning av elevens lärande i elevhandledning i årskurs 7–9

I elevhandledning ges inget vitsord som i övriga läroämnen. Bedömningen i elevhandledningen bygger på elevernas självbedömning samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder.

Genom diskussion med läraren lär sig eleverna att bedöma sina förutsättningar, sina kunskaper och färdigheter, sin funktionsförmåga, sin företagsamhet och sina resurser, hur mycket och vilken typ av stöd och handledning de behöver, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska handledas att förstå hur värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. Eleverna ska få öva sig att bedöma sin förmåga att söka information och använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information om utbildningar och arbetslivet. Eleverna ska spöras att bedöma sin förmåga att fastställa tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika informationskällor. Eleverna ska göras medvetna om bakgrunden till olika självbedömningsmetoder och -verktyg och om hur de kan användas i deras karriärplanering. Läraren ska hjälpa eleverna att hitta instanser som erbjuder stöd- och handledningstjänster i skolan och i samhället och att utveckla sin förmåga att söka de tjänster de behöver.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen

och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M2	I1	K1
M3	I1, I2	K1
M4	I2	K3
M5	I2, I5	K1, K3
M10	I4, I5	K2

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetssituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen

uppnått samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M2	I1	K1
M3	I1, I2	K1
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7
M7	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M3	I1, I2	K1
M4	I2	K3
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7
M7	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6
M8	I4, I5	K4, K5
M9	I2, I3, I5	K4, K5, K6
M10	I4, I5	K2

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar

hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs

M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands

M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är

M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetssituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands

35.6.18. Tyska

Valinnaisen tehtävä

Läroplanens text

FRÄMMANDE SPRÅK, B2-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Bedömning

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 8

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

Åk 8:

- Kartläggning av elevernas åsikter och kunskaper om samt associationer kring målspråket
- Bekantar sig med målspråksområdet genom individuella projekt och grupparbeten (ibland på papper, ibland digitalt)
- Skillnader mellan den egna kulturen och målspråkskulturen synliggörs
- Historisk bakgrund till språkliga likheter och lånord samt språksläktskap behandlas

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

- göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer
- undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete
- uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information
- iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

- värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald
- identifiera och uppskatta kulturella fenomen
- de ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs
- möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv
- får öva sig att framföra sina åsikter
- lära sig att sätta sig in i andras situation
- Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.
- träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer
- utvecklas till skickliga språkbrukare som använder andra språk på ett mångsidigt sätt
- Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 Färdigheter för språkstudier

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

Åk 8:

- olika strategier för ordinläring
- elevpresentationer och/eller elevbidrag av material på målspråket (t.ex. länkar till videon, olika appar de testat...)

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Vardagskompetens (K3)

- elevernas framtidstro ska stödjas
- eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra
- eleverna ska spöras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning
- eleverna ska ges möjlighet att ta ansvar för sitt eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor
- teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

M3: erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

ÅK 8:

- eleverna kan lyssna på och på olika sätt behandla olika ljudmaterial hemma
- eleverna kan träna på egen muntlig produktion och eget uttal hemma, samt spela in och dela med läraren / varandra. På detta sätt får eleverna i lugn och ro finslipa sina kunskaper i hörförståelse och muntlig framställning. Eleverna får även en bättre överblick över sin egen progression och kan se vad de behöver utvecklas
- eleverna behöver få använda sitt språk, både i tal och skrift. De ska få berätta, redogöra, samtala och argumentera i grupper.

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- medvetandegöra eleverna om icke verbalt stöd i kommunikation
- förse eleverna med fraser för att kunna fråga upp, be om upprepning osv.

Kompetenser som särskilt stöder detta mål :

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.
- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

- Eleven ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att använda kommunikationsstrategier

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- lära sig artighetsfraser och använda dem i kommunikativa övningar
- vikten av tysk tilltalskultur med hövlighetsformen *Sie*
- skillnader mellan finländsk och tysk samtalskultur

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.
- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.
- Eleven ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

- Eleverna ska utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.
- I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.
- Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt.
- Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsroller och andra rollmodellers inverkan.

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kulturellt lämpligt språkbruk

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

M6: uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- läromedlets texter: frågor till texter, översätta till svenska, omarbета texter, sammanfatta
- hörförståelser och videon som behandlar bekanta teman
- kommunikativa övningar där man ska förstå samtalspartners bidrag

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att tolka texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

M7 : ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- de olika temaområden som behandlas tränas även i form av muntliga övningar och skriftlig produktion (t.ex. skriva om sin skoldag, fråga varandra om sitt schema)
- en del skriftlig produktion bedöms inte, utan ses som övningar att befästa temaområdet och ska befrämja kreativiteten
- efter avklarade temaområden kan även bedömd skriftlig produktion ingå
- skriftlig produktion både med och utan hjälpmedel (ordböcker, internet), både på papper och på dator
- muntliga övningar i klass med kommunikativa syften (t.ex. information gap, frågor, intervjuer, redogörelser)
- eleverna spelar in videon där de t.ex. presenterar sig själva, ger vägbeskrivningar osv.
- Eleverna får respons på sitt uttal via inlämningsuppgifter i form av ljudfiler som läraren kan kommentera

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Digital kompetens (K5)

- Eleverna ska ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations-och kommunikationsteknik ska systematiskt användas.
- Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter.
- Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt.
- Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete.
- Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk.
- Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet.

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att producera texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

STRUKTURER SOM TAS UPP I TYSKAN I ÅK 8:

Åk 8

- personliga pronomen
- verbböjning i presens av regelbundna verb oregelbundna verb med omljud (fahren, lesen...)
- verben sein och haben i presens (och imperfekt, men inte alltid)
- modala hjälpverb
- possessiva pronomen
- genus
- räkneord 0-20, 20-100, 100->
- bestämd och obestämd artikel
- ackusativ av obestämd artikel

Kunskapsnivå A1.1-A1.2 på åk 8

Hörförståelse:

- * Förstår ett begränsat antal ord, korta satser, frågor och uppmaningar som gäller personliga angelägenheter eller den aktuella situationen.
- * Måste anstränga sig till och med för att förstå enkla yttranden som inte tydligt anknyter till situationen.
- * Behöver mycket hjälp: långsammare tal, upprepning, gester och översättning.

Tal:

- * Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.
- * Pauser och andra avbrott förekommer i talet.
- * Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.
- * Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
- * Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.

Läsförståelse:

- * Förstår namn, skyltar och andra mycket korta och enkla texter som anknyter till omedelbara behov.
- * Känner igen enskilda uppgifter i enkel text om det finns möjlighet att vid behov läsa texten på nytt.

*Förmågan att förstå obekanta ord ens i mycket förutsebara sammanhang är begränsad.

Skrivning:

- * Kan delge sina omedelbara behov i mycket korta ordalag.
- * Kan skriva språkets bokstäver och siffror med bokstäver, anteckna sina personuppgifter och skriva vissa bekanta ord och fraser.
- * Behärskar ett antal enskilda ord och uttryck.
- * Är inte förmögen att uttrycka sig fritt men kan skriva vissa ord och uttryck rätt.

Årskurs 9

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

Åk 9:

- Fördjupar sig i målspråkets kultur genom individuella projekt och grupparbeten (ibland på papper, ibland digitalt)
- Vidare reflektion kring elevernas egna åsikter och kunskaper om samt associationer kring målspråket

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

- göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer
- undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete
- uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information
- iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lästrategier

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

- värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald
- identifiera och uppskatta kulturella fenomen

- de ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs
- möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv
- får öva sig att framföra sina åsikter
- lära sig att sätta sig in i andras situation
- Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.
- träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer
- utvecklas till skickliga språkbrukare som använder andra språk på ett mångsidigt sätt
- Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 Färdigheter för språkstudier

M2: uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

Åk 9:

- eleverna delar med sig av sina inlärningstips
- elevpresentationer och/eller elevbidrag av material på målspråket (t.ex. länkar till videon, olika appar de testat)
- reflektion kring egen progression i språkinlärningen

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Vardagskompetens (K3)

- elevernas framtidstro ska stödjas
- eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra
- eleverna ska spurras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning
- eleverna ska ges möjlighet att ta ansvar för sitt eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor

- teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

ÅK 9:

- eleverna kan lyssna på och på olika sätt behandla olika ljudmaterial hemma
- eleverna kan träna på egen muntlig produktion och eget uttal hemma, samt spela in och dela med läraren / varandra. På detta sätt får eleverna i lugn och ro finslipa sina kunskaper i hörförståelse och muntlig framställning. Eleverna får även en bättre överblick över sin egen progression och kan se var de behöver utvecklas
- eleverna behöver få använda sitt språk, både i tal och skrift. De ska få berätta, redogöra, samtala och argumentera i grupper.

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella.

Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- medvetandegöra eleverna om icke verbalt stöd i kommunikation
- förse eleverna med fraser för att kunna fråga upp, be om upprepning osv.

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Multilitteracitet (K4)

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skrift, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

Kunskapsnivå A1.3

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att använda kommunikationsstrategier

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- utveckla språkförmågan med fler artighetsfraser och använda dem i kommunikativa övningar
- skillnader mellan finländsk och tysk samtalskultur
- fördjupa insikterna kring tysk tilltalskultur

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.
- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.
- Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

- Eleverna ska utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.
- I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.
- Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt.
- Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsroller och andra rollmodellers inverkan.

Kunskapsnivå A1.3

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kulturellt lämpligt språkbruk

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- läromedlets texter: frågor till texter, översätta till svenska, omarbета texter, sammanfatta
- hörförståelser och videon som behandlar bekanta teman
- kommunikativa övningar där man ska förstå samtalspartners bidrag

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att tolka texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

M7 : ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- de olika temaområden som behandlas tränas även i form av muntliga övningar och skriftlig produktion (t.ex. skriva om sin skoldag, fråga varandra om sitt schema)

- en del skriftlig produktion bedöms inte, utan ses som övningar att befästa temaområdet och ska befrämja kreativiteten
- efter avklarade temaområden kan även bedömd skriftlig produktion ingå
- skriftlig produktion både med och utan hjälpmedel (ordböcker, internet), både på papper och på dator
- muntliga övningar i klass med kommunikativa syften (t.ex. information gap, frågor, intervjuer, redogörelser)
- eleverna spelar in videon där de t.ex. presenterar sig själva, ger vägbeskrivningar osv.
- Eleverna får respons på sitt uttal via inlämningsuppgifter i form av ljudfiler som läraren kan kommentera

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Digital kompetens (K5)

- Eleverna ska ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations-och kommunikationsteknik ska systematiskt användas.
- Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter.
- Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt.
- Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete.
- Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk.
- Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet.

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att producera texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Kunskapsnivå A1.2 – A1.3

STRUKTURER SOM TAS UPP I TYSKAN I ÅK 9:

- repetition av verbböjning
- pluralformer av substantiv
- ackusativ av obestämd och bestämd artikel
- possessiva pronomen

- prepositioner som kräver ackusativ
- perfekt av regelbundna och oregelbundna verb
- perfekt med sein/haben dativ i sin helhet (bestämd och obestämd artikel)
- personliga pronomen
- prepositioner
- några verb som kräver dativ, t.ex. helfen
- ordföljden i bisats
- imperativ

Kunskapsnivå under åk 9: progression till A1.3 på alla andra områden förutom tal som fortsättningsvis är på A1.2

Hörförståelse:

- * Förstår ett begränsat antal ord, korta satser, frågor och uppmaningar som gäller personliga angelägenheter eller den aktuella situationen.
- * Måste anstränga sig till och med för att förstå enkla yttranden som inte tydligt anknyter till situationen.
- * Behöver mycket hjälp: långsammare tal, upprepning, gester och översättning.

Tal:

- * Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.
- * Pauser och andra avbrott förekommer i talet.
- * Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.
- * Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
- * Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.

Läsförståelse:

- * Förstår namn, skyltar och andra mycket korta och enkla texter som anknyter till omedelbara behov.
- * Känner igen enskilda uppgifter i enkel text om det finns möjlighet att vid behov läsa texten på nytt.
- *Förmågan att förstå obekanta ord ens i mycket förutsebara sammanhang är begränsad.

Skrivning:

- * Kan delge sina omedelbara behov med korta satser.
- *Kan skriva ett antal satser och fraser om sig själv och sin närmaste krets (t.ex. svar på frågor eller minneslappar).
- * Behärskar vissa grundläggande ord och uttryck och är förmögen att skriva mycket enkla huvudsatser.
- * Utantillärda fraser kan vara rätt skrivna men alla slags fel förekommer t.o.m. i synnerligen elementär fri skrivning.

ÅK 9 – slutbedömning (vitsordet 8) = A1.3 men tal A1.2

Hörförståelse

- * Förstår enkla yttranden (personliga frågor och all dagliga anvisningar, önskingar och förbud) i rutinmässigt samtal med stöd av sammanhanget.
- * Kan följa med enkla samtal som anknyter till konkreta situationer eller den egna erfarenheten.
- * Förståelsen förutsätter också då det gäller enkla ärenden talat standardspråk som är långsammare än normalt och riktat till lyssnaren.

Tal (=A1.2)

- * Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.
- * Pauser och andra avbrott förekommer i talet.
- * Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.
- * Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
- * Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.

Läsförståelse

- * Kan läsa bekanta och en del obekanta ord. Förstår korta meddelanden som handlar om vardag och rutiner eller där det ges enkla instruktioner.
- * Kan hitta enskilda behövliga uppgifter i en kort text (postkort, väderrapporter).
- * Läser och förstår också ett kort textstycke mycket långsamt.

Skrivning

- * Reder sig i enkla lätt förutsebara skrivuppgifter i de mest bekanta situationerna som anknyter till vardagliga behov och erfarenheter.
- * Kan skriva enkla texter (ett enkelt postkort, personuppgifter, enkel diktamen).
- * Behärskar de allra vanligaste orden och uttrycken som har att göra med detaljer eller konkreta behov i elevens eget liv. Kan skriva några meningar som består av enkla satser.
- * Många slags fel förekommer i elementär fri skrivning.

35.6.19. Huslig ekonomi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar

948

konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnen för att elevernas inlärningsfärdigheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Undervisning i huslig ekonomi kan ges redan i de lägre årskurserna om utbildningsanordnaren så beslutar. I sådana fall följer man grunderna för läroplanen för huslig ekonomi med beaktande av elevernas ålder. Undervisningens mål, centrala innehåll och genomförande fastställs i den lokala läroplanen genom anpassning av grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att välja lärmiljöer som möjliggör interaktion i arbetet, att man tillsammans kan skapa och dela kunskap, att man kan använda undersökande och tillämpande arbetssätt samt utvärdera arbetet. Att värdesätta och slutföra arbete, kunna arbeta långsiktigt i en respektfull och lugn atmosfär samt ha möjlighet att lära sig av misslyckanden skapar trygghet i undervisningen. I undervisningen utnyttjas klassgemenskapen, skolans lokaler, skolmiljön samt digitala miljöer och samarbetsnätverk. Skoluppgifterna ska stärka elevernas syn på hur vardagen är uppbyggd och hur olika den kan se ut och ge eleverna träning i att tillämpa sina kunskaper i sin egen familj. Det är viktigt att arbetssätt och metoder väljs så att kunskaper och färdigheter sammanflätas och tillämpas i praktiken.

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i huslig ekonomi är det viktigt att ordna handledning, differentiering och stöd på ett sådant sätt att det gradvis stärker elevernas motivation och förmåga att själva stödja och styra sin egen aktivitet. Det är också viktigt att eleverna lär sig arbeta interaktivt, långsiktigt och utgående från kunskap. Undervisningen planeras så att både undervisningssituationen och kunskapsmiljön har en tydlig struktur och lämplig svårighetsgrad. Utgångspunkten för differentiering är undervisningssituationer som anknyter till vardagen och flexibla undervisningsarrangemang i enlighet med elevens kunskapsnivå.

Genom att sammankoppla undervisningssituationer och vardagliga fenomen stärks elevens praktiska färdigheter. Övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera. Enkla och tydliga bilder och instruktioner utvecklar förmågan att hantera information. För att kunna växla mellan olika uppgifter under en lektion behövs handledning i

tidshantering och strukturering av uppgiften. Läroämnet huslig ekonomi ger eleverna möjlighet att tillämpa sådant de övat och lärt sig i skolan i sin egen vardag.

Handledningen ska stödja elevernas intresse för att fördjupa och bredda sina kunskaper i huslig ekonomi och ge eleverna beredskap för utbildning efter den grundläggande utbildningen och vidare till yrken som förutsätter kunskaper inom huslig ekonomi.

I huslig ekonomi ordnas handledning och stöd på ett sätt som gradvis stärker elevens förmåga att själv styra sin egen aktivitet och ta självständigt ansvar. De centrala innehållsområdena i huslig ekonomi ger eleven möjligheter att öva och fördjupa sina färdigheter genom samarbete, kommunikation och praktiskt arbete och genom att söka och behandla information om det tema som behandlas. I huslig ekonomi samverkar eleven med sin grupp. Utveckling av det egna tänkandet och vardagsfärdigheterna stärker förmågan att göra val och inhämta färdigheter som stödjer livskompetensen. Undervisningen ska ta hänsyn till att elever lär sig på olika sätt. Säkerhet i arbetet är viktigt i huslig ekonomi och därmed skall möjligheterna till differentiering och individuella arbetssätt utnyttjas. Vid behov skall skolgångsbiträde anlitas och/eller gruppstorlek anpassas

Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i huslig ekonomi ska vara mångsidig, handledande och sporrande. Eleverna ska få respons på sina färdigheter att hantera olika situationer och utföra uppgifter i huslig ekonomi. Elevernas tänkande stöds genom att de handleds att reflektera över sitt sätt att uppfatta och behandla sin egen omgivning. Bedömningen tar också hänsyn till hur eleverna förstår begrepp och tillägnat sig innehåll som anknyter till huslig ekonomi. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Eleverna ska kontinuerligt få information om hur lärandet framskrider och förhåller sig till målen i undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då huslig ekonomi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i huslig ekonomi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i huslig ekonomi. Kunskaperna i huslig ekonomi utvecklas och stärks gradvis under hela den gemensamma undervisningen i huslig ekonomi. I slutvitsordet ska alla de nationella kriterierna för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Slutvitsordet för år 7 baseras på vitsorden från hållna kurser under läsåret.

Eleven får vitsordet 8 om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna för nationella läroplanen förutsätter.

Bedömningen baserar sig på lärarens observationer av elevens praktiska och teoretiska färdigheter inom ämnet. Som stöd för bedömningen tas elevens självutvärdering i beaktande.

Slutvitsord år 9

Slutvitsordet för år 9 baserar sig på de hållna kurserna i år 8 och/eller 9.

Eleven får vitsordet 8 om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna för nationella läroplanen förutsätter.

Bedömningen baserar sig framförallt på elevens praktiska färdigheter men även de teoretiska färdigheterna är av betydelse.

Elevens individuella framsteg beaktas. Som stöd för bedömningen tas elevens självutvärdering i beaktande

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskänedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar

Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

Eleverna lär sig grunderna i matlagning och bakning

kostrekommendationer med fokus på näringsämnen, näringsrekommendationer samt specialdieter

Inom området matkultur fokuserar vi på Finlands högtidsdagar
Livsmedelskunskap med fokus på matkedjan samt våra vanligaste livsmedel

Hållbar utveckling med fokus på energibesparing, sopsortering samt miljömärkningar

Sociala färdigheter med fokus på samarbete och vett & etikett

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Inom området konsumentkunskap fördjupar sig eleverna i konsumentens rättigheter och skyldigheter.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka

aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M10	I1, I2, I3	K1, K4
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1
M13	I1, I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betonging på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betonging på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betonging på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Fördjupade kunskaper i matlagning och bakning

Den traditionella matkulturen i Finland

Livsmedelskunskap med fokus på matsäkerhet samt olika temaområden

Kostrekommendationer med fördjupade kunskaper inom olika specialdieter

Hemvård med fokus på alternativa rengöringsmetoder

Sociala färdigheter med betoning på vett & etikett samt samarbete

Hållbar utveckling med betoning på matsvinn

Konsumentkonsumtion med fokus på val i vardagen, inhemskt, utländskt och ekologiskt.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M10	I1, I2, I3	K1, K4
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1
M13	I1, I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med focus på städning och klädvård

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med focus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med focus på städning och klädvård

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med focus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på mattrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på mattrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi

Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Fördjupade kunskaper inom matlagning och bakning

Matkultur med fokus på internationell matlagning

Livsmedelskunskap med fokus på olika teman såsom kryddor, ost m.m.

Kostrekommendationer med fokus på matrender och näringsrekommendationerna

Sociala färdigheter med fokus på vett & etikett, samarbete samt tolerans

Hemvård med fokus på städning och klädvård

Konsumentkunskap, olika köptjänster såsom städning och matkassen samt hemmets ekonomi
Hållbar utveckling, fördjupade kunskaper, smarta hem

35.6.20. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7-9** är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 7–9

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar eleverna. Konkretisering är fortfarande en viktig del av matematikundervisningen. Eleverna uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Pedagogiska spel motiverar eleverna. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om elevens kunskaper är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med eleverna. Eleverna ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas elevernas kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt elevernas intresse och kunskapsnivå. Skickliga elever ska stödjas med hjälp av alternativa

arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stödjer elevens positiva självbild i matematiklärandet. Eleverna ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje elev att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responsen ska hjälpa eleverna att iaktta vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

Eleverna ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självbedömning lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iaktta sina framsteg i relation till målen. Eleverna ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sina attityder till matematikstudierna.

Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är elevens matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur eleverna motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill elevernas förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen infaller det läsår då matematik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i matematik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i matematik. Elevens kunskaper i matematik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker

tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstegradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänt proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M11	I2	K1, K4
M13	I2, I6	K1, K3, K6
M14	I3, I4	K1, K4
M15	I3, I4	K1, K4, K5
M16	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M19	I6	K3, K4, K5
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet procent och procenträkning	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstagradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstagrads- och en andragsgradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.

M16 stödjade eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstegradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänd proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställan till funktioner.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M11	I2	K1, K4
M12	I2	K1, K4
M13	I2, I6	K1, K3, K6
M14	I3, I4	K1, K4
M15	I3, I4	K1, K4, K5
M16	I5	K1, K4, K5
M17	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M19	I6	K3, K4, K5
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.

M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet procent och procenträkning	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstgrads- och en andragradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom

lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstegradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänt proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställan till funktioner.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M11	I2	K1, K4
M12	I2	K1, K4
M13	I2, I6	K1, K3, K6
M14	I3, I4	K1, K4
M15	I3, I4	K1, K4, K5
M16	I5	K1, K4, K5
M17	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M19	I6	K3, K4, K5
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.

M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet procent och procenträkning	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstagrads ekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragsrads ekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstagrads- och en andragsradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsinkel.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

35.6.21. Fysik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklar elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur fysik och teknik tillämpas, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9

Med tanke på målen i fysik är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får eleverna lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika nivåer av tänkande. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas begynnande förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då fysik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i fysik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till

kriterierna för slutbedömningen i fysik. Elevers kunskaper i fysik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på

elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Tas upp i åk 9.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Tas upp i huvudsak i åk 8.

Tas upp i åk 9.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

35.6.22. Främmande språk

Främmande språk, B1-lärokurs

B1- lärokurs i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald fördjupas genom att man diskuterar om olika värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. Vid behov kan en del frågor även behandlas på skolans undervisningsspråk.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i dessa grunder i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet, dock med undantag av engelska inom vilken vitsordet åtta

förutsätter en kunskapsnivå på i medeltal A2.1, vilket är något högre än kunskapskraven i de övriga indoeuropeiska och europeiska språken. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen).

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B1-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B1-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Eftersom vår ekonomiska region redan i flera års tid haft och kommer även i fortsättningen att ha invandrare, är det mycket viktigt med en individuell plan för lärande. För en allsidig integrering av eleven är det viktigt att utarbeta planen som yrkesövergripande samarbete.

Innehållet i de individuella planerna för lärande preciseras i den skolspecifika läsårsplanen, eftersom utbildningsinnehållet varierar beroende på elevernas språkkunskaper och kunskapsnivå.

Användningen av elevens eget modersmål stöds i mån av möjlighet.

Många invandrarelever kan dessutom även andra språk. I skolan försöker man ta hänsyn till språkkunskaperna hos eleverna med invandrarbakgrund t.ex. med hjälp av temadagar med internationalitet som tema, projektarbete mm. På detta vis får även andra elever nya och autentiska kunskaper om andra kulturer och språk.

A-lärokurs i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda engelska för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika

språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i engelska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på engelska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt

lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i engelska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Åk 7

Tema : skolan, fritiden och kulturen (USA)

Språket i texterna är amerikansk engelska och skillnaderna mellan amerikansk och brittisk engelska tas upp både i ordförråd och kultur.

- repetition av presens och preteritum
- perfekt och pluskvamperfekt
- personliga och possessiva pronomen
- singularis/pluralis, oregelbunden pluralis
- artiklarna a/an/the
- genitiv (apostrofgativ och of-genitiv)
- korta och långa adjektiv, oregelbundna adjektiv (deras komparation)
- own

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M6	I3	K4
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Åk 7

Tema : skolan, fritiden och kulturen (USA)

Språket i texterna är amerikansk engelska och skillnaderna mellan amerikansk och brittisk engelska tas upp både i ordförråd och kultur.

- repetition av presens och preteritum
- perfekt och pluskvamperfekt
- personliga och possessiva pronomen
- singularis/pluralis, oregelbunden pluralis
- artiklarna a/an/the
- genitiv (apostrofgenitiv och of-genitiv)
- korta och långa adjektiv, oregelbundna adjektiv (deras komparation)
- own

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Åk 7

Tema : skolan, fritiden och kulturen (USA)

Språket i texterna är amerikansk engelska och skillnaderna mellan amerikansk och brittisk engelska tas upp både i ordförråd och kultur.

- repetition av presens och preteritum
- perfekt och pluskvamperfekt
- personliga och possessiva pronomen
- singularis/pluralis, oregelbunden pluralis
- artiklarna a/an/the
- genitiv (apostrofgenitiv och of-genitiv)
- korta och långa adjektiv, oregelbundna adjektiv (deras komparation)
- own

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Åk 7

Tema : skolan, fritiden och kulturen (USA)

Språket i texterna är amerikansk engelska och skillnaderna mellan amerikansk och brittisk engelska tas upp både i ordförråd och kultur.

- repetition av presens och preteritum
- perfekt och pluskvamperfekt
- personliga och possessiva pronomen
- singularis/pluralis, oregelbunden pluralis
- artiklarna a/an/the
- genitiv (apostrofgentiv och of-gentiv)
- korta och långa adjektiv, oregelbundna adjektiv (deras komparation)
- own

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Åk 8

Tema : vardagen, fritiden, umgänget och kulturen (Storbritannien)

Språket i texterna är brittisk engelska.

- repetition av presens, preteritum, perfekt och pluskvamperfekt
- futurum (shall/will, be going to)
- modala hjälpverb (can, could, be able to, must, have to)
- villkorssatser
- repetition av possessiva pronomen
- indefinita, relativa, reflexiva och demonstrativa pronomen
- adjektiv/adverb (deras komparation)
- nationalitetsord
- rums, tids- samt övriga prepositioner
- tidsadverbialens placering
- frågepåhäng (question tags)
- uttryck av mängd

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Åk 8

Tema : vardagen, fritiden, umgänget och kulturen (Storbritannien)

Språket i texterna är brittisk engelska.

- repetition av presens, preteritum, perfekt och pluskvamperfekt
- futurum (shall/will, be going to)
- modala hjälpverb (can, could, be able to, must, have to)
- villkorssatser
- repetition av possessiva pronomen
- indefinita, relativa, reflexiva och demonstrativa pronomen
- adjektiv/adverb (deras komparation)
- nationalitetsord
- rums, tids- samt övriga prepositioner
- tidsadverbialens placering
- frågepåhäng (question tags)
- uttryck av mängd

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Åk 8

Tema : vardagen, fritiden, umgänget och kulturen (Storbritannien)

Språket i texterna är brittisk engelska.

- repetition av presens, preteritum, perfekt och pluskvamperfekt
- futurum (shall/will, be going to)
- modala hjälpverb (can, could, be able to, must, have to)
- villkorssatser
- repetition av possessiva pronomen
- indefinita, relativa, reflexiva och demonstrativa pronomen
- adjektiv/adverb (deras komparation)
- nationalitetsord
- rums, tids- samt övriga prepositioner

- tidsadverbialens placering
- frågepåhäng (question tags)
- uttryck av mängd

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Åk 8

Tema : vardagen, fritiden, umgänget och kulturen (Storbritannien)

Språket i texterna är brittisk engelska.

- repetition av presens, preteritum, perfekt och pluskvamperfekt
- futurum (shall/will, be going to)
- modala hjälpverb (can, could, be able to, must, have to)
- villkorssatser
- repetition av possessiva pronomen
- indefinita, relativa, reflexiva och demonstrativa pronomen
- adjektiv/adverb (deras komparation)
- nationalitetsord
- rums, tids- samt övriga prepositioner
- tidsadverbialens placering
- frågepåhäng (question tags)
- uttryck av mängd

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Åk 9

Tema: globalisering, migration, vetenskap, teknologi, miljö (den övriga engelskspråkiga världen såsom Kanada, Karibien, Afrika, Australien, Nya Zeeland, Asien)

Det engelska språket och den engelska kulturen i ett globalt perspektiv. Vi bekantar oss bl.a med livet i engelskspråkiga länder utanför Europa.

- tempusrepetition
- infinitiv (to, had better)
- ing-form
- modala hjälpverb
- konditionalis I och II
- villkorssatser
- repetition av singularis och pluralis
- "uncountables"
- artikel vid egennamn
- repetition av pronomen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Åk 9

Tema: globalisering, migration, vetenskap, teknologi, miljö (den övriga engelskspråkiga världen såsom Kanada, Karibien, Afrika, Australien, Nya Zeeland, Asien)

Det engelska språket och den engelska kulturen i ett globalt perspektiv. Vi bekantar oss bl.a med livet i engelskspråkiga länder utanför Europa.

- tempusrepetition
- infinitiv (to, had better)
- ing-form
- modala hjälpverb
- konditionalis I och II
- villkorssatser
- repetition av singularis och pluralis
- "uncountables"
- artikel vid egennamn
- repetition av pronomen

M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Åk 9

Tema: globalisering, migration, vetenskap, teknologi, miljö (den övriga engelskspråkiga världen såsom Kanada, Karibien, Afrika, Australien, Nya Zeeland, Asien)

Det engelska språket och den engelska kulturen i ett globalt perspektiv. Vi bekantar oss bl.a med livet i engelskspråkiga länder utanför Europa.

- tempusrepetition
- infinitiv (to, had better)
- ing-form
- modala hjälpverb
- konditionalis I och II
- villkorssatser
- repetition av singularis och pluralis
- "uncountables"
- artikel vid egennamn
- repetition av pronomen

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Åk 9

Tema: globalisering, migration, vetenskap, teknologi, miljö (den övriga engelskspråkiga världen såsom Kanada, Karibien, Afrika, Australien, Nya Zeeland, Asien)

Det engelska språket och den engelska kulturen i ett globalt perspektiv. Vi bekantar oss bl.a med livet i engelskspråkiga länder utanför Europa.

- tempusrepetition
- infinitiv (to, had better)
- ing-form
- modala hjälpverb
- konditionalis I och II
- villkorssatser
- repetition av singularis och pluralis
- "uncountables"
- artikel vid egennamn
- repetition av pronomen

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Åk 9

Tema: globalisering, migration, vetenskap, teknologi, miljö (den övriga engelskspråkiga världen såsom Kanada, Karibien, Afrika, Australien, Nya Zeeland, Asien)

Det engelska språket och den engelska kulturen i ett globalt perspektiv. Vi bekantar oss bl.a med livet i engelskspråkiga länder utanför Europa.

- tempusrepetition
- infinitiv (to, had better)
- ing-form
- modala hjälpverb
- konditionalis I och II
- villkorssatser
- repetition av singularis och pluralis
- "uncountables"
- artikel vid egennamn
- repetition av pronomen

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Åk 9

Tema: globalisering, migration, vetenskap, teknologi, miljö (den övriga engelskspråkiga världen såsom Kanada, Karibien, Afrika, Australien, Nya Zeeland, Asien)

Det engelska språket och den engelska kulturen i ett globalt perspektiv. Vi bekantar oss bl.a med livet i engelskspråkiga länder utanför Europa.

- tempusrepetition
- infinitiv (to, had better)

- ing-form
- modala hjälpverb
- konditionalis I och II
- villkorssatser
- repetition av singularis och pluralis
- "uncountables"
- artikel vid egennamn
- repetition av pronomen

35.6.23. Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetssätt prioriteras.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7–9

Genom att man granskar den historiska bakgrunden till aktuella händelser kopplas innehållet i ämnet historia till centrala begrepp i samhällsläran.

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att prioritera undersökande arbetssätt, till exempel att undersöka olika för åldern lämpliga första- och andrahandskällor och att använda sig av öppna lärmiljöer i historiska undersökningsuppgifter. Målet är att uppmuntra eleven att göra egna tolkningar och lära sig bedöma avvikande tolkningar.

Eleven ska uppmuntras att söka information via informell historiekultur, såsom spel, filmer och litteratur, och att utveckla sin förmåga att tänka historiskt och bedöma kritiskt med hjälp av dessa historiekulturella uttryck.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen ska eleven uppmuntras att mångsidigt observera, kommunicera, producera och tolka text och tal samt att använda drama och visuella uttryck. Vid behov hjälper läraren eleverna att förstå olika texter genom att förenkla dem och förklara de begrepp som används i texterna.

Vissa begrepp som används i historieundervisningen (till exempel samhälle och demokrati) ska fördjupas under hela den grundläggande utbildningen i takt med att eleven utvecklar sitt tänkande från konkret till abstrakt.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen är målet att genom respons uppmuntra eleverna att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas sätt att arbeta tas i betraktande. I bedömningen ska man fokusera på om eleverna kan tillämpa kunskap och behärskar historiskt tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Slutbedömningen infaller det läsår då historia upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl varje elev har uppnått målen för lärokursen i historia när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att varje elevs kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i historia. Kunskap i historia utvecklas genom en kumulativ process, där undervisningsinnehållet används för att stärka elevens historiska tänkande. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om nivån för vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling

Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

I2 Människor förändrar världen

Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

I3 Finland skapas, byggs och försvaras

Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.

I4 De stora krigen

Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.

- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	Eleven kan förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.

- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera historisk information	Eleven kan svara på frågor om historia genom att använda information från olika källor.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historiemedvetande	Eleven kan beskriva hur man med hjälp av tolkningar av det förflutna kan motivera val som gäller framtiden.

Årskurs 7

kurs 1: Innehåll

- Industrisamhällets uppkomst och utveckling. Industrialiseringens start, utveckling och betydelse.
- Människor förändrar världen. Från Franska revolutionen till Nordamerikanska inbördeskriget och imperialismen.

kurs 2: Innehåll

- Finland skapas, byggs och försvaras. Finland från början av 1800-talet till inbördeskriget år 1918.
- De stora krigen del 1: Första världskrigets bakgrund, händelser och följder.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling

Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

I2 Människor förändrar världen

Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

I3 Finland skapas, byggs och försvaras

Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.

I4 De stora krigen

Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.

M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.

M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	Eleven kan förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.

M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.

M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.

M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera historisk information	Eleven kan svara på frågor om historia genom att använda information från olika källor.

M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden

Årskurs 8

kurs 3: Innehåll

- De stora krigen del 2: Kampen mellan demokrati och diktatur. Andra världskriget. Bakgrund, händelser och följder. Finland i andra världskriget. Kalla kriget.

kurs 4: Innehåll

- Välfärdssamhällets uppbyggnad. Finland efter andra världskriget fram till dagens läge.
- Bakgrunden till dagens världspolitik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historiemedvetande	Eleven kan beskriva hur man med hjälp av tolkningar av det förflutna kan motivera val som gäller framtiden.

35.6.24. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhälleliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhälleliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhälleliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7–9

Målet är att stödja elevernas utveckling till aktiva medborgare genom att använda mångsidiga konkreta arbetssätt. Det är viktigt att kontinuerligt följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Likaså är kommunikationen med olika aktörer i samhället viktig. Man kan även använda ämnesövergripande arbete i undervisningen, till exempel i samband med olika projekt. Utöver kollaborativa arbetssätt prioriteras undersökande lärande. Granskning och användning av medier samt informations- och kommunikationsteknik utgör en central del av studierna.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i medborgarsamhället samt stödja elevernas utveckling till aktiva medlemmar i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. Eleverna ska öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetssätten genom att läraren förklarar till exempel bilder, grafer och statistik.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 7–9

I samhällsläran ska bedömningen vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i det praktiska livet. Vid bedömningen ska läraren beakta elevernas många olika – multimodala - sätt att arbeta och producera. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa samhälleliga kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt eleven lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och hur väl hen kan motivera sina åsikter.

Slutbedömningen infaller det läsår då samhällslära upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i samhällslära när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i samhällslära. Inom samhällsläran utvecklas elevens kompetens inom alla målområden under hela lärokursen fram till slutbedömningen. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation gällande målen inom något annat delområde.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringsätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Årskurs 8

kurs 1: Innehåll

- Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. Det finländska samhället. Den finländske medborgarens rättigheter och skyldigheter. Familjen "från vaggan till graven". Familjens och de ungas ekonomi. Finland är ett tryggt land.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K4, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4, K7
M3	I2, I3	K2, K4, K7
M4	I1, I2, I3	K3, K4, K5
M5	I1, I4	K1, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K4
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K7
M8	I1, I4	K2, K4, K6, K7
M9	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

Årskurs 8

kurs 1: Innehåll

- Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. Det finländska samhället. Den finländske medborgarens rättigheter och skyldigheter. Familjen "från vaggan till graven". Familjens och de ungas ekonomi. Finland är ett tryggt land.

M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

Årskurs 8

kurs 1: Innehåll

- Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. Det finländska samhället. Den finländske medborgarens rättigheter och skyldigheter. Familjen "från vaggan till graven". Familjens och de ungas ekonomi. Finland är ett tryggt land.

M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorettsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar	Eleven kan beskriva och förklara de centrala människorättsprinciperna i en rättsstat och kan beskriva det finländska rättssystemets struktur och verksamhet.

M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och konsumtion	Eleven kan beskriva hur samhället, ekonomin och medierna fungerar och granska den offentliga debatten inom dessa områden.

M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Entreprenörskap och arbetslivskompetens	Eleven kan beskriva arbetslivets och entreprenörskapets samhälleliga betydelse samt fälla omdömen om vilka möjligheter de erbjuder även för elevens egen framtid.

Årskurs 8

kurs 1: Innehåll

- Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. Det finländska samhället. Den finländske medborgarens rättigheter och skyldigheter. Familjen "från vaggan till graven". Familjens och de ungas ekonomi. Finland är ett tryggt land.

M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om olika samhällsgrupper och minoriteter i samhället	Eleven kan studera och diskutera olika samhällsgrupper och minoriteter på ett konstruktivt och analytiskt sätt.

M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om demokratiska principer och handlingsmönster och om principerna för beslutsfattande i samhället	Eleven kan ge exempel på politiskt beslutsfattande, maktutövning, samhällsstrukturer och -funktioner på lokal, nationell och global nivå samt fungera aktivt för att utveckla sin egen närmiljö enligt demokratiska principer och handlingsmönster.

M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande kunskap om ekonomi	Eleven kan motivera betydelsen av att spara, investera och konsumera både privat och ur nationalekonomiskt perspektiv.

Årskurs 8

kurs 1: Innehåll

- Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. Det finländska samhället. Den finländske medborgarens rättigheter och skyldigheter. Familjen "från vaggan till graven". Familjens och de ungas ekonomi. Finland är ett tryggt land.

M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samhällsfrågor och förmåga att påverka och fungera som aktiv och delaktig medborgare	Eleven kan uttrycka och motivera sina åsikter på ett ändamålsenligt sätt, påverka och fungera konstruktivt som aktiv medborgare i sin närmiljö.

Årskurs 8

kurs 1: Innehåll

- Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. Det finländska samhället. Den finländske medborgarens rättigheter och skyldigheter. Familjen "från vaggan till graven". Familjens och de ungas ekonomi. Finland är ett tryggt land.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringsätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Årskurs 9

kurs 2: Innehåll

- Ett demokratiskt samhälle. Mänskliga rättigheter. Minoriteter och mångkulturalism. Att påverka. Den offentliga makten; kommunen, riksdagen, regeringen och presidenten. Den europeiska unionen.

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Att bekanta sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Möjlighet till verkliga förutsättningar för delaktighet. Samarbete med aktörer utanför skolan.

kurs 3: Innehåll

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Möjlighet att öva färdigheter som behövs i samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomiska verksamhet.

- Ekonomisk verksamhet. Nationalekonomi och ekonomisk politik. Behov, pris och ekonomisk tillväxt. Prishöjningar och konjunkturer. Utrikeshandel. Globalisering. Ekonomisk tillväxt. Arbetslöshet. Välfärdsstaten och beskattningen. Livet i en välfärdsstat. Beskattning.
- Arbete och entreprenörskap. Arbetslivet. Företag och företagande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K4, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4, K7
M3	I2, I3	K2, K4, K7
M4	I1, I2, I3	K3, K4, K5
M5	I1, I4	K1, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K4
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K7
M8	I1, I4	K2, K4, K6, K7
M9	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

Årskurs 9

kurs 2: Innehåll

- Ett demokratiskt samhälle. Mänskliga rättigheter. Minoriteter och mångkulturalism. Att påverka. Den offentliga makten; kommunen, riksdagen, regeringen och presidenten. Den europeiska unionen.
- Aktivt medborgarskap och påverkan. Att bekanta sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Möjlighet till verkliga förutsättningar för delaktighet. Samarbete med aktörer utanför skolan.

kurs 3: Innehåll

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Möjlighet att öva färdigheter som behövs i samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomiska verksamhet.
- Ekonomisk verksamhet. Nationalekonomi och ekonomisk politik. Behov, pris och ekonomisk tillväxt. Prishöjningar och konjunkturer. Utrikeshandel. Globalisering. Ekonomisk tillväxt. Arbetslöshet. Välfärdsstaten och beskattningen. Livet i en välfärdsstat. Beskattning.
- Arbete och entreprenörskap. Arbetslivet. Företag och företagande.

M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

Årskurs 9

kurs 2: Innehåll

- Ett demokratiskt samhälle. Mänskliga rättigheter. Minoriteter och mångkulturalism. Att påverka. Den offentliga makten; kommunen, riksdagen, regeringen och presidenten. Den europeiska unionen.

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Att bekanta sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Möjlighet till verkliga förutsättningar för delaktighet. Samarbete med aktörer utanför skolan.

kurs 3: Innehåll

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Möjlighet att öva färdigheter som behövs i samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomiska verksamhet.

- Ekonomisk verksamhet. Nationalekonomi och ekonomisk politik. Behov, pris och ekonomisk tillväxt. Prishöjningar och konjunkturer. Utrikeshandel. Globalisering. Ekonomisk tillväxt. Arbetslöshet. Velfärdsstaten och beskattningen. Livet i en velfärdsstat. Beskattning.

- Arbete och entreprenörskap. Arbetslivet. Företag och företagande.

M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar	Eleven kan beskriva och förklara de centrala människorättsprinciperna i en rättsstat och kan beskriva det finländska rättssystemets struktur och verksamhet.

M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och konsumtion	Eleven kan beskriva hur samhället, ekonomin och medierna fungerar och granska den offentliga debatten inom dessa områden.

M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Entreprenörskap och arbetslivskompetens	Eleven kan beskriva arbetslivets och entreprenörskapets samhälleliga betydelse samt fälla omdömen om vilka möjligheter de erbjuder även för elevens egen framtid.

Årskurs 9

kurs 2: Innehåll

- Ett demokratiskt samhälle. Mänskliga rättigheter. Minoriteter och mångkulturalism. Att påverka. Den offentliga makten; kommunen, riksdagen, regeringen och presidenten. Den europeiska unionen.

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Att bekanta sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Möjlighet till verkliga förutsättningar för delaktighet. Samarbete med aktörer utanför skolan.

kurs 3: Innehåll

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Möjlighet att öva färdigheter som behövs i samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomiska verksamhet.

- Ekonomisk verksamhet. Nationalekonomi och ekonomisk politik. Behov, pris och ekonomisk tillväxt. Prishöjningar och konjunkturer. Utrikeshandel. Globalisering. Ekonomisk tillväxt. Arbetslöshet. Velfärdsstaten och beskattningen. Livet i en velfärdsstat. Beskattning.

- Arbete och entreprenörskap. Arbetslivet. Företag och företagande.

M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om olika samhällsgrupper och minoriteter i samhället	Eleven kan studera och diskutera olika samhällsgrupper och minoriteter på ett konstruktivt och analytiskt sätt.

M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om demokratiska principer och handlingsmönster och om principerna för beslutsfattande i samhället	Eleven kan ge exempel på politiskt beslutsfattande, maktutövning, samhällsstrukturer och -funktioner på lokal, nationell och global nivå samt fungera aktivt för att utveckla sin egen närmiljö enligt demokratiska principer och handlingsmönster.

M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande kunskap om ekonomi	Eleven kan motivera betydelsen av att spara, investera och konsumera både privat och ur nationalekonomiskt perspektiv.

Årskurs 9

kurs 2: Innehåll

- Ett demokratiskt samhälle. Mänskliga rättigheter. Minoriteter och mångkulturalism. Att påverka. Den offentliga makten; kommunen, riksdagen, regeringen och preäsidenten. Den europeiska unionen.
- Aktivt medborgarskap och påverkan. Att bekanta sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Möjlighet till verkliga förutsättningar för delaktighet. Samarbete med aktörer utanför skolan.

kurs 3: Innehåll

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Möjlighet att öva färdigheter som behövs i samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomiska verksamhet.
- Ekonomisk verksamhet. Nationalekonomi och ekonomisk politik. Behov, pris och ekonomisk tillväxt. Prishöjningar och konjunkturer. Utrikeshandel. Globalisering. Ekonomisk tillväxt. Arbetslöshet. Välfärdsstaten och beskattningen. Livet i en välfärdsstat. Beskattning.
- Arbete och entreprenörskap. Arbetslivet. Företag och företagande.

M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samhällsfrågor och förmåga att påverka och fungera som aktiv och delaktig medborgare	Eleven kan uttrycka och motivera sina åsikter på ett ändamålsenligt sätt, påverka och fungera konstruktivt som aktiv medborgare i sin närmiljö.

kurs 2: Innehåll

- Ett demokratiskt samhälle. Mänskliga rättigheter. Minoriteter och mångkulturalism. Att påverka. Den offentliga makten; kommunen, riksdagen, regeringen och presidenten. Den europeiska unionen.

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Att bekanta sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Möjlighet till verkliga förutsättningar för delaktighet. Samarbete med aktörer utanför skolan.

kurs 3: Innehåll

- Aktivt medborgarskap och påverkan. Möjlighet att öva färdigheter som behövs i samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomiska verksamhet.

- Ekonomisk verksamhet. Nationalekonomi och ekonomisk politik. Behov, pris och ekonomisk tillväxt. Prishöjningar och konjunkturer. Utrikeshandel. Globalisering. Ekonomisk tillväxt. Arbetslöshet. Velfärdsstaten och beskattningen. Livet i en velfärdsstat. Beskattning.

- Arbete och entreprenörskap. Arbetslivet. Företag och företagande.

35.6.25. Franska

Valinnaisen tehtävä

FRÄMMANDE SPRÅK, B2-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva

och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Mål språket ska alltid användas när det är möjligt.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Bedömning

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen

M1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

Åk 8:

- Kartläggning av elevernas åsikter och kunskaper om samt associationer kring målspråket
- Bekantar sig med målspråksområdet genom individuella projekt och grupparbeten (ibland på papper, ibland digitalt)
- Skillnader mellan den egna kulturen och målspråkskulturen synliggörs
- Historisk bakgrund till språkliga likheter och lånord samt språksläktskap behandlas

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

- göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer
- undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete
- uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information
- iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lästrategier

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

- värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald
- identifiera och uppskatta kulturella fenomen
- de ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs
- möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv
- får öva sig att framföra sina åsikter
- lära sig att sätta sig in i andras situation
- Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.
- träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer
- utvecklas till skickliga språkbrukare som använder andra språk på ett mångsidigt sätt
- Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

M2 Färdigheter för språkstudier

M2: uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

Åk 8:

- olika strategier för ordinlärning
- elevpresentationer och/eller elevbidrag av material på målspråket (t.ex länkar till videon, olika appar de testat...)

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Vardagskompetens (K3)

- elevernas framtidstro ska stödjas
- eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra
- eleverna ska spöras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning
- eleverna ska ges möjlighet att ta ansvar för sitt eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor
- teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

ÅK 8:

- eleverna kan träna på egen muntlig produktion och eget uttal hemma, samt spela in och dela med läraren / varandra. På detta sätt får eleverna i lugn och ro finslipa sina kunskaper i hörförståelse och muntlig framställning. Eleverna får även en bättre överblick över sin egen progression och kan se vad de behöver utvecklas
- eleverna behöver få använda sitt språk, både i tal och skrift. De ska få berätta, redogöra, samtala och argumentera i grupper

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena

ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- medvetandegöra eleverna om icke verbalt stöd i kommunikation
- förse eleverna med fraser för att kunna fråga upp, be om upprepning osv.

Kompetenser som särskilt stöder detta mål :

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.
- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.
- Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att använda kommunikationsstrategier

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- både skriftligt och muntligt öva på situationer där artigt språkbruk används, t.ex. då man gör uppköp, gör restaurangbesök m.m.
- vikten av fransk tilltalskultur med hövlighetsformen *Vous*
- skillnader mellan finländsk och fransk samtalskultur

Kompetenser som särskilt stöder detta mål :

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.
- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.
- Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

- Eleverna ska utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.
- I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.
- Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt.
- Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsroller och andra rollmodellers inverkan.

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kulturellt lämpligt språkbruk

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- läromedlets texter: frågor till texter, översätta till svenska, omarbета texter, sammanfatta
- hörförståelser och videon som behandlar bekanta teman
- kommunikativa övningar där man ska förstå samtalspartners bidrag

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

Kunskapsnivå A1.2

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att tolka texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 8:

- de olika temaområden som behandlas tränas även i form av muntliga övningar och skriftlig produktion (t.ex. skriva om sin skoldag, fråga varandra om sitt schema)
- en del skriftlig produktion bedöms inte, utan ses som övningar att befästa temaområdet och ska befrämja kreativiteten
- efter avklarade temaområden kan även bedömd skriftlig produktion ingå
- skriftlig produktion både med och utan hjälpmedel (ordböcker, internet), både på papper och på dator
- muntliga övningar i klass med kommunikativa syften (t.ex. information gap, frågor, intervjuer, redogörelser)
- eleverna spelar in videon där de t.ex. presenterar sig själva, ger vägbeskrivningar osv.
- Eleverna får respons på sitt uttal via inlämningsuppgifter i form av ljudfiler som läraren kan kommentera

Kunskapsnivå A1.2

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Digital kompetens (K5)

- Eleverna ska ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations-och kommunikationsteknik ska systematiskt användas.

- Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter.
- Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt.
- Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete.
- Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk.
- Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet.

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att producera texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

STRUKTURER SOM TAS UPP I FRANSKAN I ÅK 8:

- personliga pronomen
- verbböjning i presens av regelbundna er-verb
- oregelbundna verben vara, ha, göra i presens
- possessiva pronomen
- räkneord 0-1000
- bestämd och obestämd artikel
- klockan
- några vanliga prepositioner
- genitiv

Kunskapsnivå: Nivå A1.1-A1.2 på åk 8

Hörförståelse:

* Förstår ett begränsat antal ord, korta satser, frågor och uppmaningar som gäller personliga angelägenheter eller den aktuella situationen.

* Måste anstränga sig till och med för att förstå enkla yttranden som inte tydligt anknyter till situationen.

* Behöver mycket hjälp: långsammare tal, upprepning, gester och översättning.

Tal:

* Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.

* Pauser och andra avbrott förekommer i talet.

* Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.

* Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

* Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.

Läsförståelse:

* Förstår namn, skyltar och andra mycket korta och enkla texter som anknyter till omedelbara behov.

* Känner igen enskilda uppgifter i enkel text om det finns möjlighet att vid behov läsa texten på nytt.

*Förmågan att förstå obekanta ord ens i mycket förutsebara sammanhang är begränsad.

Skrivning:

* Kan delge sina omedelbara behov i mycket korta ordalag.

* Kan skriva språkets bokstäver och siffror med bokstäver, anteckna sina personuppgifter och skriva vissa bekanta ord och fraser.

* Behärskar ett antal enskilda ord och uttryck.

* Är inte förmögen att uttrycka sig fritt men kan skriva vissa ord och uttryck rätt.

Årskurs 9

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

Åk 9:

- Fördjupar sig i målspråkets kultur genom individuella projekt och grupparbeten (ibland på papper, ibland digitalt)
- Vidare reflektion kring elevernas egna åsikter och kunskaper om samt associationer kring målspråket

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

- göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer
- undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete
- uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information
- iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lästrategier

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

- värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald
- identifiera och uppskatta kulturella fenomen
- de ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs
- möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv
- får öva sig att framföra sina åsikter
- lära sig att sätta sig in i andras situation
- Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.
- träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer
- utvecklas till skickliga språkbrukare som använder andra språk på ett mångsidigt sätt
- Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)

- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 Färdigheter för språkstudier

M2: uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

Åk 9:

- eleverna delar med sig av sina inläringstips
- reflektion kring egen progression i språkinläringen

Kompetenser som särskilt stöder detta mål är

Vardagskompetens (K3)

- elevernas framtidsstro ska stödjas
- eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra
- eleverna ska spöras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning
- eleverna ska ges möjlighet att ta ansvar för sitt eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor
- teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen

Kunskapsnivå A1.3

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

ÅK 9:

- eleverna kan lyssna på och på olika sätt behandla olika ljudmaterial hemma
- eleverna kan träna på egen muntlig produktion och eget uttal hemma, samt spela in och dela med läraren / varandra. På detta sätt får eleverna i lugn och ro finslipa sina kunskaper i hörförståelse och muntlig framställning. Eleverna får även en bättre överblick över sin egen progression och kan se var de behöver utvecklas
- eleverna behöver få använda sitt språk, både i tal och skrift. De ska få berätta, redogöra, samtala och argumentera i grupper.

Kunskapsnivå A1.3

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

- Information om målspråket och dess kultur genom olika typer av texter t.ex. videon, texter i böcker, digitala texter, muntliga texter (läraren berättar)
- kunna söka, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg
- träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

ÅK 9:

- medvetandegöra eleverna om icke verbalt stöd i kommunikation
- förse eleverna med fraser för att kunna fråga upp, be om upprepning osv.

Kompetenser som särskilt stöder detta mål :

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.
- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.
- Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Kunskapsnivå A1.3

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att använda kommunikationsstrategier

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- utveckla språkförmågan med fler artighetsfraser och använda dem i kommunikativa övningar
- skillnader mellan finländsk och fransk samtalskultur
- fördjupa insikterna kring fransk tilltalskultur

Kunskapsnivå A1.3

Kompetenser som särskilt stöder detta mål :

Multilitteracitet (K4)

- förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer.
- göra det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet.
- kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg.
- att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens, det vill säga att lära sig att lära.

- Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.
- Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter.
- analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

- Eleverna ska utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.
- I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.
- Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt.
- Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsroller och andra rollmodellers inverkan.
-

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Kulturellt lämpligt språkbruk

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- läromedlets texter: frågor till texter, översätta till svenska, omarbeta texter, sammanfatta
- hörförståelser och videon som behandlar bekanta teman
- kommunikativa övningar där man ska förstå samtalspartners bidrag

Kunskapsnivå A1.3

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Multilitteracitet (K4)

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att tolka texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Åk 9:

- de olika temaområden som behandlas tränas även i form av muntliga övningar och skriftlig produktion (t.ex. skriva om sin skoldag, fråga varandra om sitt schema)
- en del skriftlig produktion bedöms inte, utan ses som övningar att befästa temaområdet och ska befrämja kreativiteten
- efter avklarade temaområden kan även bedömd skriftlig produktion ingå
- skriftlig produktion både med och utan hjälpmedel (ordböcker, internet), både på papper och på dator
- muntliga övningar i klass med kommunikativa syften (t.ex. information gap, frågor, intervjuer, redogörelser)
- eleverna spelar in videon där de t.ex. presenterar sig själva, ger vägbeskrivningar osv.
- Eleverna får respons på sitt uttal via inlämningsuppgifter i form av ljudfiler som läraren kan kommentera

Kunskapsnivå A1.3

Kompetenser som särskilt stöder detta mål:

Digital kompetens (K5)

- Eleverna ska ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations-och kommunikationsteknik ska systematiskt användas.
- Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter.
- Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt.

- Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete.
- Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk.
- Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet.

Föremål för bedömningen i läroämnet:

Förmåga att producera texter

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta:

Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

STRUKTURER SOM TAS UPP I FRANSKAN I ÅK 9:

- repetition av det som tagits upp i åk 8, t.ex. verbböjning
- possessiva pronomen
- prepositioner
- några vanliga oregelbundna verb
- introduktion till passé composé av er-verb

Kunskapsnivå under åk 9: progression till A1.3 på alla andra områden förutom tal som fortsättningsvis är på A1.2

Hörförståelse:

- * Förstår ett begränsat antal ord, korta satser, frågor och uppmaningar som gäller personliga angelägenheter eller den aktuella situationen.
- * Måste anstränga sig till och med för att förstå enkla yttranden som inte tydligt anknyter till situationen.
- * Behöver mycket hjälp: långsammare tal, upprepning, gester och översättning.

Tal:

- * Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.
- * Pauser och andra avbrott förekommer i talet.
- * Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.
- * Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
- * Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.

Läsförståelse:

- * Förstår namn, skyltar och andra mycket korta och enkla texter som anknyter till omedelbara behov.
- * Känner igen enskilda uppgifter i enkel text om det finns möjlighet att vid behov läsa texten på nytt.
- *Förmågan att förstå obekanta ord ens i mycket förutsebara sammanhang är begränsad.

Skrivning:

- * Kan delge sina omedelbara behov med korta satser.
- *Kan skriva ett antal satser och fraser om sig själv och sin närmaste krets (t.ex. svar på frågor eller minneslappar).
- * Behärskar vissa grundläggande ord och uttryck och är förmögen att skriva mycket enkla huvudsatser.
- * Utantillärda fraser kan vara rätt skrivna men alla slags fel förekommer t.o.m. i synnerligen elementär fri skrivning.

Åk 9 Slutbedömning (vitsordet 8) = A1.3 men tal A1.2

Hörförståelse

- * Förstår enkla yttranden (personliga frågor och alldagliga anvisningar, önskningar och förbud) i rutinmässigt samtal med stöd av sammanhanget.
- * Kan följa med enkla samtal som anknyter till konkreta situationer eller den egna erfarenheten.
- * Förståelsen förutsätter också då det gäller enkla ärenden talat standardspråk som är långsammare än normalt och riktat till lyssnaren.

Tal (=A1.2)

- * Kan i någon mån uppge vissa omedelbara behov och fråga och svara i dialoger som handlar om grundläggande personuppgifter. Behöver ofta hjälp av sin samtalspartner.
- * Pauser och andra avbrott förekommer i talet.
- * Uttalet kan ofta vålla förståelseproblem.
- * Har ett mycket begränsat ordförråd, kan vissa situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
- * Alla slags fel förekommer i hög grad, också i mycket enkelt fritt tal.

Läsförståelse

- * Kan läsa bekanta och en del obekanta ord. Förstår korta meddelanden som handlar om vardag och rutiner eller där det ges enkla instruktioner.
- * Kan hitta enskilda behövliga uppgifter i en kort text (postkort, väderrapporter).
- * Läser och förstår också ett kort textstycke mycket långsamt.

Skrivning

- * Reder sig i enkla lätt förutsebara skrivuppgifter i de mest bekanta situationerna som anknyter till vardagliga behov och erfarenheter.
- * Kan skriva enkla texter (ett enkelt postkort, personuppgifter, enkel diktamen).
- * Behärskar de allra vanligaste orden och uttrycken som har att göra med detaljer eller konkreta behov i elevens eget liv. Kan skriva några meningar som består av enkla satser.

* Många slags fel förekommer i elementär fri skrivning.

35.6.26. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iaktta och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7–9

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnegränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och

främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet ska vägleda och sporra eleverna. Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisat eleverna i slöjd.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används inbyggda system, d.v.s. man tillämpar programmering för planering och framställning av produkter.

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

Vägledande stödmaterial:

- Klädsömnad (planering, måttagning, mönsterritning, mönsterändringar, tillklippning, tillverkning, mellanprovning, följa arbetsordning)
- Elastiska sömmar: trikåsöm och sömnad med overlockmaskin
- Redesign/nytt av gammalt
- Klädvård
- Materiallära
- Återanvändning
- Metallslöjd (t ex plåtklippning, filning, sågning, borrar, nitning, drivning, bockning, svetsning, vinkelslipmaskinens användning)
- Träslöjd (t ex svarvning, tappning, bandslipmaskinens användning)
- Verktygsunderhåll
- Ändamålsenlig användning av olika redskap och maskiner i slöjdsalen
- Befästa och fördjupa tidigare inlärd färdigheter

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

Betona att slöjdsalen nu innehåller flera riskfaktorer än tidigare.

Tillvägagångssätt vid eventuella olyckor.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

Eleverna uppmanas att själva söka information och att ta ansvar för sitt eget lärande.

Fokus på inre företagsamhet.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Återanvändning.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I2, I3, I4, I5	K2, K3
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K6
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4
M5	I6	K3, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K5
M7	I7	K6
M8	I8	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.

I3 Prövning

I5 Tillverkning

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

Vägledande stödmaterial:

- Klädsömnad (planering, måttagning, mönsterritning, mönsterändringar, tillklippning, tillverkning, mellanprovning, följa arbetsordning)
- Elastiska sömmar: trikåsöm och sömnad med overlockmaskin
- Redesign/nytt av gammalt
- Klädvård
- Materiallära
- Återanvändning

- Metallslöjd (t ex plåtklippning, filning, sågning, borrar, nitning, drivning, bockning, svetsning, vinkelslipmaskinens användning)
- Träslöjd (t ex svarvning, tappning, bandslipmaskinens användning)
- Verktygsunderhåll
- Ändamålsenlig användning av olika redskap och maskiner i slöjdsalen
- Befästa och fördjupa tidigare inlärd färdigheter

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.

I3 Prövning

I5 Tillverkning

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

Vägledande stödmaterial:

- Klädsömnad (planering, måttagning, mönsterritning, mönsterändringar, tillklippning, tillverkning, mellanprovning, följa arbetsordning)
- Elastiska sömmar: trikåsöm och sömnad med overlockmaskin
- Redesign/nytt av gammalt
- Klädvård
- Materiallära
- Återanvändning
- Metallslöjd (t ex plåtklippning, filning, sågning, borrar, nitning, drivning, bockning, svetsning, vinkelslipmaskinens användning)
- Träslöjd (t ex svarvning, tappning, bandslipmaskinens användning)
- Verktygsunderhåll
- Ändamålsenlig användning av olika redskap och maskiner i slöjdsalen
- Befästa och fördjupa tidigare inlärd färdigheter

M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att framställa och använda tekniker och bearbetningsmetoder	Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.

I3 Prövning

I5 Tillverkning

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

Vägledande stödmaterial:

- Klädsömnad (planering, måttagning, mönsterritning, mönsterändringar, tillklippning, tillverkning, mellanprovning, följa arbetsordning)
- Elastiska sömmar: trikåsöm och sömnad med overlockmaskin
- Redesign/nytt av gammalt
- Klädvård
- Materiallära
- Återanvändning
- Metallslöjd (t ex plåtklippning, filning, sågning, borrar, nitning, drivning, bockning, svetsning, vinkelslipmaskinens användning)
- Träslöjd (t ex svarvning, tappning, bandslipmaskinens användning)
- Verktygsunderhåll
- Ändamålsenlig användning av olika redskap och maskiner i slöjdsalen
- Befästa och fördjupa tidigare inlärd färdigheter

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.

I3 Prövning

I5 Tillverkning

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

Vägledande stödmaterial:

- Klädsömnad (planering, måttagning, mönsterritning, mönsterändringar, tillklippning, tillverkning, mellanprovning, följa arbetsordning)
- Elastiska sömmar: trikåsöm och sömnad med overlockmaskin
- Redesign/nytt av gammalt
- Klädvård
- Materiallära
- Återanvändning
- Metallslöjd (t ex plåtklippning, filning, sågning, borrar, nitning, drivning, bockning, svetsning, vinkelslipmaskinens användning)
- Träslöjd (t ex svarvning, tappning, bandslipmaskinens användning)
- Verktygsunderhåll
- Ändamålsenlig användning av olika redskap och maskiner i slöjdsalen
- Befästa och fördjupa tidigare inlärd färdigheter

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.

I6 Arbetssäkerhet

Betona att slöjdsalen nu innehåller flera riskfaktorer än tidigare.

Tillvägagångssätt vid eventuella olyckor.

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik, Förmåga att arbeta tillsammans med andra	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.

I3 Prövning

I5 Tillverkning

Eleverna uppmuntras att pröva nya material och nya tekniker.

Vägledande stödmaterial:

- Klädsömnad (planering, måttagning, mönsterritning, mönsterändringar, tillklippning, tillverkning, mellanprovning, följa arbetsordning)
- Elastiska sömmar: trikåsöm och sömnad med overlockmaskin
- Redesign/nytt av gammalt
- Klädvård
- Materiallära
- Återanvändning
- Metallslöjd (t ex plåtklippning, filning, sågning, borrar, nitning, drivning, bockning, svetsning, vinkelslipmaskinens användning)
- Träslöjd (t ex svarvning, tappning, bandslipmaskinens användning)
- Verktygsunderhåll
- Ändamålsenlig användning av olika redskap och maskiner i slöjdsalen
- Befästa och fördjupa tidigare inlärd färdigheter

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i samhället	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna uppmanas att själva söka information och att ta ansvar för sitt eget lärande.

Fokus på inre företagsamhet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra val och motivera sina val	Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Återanvändning.

35.6.27. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7–9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Eleven ska uppmuntras till att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna lever i en allt mer globaliserad medievärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömningen av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiverar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i livsåskådningskunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i livsåskådningskunskap. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

35.6.28. Musik

Årskurs 8

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleverna deltar i fester och övriga tillställningar inom skolan, men även utanför skolan vid behov/intresse

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker. Eleverna bekantar sig med lokala musikutbildningar och musikverksamheter, såsom skolor, körer, orkestrar mm.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och

flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt

musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas

musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleverna bereds möjlighet att bekanta sig med studioarbete och inbandning av musik samt mixning och redigeringsteknik. Eleverna bekantar sig med digital och elektronisk musik såväl praktiskt som teoretiskt

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och

hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleverna deltar i fester och övriga tillställningar inom skolan, men även utanför skolan vid behov/intresse

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker. Eleverna bekantar sig med lokala musikutbildningar och musikverksamheter, såsom skolor, körer, orkestrar mm.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och

hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hör

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärlig

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helhete

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleverna bereds möjlighet att bekanta sig med studioarbete och inbandning av musik samt mixning och redigeringsteknik. Eleverna bekantar sig med digital och elektronisk musik såväl praktiskt som teoretiskt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar

mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

35.6.29. Tekniskt slöjd, träslöjd, metallslöjd, alternativa material och övrigt

Valinnaisen tehtävä

Läroplanens text

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärdas kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över

läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning

Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisat eleverna i slöjd.

Årskurs 8

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Årskurs 9

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information 1089

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga